Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor
Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links
Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

ELITH REUMERT

EN RACE-SLÆGT

KONFERENSRAAD HEGER OG HANS SØNNER

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCCCXVII

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

EN RACE-SLÆGT

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ELITH REUMERT

DE GAMLE. Festspil i Anl. af Folketheatrets 30aarige Fødselsdag. 1887.

FØR DAGGRY. Lystspil i 1 Akt. 1894.

SKØN JOMFRU. En Ungdomskærligheds Historie. (1908). 4de Oplag. 1909. — Folkeudgave. 1914.

„JEG ELSKER DIG". Fortælling. (1909). 3die Oplag. 1909.

KUNO VON STEINER. 1910.

LOUISE PHISTER paa Theatret og i Hjemmet. Med Illustr. og Portrætter. 1914.

MOD STJERNERNE. En Fortælling. 1915.

DEN STÆRKESTE MAGT. Fortælling. (1916). 2det Oplag. 1916.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ELITH REUMRET

EN RACE-SLÆGT

KONFERENSRAAD HEGER OG HANS SØNNER

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCCCXVII

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Den første Impuls til at skrive nærværende Bog fik jeg ved Studiet af Christiane Oehlenschlägers og Kamma Rahbeks ældste Broder, Skuespilleren Stephan Heger. Hans menneskelige og kunstneriske Oprindelighed fængslede mig, og den Betydning han har havt som den første og, for sin Tid, ypperste Fortolker af unge, nordiske Helte, dengang Oehlenschlägers Tragedier indviede en ny Æra paa den danske Skueplads, gav i mine Øjne hans Skikkelse en Glans, som jeg fandt, at Tiden uretfærdigt havde bleget — ja næsten ganske udslettet.

De Meddelelser og Træk om ham, som fandtes spredte rundt omkring, og som snart frastødte, snart tiltrak, samlede sig efterhaanden for mine Tanker til et Helhedsbillede, som jeg syntes havde ualmindelig Interesse, og som jeg fik stor Lyst til at gengive. Jeg følte Trang til at bibringe Andre min Opfattelse af denne Særling, hvis Personlighed jeg endte med at faa kær, saaledes som man gennem fortroligt Samliv kommer til at holde af Mennesker, hvis Fortrin man skatter, og hvis Mangler man, gennem Forstaaelsen af deres Livsskæbne og medfødte Karakter, lærer at forklare og undskylde.

Men under Studiet af Stephan Heger stødte jeg paa to Navne, der mere og mere syntes mig uadskillelige fra hans, — Faderens og Broderens.

Det blev mig klart, at hans mærkeligt sammensatte og splittede Natur var en Arvelod fra Faderen, Konferensraad Heger, medens jeg samtidig saa', hvorledes Broderens, den milde og stilfærdige Carl Hegers Karakter var Stephans saa paafaldende

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

modsat, at den som et virkningsfuldt Supplement bidrog til yderligere at belyse hans.

Og saaledes skete det da, at mit Arbejde, der til en Begyndelse udelukkende havde havt Stephan Heger til Genstand, fik en bredere Basis, idet det kom til at omfatte ogsaa hans Fader og Broder, hvad atter bevirkede, at bestandig flere af Samtidens mere eller mindre kendte Personligheder maatte omtales.

Det blev derved tillige uundgaaeligt, hvis min Skildring af de tre Hovedpersoner skulde være blot nogenlunde fyldestgørende, at jeg maatte nævne Begivenheder, der andetstedsfra var en Del af mine Læsere bekendte, ligesom jeg nødtes til at gengive Breve, eller ialfald Uddrag af Breve, der har været trykte før. Paa den anden Side tør jeg haabe, at jeg hist og her har kunnet fremdrage adskilligt Nyt, ligesom jeg har faaet Lejlighed til at rette enkelte Misforstaaelser og paavise enkelte misvisende og forhastede Domme, der nødig turde staa uimodsagte.

Med Hensyn til Fremstillingens rent ydre Form har det været mig magtpaaliggende i Texten at undgaa alle Henvisninger og Fodnoter, der altid synes mig at virke forstyrrende under Læsningen. De Oplysninger, som maatte ønskes, vil derfor findes samlede bag i Bogen med Henvisning til de paagældende Pagina.

Sluttelig føler jeg Trang til at bringe en Tak til de Medlemmer af den Heger'ske Slægt, der med mundtlige og skriftlige Oplysninger har vist mig venlig Imødekommenhed og derved lettet mig et Arbejde, der efter sin litteraturhistorisk-biografiske Art er det første — men forhaabentlig ikke det sidste — jeg tillader mig at forelægge mine Læsere.

Espergærde 1917. *Elith Reumert.*

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Konferensraad Hans Heger (1747—1819),
Assessor i Hof- og Stadsretten.

Paa Nørregade i København — i følge Datidens Vejvisere Nr. 51 og 52 — omtrent paa den Grund, hvor Folketheatret staar nu, laa i det 18de og i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede en stor Bryggergaard, til hvilken hørte en meget rummelig Have, der bag Ejendommen strakte sig helt ud til Nørrevoldgade, som her førte Navn af Klokkerhøjen.

Naar den unge Adam Oehlenschläger i Tiden omkring Aaret 1800 gik over Volden, har han mange Gange kastet længselsfulde Blikke ned i denne Have. Thi Bryggergaardens Ejer var den bekendte Assessor i Hof- og Stadsretten, senere Konferensraad, *Hans Heger,* i hvis smukke Datter Christiane han var dødelig forelsket.

Hans Hegers Bedstefader havde været Indehaver af en Mølle paa Volden og har sagtens lagt Grunden til den Formue, der satte Sønnen *Stephan Pedersen Heger* istand til at erhverve Bryggergaarden, som ved Sidstnævntes Død overdroges hans Enke *Karen Hansdatter Heger,* født *Kaarop*. Denne overlever

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sin Mand i næsten tyve Aar, og den værdifulde Ejendom er da tilfalden Sønnen Hans, der paa det Tidspunkt er Myndighedsalderen nær.

Heger paa Voldmøllen har uden Tvivl været en jævn Bonde, en dygtig og vindskibelig Slider. Sønnen Stephan Pedersen lægger et vægtigt Plus til Slægtens Anseelse. Samtidig med at han driver en omfattende Virksomhed som Brygger, indtager han Stillingen som en af Byens vise Raadmænd og udnævnes mod Slutningen af sit Liv til Direktør ved Søkvæsthuset.

I Hans Heger naar Slægten til fuld Blomstring baade materielt og aandeligt. Han bliver en velstuderet Jurist, og efterat han kun 22 Aar gammel har faaet Udnævnelse som Assessor i Hofretten paa Christiansborg Slot, stiger han efterhaanden i Anseelse, Rigdom og Rang.

At en saa fint betitlet Embedsmand som Hans Heger ikke blot ejede et Bryggeri men endogsaa i egen høje Person drev det med Omsigt og teknisk Dygtighed var et snurrigt Fænomen i hine Tider, da Titler betød adskilligt mere end nutildags, hvor selv en Konferensraad ikke virker imponerende.

Denne Hofretsassessor maatte sikkert være Noget for sig, en sær Patron, et Stykke af en Original. Og saadan forholdt det sig.

Hans Heger var af Karakter stærkt særpræget, en mærkelig Mand, der gik sine egne Veje uden at agte paa Verdens kortsynede Domme. Han besidder en Kæmpevilje og en ubøjelig Energi. Hvad han vil, det *vil* han. Hans Mening staar fast, og han taaler ingen Indsigelser. Han er en oprigtig Hader af Omsvøb, af „Fruentimmerlogik", af al Slags unyttigt Vrøvl.

Hofretsassessor og Brygger! Ja, hvorfor ikke? Er maaske en Brygger ikke en nyttig Mand for sin By? Og er de Penge, han tjener, ikke erhvervet paa lovlig Vis?

Hans Heger holder fast ved sit Bryggeri, indtil Englænderne under Bombardementet 1807 skyder hans Gaard i Grus, berøver ham hans Formue og tvinger ham til at ombytte de rummelige Sale paa Nørregade med en lille, indskrænket Lejlighed i Vingaardsstræde Nr. 138.

Det bratte Omslag i hans ydre Livsvilkaar anfægter ham kun lidt. Han er i Medgang og Modgang den samme seige, indesluttede, kolde Natur. Hverken hans Aand eller hans robuste

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Legeme lader sig kue. Han er i fuldkommen Ligevægt, hans Virksomhedstrang uforandret og hans Hoved vrimlende fuldt af Ideer og Planer, ganske som før.

Hans Heger viser sig i Ulykken som et uforfalsket Mandfolk. Og i hans Natur er just Mandigheden, den overlegne Beslutsomhed, den aldrig vaklende Vilje et fremherskende Karaktertræk.

Men det Mandfolkagtige parres med en Haardhed, en tilsyneladende Mangel paa Følelse, der gør ham utiltalende. Han er født til at regere. Men hans Regeringsform er Tyrannens.

I det daglige Liv og i selskabelig Omgang kan han være baade meddelsom og behagelig. Han er en Mand, der har erfaret meget, har tænkt og læst meget. Men hans stærke Selvstændighedstrang præger hans Væsen. Han har tillige Aandsaristokratens Overlegenhed i Bevidsthed om sin skarpe Dømmekraft og sine mangehaande Kundskaber. Han ønsker at beherske Situationen, og i en Diskussion vil han have det sidste Ord.

Han bøjer sig endvidere nødig for Former og konventionelle Hensyn, han er stiv og afmaalt, giver sig aldrig hen, og hvis han har et Hjerte, forstaar han at skjule det. Hans Øjne er skarpe, klare og kolde som hans Ord og hans Stemme. For en flygtig Betragtning er han frastødende.

Overbibliothekaren ved det kgl. Bibliothek, *E. C. Werlauff,* der var gift med Hans Hegers ældste Sønnedatter, giver i sine Erindringer følgende ikke synderlig flatterende Karakteristik af ham:

„Kort efter min Forlovelse med hans Sønnedatter aflagde jeg med hendes Moder et Besøg hos ham. Han var meget venlig og forekommende, men da Thevandet kom ind, og vi gjorde Mine til at gaa, bad han os ikke blive. I de 7 Maaneder, vi var forlovede, indbød han os ikke en eneste Gang. Efter Brylluppet, hvorved han ikke var tilstede (der var Ingen indbudne) kom han engang i Middagsstunden, efter at have været i Retten, op til os paa en halv Times Tid. Heller ikke indbød han os nu i sit Hus nogen Gang. Jeg mødte ham ofte paa Gaden, men han kendte mig ikke, og jeg hilste derfor ikke paa ham. Han var en Mand af et anseligt og imponerende Ydre, bleg af Ansigt med markerede Træk. Naar han gik paa Gaden med Armene overkors uden at se til Højre og Venstre, forekom han mig som en lille Napoleon. Han skal have været meget interessant. Jeg havde derfor nok ønsket at komme i nærmere Omgang med ham, og mine Bekendte undrede sig med Føje over denne hans paafaldende Mangel af Opmærksomhed for sin Sønnedatter og hendes Mand, en Mangel som vistnok var meget enestaa-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ende. Men J. K. Høst, der ofte var kommen i hans Hus, fandt dette sletikke forunderligt. Man kunde komme jævnlig til ham, sagde han, i et Halvaar og stedse blive vel modtagen, — men bliver man af Sygdom eller anden Aarsag borte i en Maaned eller længere, og da igen besøger ham, falder det ham ikke ind at spørge om Aarsagen til Udeblivelsen. Efter hans Omdømme havde han i moralsk Forstand intet Hjerte."

Det synes, som om den aandelige Kultur, Hans Heger har erhvervet sig, ikke formaar at dække over hans jævne Afstamning. Den sejge Bondenatur ligger ham i Blodet. Den fornemme Embedsmand og den solide Brygger kæmper i ham om Overtaget.

Og dog — fordyber man sig i Hans Hegers mærkelige Karakter i Bestræbelse for at dømme den fuldt retfærdigt, og ser man hans Tilværelse under Et, ender man med at spørge sig selv, om den Utilnærmelighed og Kulde, som han bar til Skue for Verden, ikke var en haard Skal, der skjulte over et i Virkeligheden lidenskabeligt og stærkt bevæget Følelsesliv, som kun hans Jernvilje har holdt i Tømme.

Saaledes forholdt det sig uden Tvivl.

Den Udvikling, Livet underkaster ham, og den Forandring, hans Væsen derigennem øjensynlig undergaar, synes at give denne Betragtning fuldt Medhold.

Allerede som Dreng røber Hans Heger ypperlige Evner, og det Testimonium, hvormed han af sin Privatpræceptor ledsages til Universitetet, viser hvilke Forventninger man stiller til den sextenaarige Student.

Det højtidelige paa Latin affattede Dokument, et Monstrum af overflødige Ord, har sin Interesse, fordi det afspejler Tiden. Oversat lyder det saaledes:

Højtærværdige Rector magnificus ved det kongelige Universitet, højlærde og højtberømte Professorer, hvem jeg skylder at ære nu og altid!

I en saa nøje Forbindelse, ved saa søsterlige og uopløselige Baand ere Themis og Pallas knyttede til hinanden, at de aldrig kunne adskilles, og at der aldrig kan opstaa nogen Uenighed dem imellem. Og det er intet Under. The begge anerkende de samme Oprindelse, begge ere de stolte af et guddommeligt Ophav, og begge stræbe de til det samme Maal med de samme Midler. Og tvivlsomt kan det være, hvem af dem har gavnet Menneskeheden mest; men sikkert er det, at uden dem villde Alt forvirres og synke tilbage

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

i Chaos. Lad os forestille os — thi i Virkeligheden hverken er der eller har der nogensinde levet saadanne Barbarer — men lad os forestille os en sammenhobet Mængde Mennesker, hvis Bestemmelse kun var at æde Markernes Afgrøde, og som levede uden Love og Kultur, — vilde den mon ikke ligne den af Hobbes skildrede Stat, hvor de Store opsluge de Smaa for selv igen at opsluges af Andre? Kan der paa den anden Side tænkes noget skønnere og lykkeligere end en saadan Stats Modsætning: den der styres af kloge Love og prydes med skønne Kunster og Videnskaber?

Opfyldt af saadanne Tanker har en særdeles begavet og haabefuld Yngling

Hans Heger,

født i København den 8. Febr. 1747, Søn af den højtagtede og indsigtsfulde Mand, afgangne Stephan Pedersen Heger, Raadmand i denne kongelige Residensstad,

først besøgt Pallas' Helligdomme, for, efter at være indviet til dem, med desto større Held at kunne skride ind i Themis' og i det Haab, at det maa være et godt Varsel for Fremtiden, at han i Sprog og Videnskab har lagt en Grundvold, hvorpaa lidt efter lidt noget Større kan bygges op.

Men for ikke at synes for selvtillidsfuld, overlader han det til Eder, Universitetets høje Professorer, at prøve og godkende hans Evner. Og naar han har opnaaet Eders gunstige og anerkendende Dom, vil han føle fornyet Drift til at stræbe fremad og — hvad jeg ikke mindre haaber end ønsker — blive en udmærket akademisk Borger, gavnlig for Staten og til Pryd for sit Fædreland.

Eders, I højtberømte Mænds,
hengivne Højagter og ydmyge Client
Otto Lütken.

Kjøbenhavn, d. 22. Juni 1763. Philos: Baccal:

Den Flid, hvormed Heger kaster sig over sit Studium, viser hans Energi og strenge Pligtfølelse. Naar man vèd, hvor rastløs hans Aand og hvor mangfoldige hans Interesser var, maa det nærmest forbause, at Juraen har holdt ham fast, saa meget mere som han jo ikke behøvede at arbejde for Brødet. Rimeligvis har hans Ærgerrighed, Ønsket om at hævde det Navn, der havde en god Klang i Byen, og maaske ikke mindst Ønsket om at kunne byde den unge Pige, med hvem han havde forlovet sig, en smuk social Position, virket tilskyndende.

Han absolverer sine Examiner med Glans, og tyve Aar gammel fejrer han i Søllerød Kirke, den 20. Juli 1767, sit Bryllup med den skønne, sextenaarige *Anna Louise Drewsen,* Datter af Strandmøllens højt ansete, første Ejer, *Johan Drewsen,* og hol-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

der sit Indtog i Bryggergaarden paa Nørregade. To Aar efter indtager han sit Dommersæde. —

De biografiske Oplysninger om Hans Hegers Ungdomsaar og første Ægteskabstid flyder desværre kun sparsomt.

Det velhavende Hjem med den smukke, livsglade Husfrue, der endnu halvvejs er Barn, bliver ganske naturligt et af Midt-

Konferensraad Hans Hegers Hustru Anna Louise, f. Drewsen (1751—1799).

punkterne for Datidens muntre københavnske Selskabsliv. Kredsen har været broget. Hegers alsidige Virksomhedstrang og næsten utroligt mange Interesser og Færdigheder har havt Bud til de forskelligste Samfundslag, baade til Videnskabens og Kunstens Dyrkere og til Handelens og Industriens Folk.

Lyst og lykkeligt har Livet til en Begyndelse formet sig for det unge — ak, altfor unge — Ægtepar, hvis Samliv velsignes med en Flok Børn, hvis Omsorg væsenlig overlades til Moderen. Hendes Ømhed og rige Gemyt knytter allerede fra de tidligste Aar Baandet mellem hende og dem langt fastere end til den altid stærkt optagne og indesluttede Fader, for hvem

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Barnets Sind og Tænkemaade synes at ligge saa fjernt som muligt.

Den ægteskabelige Lykke varer ikke længe ved.

Forskellen i Forældrenes Natur, i deres indre og ydre Væsen, gør sig snart skæbnesvangert gældende. Forholdet kølnes og ender med at blive en hæslig Karrikatur af et Samliv mellem Mand og Hustru.

For den nulevende Slægt, der med den Ligegyldighed, som Vanen giver, er Vidne til Ægteskabers Opløsning og snarest studser, naar de varer ved, maa det staa som en uløselig Gaade, at Konferensraad Heger og hans Hustru ikke skiltes.

Kamma Rahbek, f. Heger. (1775—1829).

Men Sagen var vel den, at i Datidens København ansaas ægteskabelige Skilsmisser for en saa mægtig Skandale, at de alene af den Grund sjeldent fandt Sted. Og i dette Tilfælde var der desuden et Baand, der holdt Hustruen knyttet saa fast til Hjemmet, at hun ikke vilde se det sønderrevet -- Forholdet til Børnene, særlig til den yngste Datter, Christiane, der iøvrigt ogsaa var Faderens Favorit.

Hvem bar nu Skylden for dette i Bund og Grund ulykkelige Ægteskab, -- Manden eller Hustruen?

Om Hans Hegers Personlighed, dens haarde Kanter og egensindige Særhed, danner man sig det bedste Begreb, naar man underkaster hans Forhold til dem, der i Livet stod ham nær, en nøje Prøvelse. Og det vil da vise sig, at det hovedsagelig er Forholdet til Hustruen, der kaster en dyb Skygge over hans Karakter.

Ønsket om at udrede dette Forhold er mig dobbelt magtpaaliggende, fordi Litteraturhistorikeren Dr. *Schwanenflügel* i sin interessante Bog om *Jacob Peter Mynster* har afsagt Domme over Fru Heger, som bør imødegaas paa det kraftigste.

Sin dybt nedsættende Omtale af denne Kvinde søger han at retfærdiggøre med den Motivering, at hun som Moder til Kamma Rahbek og Christiane Oehlenschläger har Betydning

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

for vor Litteraturhistorie. Men netop dette Hensyn synes mig at opfordre til den største Nænsomhed og Ængstelse for at udtale Paastande, der er ligesaa ubeviste, som de er ubevislige. Og at Dr. Schwanenflügel samtidig paa den ubarmhjertigste Maade forplumrer Kamma Rahbeks skønne Eftermæle, gør Sagen endnu værre.

I sin ovennævnte Bog, Side 118, skriver han:

„Kamma Rahbek var en Datter af meget begavede Forældre. Hendes Fader, der beklædte en anset juridisk Post, var (som bekendt) et Universalgeni, altid optaget af mangehaande Interesser, altid sysselsat med forskelligartet Arbejde. *Hans* Karakter har Traditionen ikke kunnet sætte en Plet paa. Anderledes med Kamma Rabeks Moder; *hun* omtales i Slægten som en usædelig Kvinde. Dette synes at være med fuld Føje. Hun levede vel i Hus sammen med sin Mand, men beboede en egen Salslejlighed, og her forsmaaede hun ikke at modtage som Galaner Haandværkssvende, der foretog Reparationer paa Huset. Om hendes Datter Christiane er der i sin Tid blevet sagt: „Kan Enhver ikke se, at hun er en Bryggerkarls Datter?" Forholdet mellem Ægtefællerne var da alt Andet end godt, og selv da Fru Heger laa for Døden, vilde hendes Mand ikke se hende. — At Kamma Rahbek har sørget over sin Moders Fejl og Forhold, men dog ogsaa holdt meget af hende, tør vi slutte af et Brev til Mynster (optaget i Blade af hans Liv og hans Tid). Men har hun arvet sin Moders „Livlighed og Fyrighed", som Mynster siger i sin smukke Nekrolog, kan jeg heller ikke tro, at hun saa ganske er sluppen fri for den sørgelige Del af Arven, den flakkende, fortærende erotiske Lidenskab. Af hendes Brevvexling med Molbech se vi (navnlig af det 32te Brev, dateret 16. Juli 1813), at det ikke var *hendes* Skyld, at Molbech ikke faldt i hendes aabne Favn."

Der er i alt dette saa godt som ikke et eneste Punkt, der er rigtigt, og jeg forstaar ikke, at Dr. Schwanenflügel har kunnet bekvemme sig til at afsige saa kategorisk en Dom over Fru Heger i en Sag, om hvilken hverken han eller nogen Anden kan vide Besked.

Ægtefolk plejer jo ikke at tilkalde Vidner, naar de agter at begaa Utroskab. Det er derfor i saadanne delikate Materier ligesaa let at udslynge Beskyldninger, som det er vanskeligt at gendrive dem, og det vil til evige Tider forblive et uopklaret Spørgsmaal, om de hadefulde og selvfølgeligt dydigt indignerede Tunger, der tilsølede Fru Hegers Rygte, talte Sandhed eller ej. Efter alle Solemærker at dømme, har de løjet skammeligt.

I en Fodnote angiver Dr. Schwanenflügel sin Kilde.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

„Meddelelserne," skriver han, „har jeg fra en Gren af den Drewsen'ske Familie".

En Gren af den Drewsen'ske Familie! Ogsaa her faar det gamle Ord da Ret, at Frænde er Frænde værst.

Den, Dr. Schwanenflügel skylder sine Meddelelser, er Fru *Ophelia Pingel,* der døde i 1895 i en Alder af 94 Aar.

Fru Pingels Pigenavn var *Ophelia Drewsen.* Hun var Datter af Strandmøllens højt fortjente tredje Ejer, *Joh. Chr. Drewsen,* og den, der bestyrede Huset for Knud Lyne Rahbek, da hans elskede Kamma var død. Hun nævnes fra alle Sider som en i alle Retninger udmærket Kvinde, og man forholder sig derfor uforstaaende til, at hun har villet give onde, halvforglemte Rygter ny Vind i Sejlene.

At Dr. Schwanenflügels Dom er bygget paa løse Hypotheser, har han aabenbart selv Følelsen af. Han begynder forsigtigt: Louise Heger „omtales" i Slægten som en usædelig Kvinde -- og dette „synes" at være med fuld Føje. Saa tager han pludselig Skridtet helt ud og taler om Louise Hegers Skamløshed som en Kendsgerning. Og han forsmaar end ikke at rapportere, hvad der „i sin Tid blev sagt" — altsaa af Københavns mandlige og kvindelige Sladderkællinger — at paa Louise Hegers Datter, den senere Fru Oehlenschläger, kunde „Enhver se, at hun var en Bryggerkarls Datter."

Med andre Ord — Dr. Schwanenflügel forfægter, at Fru Heger ikke blot drev Utugt med de Murersvende, der tilfældigvis reparerede Huset, men ogsaa med sin Mands Bryggerknægte! Det er ikke Smaating.

Hvad Fru Pingel, omtrent 100 Aar efter Louise Hegers Død og som en ældgammel Kvinde har fortalt Dr. Schwanenflügel om sin Bedstefaders Søster, *modsiges imidlertid paa det bestemteste i de Optegnelser, som Fru Pingels egen Fader, Joh. Chr. Drewsen, efterlod sig, og som ifjor blev forelagt Offentligheden.*

Havde Dr. Schwanenflügel kendt disse Optegnelser, vilde hans Fordømmelse af Louise Heger i hans Bog om Mynster neppe have set Lyset. Men, saavidt vides, har han overfor Offentligheden ikke ændret sin Dom efter Optegnelsernes Fremkomst, og i min Redegørelse for den Heger'ske Slægt maa jeg derfor anse det som dobbelt Pligt at paatage mig dette Hverv.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Joh. Chr. Drewsen skriver Følgende om sin Tante, Louise Hegers, Forhold:

„Ægteskabet mellem Conferensraad Heger og hans Kone vedblev ej at være lykkeligt. Han mistænkte hende for Tilbøjelighed til andre Mænd, thi jeg erindrer, at da hun engang var tyet ud til min Fader, hvor hun nogen Tid opholdt sig, modtog hun et Brev fra en Ven, der søgte at stifte Fred mellem Ægtefolkene, og at i dette Brev, som hun læste for min Fader, medens jeg som et Barn, man ej agtede paa, forblev i Stuen, stod der: „Deres Mand paastaar, at De ikke kan leve uden at elske Flere." Ikke kan jeg dømme, om denne haarde Beskyldning var sand, men jeg véd, at min Fader ansaa hende for uskyldig. Imidlertid er det vist, at hun maa have været et letsindigt Væsen, thi jeg erindrer, at hun engang kom i stor Vaande ud til min Fader for at tilstaa ham, at hun havde sat sit Hus' Sølvtøj paa Assistentshuset, og at hun var uden Redning, om hendes Mand, der havde indbudt et Selskab, savnede det. Naturligvis indløste min Fader det. Men førend Staven brydes over hende, hvis Hjerte var Magen til min Faders Hjerte, lære man hendes Mand at kende, og man vil da se, at det maaske er paa ham, at hele Skylden falder.

Joh. Chr. Drewsen (1777—1851).

Denne Heger, om hvem man sagde, at han kunde gøre Alt, kun ikke gode Domme — han var Assessor i Hof- og Stadsretten — var et af de Mennesker, der med Hænderne kunde gøre Alt, hvad hans Phantasi bragte ham paa, og det, der var det sjeldne, han gjorde det altsammen godt. I forskellige Perioder af hans Liv beskæftigede han sig med højst forskellige Ting, thi naar Noget ret lykkedes for ham, saa begyndte han paa noget Andet. Han gjorde Fyrværkeri, der skal have været overordentligt, sleb siden Glasset til Kikkerter, der skulle have været saa gode som Dollonds (John Dollond var en berømt engelsk Optiker) — i en Periode malede han ej uden Held og gjorde siden lakerede Papæsker med smukke Malerier paa Laagene; en anden Gang gjorde han nye Møbler til sit Hus, hvilke han lakerede og smykkede end mere med Zirater af Guld; engang byggede han sig selv et

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Fortepiano af fortræffelig Tone og komponerede da Melodier til Hyrdedigtet „Stella", og blandt disse var adskillige skønne og virkelig rørende. Man tro ikke, at jeg nu har opregnet alt, hvad han gjorde, jeg har kun givet et Omrids deraf, og jeg er overbevist om, at han har selv syet sine Støvler, sine Buxer, selv gjort sin Hat, eller *kunde* gjort det, hvis han vilde. Men under disse Omstændigheder vil man og indrømme, at han har havt kun liden Tid til at tænke paa at beskæftige sig med hans unge, smukke og levelystne Kone, og at han har overladt til hende at faa Ende paa Tiden, som hun bedst kunde. En ung, smuk og munter Kone, og alt dette var Fru Heger, kan aldrig savne Selskab i København. Det var altsaa intet Under, at unge og interessante Mænd samledes i hendes Hus. Men hvor let kunde da ikke en skinsyg Mand, der dog maatte selv føle, at han forsømte sin Kone, fatte Mistanke og give Skinsygen Tøjlen, om end Konen var aldeles uskyldig. Derfor har jeg og stedse anset hende, og da hendes haardhjertede Mand forviste hende til et Tagkammer, hvor hun og endte sine Dage, og hvor hun kun altfor ofte var udsat for Tjenestefolkenes Fornærmelse, da saa jeg i hende et Jalousiens Offer og i ham en skændig Hustyran. Med hvilken Glæde og Ømhed modtog hun ikke os, den kæreste Broders Børn, naar vi besøgte hende i hendes lille Stue, der neppe kunde rumme en Seng, et Bord og to Stole, hvorfor, naar flere end én kom, den ene maatte sidde paa Sengen. Og den Mand, der saaledes behandlede sin Kone, var den samme, som spurgte sin ældste Søn: Hvor mange Børn har Du nu, Stephan? Hvortil Sønnen svarede otte, hvilket ikke var sandt, men hvormed den unaturlige Fader og Bedstefader, der aldrig, skjøndt Fader og Søn boede i samme By, havde set sine Børnebørn, lod sig nøje. Aarsagen hvorfor Hegers Kone underkastede sig en saadan Behandling af denne, hende i Sandhed uværdige Mand, og hvorfor hun ej tog mod min Faders Tilbud at aabne hende sit Hus, var, at hun paa ingen Maade vilde skilles fra den yngste Datter, og at Faderen, hvis Afgud denne ogsaa var, aldeles ikke vilde lade hende følge Moderen. Det var altsaa Moderkærligheden, der sejrede over ethvert andet Hensyn og lod hende lide til sidste Aandedræt."

Joh. Chr. Drewsen lægger ikke Skjul paa det Letsind hos Fru Heger, der kunde give ondsindede Rygtesmede Stof til Bagvaskelse. At hun pantsætter Husets Sølvtøj ser unægtelig mindre godt ud. Men det er værd at lægge Mærke til, at hun ærligt tilstaar sin Handling istedetfor at binde Broderen en Nødløgn paa Ærmet. Og hvem kender desuden hendes Motiver til Pantsættelsen? Og er det ikke et betegnende Træk, at hun selv oplæser for Broderen det ominøse Brev, hvori man meddeler hende Mandens Mistanke? Og i ethvert Tilfælde er der da endelig et himmelvidt Spring fra at pantsætte Sølvtøj til at bedrage sin Ægtefælle paa den mest nedværdigende Maade.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Nok er det — hendes Broder anser Louise Heger for uskyldig, og hendes Brodersøn tør ikke dømme hende, men et Aarhundrede senere nærer Dr. Schwanenflügel i den Retning ingen Skrupler, og det uagtet den Skildring, der forøvrigt gives af hende, maa vække den største Sympathi for hendes Karakter, saa at man kun med dyb Medlidenhed kan tænke paa hendes tunge Skæbne.

Den Behandling, hun lider, er jo ligesaa hjerteløs som raa. Saafremt Hegers Mistanke virkelig havde været berettiget, var hans Hævn saa raffineret, at den i Verdens Øjne næsten havde maattet frikende hende.

Louise Heger havde af Forældrene faaet en streng Opdragelse og lært, at Ærbarhed er en Kvindes første Dyd. Hun og hendes to Søstre, *Elisabeth* og *Charlotte,* bebor paa Strandmøllen et Værelse, til hvilket ingen anden Op- eller Nedgang findes end ad den Trappe, der med en Lem i Loftet er anbragt i det ene Hjørne af Familiens Dagligstue.

Hun er i sit Hjem det oplivende Element og fængsler Alle med sit lyse, glade Sind og sin ualmindelige Skønhed. Det Billede, som hendes Ægtefælle i sine Forelskelsesdage har tegnet af hende og senere bliver trykket paa Kobberplade og eftergaaet med Naal af *Cleve,* viser hende som en Kvinde af et fint og stateligt Ydre.

Ulykkeligvis giver hun, et uerfarent Barn som hun er, sit Ja til en Mand, der kun er faa Aar ældre end hun selv, en kold Egoist, hvis Natur er ganske inkommensurabel med hendes, og som, da hans Skinsyge paa Grund af hans egen Forsømmelighed er vakt, ikke kender Skaansel men tér sig som en moderne Othello.

Foruden Joh. Chr. Drewsens foreligger der Vidnesbyrd nok om, at Fru Heger har været et Menneske, der i høj Grad var Agtelse og Kærlighed værd.

Da Rahbek i 1796 gaar paa Frierfødder, henvender han sig først i et fortroligt Brev til Fru Heger, og da han i 1797 er bleven forlovet med Kamma, skriver han til denne:

„Din gode, kjærlige Moders sande Modersindelag for mig, maa Du, gode, kjære Pige takke hende for paa mine Vegne."

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Da han derpaa refererer til en Yttring om, at Kammas Broder, *Peder Heger,* efter sin Forlovelse med Jette Rosing har faaet en anden Moder i Madam Rosing, tilføjer han:

„Jeg, gode Karen Margrethe, har virkelig ogsaa nu to Mødre. Takke dem, lønne dem for deres Kjærlighed kan jeg sagtens ikke, men elske dem ærligt og inderligt, det kan, det skal, det vil jeg."

Og i samme Brev skriver han endelig:

„Tak Din Moder saa hjertelig for igaar Formiddags. Det er saadan, jeg vil have Konversation, og ikke Vejrpjat, Bynyt og Komplimenter."

Mon Rahbek vilde tale paa denne Maade om sin Svigermoder, saafremt der havde været blot Gnist af Sandhed i den giftige Bysladder? Nej!

Da han et Aarstid senere fejrer sin første Fødselsdag efter Forlovelsen, sender Fru Heger ham et Brev — desværre det eneste opbevarede Aktstykke fra hendes Haand — der giver et smukt og troværdigt Billede af hendes kvindelige Personlighed og kærlige Hjertelag:

„Ifjor paa denne Dag, gode Rahbek, var dit første Forehavende at skrive mig til. Hvor glad jeg blev ved det Brev, kunde vores *gode, ærlige* Peder bevidne, i Fald han var hos os; dog jeg behøver ikke hans Vidnesbyrd; jeg er forsikkkret om, at *Du* selv er overbevist derom.

Et Aar er nu lagt tilbage og altsaa saa meget nærmere Opfyldelsen af, hvad Du dengang skrev, gode Rahbek! Jeg mangler Ord for at kunne udtrykke Dig, alt hvad jeg har følet og føler fra det Øjeblik, Du bandt Dig til min Karen Margrethe. Undskyld, at jeg er saa svag, at jeg ikke formaar at male Dig endog med de svageste Farver, hvad jeg især i Dag føler. Du fornyer Din Fødselsdag i Dag, kære Rahbek, ved Siden af en kær og elsket Pige, som inderlig paaskønner sin Lykke, som saa gærne vilde forsøde Dig enhver Fremtids Dag af Dit Liv. O, at Du i dette Øjeblik kunde se mit Hjertes Inderste! Du vilde sikkert *dèr* finde, hvad Du *her* maa savne. Dog, hvad siger jeg, skulde Du behøve *min* Skildring! Du som selv har saa megen sand og varm Følelse for andre, skulde Du ikke kunne tænke Dig, alt hvad jeg paa denne Dag saa inderlig onskede at sige Dig!

Kære Rahbek! Jeg behøver heller ikke at sige Dig, hvor gærne jeg i Dag vilde fornøje Dig. At det ikke saa ganske staar i min Magt, føler jeg tilfulde. Imidlertid kender jeg Dig. Jeg ved, at Du med Viljen er fornøjet. Denne Overbevisning giver mig Mod til at bede Dig ikke forsmaa medfølgende Vest. Jeg har hørt, at Du foretrækker sorte og hvide for andre Kulører; den sidste har jeg ikke kunnet faa saa køn, som jeg ønskede. Mit Ønske er, at Du, gode Søn, vil bære den med Fornøjelse. Den har ingen Værd, uden hvad dit gode Hjerte selv vil give den. Kunde den imidlertid

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ved Brugen minde Dig om min Hensigt! Og at det vilde være mig kært, om den havde Dit Bifald, vil jeg ikke nægte.

Min Christiane beder Dig modtage medfølgende Ubetydelighed af *hendes* Arbejde; ogsaa *der,* gode Rahbek, maa Du tage til Takke med Viljen. Meget havde jeg at ville sige Dig endnu; men Du ved min Aarsag. Jeg faar Dig i Dag ikke i Tale, jeg vil derfor overdrage min Karen Margrethe at sige Dig, hvor kær denne Dag er mig, og undskylde baade mit Brev og min Gave.

Vær i Dag, inderlig elskede Søn, som og mange, mange flere Dage, *saa* lykkelig, som den ønsker, der er glad ved at turde undertegne sig

Din oprigtige Moder

A. L. Heger."

Fru Heger besad udmærkede menneskelige Egenskaber. Hun var urokkelig sanddru, hun havde det kærligste Hjerte, og hendes Hjælpsomhed og Godgørenhed var stor, — altsammen Træk, der i forskellig Grad gaar igen hos hendes Børn, der elskede hende som den milde og ømt forstaaende Moder, hun var.

Som hos de fleste varmhjertede Naturer var hendes Sind heftigt og let opblussende og har i de senere Aar, da Krænkelsen og Sorgen kom, svækket hendes oprindeligt kraftige Konstitution, i hvilken Anledning Rahbek brugte det Udtryk om hende, at Klingen fortærede Skeden. Og da hun, endnu ikke fyldt de halvhundrede Aar, lukkede sine forgrædte Øjne, kom Døden som Udfrielse fra et Liv, der kun var baaret oppe ved den Kærlighed, hun nærede for sine Børn, ikke mindst for Christiane, der var hendes udtrykte Billede og den, der i det ægteskabelige Forhold sikkert har været Stridens Æble, — hendes Smertens Barn. —

Mistilliden til Dr. Schwanenflügels skaanselsløse Dom over Fru Heger kan kun bestyrkes, naar vi i hans ovennævnte Bog møder det uhyggelige Vrængbillede, han samtidig tegner af Kamma Rahbek.

Lad være, at han uden at blinke, og med spærrede Typer, i sin Redegørelse for Fru Rahbeks Forhold til Mynster skriver: *hun har elsket ham, derom kan der neppe være Tvivl.*

Denne Mening, udtalt kategorisk som en Højesteretsdom, hvorfra der ikke kan appelleres, har et Skær af Komik. End ikke Højesteret formaar nemlig at afgive Kendelser i Menneskehjertets intimeste Sager.

Dr. Schwanenflügel formaar det. Kamma Rahbek har elsket

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Mynster. Forhaabentlig dog kun platonisk — men alligevel elsket. Ja! Det er saamænd meget muligt. Med alle sine udmærkede Egenskaber som Menneske var Rahbek, navnlig da han blev ældre, og Livets Modgang tog haarde Tag i ham, ingen Charmeur. Han forsømte sit Ydre, ligesom han i andre Retninger har

Sophie Ørsted, f. Oehlenschläger (1782—1818).

været en alt andet end reglementsmæssig Ægtemand. Og det er langtfra usandsynligt, at Kammas Følelser for ham, alt som Tiderne skred, snarere har været det inderlige Venskabs og den dybe, kærlige Forstaaelses end just Forelskelsens. Men, hvorfor disputere om Kejserens Skæg? Enhver kan tro om den Ting, hvad han vil. Det bliver dog aldrig til mere end Gisninger.

I sin Skildring af Forholdet mellem Kamma Rahbek og *Chr. Molbech* er Dr. Schwanenflügel derimod gaaet over Grænsen,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

baade over Troværdighedens og Smagens, naar han slaar fast som et Faktum, at det ikke var hendes Skyld, at Molbech ikke faldt hende i Favnen.

Med andre Ord: Molbech er den kyske Joseph, der flygter for Fru Potifars kødelige Fristelser!

Det er interessant at iagttage, hvor altfor villig man har været til at forringe Eftermælet af de Kvinder, der tilhøre vor Litteraturhistorie i den her omhandlede Periode, naar der har frembudt sig blot en Mulighed for at tillægge dem smaa erotiske Forvildelser. Emnet er delikat og meddeler et velkomment Krydderi til det tørre Stof.

Som Katten om den varme Grød har man kredset om *Baggesens* Forhold til den smukke og højtbegavede *Sophie Ørsted,* dengang han i 1806 under sit Besøg i København slog sig ned i *Anders Sandøe Ørsteds* Hjem.

End ikke Oehlenschlägers skikkelige Moder er gaaet Ram forbi. Erslews Forfatterlexikon havde opgivet 1778 som hendes Bryllupsaar, hvilket afstedkom stor Alarm. Sagen var jo den, at Mad. Oehlenschläger havde født en lille Adam Gottlob til Verden, før den rigtige Adam Gottlob, Nordens vordende Digterkonge, i 1779 saa Lyset. Det var altsaa desværre godtgjort, at hun — o, Skræk! — var nedkommet for tidligt med den første. I den Anledning maatte hun lide den Tort, at en udmærket Litteraturhistoriker dømte hende som en „sanselig" Natur, og at en anden, endnu mere udmærket, ialfald en langt aandrigere og fantasifuldere, Litteraturhistoriker lod hende føle det beklagelige Fejltrin, der dog kan hænde i de bedste Familier, som en „Syndsbevidsthed," naar hun sad ved sine Børns Vugge og „hørte Klokkerne i Landsbyen ringe fra det fjerne." Og hendes Syndsbevidsthed blev ovenikøbet i den vordende Digterkonge til „en dunkel Slægtsbevidsthed, der kunde baade tynge og rejse."

Denne Udlægning af Mad. Oehlenschlägers Fejltrin skal have gjort et højst ubehageligt og forvirrende Indtryk paa Adam Oehlenschlägers dalevende Datter, Fru *Marie Konow.* Hun havde aldrig erfaret noget om denne dunkle Slægtsbevidsthed, hvilket man let vil kunne forstaa, da den aldrig havde existeret. Den fremragende Personalhistoriker Dr. *Louis Bobé* paaviste nemlig

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

en skøn Dag af Datidens Kirkebøger, at Mad. Oehlenschläger havde været paa den rigtige Side. Erslews Angivelse af 1778 som hendes Bryllupsaar var en ulykkelig Fejltagelse. Hun var ærligt og redeligt bleven gift med gamle Oehlenschläger anno 1777! Dermed gik baade hendes Sanselighed og hendes Syndsbevidsthed ned i den Grav, hvor hun forhaabentlig faar Lov til nu at hvile i fortjent Fred.

Chr. Molbech (1783—1857).

Og hvor pikant er det ikke at diskutere om Sandsynligheden af et Kærlighedsforhold mellem den aandfulde Kamma og Mynster, den danske Kirkes højtansete, sakrosankte Primas?

Og nu Kamma Rahbeks Forhold til Chr. Molbech!

Efter at have skildret hendes Moder, Fru Heger, som et frækt Fruentimmer, der byder sit Legeme til for Murersvende og Bryggerkuske, giver Dr. Schwanenflügel udelukkende Molbech Æren for, at ikke Kamma faldt ham i Favnen — det vil paa godt Dansk sige: satte Rahbek Horn i Panden.

Biskop Mynster, hvis Beundring og Højagtelse for Kamma Rahbeks ualmindelige Personlighed lyser ud af hvert Ord, han skriver om hende, har i sin Nekrolog over sin trofaste Veninde sagt, at hun havde arvet sin Moders Livlighed og Fyrighed, Egenskaber han ganske selvfølgelig har nævnet for at forherlige hendes Minde. Hendes livlige, fyrige Aand var jo et af Væsensmærkerne i hendes fremragende Personlighed.

Men Dr. Schwanenflügel ræsonnerer som saa: Har hun arvet

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Moderens Fyrighed, er hun saamænd heller ikke sluppen for „den sørgelige Del af Arven," den flakkende, fortærende, erotiske Lidenskab.

Den skamløst ublufærdige Natur, som han ubevisligt og derfor uretfærdigt, har tillagt Fru Heger, overfører han derefter paa hendes Datter!

Ja — man studser uvilkaarligt. Og med god Grund. Thi man vil ikke let finde Mage til saa dristig en Bevisførelse i dansk Litteraturkritik.

Dog — ikke nok hermed. Anklagen mod Kamma Rahbek for at have gjort mislykket Attentat paa Molbechs Dyd, støttes udelukkende paa et Brev, hun den 16. Juli 1813 har sendt ham.

Men om dette Brev tør det bestemt siges, at det kun kan ses i den „fortærende Lidenskabs" Lys, saafremt man læser det med samme venlige Sindelag som det, hvormed Hs. Maj. Fanden læser Biblen.

Man skammer sig næsten ved at skulle føre et Forsvar af denne Art for Kamma Rahbek, der for alle Danske staar rent og klart i Mindet som en af vort Aandslivs skønneste Skikkelser.

Lad mig dog, mest for Kuriositetens Skyld, pege paa blot et eneste Træk, der maa overbevise selv dem, der ikke har fordybet sig i hendes aandfulde og omfattende Korrespondance med Molbech, et Træk, der er af stor psykologisk Værdi og egnet til med et kraftigt Slag at slaa enhver Anklage ned.

Vilde mon en Kvinde, i det ene Brev efter det andet, til den Mand, hun ønskede at paavirke erotisk, tale om sit skrøbelige Helbred, sin stadige, pinagtige Sygdom og sine mange legemlige Svagheder? Var det mon ikke netop det probateste Middel, hun kunde anvende, saafremt hun ønskede at slaa ham iskoldt Vand i Blodet?

Desuden — hvad Kammas Personlighed, og derigennem selvfølgelig ogsaa hendes Brevstil, der var dens levende Udtryk, angaar, erkender hun selv i et Brev til Oehlenschläger, at hun har den Drift til at „skrue op", der er karakteristisk „for alle os Søskende."

Denne Drift laa til den daværende Tid i sin Helhed. Følelseslivet var naivere end nu, ogsaa i dets ydre Form. Man havde lettere baade til Smil og Taarer, Kys og Omfavnelser. Omgangs-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tonen og Sproget var et andet. Baade i mundtlig Tale og i Brevstil havde Ordene ikke blot en fra vor Tid helt forskellig Vægt men stundom endogsaa en helt anden Betydning. —

Til Slutning kan det maaske være passende at anføre de Ord, som Chr. Molbechs Søn, Digteren *Chr. K. F. Molbech,* udtaler foran i „Christian Molbech og Karen Margrethe Rahbek“:

„I Forholdet mellem Molbech og Fru Rahbek er der Intet, som behøver at skjules. Deres Forbindelse var i den gensidige Følelses Udviklings- og korte Blomstringstid med al sin Inderlighed og stigende Varme af aandelig Natur, en intellektuel Kærlighed, hvori Eros var trængt tilbage men Psyche helt tilstede.“

Og da Dr. Schwanenflügel i sin ovennævnte Bog om Mynster Side 121 skriver, at denne „brændte forsigtig alle de Breve, der kunde kompromittere hans Veninde i Efterverdenens Øjne,“ er det ikke mindre formaalstjenligt ogsaa at anføre Mynsters egne Ord om, *hvorfor* han gjorde det:

„Fru Rahbek,“ skriver han, „gav sig i sine Breve til sine Fortrolige ganske hen, og saa uskyldigt dette nu endogsaa oftest var, taaler det dog ikke almindelig Meddelelse, og mangen Gang, naar hun skrev sig heftig, kom det ogsaa til et alvorligt Bombardement, til Yttringer, som ikke bør opbevares.“

Det synes næsten, som Dr. Schwanenflügel i sin Bog om Mynster har fundet en længe ønsket og velkommen Lejlighed til at komme Kamma Rahbeks Minde tillivs. Han fremstiller hende ikke blot som den bevidste Kokette, idet han skriver, at de unge begavede Mænd let kom under hendes Herredømme, naar de manglede Holdning. „Den sentimentalt melankolske *Molbech* vender og drejer sig ynkeligt, da han mærker, at han har indviklet sig for dybt i hendes Masker. Den drømmende, lidt jomfrunalske Poet *Just Matthias Thiele* gaar det ikke bedre, — kun i *Mynster* fandt hun en Mand, hun ikke mægtede at beherske.“

Men ogsaa Kamma Rahbeks øvrige menneskelige Værdi er for Dr. Schwanenflügel højst omdisputabel. Han frakender hende „Blidhed“ og „kærligt Hjertelag“ og fremstiller hende i Forholdet som Plejemoder for den unge *Joh. Lud. Heiberg* som den, der „saarer og driller“ og ikke er uden „Ondsindethed.“

Naar Dr. Schwanenflügel endelig skriver om Kamma Rahbek, at „hun har sørget over sin Moders Fejl og Forhold“, men at vi efter et Brev til Mynster (optaget i „Blade af hans Liv og hans

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Tid") dog tør slutte, at hun alligevel har „holdt meget af hende," har han ogsaa her absolut Uret.

Hun udtaler sig i det paagældende Brev — den 15. Marts 1813 — nøjagtigt saaledes:

„— — — — først nu i dette Øjeblik opdagede jeg, at vi skriver den 15. Marts, som er min Moders Dødsdag og har nu i 14 Aar været mig en bedrøvelig Dag, fuld af sørgelige Erindringer."

Ungdomsbillede af Jacob Peter Mynster (1775—1854).

Før hun fortsætter Brevet, græder hun sin Smerte ud og skriver saa:

„Længere kom jeg da ikke, før jeg styrtede i en umaadelig Graad, og uagtet jeg nu har grædt saa længe, at jeg synes det maatte have lettet mit Hjerte, maa jeg dog endnu gjøre den største Vold paa mig og forestille mig, at min Moder vel ønskede, at hendes Børn ikke maatte forglemme hende, men dog var alt for øm og god til at ønske sig erindret med saa heftig en Sorg, som den, der nu overvælder mig."

Enhver, der ikke med Forsæt vil lægge mere i disse skønne Ord, end hvad de siger, faar blot det Indtryk, at hun ikke blot har „holdt meget" af sin Moder, men *elsket hende højt*. Naturligvis har hun sørget dybt over den haarde Skæbne, der ramte hende, men i det citerede Brev er der ikke med en Stavelse hentydet til Moderens „Forhold" og endnu mindre til hendes „Fejl", ligesaa lidt som i et Brev det paafølgende Aar, hvori hun — den 4. Febr. 1814 — efter en lang og vaandefuld Nat skriver til Molbech:

„Hjertet bløder i mig, og jeg er saa bedrøvet, som jeg ikke har været, siden jeg mistede min Moder."

Forhaabentlig vil en forbigaaende og ubetænksom Dom ikke have skadet Mindet om Kamma Rahbek. Det skal genopstaa i samme Skønhed og Klarhed som før, højagtet og elsket i Fremtiden, som hun selv var det af sin Samtid. Billedet af den Kvinde, der gennem et Aarhundrede har lyst med en ejendommelig, næ-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sten enestaaende Glans i Danmarks Kulturhistorie, og hvem en Mand som *Poul Møller* kaldte det „første Menneske, han har kendt", maa aldrig udviskes og forfladiges, men endnu langt mindre uretfærdigt forurenes. —

Den Antipathi, man nødvendigvis maa føle for Hans Hegers Personlighed, naar man kender hans Forhold til Hustruen, udjævnes efterhaanden, som man følger ham paa hans senere Livsbane.

Det fremgaar tydeligt af forskellige Vidnesbyrd, at hans stridige Sind og stejle Væsen i Tidens Løb undergaar en mærkbar Forvandling, hvis Aarsager uden Vanskelighed lader sig efterspore.

Er det ikke rimeligt at formode, at han i sin ensomme Stand som Enkemand efterhaanden har lært at vende Blikket indad og i stille Eftertanke at gøre sit Ægteskabs tyngende Regnskab op?

Mon han ikke, da han bliver ældre, har maattet indrømme for sig selv, at hans Skinsyge paa Hustruen var meningsløst overdreven, og at han har behandlet hende med utilgivelig Grusomhed? Mon han ikke mangen Gang især har maattet angre bittert, at hans Ubøjelighed holdt ud til det Sidste, saa at han endog nægtede at række hende Haanden til Forsoning, dengang hun kæmpede med Døden paa det usle Tagkammer, som Dr. Schwanenflügel kalder en Salslejlighed?

Og da Fjenden kom over Landet og stak hans Gaard i Brand, da han fra rig blev fattig, og Ensomheden voxede omkring ham — mon han da ikke har følt sin Skæbne som en retfærdig Nemesis og sagt til sig selv, at den var Straffedommen over, hvad han havde forbrudt? Modgang kan forhærde. Men Naturer som Hans Hegers, indesluttede og grublende, paavirkes sikkert ofte paa modsat Vis, naar de rammes af Ulykke og Sorg.

Uden Tvivl har ogsaa det fredelige Aftenskær, der faldt over den sidste Del af hans Liv og væsentlig skyldtes hans to Svigersønner, Rahbek og Oehlenschläger, bidraget til at mildne og blødgøre hans Sind.

Den vennesæle Rahbeks Væsen og almennyttige Virksomhed havde strax sikkret ham Svigerfaderens Bevaagenhed, og med

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Datteren Kamma havde Heger altid havt mange forskellige Interesser tilfælles. I Bakkehusets gæstmilde Skød, hvor man altid viste ham skyldig Opmærksomhed og gerne fejrede ham paa Aarets Festdage, og hvor han traf Mennesker, der var ham aandeligt jevnbyrdige, befandt han sig derfor stadig mere og mere hjemme.

Og til Oehlenschläger, hvem gamle Heger fra Begyndelsen havde været gram i Hu, kom han i Tidens Løb til at staa i et højst venskabeligt og beundrende Forhold. Hans Glæde og Stolthed over Svigersønnens voxende Digterry var fuldkommen usnobbet, og den gav sig ofte Udtryk paa en Maade, der næsten var barnligt rørende og røbede en Hjertevarme, man ikke vilde have tiltroet ham.

Ogsaa i Oehlenschlägers Hjem blev Konferensraaden da en kær og hyppig Gæst. 'Christiane havde blandt Børnene altid været hans Favorit, og det gode Forhold til hende styrkedes naturligvis yderligere ved hans Begejstring over Ægtefællens digteriske Triumfer.

I et Brev til Oehlenschläger, da han er paa sin store Udenlandsrejse, skriver Christiane følgende smukke Ord om sin Fader:

„Ogsaa paa ham, kære Oehlenschläger, har Du en velgørende Indflydelse; Du skal see, ifald han, som Gud give, skal naa en høj Alder, vil han blive saare elskværdig; hans Alderdom vil blive poetisk, og det takker vi Dig for."

Denne Spaadom af Christiane skulde virkelig gaa i Opfyldelse, selv om det tog sin Tid.

Netop i det Aar, da Hans Hegers Hustru døde, traf hans Datter Christiane, i Søsteren Kamma Rahbeks Hjem, sammen med den unge Adam Oehlenschläger. De blev øjeblikkeligt forelskede i hinanden og mødtes hyppigt paa Bakkehuset i den kommende Tid, og naar de paa stille, skønne Maaneskinsaftener fulgtes hjemad den lange Tur til Byen i sværmerisk Henrykkelse, valgte de neppe den korteste Vej.

Snart efter var de forlovede. Men før Forlovelsen var officiel og Familien indviet, forhindrede de taabelige Konventioner deres lykkelige Stævnemøder, saa at de enten maatte stjæle sig til at se hinanden eller indskrænke sig til Brevvexling. Begge Dele frembød praktiske Vanskeligheder.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Det var udelukkende Hensynet til den strenge Hofretsassessor, der trak denne pinagtige Mellemtid uforholdsmæssigt længe ud. Sandt at sige kviede Adam Oehlenschläger sig ved at fremstille sig for hans barske Aasyn. Han havde af og til set den alvorlige Herre vandre med værdige, afmaalte Skridt paa Vejen fra Christiansborg Slot til Bryggergaarden paa Nørregade. Og Synet havde ikke opmuntret til at gøre nogen hurtig Tilnærmelse.

Han havde desuden overalt hørt Assessor Heger omtale som en meget myndig og faamælt Mand, der var mere frygtet end elsket. Og Christiane selv var urolig ved Tanken om den Dag, da hendes Fader og hendes Forlovede skulde staa Ansigt til Ansigt. Hun vidste jo, at de var forskellige som Ild og Vand.

Knud Lyne Rahbek (1760—1830).

Et Par Aar før havde Hans Heger skænket sin ældste Datter, Karen Margrethes Haand til Knud Lyne Rahbek. Den Sag var bleven ordnet uden mindste Mislyd.

Rahbek fortæller i sine „Erindringer“ om sin Frieraudiens. Da han fremstiller sig for Assessor Heger for at gøre Rede for sin Stilling og de pekuniære Forhold, der foreløbig hindrer ham i at gifte sig, bliver han af sin tilkommende Svigerfader hurtigt afbrudt med de Ord: „Jeg kender Dem som en forstandig og retsindig Mand, der maa vide, hvad han gør.“

Men Rahbek var den Gang velmeriteret Professor ved Køben-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

havns Universitet, en kendt Forfatter og i en Alder af næsten fyrretyve Aar.

Adam Oehlenschläger maatte derimod tilstaa for sig selv, at han i Egenskab af Frier var adskilligt mindre værdifuld, — en tyveaarig Student, der havde afbrudt sine Studeringer for at blive Skuespiller ved den danske Skueplads, hvor han kun havde gjort mager Lykke, hvorefter han nu, ved den unge Anders Sandøe Ørsteds Hjælp, var begyndt at tage fat paa Studierne paany for engang i Fremtiden at gøre Prøve som Advokat.

Assessor Heger, der efter Sigende bestandig gik efter den lige Linie, vilde neppe dømme mildt om en Frier, der havde gjort saa unyttigt et Svinkeærinde.

Havde endda Christianes Moder levet! Hun havde været Rahbek mild og god og vilde sagtens ogsaa have sat Mod i *ham*. Men hun var nu borte, ligesom Adams egen Moder, til hvem han altid havde betroet sine Bekymringer.

Det er tunge Maaneder at komme igennem for den unge Elsker med det heftigt brusende Blod. Han tænker med Vemod paa Sammenkomsterne hos Rahbeks, der nu er forbi. Han flakker elskovssyg rundt i Frederiksberg Have og Søndermarken. Han sværmer hvileløs, som Myggen om Lyset, omkring paa Nørregade og Volden for at faa et Glimt af sin Elskede at se.

Hans eneste Medvider og paalidelige *post d'amour* i denne vanskelige Tid er Christianes udmærkede Broder *Carl Heger,* der ogsaa havde opmuntret Rahbek, da denne gik svanger med sin Kærlighedserklæring til Kamma.

Den utaalmodige Higen, der fylder Oehlenschläger, hans Uvished om paa hvilken Maade Sagen bedst kan gribes an ligeoverfor Hans Heger, deres endelige Møde og den Kamp, som derefter udkæmpes, før Alt gaar i den rette Gænge, illustrerer deres dybt forskellige Naturer.

Et Brev fra 23. Juni 1800 viser tydeligt, hvor hjælpeløst Oehlenschläger spræller i et Net af vankelmodige Forsæt.

Han har i sin sidste Samtale med Christiane yttret den Mening, at han vistnok gør bedre i at tilskrive end i at tale med sin frygtede tilkommende Svigerfader.

„Du var ikke af den Mening," skriver han til hende. „Da jeg kom hjem og eftertænkte Tingen nøjere, blev endelig det sidste Spørgsmaal til mig

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

selv: mon det ikke var bedst *først* at skrive og *saa* at tale. Og denne Mening er jeg af endnu, indtil jeg faar at vide, hvad Du synes. — — — Jeg vil *skriftlig* bede Din Fader om Tilladelse til at *tale* med ham. — — — Min søde Pige, sig mig, hvad Du mener; uden at Du billiger mine Skridt, gør jeg intet."

Otte Dage senere skriver han til hende, at Brevet til Heger er affattet, og at han blot venter paa, at hun skal bestemme, naar det skal afsendes. Hendes Broder Carl har sagt ham, at hun véd, at Brevet liger parat, men at hun frygter for, at det er for langt.

„Jeg sender Dig det. Nu kan Du selv se. — — — Du kender Din Fader bedre end jeg. Du er min Herskerinde, altsaa uden Dit frivillige og mente: Ja! faar han ikke et Bogstav fra mig."

Endnu den 17. Juli er ingen Afgørelse truffen.

Saa skriver han endelig i et Brev, der i Skyndingen og Sindsbevægelsen er forblevet udateret:

„— — — Min egen Pige! Nu har jeg bestemt mig. Jeg vil gaa hen og *tale* med Din Fader. Jeg kan tydeligt mærke paa Dig, at Du ikke alene er *mest* for det, men endogsaa *ene* for det. — — — Rigtignok vil dette Besøg sætte mig i forfærdelig megen Forlegenhed, men det er det samme! Du er jo Prisen! — — — Helst saa jeg dog, at jeg traf Din Fader i temmelig godt Humør, — derfor vil jeg heller ikke gaa til ham i Morgen, men en anden Dag i denne Uge, naar Du vil bestemme den. Jeg vil gerne tilstaa, at min *Frygt* ogsaa ønsker denne lille Opsættelse. Jeg taler altsaa med Din Fader! Kærlighed styrke mig!"

Man hører hans Hjertes urolige Slag bag Ordene. Det er, som om han skulde slæbes til Slagterbænken.

Saa oprinder den store Dag. Oehlenschläger giver i sine Erindringer et summarisk Referat af det frygtede Møde, til hvilket han indfinder sig „undselig og bange".

„Jeg sagde ham Alting rent ud, at jeg elskede hans Datter, haabede at være elsket igen, at jeg vilde være Advokat, og at Ørsted havde lovet at gøre mig færdig i to Aar. Høflig og rolig hørte han mit Ønske, ringede, lod sin Datter hente, sagde hende med faa Ord hvad Talen var om, lagde vore Hænder i hinanden og begyndte derefter strax at tale om andre Ting."

Naar man tager Hensyn til de lange, pinlige Forberedelser, der er gaaet iforvejen, maa man sige, at Exekutionen havde et ret smertefrit Forløb. Den var ialfald hurtig og giver et ypperligt Billede af Heger.

Saafremt Oehlenschläger virkelig har udtrykt sig saa kort og koncist, som han i „Erindringerne" giver det Udseende af, tør

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

man maaske deraf drage den Slutning, at han ikke har gjort et altfor ugunstigt Indtryk paa Heger, der afskyede unyttige Ord.

Men længe varede det ikke, før Uvejret bryder løs. Efterat Oehlenschläger flere Gange har været i sin Kærestes Hjem og øjensynligt har havt smaa Sammenstød med Assessor Heger, skriver han til hende:

„Bedste, gode Pige! Det er to Dage siden, jeg saa Dig, længer kan jeg ikke lade være at underholde mig med min Christiane. Skæbnen nægter mig det mundtlig, altsaa griber jeg til vor *gamle* Trøst. — — — *komme til Dig kan og v i l jeg ikke*. Den sidste fatale Scene med Din Fader krænkede min Delikatesse og Følelse for Ære saa meget, at jeg heller vil undvære Din *daglige* Omgang, end sætte mig ud for en saadan igen. Forresten véd Gud, at jeg ikke har det mindste imod min Piges Fader — — — — men han er mig ikke *jevn, oprigtig* og *godlidende* nok — — —"

Man faar af Brevet at vide, hvad der har været i Vejen. Gamle Heger, der i sin Arbejdsiver ikke lader noget Minut af Dagen hengaa ubenyttet, har bebrejdet Kærestefolkene, at de „hang for meget i hinanden". Dette Udtryk har stødt Oehlenschläger, der mener, at Heger kunde have betjent sig af en mere hensynsfuld Vending, som f. Ex.: „Oehlenschläger! De er for meget hos Christiane, jeg frygter for, at De spilder Deres Tid."

Den fortørnede Elsker slutter Brevet med at sige:

„Dersom Du spørger mig, om jeg da slet ikke vil komme mere, saa er mit Svar: Hvergang Din Fader udtrykkelig beder mig komme, ellers ikke. Naar jeg nu kommer hjem i Aften, saa tager jeg den blaa Kornblomstkrands frem, Du gav mig paa vor Kærligheds Morgen. Saa kysser jeg den og mine andre Helligdomme — og saa tror jeg at kysse Dig. Lev vel, søde, kære Pige! Din Oehl."

Man kan rolig gaa ud fra, at Heger ikke har *bedt* Oehlenschläger om at genoptage Besøgene. Disse har derfor sjeldent fundet Sted og ialfald kun, naar man var sikker paa, at den svigerfaderlige Brumbasse var ude.

Endnu i 1802 skriver han til Christiane:

„Jeg længes usigeligt efter Dig. Du vilde maaske spørge: Hvorfor har Du ikke været hos mig den hele Uge? Men det maa Du ikke. Om Formiddagen kan jeg jo ikke komme, til vor virkelige Glæde, saalænge Din Fader holder sig inde."

Naar Christiane af og til er i Besøg paa Springforbi hos *Christian Drewsens* tredje Hustru, „Tanten", som hun kaldes i den Heger'ske Familie, føler Oehlenschläger sig trøstet.

Under et saadant Besøg sender han hende følgende Linier:

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

„O, min gode Christiane, — naar jeg betænker, hvortit Du med et tungt Hjerte, der selv saa højligen trænger til Opmuntring, anstiller Dig glad og overgiven for at tækkes Din meget kolde og lunefulde Fader, da stiger mit Hjerte højt af Agtelse for Datteren, som det alt forlængst er steget af Kærlighed til Pigen. O, Christiane! Gid Du altid laa paa Springforbi! Jeg besøgte Dig da hver Søndag og tog altid den Overbevisning med: Dér er jeg velkommen! Der er hun glad!" — —

Det er bestemt faldet Heger for Brystet, at hans tilkommende Svigersøn endnu en Gang skifter Valg af Livsstilling ved at opgive Juraen for udelukkende at hellige sig Digtekunsten. Thi selv om Oehlenschläger havde vundet sig et Accessit paa Universitetets Prisspørgsmaal og havde faaet nogle Digte optaget hist og her, havde han dog ikke præsteret noget Arbejde, hvorpaa man kunde bygge sikkre Forhaabninger for Fremtiden.

Adam Oehlenschläger (1779—1850).

Da er det — i 1802 — at *Henrik Steffens* kommer til København og vækker Oehlenschläger til fuld Bevidsthed om hans Kald, der øjeblikkelig stadfæstes ved det dejlige Digt om „Guldhornene" og inden Aarets Udløb ved Udgivelsen af den Digtsamling, hvormed Romantiken holder sit triumferende Indtog i Danmark, og hvis Hovedstykke er „St. Hansaften-Spil".

Derefter følger de „Poetiske Skrifter", „Vaulundurs Saga" og „Aladdin", Værker, for hvis Genialitet selv den strengeste Svigerfader maatte bøje sig.

Hegers Modstand er brudt, og da Oehlenschläger i 1805 begiver sig paa sin store Udenlandsrejse, er den aabenbare Krigs-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tilstand imellem dem forlængst forbi. Gennem en Slags bevæbnet Neutralitet er Forholdet lidt efter lidt blevet helt venskabeligt. Freden er etableret, og den brydes *aldrig* mere.

Det skal siges til Hans Hegers Ros, at efterhaanden som han faar Øjet op for Oehlenschlägers rige Digtergave, bliver han ham bestandig mere og mere hjertelig sindet, indtil det Tidspunkt indtræder, da han kan indskrives blandt Svigersønnens mest fanatiske Beundrere og ikke taaler at høre hans Navn nævnet uden med den største Anerkendelse.

(1773—1845).

Den første Tilkendegivelse af det glædelige Omslag findes i et Brev, som Christiane sender til Oehlenschläger, medens denne opholder sig i Halle i November 1805, og hvori det hedder:

„*Callisen* besøger mig flittig — — — han gider gerne talt om Dig. — — Det er ikke længe siden, han drev Fader til at istemme med sig, at Du var den største og eneste sande Digter, Danmark i mange Aar har havt; men jeg tør dog ikke sige, at Fader var svær at faa dertil, da han virkelig har faaet Respekt for Dig og er usigelig glad over, at Lykken begynder at blive Dig gunstig."

Hun sender ham mange Hilsner fra Faderen og fortæller, at denne den foregaaende Aften, da Dr. Ørsted var kommen paa Besøg, har trakteret med Rødvin ved Maaltidet og bagefter har trukket en Flaske Madeira op for at drikke Oehlenschlägers Skaal i Anledning af, at det Dagen før havde været hans Fødselsdag. Sammenkomsten har varet til over Midnat, og „Fader, han og jeg var meget muntre". — Alene den Omstændighed, at gamle Heger pokulerer helt ud paa Natten er bemærkelsesværdig. Thi han var af Princip „Vanddrikker" og levede et meget regelmæssigt Liv.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

At Oehlenschläger paa sin Side ikke er ufølsom for Svigerfaderens Tilnærmelser fremgaar af et Brev til Christiane kort Tid efter, hvori han skriver:

„Din Fader er vel frisk? Jeg har fundet en Mand, Geheimeraad Pistor, som er ganske som han; han drejer, sliber Glas, er Mechanicus, ja selv Poet, hvilket maa staa imod Din Faders Musik, hvad den Anden ikke kan."

Da „Hakon Jarl" i Begyndelsen af Aaret 1806 er bleven forelæst hos Ørsteds, hvor Heger selvfølgelig er blandt de Indbudte, sender Christiane en henrykt Sejrsbulletin til sin Kæreste:

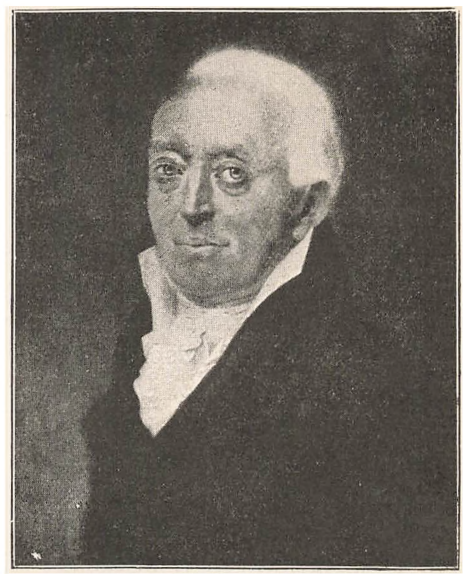

Adam Oehlenschlägers Fader (1748—1827).

„Rosing har rigtig Ret i, at man maa *skælde Dig ud,* — hvad har man ellers at gøre ved Dig? Paale slog med Nakken, græd, pralede, lo, kort sagt var ude af sig selv. Min Fader bander forfærdeligt paa, at det er et Mesterstykke, at det er *altfor* ypperligt, at intet Ord maatte tabes."

Den 29. Juli 1806 hedder det i en Skrivelse fra Christiane til Oehlenschläger:

„Jeg kan ikke bare mig for at fortælle Dig, det vil sikkert ogsaa more Dig at høre: at min Fader er ærgerlig over Rahbeks Idé om at tage noget ud af Hakon Jarl og over hans Project, at Du skulde tale med Goethe derom. Han siger, at det er forunderligt, at Rahbek kan falde paa at ville udelade det saa poetisk skønne Sted med Auden, og at det er en urimelig Føjelighed af Dig, ifald Du tillader det. — — — Du har vel vidst, hvad Du har gjort, siger han. — — Jeg holder med min Fader, Du behøver ingen Hovmester."

Man føler gennem hvert Ord Christianes inderlige Glæde over Hegers Beundring og hendes Ønske om at knytte Baandet mellem ham og Oehlenschläger fastere.

Hendes Ønske opfyldes. Saa ofte hun skriver til sin Kæreste, beder Heger om at „hilse inderligt" fra ham, og i et Brev fra Marts 1807, hvori hun takker Oehlenschläger for det smukke Exemplar af „Der irrende Ritter", som han i sin egen zirlige Af-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

skrift og med mange Slags Prydelser af hans egen Haand har sendt hjem, siger hun:

„Fader kom Taarer i Øjnene, og han kunde slet ikke faa nok af at betragte hvert Penselstrøg og hvert Træk af din Pen. Gud være lovet, at Bindet, hvor meget han end beundrede det, dog ikke var ham det Vigtigste: Du véd, man har meget at frygte af en technisk og mathematisk Mand paa 60 Aar. — — — Men han kan heller ikke blive ked af Digtet, efter hans egen Begæring har jeg to Aftener i Rad forelæst ham det, og det interesserede ham i den Grad, at han taler stærkt om, at det ikke kan blive ved de to Gange."

Hun fortæller endvidere, at hun har forelæst et Afsnit af Digtet for Rahbek og har maattet love ham at komme igen for gøre ham bekendt med det Hele, og hun ender saa med disse Ord:

„Fader, som gerne forsamlede hele Byen for at høre mig læse det, sagde, strax da jeg kom hjem, at han vilde betale Vognlejen, naar jeg vilde køre ud Dagen efter til Rahbek som hans Lectrice."

Gamle Heger fælder Taarer over sin Svigersøns Poesi! Det Billede er værd at fastholde. Han var ellers ikke let til Graaden. Og hans strenge Afholdsprincipper synes ganske at blive suspenderede i denne Periode. Den 8. Febr. 1808 fejres hans Fødselsfest hos Rahbeks ved et stort Kalas, hvorfra han først kommer hjem Kl. $2^1/_2$ om Natten, og hvor man med Begejstring har drukket Oehlenschlägers Skaal; og efter Hakon Jarls første Opførelse holdes et lignende Kalas hos ham selv, hvor Pokuleringen og Begejstringen er af samme Dimensioner.

For at glæde Datteren forærer han hende „Aladdin" paa „fint Velin, — han syntes, at mindre kunde ikke gøre det". Dagen lang taler han til Svigersønnens Ros, og hans Hilsner til ham bliver bestandig varmere.

Man kender ikke den stive, egenkærlige Træmand igen. Glæden og Stoltheden over Christianes tilkommende Mand har gjort ham til en Anden.

Hans Begejstring voxer endnu et Stykke, da „Axel og Valborg" i Januar 1809 kommer til København, og da han er den Første, der læser denne med saa voldsom Spænding imødesete Tragedie.

„Din Axel og Valborg," skriver Christiane til Oehlenschläger, „overgaar alle mulige Forventninger. Min Fader beder Dig holde inde, da han ikke indser, hvad der berettiger Dig til at være den anden Prinsesse Turandot i

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

at gøre Folk gale. Dette er hans Hilsen, som jeg synes kan passere. Ørsted sendte mig Brev og Bog i det Øjeblik, han fik det; men Axel og Valborg havde været to Timer i vort Hus, førend *jeg* blev saa lykkelig at læse den; thi da jeg naturligvis begyndte først paa mit Brev, snappede Fader den og slugte den med største Begærlighed."

Da Heger har læst Bogen færdig, sender han strax Bud efter Sønnen Stephan. Og da denne kommer, har Christiane kun faaet læst de to Akter.

„Men jeg maatte smukt begynde forfra," skriver hun videre, „og læse den højt, hvorved Fader fik den anden Gang tillivs, da den kun havde været faa Timer i Byen."

Selvfølgelig er Oehlenschlägers Hjerte forlængst smeltet, og han har kun varme og gode Følelser ligeoverfor den gamle Svigerfader. Deres gensidige Forhold kan ikke være smukkere.

Oehlenschläger skriver fra Chambery i Marts 1809 til Christiane:

„Hils Din kære Fader og min gamle, graahaarede Gubbe paa Frederiksberg fra deres Søn."

Han er Hegers *Søn!*

Og om hvor højt Heger paa sin Side er naaet, vidner Christianes Ord til Oehlenschläger en Maaned senere:

„Fader," skriver hun, „har ikke Lyst til at bestille Andet end skrive Dine Stykker af." —

Hengivenhedsforholdet brister ikke, efterat Oehlenschläger er vendt tilbage til Danmark og har stiftet Hus og Hjem.

„Jeg traf ved min Hjemkomst," siger han i sine „Erindringer", „ikke min Christiane og hendes Fader mer i den store Gaard med den dejlige Hauge paa Nørregade; den var ved Bombardementet lagt i Aske. De beboede nu en indskrænket Lejlighed paa Hjørnet af Vingaardsstræde; men Gubben havde reddet det Bedste: sin Sindsro og sin stille Munterhed."

Sindsroen — den ydre — havde altid været et Særkende hos Hans Heger. Men Udtrykket „den stille Munterhed" fortjener at noteres. Det betegner netop den Forvandling, der er foregaaet i hans Karakter og indre Væsen.

Han bliver en jævnlig og kær Gæst hos Oehlenschläger, i hvis Skæbne baade som Digter og Familiefader han tager inderlig Del.

Hans Beundring for Svigersønnens poetiske Virksomhed holder sig lige frisk til det Sidste.

Da Oehlenschläger, i 1817 paa sin Rejse med *Bertouch,* sender „Fostbrødrene" hjem, skriver hans Hustru til ham den 6. Maj:

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

„Igaar Søndag, om Formiddagen, læste jeg den for min Fader. Han blev frapperet i højeste Grad, først over dets Tilværelse, og siden over det selv. Han siger, at hvad Du formaar, egentlig gaar over menneskelige Kræfter, men tilføjer, at det er da heller intet Under, siden der ikke er Din Lige paa Jorden — og nu det velsignede Hjerte, sagde han; nej, det er en guddommelig Fyr!"

Christianes Forudsigelse om, at Oehlenschlägers Aand vilde paavirke hendes Fader, saa at denne vilde faa en „poetisk Alderdom", kom endogsaa i Ordenes rent ydre Forstand til at slaa til, idet Konferensraad Heger i egen værdige Person forsøgte sig som Ryter paa Pegasus.

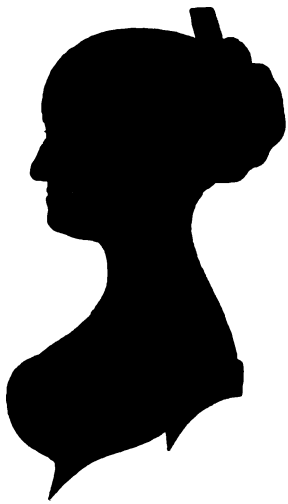

Christiane Oehlenschläger (1782—1841).

Trods hans næsten fabelagtige Perfektibilitet i alle tænkelige baade aandelige og manuelle Færdigheder, havde han aldrig havt Færdighed i Pennen, selv om han ogsaa i den Retning havde gjort et Par forsigtige Forsøg. For Aaret 1775 finder man i „Kritisk Journal" en Recension fra hans Haand af „Justs Havebog", og i 1803 skriver han teknologiske Recensioner i „De lærde Efterretninger". Til offentligt at forsøge sig som Poet fordristede han sig aldrig.

Men den poetiske Atmosfære, han indaandede i Svigersønnernes Hjem, inspirerer ham til en digterisk Amatørvirksomhed, der ialfald sætter en enkelt mærkelig Frugt.

Ved et Tilfælde har jeg i et Antikvariat fundet et haandgribeligt og rørende Bevis paa gamle Hegers Begejstring for den Oehlenschlägerske Muse: en Oversættelse til Fransk af „*Den lille Hyrdedreng*".

Denne dramatiske Idyl udgav Oehlenschläger i 1818, og den fik den 23. Januar 1819 sin første Opførelse paa Skuepladsen. Henimod dette Aars Slutning dør Konferensraad Heger, og hans Oversættelse har altsaa været et af de sidste Arbejder, hvormed han har syslet i sit lange, virksomme Liv.

Den forefandtes i et stivtheftet Kvartbind, skrevet med en

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Haandskrift, der ved sin Fasthed og Pyntelighed afspejler hans Person, og foretaget med en minutiøs Omhu, der vidner om Oversætterens Kærlighed og Respekt for Opgaven.

De originale poetiske Forsøg fra Konferensraad Hegers Haand indskrænker sig til beskedne Smaadigte, skrevne til Ære for forskellige af Familiens Medlemmer ved festlige Lejligheder. Og udenfor Familiens snevre Kreds kom de ikke.

Hans Selvkritik var skarp. Naar Andre var fulde af Beundring over de mangfoldige forskelligartede Ting, hans Snille frembragte, var han selv utilfreds med sit Arbejde, en Egenskab, der gik i Arv til hele den Heger'ske Slægt. Derfor paastod Oehlenschläger i Spøg, at ligesom der hos andre Mennesker var *Selvopholdelsesdrift*, havde Heger'ne *Tilintetgørelsesdrift*. —

Bakkehuset.

Det taler endvidere til gamle Hegers Ros, at ogsaa Børnene i Oehlenschlägers Hus vandt hans Hjerte, ligesom han vandt deres. Aaret for sin Død sender de ham paa hans Fødselsdag en Hilsen, der i al sin Simpelhed er meget veltalende:

En lille Vinterblomst vi Dig frembære
Og paa Din Fødselsdag forære, —
En bly, en blaa Viol, som hed
Fra Arildstid: Barnlig Taknemlighed.
Et Ønske stort vor lille Blomst ledsage:
Gud skænke Sundhed Dig og mange, glade Dage!

Lotte. Hans. Wille.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Var Forholdet mellem Heger og det Oehlenschläger'ske Hjem venskabeligt, gjaldt det samme ikke mindre hans Forhold til Bakkehusets Beboere.

Rahbek fortæller, at hans gamle Kærlighed til „Blidemaaned" (Februar) var bleven yderligere styrket „ved Svigerfaderens Fødselsdag, som indtraf deri", og som i mange Aar stod øverst mellem Bakkehusets Højtider.

Allerede i 1801 har han „i en liden saakaldet Damekalender" indført Hegers Fødselsdagsdatum under Rubriken „Festtage des hauslichen Glückes".

Kamma, der var skrøbelig og kuldskær, var derimod mindre begejstret for den barske Februar Maaned, som hun i et Brev til Faderen i Spøg kalder *le mois le plus morguant de l'année,* hvad der har til Følge, at gamle Heger tager den i Forsvar og paastaar, at han i Februar har set Stikkelsbærrene grønnes.

Til en af disse Fødselsdagsfester for Heger har man indbudt den dansk-norske Digterprovst *Fred. Schmidt,* der er en stadig Gæst hos Rahbeks, naar han er paa Besøg i Danmark, og man faar gennem hans Dagbogsoptegnelser et godt Begreb om en saadan Glædesaften paa Bakkehuset.

Han var belavet paa, at Hædersgæsten vilde blive fejret i Sang af begge sine Svigersønner, og for ikke at staa tilbage, møder ogsaa han selv med et Poem i Lommen. Til sin Overraskelse erfarer han imidlertid, at han er ene om Budet. Sangen, der er typisk for hine Tiders Selskabspoesi og desuden viser den Pris, man i Slægten havde lært at sætte paa Bedstefader Heger, lyder saaledes:

„Et Aftenrødt, som aldrig gaar til Hvile"
Omblusser Dine sølvgraa Haar,
Og glade Børn i Dine Arme ile,
Og højt Dit Faderhjerte slaar.
Lyksalig hvo i saadant Lag
Kan fejre Aft'nen af sin Dag!

I Borns og Børnebørns de hulde Arme
Din Aftentime svinder hen,
Og Østens Morgengry og Morgenvarme
I Vesten dog skal hilse den,
Og paa Din Alders friske Sne
Skal Solens Øje venligt se.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

En fremmed Skjald her, Olding, for Dig træder,
Hans Øje før ej skued' Dig;
Men han kan føle Din og Dines Glæder,
Og varmt hans Hjerte ønsker Dig:
Tidt frydes Du i Dines Favn,
Sent føle Bakkehus Dit Savn!"

I sit Referat af Aftenens Forløb omtaler Fred. Schmidt Konferensraaden som „en ganske vakker Olding, der interesserer sig mest for Mekaniken, i hvis theoretiske og praktiske Del han skal være temmelig stærk."

Og da de to Herrer senere træffer sammen hos *Treschows,* hvor Provsten efter Opfordring maa musicere for Selskabet og i Fortrolighed meddeler Heger, at han ikke er stærk i Musiktheori, formaner denne ham med megen Alvor til at købe *„Kirnberg vom reinen Satz"*, for at han skal studere det musikalske System fra Grunden.

Christiane havde været Hegers Yndlingsbarn, men med Aarene faar Kamma en ikke ringere Plads i hans Hjerte.

I et af hendes Breve til Mynster, efterat hun i Sommeren 1805 sammen med Rahbek har været hans Gæst i Spjellerup Præstegaard, findes et Bevis paa, hvorledes hendes Fader bærer Omsorg for hende. I al sin Ubetydelighed forekommer det mig talende, saa sandt som det ofte er de mindste Ting, der i det daglige Liv kan kaste Lys over Karakterer og Forhold.

Hun skriver i det nævnte Brev:

„De siger, at De har sat Mad for mig, som jeg ikke kunde spise; og det var just lutter Livretter, De opvartede mig med. Jeg tør slet ikke lade min Fader vide, hvor meget jeg spiser, naar jeg er ude hos Dem; thi han kan aldrig faa mig til at spise nok."

Man aner bag disse Ord Hegers Bekymring for den spinkle, skrøbelige Kamma, hvis Helbred altid var vaklende og sikkert væsenligt holdtes oppe ved hendes stærke Vilje til Livet.

Ogsaa hos Ørsted'erne var gamle Heger en velset Gæst, der forstod at vise sig nyttig og hjælpsom. Dagen før „Hakon Jarl" i 1806 skal oplæses i Andreas Sandøe Ørsteds Hjem, til hvilken Festlighed Digterens Svigerfader naturligvis var indbudt, skriver Sophie Ørsted til Oehlenschläger:

„Jeg har begyndt at lære at spille, det gaar langsomt, men jeg taber ikke Modet, min Lyst er altfor stor dertil; jeg trænger saa inderlig til Musik; det

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

gør mig saa godt. Min gode Ørsted har ogsaa vidst at forhøje min Lyst; thi han har foræret mig et herligt Fortepiano. Etatsraad Heger har været saa god at købe det, og naar jeg siger Dig, at han finder det udmærket godt, behøver jeg vist ikke at rose det mere. Du kan aldrig tro, hvor god Heger er ved mig; han interesserer sig saa inderlig for mit Spil, han bringer mig sin Musik, udskriver Choraler for mig, stemmer mit Instrument, og fortæller mig meget, som er godt at vide, — kort vi ere de bedste Venner, og jeg holder just meget af den gode gamle Mand. Naar han spiller, synger jeg sommetider dertil."

At han ogsaa havde Hjerte for dem, der stod i underordnet Forhold til ham, viser den Hengivenhed, hvormed et gammelt Tyende vaager over hans Minde. Kamma Rahbeks trofaste Stuepige, Lisbeth, var fra Konferensraad Hegers Hus gaaet i Arv til Bakkehuset. Han maa have været hende en god Husbond, thi efterat hun er ophørt med at tjene og er bleven bosiddende paa Landet, forsømmer hun aldrig noget Aar at nedlægge en Krans paa hans Gravsted paa Holmens Kirkegaard.

Samlivet mellem Heger og hans Sønner blev ikke saa fortroligt som mellem ham og Døttrene. Navnlig var Forholdet til Stephan, hvis Natur var altfor beslægtet med hans egen, ofte stærkt spændt; den blide Carl forstod bedre at bøje af for Faderens Vilje. Men hos dem Begge sad Respekten fra Drengeaarene for gamle Heger saa fast i Kødet, at den fulgte dem helt op til deres Manddomstid og aldrig ganske fortog sig.

Konferensraad Hegers stive, afmaalte Holdning, der i hans yngre Dage virkede frastødende, synes ligesom hans indre Væsen, at have undergaaet en behagelig Forandring. I et Brev til *P. Hjort* taler Christiane om Digteren *Hauchs* fine, chevalerske Manerer, der ikke er „Galanthed" men „det ædleste Riddervæsen, forbundet med mandig Kraft og Mod". Og hun fortsætter med følgende Ord, der ogsaa synes at kunne have Bud til vore Dage:

„Tiden er desværre ikke til denne Tone. Min Fader havde meget af dette fine Væsen, og jeg vilde give meget til, at han levede end; det vilde have havt god Indflydelse paa mine Sønner; thi uagtet Oehlenschläger virkelig selv har den Jomfruelighed som Hauch, saa tror jeg, at jo flere Exempler jo bedre til at imødegaa den Mangel paa Ærbødighed for vort Køn, som især modstrider den fine Tone baade hos Mand og Kvinde."

Det er udenfor al Tvivl, at Hans Heger, tiltrods for den reserverede Fornemhed, der var uadskillelig fra hans Personlighed,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

imod Slutningen af sit Liv har nærmet sig det Begreb, vi forbinder med Betegnelsen „en kær, gammel Mand."

Han er ikke bleven den knarvorne Olding, man havde havt Grund til at vente. Han har taget Lære af Livet. Det har opdraget og tugtet ham. Det har bøjet og blødgjort hans haarde Væsen og afslebet dets mange Kanter. Vemodige Minder og tunge Selvanklager har givet Vext til de gode Spirer i hans vanskelige og sammensatte Karakter. Han var i sin høje Alder baade en anset og en afholdt Mand.

Da Konferensraad Hans Heger den 28. April 1819 naar sin „Embeds-Jubeldag", er det som en af Samfundets „Ædlinge", og han fejres offentligt af begge sine galante Svigersønner.

I „Tilskueren" for Aaret 1819 indleder Rahbek som Redaktør det festlige Dobbeltnummer med følgende Dithyrambe i Prosa:

„Ligesom den hellige Skrift priser Alderdommen og lærer, at graa Haar ere Ærens Krone naar de findes paa Retfærdighedens Vej, — — — saaledes findes ogsaa i den hedenske Oldtids Skrifter hyppigt Alderdommens Pris. Hvilken blandt sine Helte har Homerus vel skildret elskværdigere end Nestor, den venlige og vise Olding, der havde set to Menneskealdre svinde og nu levede med den tredje? Og af denne var han i højeste Maade æret og elsket; thi Hæder og Kjærlighed komme af sig selv den ædle, kraftfulde Alderdom imøde. En saadan Alder er blandt Himlens skjønneste, men derfor ogsaa sjeldne Gaver. Denne Alderdom er ej alene ikke svag og uvirksom, men, som Cicero siger, den er endog driftig, stedse syslende med noget, og pønsende paa noget. — — — Ja, en slig Alderdom, vedbliver han, er ogsaa lærelysten; som Solon der roste sig af, at han med den kommende Alder dagligen lærte noget Nyt, som den ældre Cato, der som Olding læste Græsk, og som Socrates, der endnu paa sine gamle Dage øvede sig i Strengeleg. — Mere passende, end med dette Sted af Cicero, kan neppe Overgangen ske til følgende Digt."

Derefter tager Adam Oehlenschläger Ordet i klingende Vers:

Til Conferenceraad *Hans Heger,*
(paa hans Embeds Jubeldag, den 28. April 1819).

Skjøn Vaaren er med sine Blomsterknupper,
Sin Kjærlighed, og med sin Rosenduft.
Men skjøn er Høsten og med sine Stubber,
Sin lune Middag og sin klare Luft.
Da hersker Febren ej, da sund og rolig
Er Himlen hvalt, som Loftet i en Bolig;

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Og staaer ej Skoven meer af Blomster fuld
Den spætter dog sit store Blad med Guld,
Paa Træet hænger Frugt i rige Klynger,
Og i det sidste Solskin Fuglen synger.

Hvor skjønt at vorde Gubbe! Livet kalder
Til dette Maal! Det hæver sig saa smukt!
Saamangen Blomst dog ned af Træet falder,
Faa vorde Frugt, og færre moden Frugt,
Og mangen moden Frugt i Frosten isner,
Den hænger skrumpen, uden Smag og visner.
Og Sjeldenhed det er at se en Mand
I Oldingskraft, med Ild og med Forstand, —
En Olding, som ej Verden Ryggen vender,
Men Livet i den yngre Slægt erkender.

En saadan venlig Gubbes Dag jeg signer,
Blid er han som en Mand, som Yngling varm,
Og end sig selv i Ungdomskraften ligner
Med stærken Haand og med besjælet Barm,
Halvhundred Aar han sad i Themis' Sale,
Hvor Lasten skælver for Gudindens Tale,
Han sidder end i Hal, med hviden Lok,
Som elsket Fader i en Sønneflok.
De hædred ham idag med Ønsker, Bønner,
Syng ogsaa Skjald! Est *Du* ej af hans Sønner?

Du rige Sjæl, hvis Vid og kloge Tanker
Saa ofte yttred sig i sindrigt Værk!
Dit Kunstneranlæg kender ingen Skranker,
Din Iver gjør Dig steds til Prøven stærk.
Kan jeg de Færdigheder alle nævne,
Som Du har øvet? hvortil Du har Evne?
Hver Genstand elsker Du, som kun er skøn,
Og alle Muser elske Dig som Søn.
Du Gratien saa ved Din Vugge danse;
Dit Sølvhaar pynter hun idag med Kranse!

Dit Hus forfaldt — da bygte Du et andet,
Indretted det med Smag og med Forstand;
Men da det sank i Grus for Fædrelandet,
Du sørged ikke ved den stolte Brand.
Som Gartner snild Du planted i Din Have,
Hver Vaar gav Flora Dig sin bedste Gave;

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Da Ild-Cheruben Dig af Eden drev,
Dog derfor ej ulykkelig Du blev, —
Uskyldig veg Du kun de vrede Flammer,
Og sad tilfreds igen i snevre Kammer.

Hvad Ben, hvad Træ, hvad Malm, hvad Pap kan yde,
Det viste Du med arbejdskløgtig Haand,
Og Strengelegens Toner lod Du lyde,
Og rørte mangen Møs og Ynglings Aand.
Du sleb de store Glar, for i det Fjerne
At se den evige, den skønne Stjerne,
Dit Hjerte steg ved Mælkevejens Pragt,
Du saa Din Skaber i sin Højtidsdragt;
Det gav Dig Haab, det gav Dig Trøst i Nøden,
Den fromme Gubbe skælver ej for Døden!

Som Blomster og som Urter i Din Have
Du dyrked Tidens Sprog, og Du dem vèd:
Du fandt, at de var Tankens skønne Gave,
En moden Frugt af huld Forskellighed.
Dig glædte paa forskelligt Sprog at tænke,
At yttre Frihed i den lette Lænke.
Da blev Dig ogsaa Digtekunsten kær,
Musiken skænkte den sit Trylleskær.
Du drømte hen Dig under Laurens Kroner,
Og Tasso laante Dig de fulde Toner.

O min *Vaulundur*, med den sølvgraa Tinding,
Med stærken Arm og med det kloge Blik,
Dit Liv var Dig en herlig Sejrvinding,
Thi hvad Du strædte fuldelig Du fik.
Ej Hovmod, Magt, ej Rigdom var Din Tanke!
Du vilde Livets Ax paa Vejen sanke,
Udvide Hjertet, nære din Forstand.
Du blev en Ven, en Fader og en Mand!
Din Kreds Dig elsker, Fædreland Dig skatter,
Og ung i Børnebørn Du grønnes atter!

Oehlenschläger.

Netop syv Maaneder efter sit Jubilæum — den 28. Novbr. 1819 — døde Hans Heger en mild og stille Død henimod Aften. Og den 10. Decbr. bringer „Tilskueren" efterfølgende Nekrolog:

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Og Sjeldenhed det er at se en Mand
I Oldingskraft med Aand og med Forstand,
En Olding som ej Verden Ryggen vender.
Men Livet i en yngre Slægt erkender.
Oehlenschläger.

I disse fire Linier vil sikkerlig mangen Læser genkende en Del af det dejlige Kvad til den hæderværdige ogsaa mig personlig dyrebare Oldings, Conferensraad Hans Hegers Embedsjubilæum, hvormed den vennehulde Digter for ikke mange Maaneder siden broderlig tillod Tilskueren at pryde sine Blade; ak, og nu tjener de som Indledning til Sørgetanker ved Oldingens Grav; og sandelig, ikke let vilde det være at finde en mere særdeles højstpassende Indgang til disse. Naar allerede, som Digteren efter hin den graa Oldtids Vise har gentaget os,

Syv Gange ti er Støvets Aar,
Og sjelden, sjelden flere, —

o, end større Sjeldenhed er det da, at den, der har opnaaet hin saa sjeldne Alder, har været lykkelig nok til, at bevare, til Legem og Sjæl, Manddoms Kraft og Ungdoms livelige Munterhed deri. Er det en Sjeldenhed at se en Mand, der med Ære

Halvhundred Aar i Themis Sale sad,

o, da er det en større, man kunde vel med Føje sige, en mageløs Sjeldenhed, at denne Mand efter disse med Ære tilbagelagte halvhundrede Aar endnu indtil sit sidste Øjeblik saaledes bevarer sin Virksomhed og Virkekraft, at han selve sit Livs sidste Aften, efter sin sidste Middagsblund, kan røgte sit Embeds Sysler, bringe disse til Ende, og nu efter fuldbragt Dagværk sidste Gang lægge sig rolig til den Hvile, hvoraf han kun skulde vaagne, for at vandre herfra indfor Livets og Dødens Herre, at modtage den Løn, som er den trofaste Tjener forjættet. — — — — — — Jeg ved, at han var hjemme paa Firmamentet blandt Himlens Stjerner, som i den videnskabelige Urtegaard blandt dens Planter og Blomster, hvis Dyrkning og Drivning, han i sin liden fædrene Hauge havde bragt til en Grad af Fuldkommenhed, som vor første botaniske Gartner, stundom ikke uden Glimt af den mindre heldige Medbejlers Følelser, beundrede. Jeg vèd, at han fra hine melodiske Sange, som selve Kunstens Hierophanter var enige med Naturens ukunstlede Døttre at ynde, ikke sjelden gik over til den videnskabelige Optik, den højere Arithmetik eller en anden af den ham saa kjære Mathematiks Dele, for med lige Lyst og lige Held at arbejde i disse. Og naar jeg nu til denne sjeldne Forening af Videnskab og Kunst føjer den mageløse Hændighed, om hvilken man med Føje har sagt, at den kunde Alt, hvad den vilde; kunde f. Ex. fra det mindste til det største, forfærdige hine kostelige Kikkerter, hvormed han væbnede sit klare Øje; hvem ikke lettelig nogen Slags Haandgerning var

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

fremmed eller ubevant! Og nu atter hertil, denne sjeldne Lethed, hvormed Europas nyere Sprog, særdeles de sydlige, adlød hans Tunge og Pen, som Metallet, Træet, Glasset o. s. fr. hans Haand; dog — hvorfor vil jeg her mattere og svagere gentage, hvad hint vor elskede Frændes ovenanførte Kvad saa kraftig, saa sanddru og saa skønt har sagt? Heller vil jeg med faa Ord sige: ikke vèd jeg i Kunstens og Videnskabens vide Paradis den Blomst, som jo hans Aand, lig den muntre Bi, gæstede, og aldrig satte den sig paa nogen, hvorfra den jo bragte sin rige Honningladning tilbage.

Derfor var han ogsaa ganske sig selv nok! Derfor fandt han i sine mangfoldige Vidskaber og Kundskaber, Færdigheder og Hændigheder den uudtømmelige Kilde af behagelige Selvbeskæftigelser. Derfor — da hans huslige Kreds adspredtes, Sønnerne først gik hver til sit Kald, hans Døttre siden droge hver med sin Mand, var han dog ikke ene. Thi Gratierne og Muserne, og alle Livets gode Genier omgave ham paa alle Sider. Et ustraffeligt, ædelt og veldædig tilbragt Livs Erindringer fulgte ham overalt, og en ren Selvbevidsthed bestrøede ham med Blomster hvert Fjed, han havde at vandre. Vel kunde en saadan Mand glad og gerne være ene; o, thi hvad skønnere, ædlere, blidere — nær havde jeg sagt lærerigere — mere underholdende Selskab kunde han være i end sit eget? Vel var det om ham, man med hin Oldtidens Vise kunde sige: at han aldrig mindre var ene, end naar der ingen var hos ham.

Og dog — og dette var sandelig ikke det mindst sjeldne mellem denne sjeldne Mands Sjeldenheder; og dog, — denne Mand, der saa fuldelig var sig selv nok, hvor lidet vendte han — for atter her at bruge Overskriftens Ord — Verden Ryggen, hvor gerne erkendte han Livet i en yngre Slægt som denne i ham? Ikke vil jeg her tale om, hvor kærlig, hvor glad var han ved og med sine? Hvor glade, hvor lykkelige de vare om ham? Men nu mellem Fremmede! — fra Kongesalen af, hvor — thi hvorfor skulde jeg tage i Betænkning at sige, hvad der var, og med Føje var, hans dannes Hjertes glade Bevidsthed — hvor selve Fredrik og Maria gerne saa den blide, kraftfulde Olding, med Velbehag hørte hans muntre, aandfulde Tale, og indtil den ringeste, der havde med ham at skaffe: enhver saa ham gerne, enhver fik ham kær; thi i hans Adfærd og Omgang aabenbarede sig usøgt, ukunstlet, det sjeldneste mellem det sjeldne hos ham, hans hulde Hjerte. Vel og rettelig kaldes i det sønlige Gravkvad, Oehlenschläger af sit fulde Hjerte har sunget ham, den Hedengangne en Straale paa vor Vej. Held den, som, jeg vil ikke sige, kan følge denne Straale, thi Lysets Vej vandrer kun, hvad selv er Lys, som det; men Held den iblandt os, som paa sin Fremtids Vandring aldrig taber denne Straale af Sigte! Den vil troligen føre ham i ubrødelig Retskaffenheds, i urokkelig Retsinds, i uskrømtet Menneskekærligheds, i ædel Dannesheds, kort i de ypperste Menneske- og Borgerdyders Fjed. Den vil lede ham skyldfri deltagende gennem Livets Glæder, mandig udholdende gennem dets Sorger, utrættet virkende gennem dets Sysler. Den vil, hvis Graahaarskronen skal pryde hans Hoved, holde Ungdommens Blomster og Manddommens Egeløv friske mellem de snehvide Lokker, og naar Graven aabner ham sin Favn, vil den smile derved, som en skøn Aftenrøde, der

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

rækker det end skønnere Morgengry paa hin Side venligen Haanden. Den vil lære ham — det sjeldneste af Alt — at leve og at dø som den Hedengangne!

K. L. Rahbek.

Lad kun være, at de ovennævnte højtidelige Lejligheder har fristet de to Digtere til en Smule poetisk Overdrivelse, som man paa Slægtskabets Konto har dobbelt let ved at tilgive, — i alt Væsentligt taler de sikkert Sandhed.

Og det var et Udtryk for Oehlenschlägers sande Følelse, naar han i den Salme, der lød, da man bar hans Svigerfaders Kiste ud af Kirken, synger i de sidste Vers:

O, Gud! han var min Ven —
Nu Dødens Bytte!
Forgæves tyer jeg hen
Nu til hans Hytte.
Vi ses i Himlen efter Livets Torden;
Men ej som kærlig Aand
Han leder ved sin Haand
Sin Søn paa Jorden.

O, Du, som elskte mig!
Hør Skjaldens Stemme.
Nej, aldrig kan han Dig,
Dit Minde glemme.
Og aldrig ham Dit Vennesmil forlader;
Det styrke skal min Hu,
Og lære mig, som Du,
At vorde Fader.

Hans Hegers Biografi er lærerig. Den viser, hvorledes Livet formaar at omforme et Menneske og at opløse selv skærende Dissonanser i ren og fuld Harmoni. — — —

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

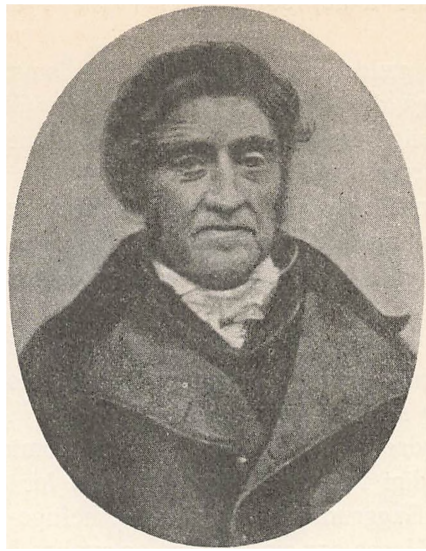

Kgl. Skuespiller Stephan Heger
(1769—1855).

MEDENS Erindringen om Konferensraad Hans Hegers og Anna Louise Hegers to Døttre, *Kamma Rahbek* og *Christiane Oehlenschläger*, har holdt sig frisk gennem Tiden, er Navnene paa deres tre Sønner, *Stephan, Carl* og *Peder,* ret ukendte udenfor Litteraturkyndiges snevre Kreds.

Den yngste Søn *Peder Hegers* tidlige Død fjernt fra Fædrelandet gør for hans Vedkommende Ukendskabet forklarligt. Men baade Stephan og Carl har gyldigt Krav paa at mindes med Veneration.

Stephan Hegers Virksomhed som Skuespiller var ligesom hans Hustrus, den yndefulde og indtagende *Eline Hegers,* af fremragende Betydning for den *Oehlenschlägerske Tragedies* Gennembrud paa den danske Skueplads.

Og ikke mindre bør *Carl Heger,* „den kunstforstandige Klosterbroder", som Vennerne kaldte ham, bevares fra Forglemmelse. Hans noble Personlighed og fine Kultur bragte ham i nært Forhold til saa godt som alle hans Samtids udmærkede Mænd og Kvinder. I en uskaansom og rastløs Tid som vor vil

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Mindet om hans ædle, stilfærdige Væsen lyse med dobbelt Styrke.

Og hvad der gælder om næsten alle Medlemmer af den Heger'ske Slægt, gælder i fremtrædende Grad om disse to Brødre: deres menneskelige Originalitet gør Studiet af deres Karakterer psykologisk interessant.

Denne Originalitet har sit Udspring i Konferensraad Hegers og hans Hustrus højst udprægede Naturer. Arvelighedstheorien finder her, næsten med et Anskuelsesbilledes Tydelighed, sin Stadfæstelse i Praxis.

Hos Enkelte af Slægten gaar Hans Hegers flinthaarde Natur omtrent igen, hos Andre har hans Hustrus bløde, kvindeligt-ømme Karakter afgjort Overvægten.

Atter hos Andre møder vi Begges mest fremtrædende Egenskaber i en stadigt vexlende Blanding, men for dem *Alle* uden Undtagelse er Baggrunden det ildfulde, heftige Temperament, der hos Louise Heger gav sig hyppige og synlige Udtryk, medens det hos Hans Heger var underlagt en stærk Vilje og brændte som en Glød under Asken.

I Kamma og Christiane finder vi Faderens Energi og faste Vilje forenet med Moderens rige Følelse og menneskekærlige Gemyt, — hos Kamma er det kvindelige Element fremherskende, hos Christiane det mandlige, Kampnaturen i det daglige Livs Trædemølle, den hastige Beslutsomhed. —

Medens Sønnen Carl har taget Konferensraadinde Hegers milde Sind i Arv, møder vi i Ægteparrets Førstefødte, Stephan, opkaldt efter Bedstefaderen, Raadmand Stephan Pedersen Heger, nærmest en Afspejling af Hans Hegers Billede. Deres indre Væsen er af samme Støbning, og som ved et lunefuldt Spil af Skæbnen frembyder ogsaa deres ydre Liv ret mærkelige Lighedspunkter.

Det kunde ikke være andet, end at Forholdet mellem denne Fader og denne Søn, begge haarde som to uslebne Stene, maatte frembyde store Vanskeligheder, og det er højst sandsynligt, at der har været lange Perioder, hvori de helt har undgaaet hinanden. Gnidningsmodstanden var for stærk. —

Stephan Heger indtager en fremskudt Plads blandt Hegerne. I to Generationer før ham var Familienavnet bleven forplantet

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

gennem en *enkelt* Søn. Fra Voldmøllens Ejer føres det nemlig videre af Sønnen Stephan Pedersen Heger og fra denne af hans Søn Hans Heger.

Gennem Hans Hegers Søn Stephan fortsættes denne Enkeltsøn-Tradition mærkeligt nok endnu i de to efterfølgende Generationer, idet han er den eneste af Hans Hegers tre Sønner, der stifter Hjem og faar Afkom. Og blandt *hans* Sønner er det atter kun en enkelt, den yngste, der efterlader sig mandlige Descendenter.

Stephan Heger bærer Familienavnet frelst fra det 18de ind i det 19de Aarhundrede, og, i Forening med sin Hustru, danner han en ejendommelig og interessant Konstellation mellem de i det forrige Sekulum fremtrædende Stjernebilleder paa vor danske Scenes Himmel og gør sit Navn baade bekendt og æret. Han kan med Rette betragtes som en Centrumsfigur paa Sværdsiden i den Heger'ske Slægt.

Om hans tidligste Ungdom vides det kun, at han demitteredes privat til Københavns Universitet. Først da han, efter at være bleven Student, skal vælge sin Livsstilling, begynder hans Historie.

I god Overensstemmelse med den Fasthed i Karakteren, som han bestandig viser senere hen, vakler han ikke. Han vil være Maler.

Hans Heger, der, som Barn af sin Tid, er Nyttemenneske, har rimeligvis ønsket, at hans ældste Søn, naar Øjeblikket kom, skulde overtage Bryggeriet og er ikke paa nogen Maade tilsinds at ville tillade ham at blive Kunstner. Som Beskæftigelse i Fritiden kan Kunst være god, men som Levebrød er den oftest brødløs.

Det var fra Faderen selv, at Stephan havde Evne for Tegning og Maling, en Evne, der nedarvedes til Flere i Slægten, f. Ex. til Kamma, der særlig benyttede den, naar hun forsynede de Papæsker, i hvis Forfærdigelse hun bragte det til sandt Mesterskab, med kunstfærdige Dekorationer.

Mærkeligt nok sætter Stephan — om end kun foreløbig — sin Vilje igennem og tiltvinger sig Adgang til Akademiet paa Charlottenborg, hvor han efter sit eget Udsagn til *Chr. Molbech* frekventerer tre Klasser, og hvor han i den anden Klasse, paa Figurstuen, arbejder Side om Side med *Thorvaldsen,* med hvem

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

han bliver Dusbroder, og som er en hyppig Gæst i Hjemmet paa Nørregade.

Men det var kun en kortvarig Lykke. „Han maatte ikke," siger han selv, „vedblive paa den Bane, han elskede saa højt."

Faderen tvinger ham bort fra Akademiet, og i de paafølgende Aar glider han hurtigt fra den ene Beskæftigelse over i den anden, selvfølgelig til Ærgrelse for Hans Heger, der foreløbig har Overtaget, idet Sønnen er afhængig af ham og bunden til Hjemmet.

Stephan er i disse tidlige Ynglingeaar som en fyrig Plag, der sparker til Tøjret for at blive fri og selvstændig. Han skaffer sig en lille Bestilling paa det kgl. Bibliothek, hvor han gaar tilhaande som en Slags Volontør. Ansættelsen har været meget løs. Bibliotheket har end ikke bevaret hans Navn i sine Registre fra hine Tider. Alligevel tænker Stephan Heger paa sine gamle Dage med Vemod tilbage paa den underordnede Stilling, han indtog dér. Hans Kærlighed til Bøger følger ham gennem hele hans Liv, og maaske havde det været til hans Lykke, om han var forblevet paa Bibliotheket. Men Arbejdet, han havde, var brødløst, og det var Frihed og Selvstændighed, hvorefter hans Sjæl tørstede. Rimeligvis har Faderen ogsaa her gjort ham Helvede hedt.

Og en skøn Dag dukker Stephan Heger op som Huslærer paa Landet, og han føler sig for første Gang i sit Liv som en Mand, der staar paa egne Ben.

Generalmajor *Paludan* fortæller i sine Barndomserindringer fra Asminderød, hvor hans Fader var Slotspræst fra Begyndelsen af 1790'erne, om den Undervisning han fik i Landsbyens Skole. Han var her Kammerat med den senere Ingeniørkaptajn *Recke,* der dog ikke var nogen stadig Elev i Landsbyskolen, idet hans Fader, bekendt ved Anlægget af Esrom Kanal og Udtørringen af Søborg Sø, jævnlig holdt Huslærer for sine Børn.

Blandt disse Huslærere var for en kort Tid ogsaa Stephan Heger.

At se Stephan Heger optræde som Lærer i sin tidlige Ungdom har for saa vidt Interesse, som hans Kærlighed til Børn altid var et af de smukkeste Træk i hans Karakter. Det Usammensatte og Ufordærvede i Barnets Natur har havt Bud til hans

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

egen, i hvilken netop det Oprindelige og Ukunstlede var et fremtrædende Væsensmærke.

Hans impulsive Sind har alligevel ikke kunnet finde Hvile i det ensformige Liv paa Landet, tilmed i en Virksomhed, der praktisk talt i Længden ikke førte til Noget, og sagtens har det heller ikke her manglet paa faderlige Paamindelser og Bebrejdelser. Nok er det — han kommer paany til København, hvor han endelig „af Nødvendighed", som han selv udtrykker sig, valgte „den Bane, der nu var tilovers for ham."

Banen var Skuespillerens, og den „Nødvendighed", han saaledes giver Skylden for sit endelige Valg af Livsstilling, finder sin Forklaring i to Omstændigheder.

Han var forelsket i en af Theatrets smukkeste, unge Skuespillerinder, Jomfru *Eline Maria Smidth,* og den Kunstnertrang, han følte, og som han ikke havde kunnet faa tilfredsstillet paa Akademiet ved at blive Maler, udlader sig nu i Ønsket om at gaa til Scenen og blive Skuespiller. At han har Evne for Scenen, har han alt længe vidst. Men om han end ikke har ringeagtet den, hvad han senere hen i Livet gør af et ærligt Hjerte og med rene Ord, har han hidtil ikke agtet den højt nok til at bygge Fremtiden paa. —

Blandt flere andre Talenter var ogsaa det dramatiske en medfødt Naadegave i den Heger'ske Slægt, og det kan i forskellige Afskygninger paavises hos Efterkommerne gennem de vexlende Tider helt ned til den Dag idag.

Mon ikke den ofte debatterede Begrebsforskel mellem Geni og Talent beror ogsaa derpaa, at Geniet springer frem som Venus af Havskummet, uventet og uforklarligt som ved et Under, uden at dets Kilder kan paavises, medens Talentet nedarves?

Saaledes forstaas det, at Geniet ejer Naturens og Oprindelighedens Kraft til Nyskabelse, medens Talentet viser sig som en Færdighed, der kan naa til en højere eller lavere Udvikling, men som ifølge sit Væsen nærmest er en Efterlignelsens Evne. I sin laveste Form er denne Evne kun en aandløs Kopieringsdygtighed uden personlig Ejendommelighed og har derfor Intetsomhelst med Kunst at skaffe. Thi Personlighed og sand Kunst er uadskillelige Begreber.

Hos en fortsat Række baade mandlige og kvindelige Medlem-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

mer af den Heger'ske Slægt finder vi et saadant dramatisk Efterlignelsestalent rigt repræsenteret.

Fra Hans Heger forplantes den til Sønnerne Stephan og Carl og gennem Datteren Christiane Oehlenschläger nedarves den atter til *hendes* Datter *Charlotte,* der bliver gift med *Ludvig Phister* og selv optræder paa Scenen.

Hvad Kamma Rahbek angaar, havde hun en stærkt udpræget Sans for sine Medmenneskers individuelle ydre og indre Egenskaber, men for Theatret, „Gøgleriet" som hun lidt foragteligt kaldte det, manglede hun — sikkert til stor Sorg for Rahbek — Sympathi og dybere Forstaaelse. Hos hende udløses da Familiens Trang og Evne for Imitation væsentlig i at aflure Folk deres Særheder og i at give dem Øgenavne.

Ogsaa Carl Heger imiterer fortræffeligt, og har ubetinget Skuespillerens Evne. Men han, der i theologisk Lærdom stak saa dybt, at han var mere bibelsikker end selve Sjællands højlærde Biskop og dog ikke, paa Grund af en næsten sygelig Beskedenhed og Mistillid til egen Dygtighed, havde vovet at indstille sig til Attestats, — han vilde aldrig i Evighed have kunnet overvinde sin Sky for paa Scenen at træde frem for de tusinde Øjne. At han alligevel vovede sin Trøje i Borups Selskab, ligesom han ogsaa i snevrere Kredse ofte spillede Komedie privat, beviser hans Kærlighed for Scenens Kunst.

Blandt Stephan Hegers Børn, der tager det dramatiske Talent i Arv baade fra Faderen og Moderen, gør det sig særlig gældende hos en enkelt Søn og Datter, der begge gaar til Scenen. Datteren er den bekendte *Elise Heger,* senere Fru *Holst,* der, ligesom sin Moder, i en lang Aarrække repræsenterer den nordiske Elskerinde paa den danske Skueplads.

I Slægtens videre Forgreninger springer Evnen frem hist og her og under vexlende Form. Typen varieres. Den manifesterer sig snart paa Scenens Brædder, snart paa Talerstolen.

Et Par Exempler frembyder sig fra vor egen Nutid. I den temperamentsfulde Skuespillerinde *Sophie Walleen* og i hendes Broder, Censoren *Peter Andreas Rosenberg,* der som Oplæser ejer baade Ildfuldhed og dramatisk Nerve, ruller det ægte Heger'ske Blod.

Ikke mindre slægtspræget var den, for faa Aar siden, afdøde

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

udmærkede Kirurg, Professor ved Universitetet *Peter Plum,* en Søn af Stephan Hegers næstældste Datter Anna Louise i hendes Ægteskab med Adjunkt Plum, der senere blev Sognepræst i Spjellerup, Mynsters første Embede.

Mange af Professor Plums Disciple vil sikkert med et Smil mindes hans originale Examinationer og navnlig den dramatiske Maade, hvorpaa han optraadte ved de medicinske Doktordisputater som Opponent.

Stephan Heger er kun én iblandt de mange unge Mænd, hvem Forelskelse i Tidernes Løb har drevet til Theatret og gjort til Skuespillere.

Den store *Michael Rosing* var før ham gaaet til Scenen af Kærlighed til Jomfru *Joh. Catrine Olsen,* og naar *Oehlenschläger* blev Skuespiller, fordi han følte Theatret som en hemmeligt dragende Kraft, var den egentlige Magnet netop den samme unge Kvinde, der fortryllede Stephan Heger, og som samtidig stak ogsaa *Rahbeks* og *Henrik Steffens'* Hjerter i heftig Brand.

Om Jfr. Eline Smidth forlyder det baade gennem mundtlig og litterær Tradition, at hendes sceniske Fremstillinger var et fuldgyldigt Udtryk for hendes elskelige Menneskelighed. Der var navnlig over hendes Væsen den velgørende Harmoni, der savnedes hos hendes Ægtefælle.

Han havde fra Faderen taget Oppositionslysten og den overdrevne Selvstændighedstrang i Arv, og den vedholdende Kamp, han med Hensyn til Livsstilling havde maattet bestaa, havde yderligere gjort hans Sind trodsigt og haardt.

Baade paa Theatret mellem Kollegerne og i Hjemmet hos Hustru og Børn udviklede han sig mere og mere til at blive en vanskelig og uomgængelig Mand. Selv hans bedste Egenskaber, hans Retfærdighedsfølelse og strenge Sanddruhed, bliver hans Omgivelser til Besvær. Hans Retfærdighedsfølelse udarter let til Rethaveri og hans Sanddruhed til hensynsløs Ærlighed. Han er Børneven, og paa flere Maader er han en god og omsorgsfuld Fader. Men hans Selvstændighedstrang bringer ham til at hylde Opdragelsesprincipper, der synes bagvendte, og som skaber Misstemning i Familien. Ikke uden Grund faar han i det almindelige Omdømme Ord for at være en Kværulant, og baade

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

af egen, medfødt Drift, og som en Følge af de Vanskeligheder, hans Væsen bereder ham, fører han, ligesom Faderen, et ret isoleret Liv.

Den Heger'ske „Særhed" har i Stephan sin Hovedrepræsentant.

Vi har set, hvorledes Konferensraad Hegers ru Karakter i Tidens Løb afslibes og omformes, saa at han som Olding bliver omgængelig og vennesæl. I Modsætning til ham synes Sønnen snarest at fremture i Særhed og Stejlhed og i Trangen til at afsondre sig endogsaa fra sin nærmeste Familie. Selv om hans Egensind og Haardhed aldrig forleder ham til at begaa en Handling som den, der kaster sin dybe Skygge over Hans Hegers Liv, løsner han dog Baand, der for Andre er dyrebarest og stærkest bindende.

I endnu mere udpræget Grad end Faderen er Stephan Aandsaristokrat, en Egenskab, der, naar den udvikles ensidigt, let gør Mennesker ensomme.

Endelig besidder han en Væsens-Ejendommelighed, der isolerer, og som i høj Grad skal have gjort sig gældende i den Heger'ske Slægt. Han er i sit Livsssyn Æsthetiker om en Hals. Skønhedshensynet er for ham en altfor bestemmende Faktor i Værdsættelsen af hans Omgivelser. Det er fra fuldt troværdig Side bleven mig sagt, at „et smagløst Klædningsstykke eller et utiltalende Ydre var hos mange af Heger'ne nok til at skabe Antipathi for en Person."

Men var Stephan Heger i Egenskab af Familiefader, Theaterkollega og Omgangsfælle end nok saa vanskelig, havde dog hans Karakter, som allerede nævnet, sine smukke Sider. Trofasthed og Sanddruhed er just ikke Egenskaber, man hos Mennesker møder hyppigst. I sin Naturs forunderlige Blanding frembyder han baade som Kunstner og i sit private Liv en fængslende Originalitet. Og man har let ved at tilgive ham hans Svagheder og Særheder.

Thi for den, der opmærksomt lytter til hans lange Tilværelses uensartede og underligt brudte Melodi, vil der bestandigt bag denne klinge en Undertone af et dystert Vemod, en stille nagende Melankoli, der hjælper til Forstaaelse af hans vanskelige Sind. Han bar paa den tunge Bevidsthed om et Liv, der efter hans egen Mening var i Bund og Grund forfejlet og forspildt.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Og jo mere man bestyrkes i, at han virkelig har baaret paa en saadan Bevidsthed — sikkert en af de mest knugende, et Menneske kan bære — desto lettere omsættes Forstaaelsen af hans Karakter til sand Medfølelse. Det sygeligt tunge Sind er en Arv fra Faderen, og hans Livsførelse har gjort det yderligere splittet og sønderrevet.

Overbevisningen om at dette Grundsyn paa Stephan Heger er rigtigt, finder jeg bestyrket i den Kendsgerning, at det tunge Sind, den grublende Melankoli nedarves fra ham i højere eller mindre Grad paa den kommende Slægt og hos to af hans Sønner yttrer sig som udtalt Sindslidelse. Efter et hvileløst omflakkende Liv dør Sønnen *Hans Christian* 40 Aar gammel paa Bidstrup, og Sønnen *Edvard* søger i Tyveaarsalderen selv Døden. —

Baade Stephan og Carl Heger deltog fra deres tidlige Ungdomsdage som Assisterende i de private Komedie-Opførelser, der var en af Datidens mest yndede Adspredelser, og som foregik ikke blot i de forskellige dramatiske Klubber men hist og her i Byen, hvor man kunde skaffe sig passende Lokaler.

I „Meddelelser om mit Levnet" fortæller saaledes *Mynster,* at han sammen med nogle af hans nærmeste Bekendte har faaet indrettet et lille Theater i Nyhavn, hvor de hver tredje Uge gav Forestillinger.

„Der var iblandt os virkelige Talenter, især begge Heger'ne, og vi spillede med Bifald endog af Skuespiller *Schwartz,* som engang var tilstede, og *Rahbek,* hvis Bekendtskab jeg her først gjorde."

Ogsaa *Henrik Steffens* taler i stærkt rosende Udtryk om Stephan Hegers Talent i Ungdomsaarene.

Nu skulde det da for hans Vedkommende være til ramme Alvor med Komediespillet — dobbelt Alvor. Thi det var altsaa ikke blot Thalia, der lokkede ham med Udsigten til som Skuespiller at kunne blive uafhængig af det fædrene Hjem, men i Templets Ypperstepræstinde, den skønne Jomfru Eline Smidths Kærlighed haabede han at vinde den store Løn, som det vovelige Skridt skulde bringe ham.

I Bryggergaarden paa Nørregade gik gamle Heger omkring med sin indeklemte Harme. Selv om han var en Ynder af Skue-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

pladsen, delte han dog sin Samtids indskrænkede Fordom mod Skuespillerstanden. Hof- og Stadsretsassessor Hegers Søn som Aktør! Skulde han virkelig opleve den Tort? —

I Begyndelsen af Marts 1796 melder Stephan Heger sig ved det kgl. Theater, faa Dage efter aflægger han Prøve for Direktionen, og han sender derpaa den høje Chef, Overhofmarskal *Hauch,* efterfølgende Skrivelse, der baade i Form og Indhold afviger endel fra de Dokumenter, som Theatret i lignende Anledninger modtager.

Mit Møde i Directionsforsamlingen den 12. Marts var ved min Forseelse paa den Tid, da Directionsforsamlingen var hævet; jeg giver mig altsaa den Frihed skriftlig at sige Ds. Højvelbaarenhed, hvad Tidens Korthed da neppe tillod mig at fremføre.

De modtage her min varmeste Taksigelse, for den særdeles Artighed De viste mig, da De tilstædede mig at debutere for Directionen alene, og for den Velvillighed, hvormed De modtog min Anmodning om Deres Nærværelse ved en Forestilling paa et privat Theater, som jeg den Gang troede at kunne have udvirket, men som Omstændigheder nu har lagt Hindringer i Vejen for.

Deres Højvelbaarenhed ved at jeg villig tilstod, men ikke fuldkommen kunde bestemme, min Duelighed til at udføre den Rolle, hvori jeg havde den Ære at prøve for Directionen; men uagtet denne Prøve just ikke gav Dem ubedragelig Vished om mit Talent for Skuepladsen, saa vover jeg dog at tro, at den var tilstrækkelig for at erfare, om jeg ikke aldeles er blottet for Talent; og da jeg desuden, i Følge mine Betingelser jeg forelagde Directionen, aldeles staar min egen Risque, og aldeles ikke ønsker, end sige forlanger at engageres før jeg tre Gange har vist mig offentlig, uden at have den publique Stemme imod mig — saa udbeder jeg mig Deres Højvelbaarenheds Tilladelse at debutere offentlig i Figaro i Figaro's Giftermaal, og skulde Directionen ved Prøven finde min Udførelse af denne Rolle ikkun maadelig, trækker jeg mig villig til Side for en mere duelig.

Inden Maanedens Udgang modtager han fra den samlede Direktion følgende Svar:

Den 30. Marts i 1796.

Til Hr. Studiosus Heger.

Directionen for Skuespillet har forestillet Hans Majestæt Kongen Deres Begjæring, at maatte ansættes ved Theatret, og har Hs. Majestæt behaget derpaa at resolvere: Naar De i Følge de af Dem selv foreslagne Vilkaar,
nemlig ved trende Ganges offentlige Debut giver Haab til at blive mer end almindelig Skuespiller, og desuden derved ikke haver den publique Stemme imod Dem,
at De da maatte ansættes, som Kongl. Skuespiller med 250 rd. aarlig.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Ved at meddele Dem denne Allerhøjeste Resolution, troer Directionen sig forbunden, at gjøre Dem forud bekjendt med de Vilkaar, uden hvilke ingen Kongl. Skuespillere og Skuespillerinder for Fremtiden antages, nemlig:

1) At de alle ere forbundne uden Undtagelse, at gaa ind i Synge-Chorene, og ved at freqventere Syngeskolen, danne sig tjenlig til Sangen, saavidt enhvers naturlige Talent tillader.

2) At det er enhver Skuespillers og Skuespillerindes Pligt, at udføre Roller, naar det begjæres, altsaa uden Hensyn paa Aarets Tid eller visse Dage om Ugen.

Directionen haaber, at det af Dem til Deres 1ste Debut valgte Stykke: Figaros Giftermaal, vil kunde opføres paa Torsdag 8te Dage den 7de April, da De nærmere skal vorde underrettet om de til Prøverne bestemte Dage.

Hauch. Thaarup. Kierulf.

Den 14. April falder Debuten, og før Sæsonen slutter, faar Heger Meddelelse om, at Frederik den Sjette har bevilget hans Ansættelse.

Til Skuespiller Heger!

Efter Deres offentlige Debut, er De i Følge Hans Majestæts Allerhøjeste Resolution, ansat som Skuespiller med 250 r. aarlige Gage, fra 1ste Maj d. A., for hvilke 250 r. Dem paalægges, at udføre alle Roller, som af Dem fordres, saavel i Skue- og Sørgespil, som i Syngestykker, hvilke opføres, være sig paa Det Kongl. Danske Theater eller et hvert andet Sted, som dertil maatte bestemmes af den Kongl. Theater-Direction, hvilket ligeledes finder Sted uden nogen videre Godtgjørelse, om det maatte behage Hans Majestæt, at bestemme Skuespils Opførelse paa flere Dage, end de nu brugelige 4 Spilledage, om det endog var alle Dage hele Aaret igjennem.

De er fremdeles forbunden at gaa ind i Synge-Chorene paa Theatret og ved Concerterne ved Hoffet, eller i de Kirker, hvor Hans Majestæt, Kongen, og de kongelige Herskaber ere nærværende, samt flittig at freqventere Syngeskolen, for at danne Dem til Sangen, saavidt Deres Stemme og Talent for Musiken det tillader. Hvilket meddeles Hr. Skuespiller Heger til fornøden Efterretning.

d. 17. May 1796. Hauch. Thaarup. Kierulf.

Debuten var overstaaet med stort Held. Den unge Mand med de fortræffelige ydre Midler, en smuk Skikkelse og en kraftig, klangfuld Røst, havde strax vundet Publikum for sig ved sin Udførelse af Titelfiguren i Rahbeks Oversættelse af Beaumarchais' Lystspil „*Figaros Giftermaal*".

Overskous Værdsættelse af Debutanten og hans Karakteristik af dennes mærkelige Personlighed er uden Tvivl i de store Træk rigtig og paalidelig, naar han skriver om ham:

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Jens Stephan Heger var 26 Aar gammel af en ved Stilling og Dannelse højt anset Familie, dygtig Student og et lyst Hoved med Fantasi og megen Aandslivlighed, men sær i sine Anskuelser og haardnakket i at fastholde dem. Begejstring for Skuespilkunsten og Kærlighed til den indtagende Marie Smidth, med hvem han blev gift Aaret efter, bragte ham til at gaa til Theatret, hvor han strax viste en brændende Begærlighed efter at komme paa Scenen og forsøge sig i endog de allervanskeligste Opgaver. Da han med sine aandrige Fortrin og en særdeles behagelig sonor Talestemme forenede en, ved den smukke, skarpe og ædle Ansigtsprofil, det udtryksfulde Blik, den velproportionerede Overkrop, Middelhøjde og raske, frie Bevægelse, af Naturen interessant Personlighed, viste det sig strax, at han kunde blive en meget talentfuld Fremstiller af alle Roller, der passede for hans Alder og Udseende. Endskønt han i Figaro fulgte paa en saa uopnaaelig Mester som *Schwartz,* fandt Publikum hans Udførelse særdeles tilfredsstillende, og af den Sikkerhed og det Lune, hvormed han gav, hvad han med Finhed og Smag havde tænkt, gjorde man sig store Forhaabninger om hans kunstneriske Fremtid. Men han vilde fornemmelig give Karakterer, som laa udenfor hans Personlighed, da han deri fandt Skuespilkunstens egentlige, og den ægte Kunstners ene værdige Opgave. Dette gjorde han det, ved den Særhed ikke paa nogen Maade at ville anvende andre Midler end dem, der var ham aldeles naturlige, selv umuligt for sit Talent at fyldestgøre. Det var kun med stor Møje, man fik ham til nogenlunde at bedre sin spinkle Underkrop med et ringe Vatpaalæg; at bevæge ham til at dæmpe den ungdommelige Ansigtsklarhed ved Farve, til at fordybe Trækkene ved lette Streger eller til at give Mælet Karakterens eller Alderdommens Præg ved Forandring, dette var en Umulighed; det Højeste han troede at kunne tillade sig af Maskering var, i gamle Roller at bruge et graat Haar, der ofte tog sig underligt ud til det kraftige Ansigt, og at tale langsomt med en noget dybere eller svagere Stemme. Hvor megen indre Sandhed han end lagde i en Del af sine Roller, som ikke faldt ind i hans Personlighed, var der derfor flere af dem, som savnede den ydre Sandhed og ikke med al hans Flid gjorde den herlige Virkning, han næsten altid opnaaede, hvor hans Ydre og hans Talestemme gav hans Talent fuld Understøttelse. Ogsaa tiltog han sig ikke sjeldent den Skuespilleren ingenlunde tilkommende Ret, at afgøre om den ham tildelte Rolle var værdig til en god Udførelse eller ej, og at behandle den skødesløst, dersom han faldt paa at holde den for slet.

For en Nutidslæser kan det af og til falde vanskeligt nok at tumle med Overskous knudrede Sprog og kantede Perioder, men tifold vanskeligere har det været for en af Datidens stivbenede, kongelige Theaterdirektioner at tumle en talentfuld og aandelig rigt begavet, ung Skuespiller, der agter at indføre en ny Tro paa Bjerget.

Til Held for Direktionen var den ny Tro saa uholdbar, at den i Længden ikke lod sig forsvare.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Nok er det — Stephan Heger, der allerede fire Aar før sin Debut i Maanedskriftet *„Iris"* under Pseudonymen *Scenophilus* havde skrevet en Artikel, der ret betegnende omhandlede *„Skuespillets Illusion"*, har sin egen Kunsttheori fix og færdig, som han agter at gennemføre i Praxis paa Trods af alle Jeronimus'ers og Ridefogders dumme Fordomme.

Theorien er dristig, ægte Heger'sk. Bort med Sminke og Paryk — bort med alle de ydre Hjælpemidler, der paa Scenen kun er til Gavn for den Stymper af en Skuespiller, der ikke ved sin egen kunstneriske Kraft og stærke Fantasi formaar at bære Publikums Illusion oppe! Det er i det Indre, Kunstens Kilder har deres Udspring, — det er med Blikket og med min Stemme, jeg skal paavirke Sjælene og bringe dem under mit Herredømme.

Stephan Hegers Kunsttheori er et Fantasifoster, en skøn Utopi.

Skuespilkunsten bygger paa en stiltiende Overenskomst med Tilskueren om, at den oplyste Scene er Virkelighedens Verden, og at de digtede Skikkelser bag Rampen er Mennesker hentede fra Livet derude paa Gader og Stræder, — de skraa Brædder er den Verden, hvori vi lever og aander. Og Skuespilkunsten var ikke Kunst, om den ikke i enkelte gudbenaadede Øjeblikke formaaede at bibringe Tilskueren Følelsen af den fuldkomne Illusion.

Men ligesaa sikkert er det, at der mellem Scenen og Publikum bestaar en anden Overenskomst, der er den første stik modsat, den nemlig, at Scenen kun giver et Billede af Livet, løftet udover og op over Virkeligheden, renset og luttret i Poesiens Smeltedigel, — en Overenskomst om, at Scenen kun *betyder* og ikke *er*.

I dette uforklarlige Vexelspil ligger den Fortryllelse, hvormed en Theaterforestilling kan gribe vort Sind og vore Sanser.

Men — desværre, den Stemme, der hvisker i Tilskuerens Øre: „Lad Dig ikke bedrage! Det er jo dog Altsammen kun Digt og Løgn!" er langt, langt stærkere end den, der vil bestyrke os i Bedraget. Og for at Kampen mellem de to Stemmer ikke skal blive altfor ulige, maa Scenen benytte sig af alle de Virkemidler, der kan bibringe os den Illusion, som vor nøgterne Forstand hvert Øjeblik vil berøve os. Og den Skuespiller, der frivilligt

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

giver Afkald paa den illuderende Magt, som Maskeringen og alle de andre Hjælpemidler skænker ham, handler taabeligt, idet han modarbejder sig selv.

Man *kunde* vel tænke sig en Skuespiller, der ejede saa fast et Herredømme over alle sine Midler, en saa vældig Fantasi, en saadan Personlighedens og Geniets Magt, at han *momentvis* og i en *enkelt* Rolle kunde trodse den bagvendte Theori igennem og tvinge os ind under sin egen Illusion. Mon ikke en *Michael Wiehe* havde formaaet det?

Der er dog ingen Grund til at fordybe os yderligere i Stephan Hegers subtile Reformationsideer, der kun har Interesse, fordi de belyser hans Karakter.

Erfaringen skulde lære ham, at han var ude paa de vilde Veje, og Theaterdirektionen paa sin Side indsaa, at det var nødvendigt at bremse ham i Farten. Tænk, om han gjorde Proselyter i Personalet, og det blev Mode mellem Skuespillerne at møde paa Scenen uden Parykker og Sminke!

Efterfølgende Instrux, der den 10. Novbr. 1797 udgaar til forskellige blandt Theatrets unge Kunstnere, har ganske vist havt sin egentlige Addresse til Stephan Heger.

Ligesaa vigtigt som det er for Skuespilleren rigtig at fatte og have lært sin Rolle, ligesaa nødvendigt er det at kunde klæde sig og masquere sig, saaledes som Stykkets Natur og Costumer udkræver det. Men da det ej bør fordres, at unge Skuespillere og Skuespillerinder forstaar denne Konst, og de behøver at vejledes herved, saa vilde enhver af dem for Fremtiden stedse, naar de skulle gaa frem paa Theatret, være fuldkommen paaklædt $^1/_2$ Time forinden Skuespillets Begyndelse og til den Tid være i Foyeen, for at deres Paaklædning der kan efterses ved mig eller i min Fraværelse af Instructeurerne, da de ere forbundne at forandre i deres Paaklædning det som Instructeurerne maatte finde nødvendigt.

Hauch.

Stephan Hegers „Begejstring for Skuespilkunsten" og den „brændende Begærlighed efter at komme paa Scenen," hvorom Overskou taler, tabte sig snart. Dertil bidrog naturligvis den Omstændighed, at han efter ganske kort Tids Forløb havde naat det Maal, der laa bag hans Ønske om Ansættelsen, nemlig at vinde Eline Smidths Kærlighed.

Han kunde med Cæsar sige, at han kom, saa' og sejrede. Før et Aar er forløbet efter hans Udnævnelse til kgl. Skuespiller,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

fører han sin Brud for Altret. Stiftsprovst *Bast* ved Vor Frue forretter Vielsen, Vennerne *J. K. Høst* og *Rasmus Nyerup* er hans Forlovere og ved Bryllupsgildet er foruden dem kun Brudens Moder og Brudgommens Fader tilstede. Brudgommens Moder, den stakkels, indespærrede Louise Heger, havde, som vi ved, lovligt Forfald.

Det er karakteristisk for Stephan Heger, at han, saa vidt det var ham muligt, har holdt Forlovelsen hemmelig, for at undgaa Bysladder og Gratulationsvrøvl.

End ikke hans nærmeste Ven, J. K. Høst, har vidst Besked. Han fortæller selv i sine Erindringer om hvorledes Stephan indfinder sig hos ham om Morgenen, den 4. Febr. 1797, Dagen før Brylluppet, for at anmode ham fra Eline, om han vil være hendes Forlover.

Desto mærkeligere er det at erfare, at Rahbek, der ikke længe før har hentet en Kurv hos Jfr. Smidth, er bleven indviet i Sagernes Stilling. Da han i Oktober 1796 efter en Generalforsamling i Borups Selskab i Landemærket 111 er paa Vej til Fællesmaaltidet, faar han af en Ven Meddelelsen om, at hun er bleven forlovet med Heger.

Og ikke mindre interessant er det, at Kamma Heger, samme Aften som Forlovelsen er kommen til Rahbeks Kundskab, sender ham et Brev, hvori Efterretningen om, at hendes Broder Peder lige er vendt hjem fra et af sine Sømandstogter, kun synes at have givet hende et velkomment Paaskud til at skrive.

Sagen var jo den, at da Rahbek hos Eline Smidth var bleven afvist som Frier, havde han fundet Trøst i Bryggergaarden paa Nørregade, hvor Kamma viste ham øjensynlig Interesse og Venlighed. Og den Vending, hvormed hun slutter det nævnte Brev til ham, er i al sin Uklarhed ikke vanskelig at gennemskue. Den har følgende Ordlyd:

„— — — — Jeg er i dette Øjeblik saa glad, at jeg neppe selv ved, hvad jeg skriver; dette maa undskylde, om De ej kan læse disse Linier. Dog haaber jeg stadig, De forstaar det, jeg ønskede De maatte forstaa.

Deres hengivne
K. M. Heger."

Rahbek har forstaaet hende. Det varede ikke ret længe, før de var forlovede og kort efter gifte.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

For at føle sig fuldtud lykkelig, maatte Rahbek lide af ulykkelig Kærlighed. Hans lige saa lidenskabelige som haabløse Tilbøjelighed for Madam Rosing kan tjene som Exempel. Hans Følelser for Eline Smidth havde fastere Grund. Her laa et oprigtigt Ønske om Ægteskab bag de lidenskabelige Sukke.

Da han som Ægtemand holder Indtog i sit kære, gamle Ungkarlehjem paa Bakkehuset, er han nærved de fyrretyve Aar og Kamma en moden Mø. Han er kommen til Erkendelse om, at Ungdomsaarenes Sværmerier maa være forbi, og at ogsaa Fornuften nu maa tages paa Raad.

Har hans og Kammas Forelskelse ikke været just himmelstormende, holdt de maaske netop derfor saa trofast ud sammen. De vilde ikke, da de blev forlovede, anlægge „Fæstensringe", en Ceremoni som man den Gang lige saa vanskeligt som nuomstunder kunde omgaa. Men da de den 31. Aug. 1828 fejrede deres trediveaarige Bryllupsfest, vexlede de Ringe, — og da betød det mere for dem end en ydre Form. —

Som Jacob vandt sin Rachel ved at gøre Tjeneste i Labans Gaard, havde Stephan Heger vundet Eline Smidth ved at gøre Tjeneste i Theatrets. Og samtidig havde han vundet Publikums Bevaagenhed. Hans Ærgerrighed havde naaet sine Maal.

Men som den fuldblods Heger han var, skænkede hans Ønskers Opfyldelse ham hverken den Tilfredsstillelse eller den Glæde og Hvile i Sindet, som enhver Anden i hans Sted vilde have følt.

Det varer ikke længe, før han er træt af den tomme Lykke, Theatret kan byde ham, og for den ægteskabelige Lykke er han med sin Ensomhedstrang og alle sine sære Anskuelser, der var Borgerskabets saa stik modsatte som vel muligt, lige saa lidt anlagt som sin Fader, Konferensraaden.

Hans bittre Afsmag for Theatret og alt dets Væsen viser sig paafaldende hurtigt, og, sin Natur tro, lagde han ikke Skjul paa sine Følelser. Og førte den Lede, han fornam, ikke for hans eget Vedkommende til, at han strax afbrød sin Skuespillervirksomhed, gav den ialfald Stødet til, at Oehlenschläger gjorde det. I sine Erindringer skriver denne om Stephan:

Han var aldeles ked af sin Tilstand og fortrød i høj Grad, at han var bleven Skuespiller. Det bidrog ogsaa til at forstemme mig.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Da Oehlenschläger stod paa Scenen i 1799 for sidste Gang og tog Afsked med en Kunst, der ikke tilfredsstillede ham, fordi „den er afhængig af saa meget Fremmed," udtalte Stephan Heger de Ord til ham: „Nu skal Du ikke sætte Din Fod her før som Direktør!"

Profetien slog ikke helt bogstavelig til. Men akkurat ti Aar senere mødtes Svogrene ved en Prøve paa Skuepladsens Brædder: Oehlenschläger som *Axel og Valborg*"s Digter, Stephan som den, der med Bravour spillede Axel Thordsøns Ven, den gæve *Vilhelm*. —

Hvad var det, der ved Skuespillergerningen bibragte Stephan Heger den dybe Lede, der omsider skulde føre til, at han opgav den, da han endnu stod i sin kraftigste Manddomsalder?

Først og fremmest maa hans uroligt higende Natur, hans heftigt gærende Blod og hans Trang til Selvhævdelse bære Skylden.

Hvad var hans Foragt for at benytte sig af de ydre Hjælpemidler, der er Skuespilleren nødvendige for at fremkalde Illusion, andet end et Udtryk for hans Selvhævdelsestrang og hans Overvurdering af egen Evne? Det er netop den samme stejle Slægtsfølelse, der senere hen i hans Liv giver sig Udslag i, at han modsætter sig, at hans Børn nyder Skoleundervisning. En Heger bør have nok i sig selv og skal ikke behøve at underkaste sig de Love, der gælder for Gennemsnitsmennesker. Han kan uden Hjælp og uden Lærerens Pegepind tilegne sig den Dygtighed og den Kundskab, han har behov.

Men hans Afsmag for Livet paa Theatret — ikke just for Kunsten i og for sig — bundede tillige i de udmærkede Egenskaber, der gjorde ham til en Personlighed, man skyldte Respekt og Sympathi: hans absolute Sanddruhed, hans strenge Retfærdighedsfølelse og hans ærlige Væmmelse for al Art af Forstillelse og Affektation. Med disse Egenskaber maatte han stille Fordringer, som han overalt vanskeligt vilde se fyldestgjorte, — men særlig maatte han, med disse Krav paa usminket Ærlighed, paa Theatret næsten daglig løbe Panden mod en Mur, der ikke lod sig rokke.

Det Selskab, der fra Morgen til Aften silde mellem Kulisserne var ham paatvunget, bød ham stærkt imod. Den Aandsdannelse, hans Hjem og hans Omgang havde paatrykt hans Væsen, fik

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kun en mager Næring blandt det uensartede Personale ved et Theater, hvor Spørgsmaalet om Talentet er det bestemmende, medens Spørgsmaalet om den højst ønskelige Kultur først kan komme i anden Række.

Hans medfødte Aandsaristokrati blev her en Anstødssten. Hans akademiske Dannelse krævede en anden Omgangstone end den, der særligt i hine Dage var gængs paa Theatret.

Overskou omtaler Forholdene som de, netop i denne Retning, var paa Skuepladsen ved Overgangen fra det 18de til det 19de Aarhundrede:

„*Rosing* havde opnaaet et saa stort Kunstnernavn, at han ikke mere behøvede at søge Anseelse i at være Student, og *Lindgreen* havde lige saa liden Tilbøjelighed som Grund til at hovmode sig for sine Kunstbrødre af at han var blevet det. Derimod manglede det ikke *Heger* og *Foersom,* der med Rette kunde gøre sig til af mange Kundskaber og lyst Hoved, paa Vilje til ved kold Tilbageholdenhed og studse Svar at lade de Ustuderede mærke, at de holdt sig for gode til kammeratlig Omgang med dem; men Frydendahls fornemme Nonchalance og bidende Vittigheder saavelsom *Knudsens* drøje Spot over „Stymperne, der satte Næsen i Sky mod Kunstnere, hvis Skoremme de maatte ønske at blive værdige til at løse", ydmygede dem snart til at vise lidt mere Omgængelighed. Da imidlertid baade personlig Avind og Kunstnernid maatte skaffe sig Udtryk, saa fremkom dengang en maliciøs, stiklende Tone, hvori man smilende og i de artigste Talemaader sagde hverandre de bittreste Spydigheder. Den Overlegenhed som især *Frydendahl, Foersom, Lindgreen* og et Par Damer viste, at den gav mod Hidsighed og Brutalitet, skaffede den snart en saa vid og dyb Udbredelse i Personalet, at den længe var almindelig og bestandig siden, endskøndt det ved den højeste Aandsdannelse er blevet modbydeligt for de fleste Kunstnere baade at bruge og at høre den, har vedligeholdt sig hos Enkelte, for hvem Theatret er endnu, hvad det da var for Alle, nemlig det Første, Sidste og Eneste, hvorom og hvori deres Tænkning og Tale bevægede sig."

Med disse sidste Ord hentyder Overskou med psykologisk Skarpsyn til en Art Skuespillere, der til alle Tider vil findes, — Folk, hvis hele Forestillingskreds udelukkende drejer sig om Theatret som Universets Axe, og hvis Tanker endnu paa Gravens Rand kun kredser om Jagt efter Roller og den evige Frygt for at skrives i Glemmebogen af et højstæret Publikum.

I sin Foragt for den hule Side af Theaterlivet fandt Stephan Heger ivrige Meningsfæller hos de bedste blandt Kollegerne. Den udmærkede *Rosing* har ikke været ret mange Aar ved Sce-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

nen, før han i et Brev til Rahbek, da denne er paa sin Udenlandsrejse, yttrer sin dybe Skuffelse i følgende Ord:

„Jeg ved ikke om det er min Kræsenhed, min Stolthed eller en vis Mistro, jeg har til mine Medkristne, der gør at jeg ingen Ven kan finde her siden Du er borte. I den Kreds, jeg er, ved jeg nok, det er umuligt at faa og beholde en Ven. Og udenfor min Kreds — vil jeg ingen have, jeg beholdt ham ikke, eller han maatte fortryde, han var bleven det, thi jeg er jo kun *Aktór* og efter alt Anseende aldrig maa vente at blive *andet*. Det er tungt nok, at jeg maa nævne dette *andet* i saadant Forhold mod det, jeg er. Det tænkte jeg ikke for syv Aar siden, da tænkte jeg mig en Skuespiller, som jeg fordum tænkte mig Præsterne, hellige som Ordet de taler."

Skuespilleren og Shakespeare-Oversætteren Peter Foersom. (1777—1817).

Heller ikke *Foersom*, den ypperlige Skuespiller og Shakespeare-Oversætter, havde blandt Kollegerne fundet sande Tempelpræster. I et Anfald af Fortvivlelse siger han til Heger, idet han peger hen mod Theatrets Indgang: „Gid en Engel havde staaet med et gloende Sværd og holdt mig tilbage, da jeg traadte ind ad den Dør!"

En anden Gang taler han om „den evige Sladder-Kloak, der løber i mange Retninger fra den bundraadne Skueplads", og i Anledning af en ukollegial Vrangvilje, der er vist ham af en af de saakaldte „Kammerater" paa Theatret, fortsætter han med disse harmdirrende Ord: „Kunde jeg foragte mine Kolleger mere, end jeg gør, saa maatte Sligt bringe mig dertil."

I Sammenligning med disse Veraab synes det næsten Spagfærdighed, naar Stephan Heger, efterat han har overværet Dr. *Ryges* glimrende Prøve for Direktionen, giver sit Mismod Luft, idet han udbryder: „Er *han* saa gal at ville ind paa Brædderne, vil Publikum nok være saa klogt at byde ham et jublende Velkommen!"

Stephan Heger havde havt den samme Galskab som Ryge, og nu sad han i Klemmen. Han havde stiftet Hus og Hjem, og Himlen lod til at ville velsigne ham med mange Børn. Men selv om

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Gagen var ringe, var den sikker, — og hvad i Verden skulde han gribe til, hvis han nu opgav Theatret?

De litterære Interesser, han fra ganske ung har dyrket, og som han fik saa rigt tilfredsstillet, dengang han gik omkring paa det store, kongelige Bibliothek, skænker ham periodevis Trøst, og det varer ikke længe, før han sætter Theaterdirektionen i Virksomhed med Oversættelser fra den tyske dramatiske Litteratur. Den 9. Septbr. 1798 indsender han en Fordanskning af Komedien „*Die Übereilung*" til Antagelse og faar som Honorar udbetalt 15 Rdlr. af Theatrets Kasse. Og inden Maaneden er ude, møder han frem med en Oversættelse af Ifflands „*Das Vermächtniss*".

Fra 1803—1806 udgiver han i Forening med *J. K. Høst* Hefteskriftet „*Biografen*", ligesom det i 1803 er paa hans Forslag, at *Nyerup* og *Høst* i Forening udsteder en Subskriptionsplan paa en ny Udgave af Holbergs samlede Skrifter, et Foretagende, som Rahbek længe havde bebudet, men ikke iværksat. Nu vækkes han tillive og faar Bogtrykker *Schultz* til at betale Nyerup og Høst 200 Rdlr. for at træde tilbage, imod at han faar de Subskribenter, som var bleven samlede særlig af Stephan Heger, der saaledes fik sin Del af Æren for at den Rahbek-Schultz'ske Udgave af Holberg blev til Virkelighed.

Hans Virksomhed som Skuespiller har efterhaanden fæstnet hans Navn i Publikums Bevidsthed. Men den volder ham ingen sand Glæde. Hans Paapasselighed i Tjenesten sløjer efterhaanden af, og i Begyndelsen af Aar 1800 har han sin første Kontrovers med Direktionen, efterat Regissør *Clausen*, der tillige er Skuespiller, har indgivet en tjenstlig Klage over hans Forsømmelighed. Klagen giver Anledning til følgende Direktionsskrivelse:

Ved Opførelsen af *Herman von Unna* den 1. Februar sidstleden kom Skuespiller Hr. Heger for sent ind i 1ste Akts 1ste Scene. Ved Forestillingen af samme Stykke den 21de sidstleden kom Hr. Heger ind i Slutningen af 5te Akts 4de Scene og sagde det, De først skulde sige i 9de Scene, hvoraf fulgte, at 9de Scene blev oversprunget.

For disse 2de utilgivelige Skødesløsheder er Herr Heger af Directionen bleven anset med en Mulkt af 4 Rdlr., hvilke Fire Rigsdaler Secretair og Kasserer *Printzlau* er bleven beordret i Deres Gage at indeholde.

For Resten paalægges Dem alvorligen for Fremtiden at opfylde de Dem som Skuespiller paaliggende Pligter med Nøjagtighed.

Walterstorff. Thaarup. Kjerulf. Baggesen.

27de Febr. 1800.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Heger, der aldrig i sit Liv blev et Svar skyldig, afsender et Par Dage efter at have modtaget den ubehagelige Reprimande sin Betænkning i Sagen:

Ærbødigst Pro Mem:

Jeg skylder mig selv at underrette Directionen om en Urigtighed i Beretningen til Samme, i Anledning af de indløbne Fejl ved Forestillingen af *Herman von Unna*.

I femte Act kom jeg for tidlig ind, og sagde derfor for tidlig, hvad jeg havde at sige — *men ikke, hvad jeg først skulde sige i næste Scene*.

At jeg begge Gange kom ind i urette Tid, var ikke — *Skjødesløshed*. Indtil Ængstelighed var jeg omhyggelig for at høre, hvad der blev sagt paa Scenen; men da der bestandig i 5. Act har hersket en umaadelig Støj bag Dækket, saa har det kun under lykkelige Omstændigheder været mig muligt at høre Ratibors Repliquer, hvorefter jeg skal indtræde.

Kjøbenhavn d. 2. Martz 1800. Ærbødigst
Heger.

Til Directionen for det Kongelige Skuespil.

Neppe er denne Sag bleven bilagt, før Heger bliver afkrævet en Erklæring i Anledning af en af Regissøren i Theaterjournalen yderligere tilføjet Klage over hans Pligtforsømmelse under en Prøve paa det samme Stykke.

Hr. Skuespiller Heger.

Hvad der findes i Regissørens Journal under 15de sidste tilført, Dem betræffende, vil De af vedlagte Copie erfare. De behager herover at meddele Directionen Deres Erklæring, især, om, paa hvad Grund De maatte tro Dem berettiget til at forsømme Deres Pligter, om end andre Skuespillere ikke nøje havde efterkommet det dem paalagte.

d. 20. Marts 1800. Walterstorff. Thaarup. Kjerulf. Baggesen.

Heger møder frem med et nyt og detailleret Indlæg:

Ærbødigst Pro Memoria.

Paa Directionens Pro. Mem. af 20. Marts sidste, giver jeg mig den Frihed at svare: At jeg i ingen Henseender troer mig berettiget til at forsømme mine Pligter, om end Andre forsømmer deres, og en nøjagtig Beretning om det Forefaldne ved bemeldte Prøve, tør jeg haabe vil overbevise Derectionen om, at Hr. *Clausen*, fordi han har troet sig fornærmet, har gjort en alvorlig Sag af en i sig selv ubetydelig Tildragelse. Ved at berette Directionen ethvert uvejende Ord, der kan slippe et Menneske af Munden, vil Hr. Regisseuren paadrage Directionen saavelsom Selskabets Medlemmer megen Ubehagelighed.

Prøven paa *Herm. v. Un.* bemeldte Dag, begyndte med Optoget og Choret

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

i 2den Act — hvorved jeg var tilstæde. I den Formening, at man, som der blev talt om, vilde prøve 4. Act, gik jeg ind i Directionens Loge. Nogen Tid efter aabnede Hr. Clausen Døren og spurgte: „Er Du ikke med i Marchen i første Act?" Jeg svarede, for at give Hr. Clausen et Vink om hans egen Forseelse: „Der vare de, som stode og saae paa Marchen i anden Act, og altsaa kunde jeg ligesaa godt blive her." Hr. Clausen lukkede derpaa Døren, men aabnede den *Øjeblikket efter,* og sagde: „Vil Du da have den Godhed at sige hvem det var, at det kan blive meldt?" „Nej, jeg vil skaane Dig for Umagen," svarede jeg, og *gik strax ud* og Marchen var forbi. Derpaa sagde jeg til Hr. Clausen *alene,* og ikke i Hr. Instr. Schwartz'es Overværelse, endskjøndt han stod i Nærheden: „Dersom Du endelig vil vide hvem der var borte, saa skal jeg sige Dig det — det var Dig selv." Hr. Clausen kaldte nu *selv* Hr. Instructøren til, endskjøndt jeg bad ham om ingen Ophævelser at gjøre; og det blev oplyst at Hr. Clausen skulde have været med i Marchen. *Derpaa sagde Hr. Clausen:* „Saa var Hr. *Rosing* og *Saaby* ogsaa borte." „Det siger jeg ikke," svarede jeg, „men Du var borte." „Ja det skal blive meldt," sagde Hr. Regisseuren. „Som Du vil," svarede jeg, og gik.

Jeg haaber, at Directionen heraf vil finde mig antageligt undskyldt, og at dette altsaa maa være det sidste, jeg bebyrder Directionen med i denne Sag. Vel kunde jeg beraabe mig paa Hr. Instructør *Schwartz'es* Vidnesbyrd angaaende min Samtale med Hr. Clausen, men da Hr. Instructøren ikke gav sin Erklæring over den for mig vigtigste Punkt i den Pro. Mem. jeg gav mig den Frihed at tilsende Directionen: nemlig om — at der havde været en saadan Allarm bag Tæppet, at ikke Uagtsomhed, men Umuelighed af at høre Stikrepliquerne maatte antegnes som Aarsag til min Mangel paa Nøjagtighed i at komme ind, saa kunde det mueligen ogsaa blive Tilfældet her.

Ærbødigst

Kjøbh. d. 27. Marts 1800. Heger.

Sagen ender med, at Heger faar en ny Næse:

Hr. Skuespiller Heger

Ved Prøven paa *Herman v. Unna* den 15. Marts sidste, skulde Hr. Heger ikke blot have været tilstæde ved Marschen i 1. Act men De skulde som vagthavende Officer været den første i bemeldte Marsch. Dette forsømte De, uagtet De derom blev advaret af Regisseuren. Man haaber at De for Fremtiden lige saa lidet ved Prøver som ved Skuespillets Opførelse vil vise nogen Forsømmelse af dette Slags.

Dette undlader man ikke, efter Modtagelsen af Deres Pro. Mem. af 27de sidste, og i Medhold af Directionens Skrivelse af 20de næstforhen at tilmelde Dem.

d. 29. Marts 1800. Walterstorff. Thaarup. Kjerulf. Baggesen.

Af andre Skrivelser, der vexles mellem Direktionen og Heger, og som kunde tjene til at illustrere hans Misstemning over den

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Virksomhed, han har, kan paa dette Sted passende henføres nedenstaaende, der kræver en kort Forklaring.

Det havde indtil for faa Aar tilbage været en strengt overholdt Bestemmelse, at der til Aktører kun maatte antages „saadanne Personer, der kunde blive duelige til Syngeroller".

Denne Bestemmelse var efter Rahbeks Mening saa fordærvelig for Skuepladsen, at han havde spaaet, at „hvis en god Engel ikke standser dens ødelæggende Magt, da er vore Skuespillere inden fem Aar ikke istand til at spille et eneste Stykke taaleligt".

Den gode Engel, som Rahbek paakaldte, havde heldigvis vist sig i Chefen Ahlefeldts Skikkelse. Han bryder med den fuldkomment taabelige Vedtægt og havde derved bl. a. muliggjort Eline Smidths Engagement.

Men den Paragraf i Theatrets Love, hvorefter Eleverne og de yngre Skuespillere er forpligtede til at gøre Kortjeneste vedblev at staa ved Magt og har i Tidernes Løb mangfoldige Gange givet Anledning til lignende Klagesuk som efterfølgende fra Stephan Heger.

Skrivelsen er stilet til Overhofmarskal Hauch.

Overhofmarchallen tilgiver, at jeg er saa dristig at fremkomme med en Begjæring, hvis Opfyldelse jeg virkelig vil ansee for et stort Beviis paa Deres Godhed for mig.

Directionen har havt den Opmærksomhed for de Herrer Lindgreen og Clausen at fritage dem for at gaae ind i Chorene paa Skuepladsen, og da min Uduelighed til at synge ikke heller sætter mig istand til at gjøre anden Nytte der, end den enhver Statist formaaer, saa vover jeg at haabe, at Overhofmarchallen vil tillade mig at være fritaget for dette Arbejde, der sandelig er dræbende for enhver, som ikke er vant til Lediggang.

Dersom jeg ikke frygtede for at berøve Dem endog kun faa Øjeblikke af den Tid, som Deres Embedsforretninger levne Dem til videnskabelige Sysler, saa havde jeg vovet mundtlig at henvende mig til Dem desangaaende.

Underdanigst og forbindtligst.

Kjøbh. d. 23. Jan. 1804. Heger.

Paa Ansøgningen har Hauch, med sin egen Underskrift, strax resolveret i Sagen med følgende Ord:

Besvaret samme Dag, at den omsøgte Fritagelse ligesaalidet kan tilstaaes ham som nogen anden af Skuespilselskabet. Hauch.

Det fremgaar forøvrigt af adskillige Vidnesbyrd, at Theatret til Trods for Stephan Hegers stridbare Karakter og hans ret hyp-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

pige „Distraktioner" i den daglige Tjeneste, forstod at værdsætte baade hans udmærkede Evner som Kunstner, hans gode menneskelige Egenskaber og hans solide Kultur.

Den Stolthedsfølelse, der var alle Heger'e medfødt, fik hos Stephan et Udtryk, som enhver Theaterdirektion vilde vide at paaskønne. Han besværede nødig Direktionen med de ydmyge Petitioner om Understøttelse, som i Aarenes Løb har voxet sig op til artige Papirbunker i Arkivet.

Han har i flere Retninger indtaget en Særstilling. Efterfølgende Privatbrev — skrevet i 1806 — fra Excellencen Hauch til en af Theatrets yngre Skuespillere paa et Tidspunkt, da denne langt fra havde den Betydning, han senere fik, har neppe havt mange Sidestykker.

Hr. Skuespiller Heger!

Jeg har ikke havt den Fornøjelse at tale med Dem siden *Jacob von Thyboe* blev opført, og derved har det undgaaet mig at bevidne Dem min Taksigelse saavel for den Beredvillighed, med hvilken De paatog Dem *Stygotii* Rolle deri, som for den heldige Udførelse af denne Rolle til alle kyndige Dommeres Tilfredshed.

Jeg beklager meget, at Mad. Hegers Nedkomst henstaaer saa længe, og jeg ønsker ret snart at maatte underrettes om, at den lykkelig er overstanden. —

Garderobe-Forvalteren har erholdt fornøden Ordre de omskrevne Pantalongs angaaende. — Stedse Deres

Hauch.

Stephan Hegers store, afgørende Betydning for Skuepladsen indvarsledes med den Oehlenschläger'ske Tragedie. Han havde før den Tid vist sig som en meget dygtig Skuespiller, der ejede baade Fantasi, Følelse og vittigt Lune. Men hans Evner kom først til deres fulde Udfoldelse fra hin historiske Aften, Lørdag den 30. Januar 1808, da „Hakon Jarl" gik over Scenen for første Gang, og da Stephan Heger som Ejnar Tambeskælver — ved Siden af sin Hustru som Thora — henrev Alle ved Fremstillingen af den unge, nordiske Helt.

Erindringen om de Roller, hvori han ellers er optraadt, har Tiden udvisket. Det er udelukkende som en af den Oehlenschläger'ske Muses første og kækkeste Vaabendragere, at hans Navn lyser i Theatrets Historie.

Det bør dog her anføres, at han i det nationale Repertoire er

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

optraadt bl. a. i enkelte Holbergske *Leandre,* endvidere i *„Gert Westphaler“* og „Det lykkelige Skibbrud“ som Henrik, i *„Jacob von Thybo“* baade som Jens og Stygotius — endvidere i Sanders *„Niels Ebbesen“* som Marqvard og i Olufsens *„Gulddaasen“* som Lars. Udenfor det danske Repertoire har han bl. a. fremstillet Oakly i Kortzebues *„Den skinsyge Kone“*, Anton i Ifflands *„Jægerne“*. Tony Lumpkin i Goldsmiths *„Fejltagelserne“*, Ap-

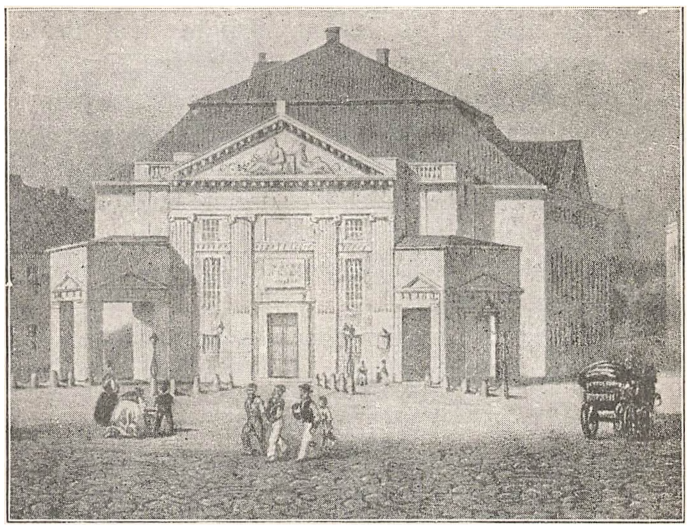

Det kgl. Theater ved Aar 1800.

piani i Lessings *„Emilie Galotti“* og Horatio i *„Hamlet“* — en Rolle, hvori han maatte udmærke sig særligt. Den spillede jo paa de Strenge, i hvis Behandling han var Mester. — —

Torsdagen den 6. Marts 1806 ankom fra Berlin til København en Postpakke, hvis Værdi var uberegnelig.

Dens Afsender var Adam Oehlenschläger, dens Adressat Dr. Ørsted, dens Indhold 5 Akts Sørgespillet *„Hakon Hlade Jarl, hin Rige kaldet, Norges Behersker“*, som dets højtidelige Titel lyder i Overskous Theaterhistories Repertoirefortegnelse.

Den paafølgende Søndag oplæses Tragedien af Skuespilleren Michael Rosing under et mægtigt Højtryk af Spænding i *Anders Sandøe Ørsteds* Hjem paa Vestergade Nr. 17.

„Saaledes kom denne store Kunstner“, skriver Oehlenschläger i sine Erindringer, „hvem jeg havde tænkt paa, da jeg digtede Stykket og bestemt

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Rollen, dog i det Mindste til at *fremsige* „Hakon Jarl" i min Vennekreds, skøndt Sygdom og paafølgende Svaghed hindrede ham i nogensinde at fremtræde for Publikum som Hakon."

Der havde iøvrigt været Diskussion frem og tilbage om, hvem Oplæseren skulde være. Digteren havde selv bragt *Rahbek* eller *Carl Heger* i Forslag. Men Rahbek havde Forhindringer, og Carl Heger, der i Beskedenhed undslog sig for det ærefulde Hverv, havde saa bevæget Rosing dertil.

Er det ikke med en vis Vemod, man her maa tænke paa Stephan? Hvorfor var ikke *han* bragt i Forslag? Han var baade en respekteret Skuespiller og Digterens Svoger og fordums Kollega. Hvorfor var han end ikke tilstede? Søndagen den 9de Marts gav Theatret dog ingen Forestilling, der hindrede ham.

Der er desværre ikke anden Forklaring mulig end den, at hans Forhold til Familien paa det Tidspunkt har været ret køligt, og sagtens ikke mindst til gamle Heger, der ved en saadan Lejlighed var selvskreven Gæst.

Der var dog En, der søgte at bøde paa Forbigaaelsen. Det var hans gode Søster Kamma Rahbek. Fra Bakkehuset skriver hun den 1. April til Oehlenschläger i Udlandet:

„De ved vel, at vi i Begyndelsen havde den Plan i Hovedet, at Rosing skulde læse Hakon Jarl endnu engang for os herude, for at min Tante kunde faa det at høre, og dertil vilde jeg da ogsaa have havt den stakkels *Persius* indbudet, da jeg syntes det var Synd at han skulde leve i saadan en Uvidenhed om noget, der maatte interessere ham saa meget. Men der mødte saa mange Hindringer, først fra min Tante og siden med Rosings Sygdom, at vi maatte slaa det rent af Hovedet. Persius fik det da at høre, kort efter at det første Gang var læst, hos Deres Søster, hvor Hans Christian læste det for Winckler og ham."

Men var Stephan Heger saaledes ikke blandt de Begunstigede, der nød Førstegrøden af Tragedien, blev han dog den blandt dem Alle, hvem Oehlenschläger kom til at skylde mest, da den et Par Aar senere gik over Brædderne. — —

„*Ejnar Tambeskælver, en ung Bueskytte*" afgiver en ypperlig Prøvesten for en Skuespillers Talent.

Han optræder i tre Scener af vidt forskelligt Indhold. I 2den Akt, sammen med Jarlen, hvem han lover Troskab, er han Ungdomskraftens levende Symbol, overstrømmende af Kækhed.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

I 4de Akt mødes de to paany. Hakon har i Offerlunden dræbt sin Søn Erling bag Odins Gudestøtte og kommer efter Mordet ravende ind paa Scenen med blodbestænkede Hænder. Her raser Ejnar vildt og lidenskabeligt mod Jarlen for den Udaad, han har øvet, tager sit Løfte til ham tilbage og tilsværger Olaf Trygvason Troskab. Og i 5te Akt, i Scenen med Thora, viser han endelig sin ungdommelige Begejstring for Heltedøden i ærlig Kamp og sit varme, følsomme Hjerte, da han meddeler hende Budskabet om, at hendes to Brødre Alf og Skjalm er dræbte, og da han halvt undselig stryger de Taarer bort, som imod hans Vilje løber ham nedover Kinderne:

— — — Jeg tror, det regner, — Min Hjelmbusk drypper — —

og da han maa skynde sig bort for at skjule sin Bevægelse.

Skøndt Stephan Heger var langt ude over Ynglingeaarene, da Kunstens fuldmodne Appelsin faldt i hans Turban, illuderede han som den purunge Helt. Hemmeligheden var jo den, at hans kunstneriske Personlighed passede saa ganske for Rollens Krav som Haanden i en Handske.

Han og hans Hustru vandt blandt Stykkets mange Rollehavende Sejrens Pris. Oehlenschlägers Muse udløste for hans Vedkommende de bedste af de flersidige Evner, han besad, og for hendes Vedkommende gav den nyskabte Digtning hendes skønne men ensidige Evne til Fremstilling af ædel Kvindelighed frisk Kraft og nye Impulser. —

Den 9de Febr. 1808 skriver Christiane til sin Kæreste i Paris:

„Din *Hakon Jarl* er da givet den 30. Januar i Anledning af Kongens Fødselsdag, og Din Epilog fremsagt af *Rosing*. Stykket blev spillet i det Hele maadeligt, men enkelte Roller fortrinlig godt, hvoribandt Ejnars især udmærkede sig, hvilket ikke er en søsterlig Bemærkning kun, men hele Publikums Dom. Han rørte mig ubeskriveligt hele Rollen igennem, thi neppe har Din Aand været over Nogen som over ham. Du har givet ham Lyst til at spille, og Du maa vedligeholde den hos ham ved at give ham den Rolle han helst vil have i *Palnatoke*. Hans Kone var ogsaa herlig, især i de kærlige Scener, og Monologen skilte hun sig dejligt ved."

Dette Brev faar særlig Interesse, fordi det klart og tydeligt fortæller om Stephan Hegers Ulyst for hans Virksomhed og om den Opmuntring, hans lykkelige Udførelse af Ejnar Tambeskælver gav ham.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Overskou, hvis Ord gengiver Datidens Dom i en samlet Sum, siger i sin Theaterhistorie, at

„De to Eneste, som virkelig viste sig deres Roller voxne og forherligede Digterens Værk ved deres klare, friske og sjælfulde Fremstilling, var *Mad. Heger,* der i Thora var den højhjertede, dybtfølende, fjeldbaarne Kvinde, og *Heger,* hvis Ejnar, ved et overraskende skønt, naturligt Foredrag og den muntre, frejdige Uforsagthed, der gennemstrømmede hele hans kraftige, ungdomsfro Væsen, blev den Rolle, som vandt det mest levende Bifald."

Rahbek var paa mange Punkter inderlig utilfreds med Udførelsen af „Hakon Jarl". Hverken Frydendahls Hakon, Foersoms Olaf, Lindgreens Grib eller Knudsens Bergthor tilfredsstillede ham. Desto mere Værdi kan man tillægge den Ros, han har tilovers for Svogeren, til hvem hans personlige Forhold aldrig var videre ømt.

„Den bedste af Stykkets Personer var *Stephan* som Ejnar, der især i sine Bueskytte-Scener var virkelig ypperlig og spilte med Liv og Sandhed,"

skriver han til Oehlenschläger, der skynder sig med at give et Svar, der viser, at han med Glæde imødekommer det Vink, Christiane i ovenstaaende Brev har givet ham med Hensyn til Rollebesætningen i hans nye Tragedie *„Palnatoke"*:

„Det fornøjer mig, at det er gaaet saaledes med Hakon Jarl, især at Stephan har spilt saa godt. Det er nu mit Ønske, at han maa spille Thorvald i *Palnatoke,* som dog er saa nær i Familie med ham efter sin Oprindelse."

Har der af og til været en Misstemning ogsaa mellem Oehlenschläger og ham, har „Hakon Jarl" hjulpet med til at udjævne den, og at Stephan og hans Familie véd at paaskønne den Lykke, der pludseligt har kastet sin Lysglans over Hjemmet, faar man Bevis for gennem et Brev, Christiane sender Oehlenschläger mod Slutningen af Aaret, og hvori hun skriver:

„Stephan hilser Dig inderligt; han elsker Dig ubeskriveligt. Jeg kommer ofte til dem og taler om Dig hele Timer i Rad. Hans to ældste Piger læser Dine Sager med den største Interesse og gider egentlig intet andet læst. I disse Dage er der kommet endnu en lille Beundrerinde af Dig til Verden, som Stephan nok sørger for lærer endnu i Svøbet at læse og forstaa Oehlenschläger."

Efter *„Hakon Jarl"* følger den 4. April 1809 Førsteopførelsen af *„Palnatoke"*, hvori Stephan Heger spiller *Thorvald Vidførle,*

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

der, ifølge Oehlenschlägers ovenfor citerede Ord, var „i nær Familie med ham efter sin Oprindelse". Denne Udtalelse maa sikkert forstaas saaledes, at Oehlenschläger under Figurens Udarbejdelse mere har havt Stephans Broder Carl for sit digteriske Øje end Stephan selv, der i denne Tragedie fuldtud hævdede den Hæder, han havde vundet ved sin Udførelse af Ejnar Tambeskælver.

Kamma Rahbek, der er meget utilfreds med den Udførelse „Palnatoke" iøvrigt faar, skriver til Mynster: „— - - — derimod udmærkede Stephan sig til Alles Fornøjelse og gjorde endnu mere Lykke som Thorvald end som Ejnar".

Som Vilhelm i „*Axel og Valborg*", der det paafølgende Aar, den 29de Januar 1810, opføres for første Gang, høster han nye Laurbær. Overskou siger, at han gav den tyske Ridder med ædel, mandig Kraft og Varme, og at han især vakte Opsigt ved en overraskende Forening af Simpelhed, Sandhed og rhytmisk Velklang i Foredraget.

I „*Correggio*", der den 29de Januar 1811 — akkurat Aarsdagen efter „*Axel og Valborg*" — gaar første Gang over Scenen, hævder Stephan Heger ikke blot den Plads, han nu har vundet som Oehlenschläger-Fortolker, men erobrer sig yderligere Terræn. I sit mandige, sonore Taleorgan, i sin herlige, italienske Ansigtsform, hedder det, havde han ypperlige Naturgaver for Fremstillingen af Giulio Romano. „Han sagde Rollen varmt og begejstret med en sjelden skøn rhytmisk Flydenhed".

Endelig kulminerer han, da han den 16de Oktbr. 1812 i „*Stærkodder*" som Ingild, ifølge Overskou, er

„den Eneste af de Spillende, der virkelig fyldestgjorde sin Opgave. Hans smukke, rolige Holdning og korrekte, bløde Versfremsigelse gav den iblandt vilde og stridslystne Omgivelser fremtrædende blidt tilfredse og fredelskende Konge en saadan Ynde, at han gjorde størst Lykke af alle de Rollehavende."

Fra 1808 til 1812 har Stephan Heger nu hvert Aar i en Oehlenschläger'sk Tragedie skabt en ny og fortrinlig Figur. Hans Talent, som ogsaa før den Tid havde været almindelig anerkendt, har aabenbaret friske Kildespring. Hans Kunst synes forynget, hans Lyst til Skuespillergerningen vendt tilbage, og han vurderes med Rette højt som en af Skuepladsens Bærere.

Men i hans sygeligt splittede Væsen lurer stadig bag den atter

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

opvaagnede Trang til scenisk Virksomhed den gamle Misfornøjelse og Skuffelse, der efterhaanden tager Overhaand, indtil han ganske taber baade Lysten og Modet, der fra nu af kun holdes oppe ved hans litterære Sysler og ved Dyrkelsen af hans aldrig rustede Ungdomskærlighed — Malerkunsten.

Den gamle Hypokondri har atter faaet Tag i ham, og hans fjendske Syn paa Theatret voxer frem med større Styrke end nogensinde før.

Endnu en eneste Gang mander han sig op til kunstnerisk Daad. Da den geniale *Peter Foersom* har oversat Shakespeares „*Hamlet*", der den 12. Maj 1813 opføres for første Gang, og hvori Foersom selv, syg til Døden, spiller Titelrollen med Mesterskab, stod blandt hele Personalet kun *Heger* som Horatio og *Haack* som Aanden ham værdigt ved Siden.

Fra nu af er han i Virkeligheden tabt for Theatret. Den Selvtilintetgørelsesdrift, som Oehlenschläger tillægger sin Hustrus Slægt, stadfæster sig i den bedrøveligste Forstand ialfald paa Stephan Heger fra Aaret 1813, det Aar, der ogsaa betegner Tilbagegangen og Stagnationen for den Poesi, som han skyldte alle sine bedste kunstneriske Ydelser.

„Hakon Jarl"s og „Correggio"s Digter faar i 1813 paa det Kgl. Theater opført „*Kanarifuglen*" og „*Ærlighed varer længst*", to lige mislykkede Arbejder, der efterfølges af „*Hugo von Rheinberg*", „*Ludlams Hule*" og „*Røverborgen*" — hele den skæbnesvangre Produktion, der hos det troløse og glemsomme Publikum møder en ubarmhjertig Kulde, og som skulde give Anledningen til den langvarige og uværdige Baggesen'ske Fejde. —

Grundene til at Stephan Hegers Ulyst til Theaterlivet fra nu af tager Fart og ender med hans Afskedsbegæring, maa søges baade i og udenfor ham selv.

Hans vanskelige Natur lader ham ikke Ro. Han er utilfreds med sig selv, utilfreds med den Kunst, han dyrker, utilfreds med det Selskab, hvori han færdes og utilfreds med Theatrets Ledelse.

I den gigantiske *Ryge,* der i 1813 har havt sin Debut, og hvis glimrende Geni han beundrer, har han fundet Maalestokken for, hvad Skuespilkunst bør være, saafremt den som Livsvirksomhed skal være sin Dyrker værdig. Dybt melankolsk, som han

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

er af Naturen, føler han med Smerte, at han selv langtfra staar Maal med de Fordringer, han stiller til en virkelig Kunstner. Hvis man som Skuespiller ikke naar det Højeste, er Stillingen tom og fad og flou, ude af Stand til at udfylde et Liv — ja, i egentligste Forstand er den en Mand fuldkommen uværdig.

Imellem Kulisserne befinder han sig mere og mere ilde, efterhaanden som han bliver ældre og ganske taber den Sindets Elasticitet, hvormed Naturen saa karrigt har udstyret ham, og som er saa nødvendig for at kunne begaa sig i Theatrets Dagligliv. Han ser sig syg paa alt det Nid, al den smaalige Misundelse, al den Rollegriskhed og al den lurvede Uærlighed, han har for Øje. Den Trang til usminket Sanddruhed, han bærer i sig selv, og som i Tidens Løb er udartet til en Grad, der gør ham ufordragelig og hensynsløs i Omgang, er endt med at blive en Sygdom i Sindet.

Hvor han paa Theatret vender sig hen, møder han Uvenner og Modstand.

Selv mellem Svogeren *Oehlenschläger* og ham er Forholdet — trods deres fælles Sejrvindinger — bleven køligt og slaar ofte ud i arrigt Mundhuggeri. Provst Schmidt fortæller i sine Dagbøger, at han i 1811 gør en Visit hos St. Heger, hvor han modtages af Fruen med tre af hendes Børn og siden kommer Manden til, med hvem han da faar en Passiar. Stephan beklager sig over de mange floue Stykker som gives og siger, at det er en ren Undtagelse, naar de spiller Oehlenschlägers Stykker. „Men saa meget han end ophøjede Oehlenschläger's Digtertalent, fandt han dog hans Overmod utaaleligt".

Da *Knudsen,* i Mangel af Andre, har maattet paatage sig Titelrollen i „*Stærkodder*", harcellerer Heger over denne „prosaiske Bulderbasse" og kalder haanende hans Fremstilling et „ynkeligt Nürnbergerbillede efter en Salvator Rosa". Saa løsner Oehlenschläger for de Sluser, der hidtil har holdt hans Utaalmodighed ligeoverfor Stephan i Tømme. „Sig, hvad Du vil!" raaber han i Hidsighed, „Den brave Knudsens Geni har dog faaet den ægte danske Egebul ud af min Stærkodder! Det er sandt, den savner sin prægtige Krone, — men er der En iblandt Jer Alle, der engang kunde give, hvad *han* giver!"

Til hans anden Svoger, *Rahbek,* der ovenikøbet sidder i Direk-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tionen som hans Overordnede sammen med Kammerherre *Holstein* og Etatsraad *Olsen,* er Forholdet blevet strammere og strammere, hvorom et Aktstykke i Arkivet bærer tydeligt Vidne.

Han har sammen med sin Hustru og Mad. *Dahlén* ansøgt Direktionen om Tilladelse til at give et Deklamatorium. Der er Vanskeligheder med at faa Datoen fastslaaet. Han sender da Direktionen en Skrivelse, i hvilken det lykkes ham at servere Rahbek ikke mindre end tre højst gennemsigtige Spydigheder.

Da Hr. Etatsraad Olsen havde været saa venskabelig at underrette mig om at Directionen allerede i Løverdags havde bestemt at tilsende mig et Svar paa Madame Dahléns, min Kones og mit Brev til Directionen af 28. Novbr. forrige Aar, saa indfandt jeg mig i denne Anledning paa Theater-Contoiret for saasnart som muligt at bekomme dette længe ønskede Svar; men jeg erfarede her: at man havde faaet Ordre at holde det tilbage indtil videre, og at Kancelliet havde nægtet sin Tilladelse til at aabne Theatret i den stille Uge.

Dette Afslag forundrede mig aldeles ikke; thi jeg har aldrig ventet at erholde denne Tilladelse, og jeg troer, at S. T. Hr. Professor Rahbek bestandig har ment det samme. [1ste Spydighed].

Imidlertid beder jeg ærbødigst paa Madame Dahléns, min Kones og mine egne Vegne at vort Declamatorium maae bestemmes til den 16de, 23de eller 30. i næstkommende Maaned. Jeg beder herom i den faste Overbevisning, at De, højtsærede Hr. Kammerherre, saavelsom Hr. Etatsraad Olsen ønske at bringe det til en endelig Bestemmelse for os. [2den Spydighed, idet han ikke nævner Rahbek]. Ved at vælge en af disse tre Dage troer jeg at have undgaaet al ubehagelig Kollision med de øvrige Beneficer, fornemmelig Hr. Foersoms, med hvis Benefice jeg allermindst vil komme i nogen for ham skadelig Kollision. —

I Tillid til Hr. Kammerherrens og Hr. Etatsraad Olsens Velvilje for os [3die Spydighed, idet han stadig betragter Rahbek som ikke existerende] giver jeg mig ærbødigst den Frihed at yttre: at vi meget befrygte, i et saa beneficerigt Aar som dette, i saa dyre Tider og saa langt ud paa Foraaret, lettelig at kunne komme i den Situation ej engang at kunne udrede Omkostningerne ved dette Foretagende, som i det Hele taget medfører de samme Arrangements, som en almindelig Skuespil-Forestilling, og at vi derfor se os i den tunge Nødvendighed indstændig at ansøge om: at maatte forskaanes for de hermed forbundne Omkostninger. Da Directionen har havt den Bevaagenhed for Hr. Foersom at fritage ham for Omkostningerne ved hans sidste eller næstsidste Declamatorium, saa smigre vi os med, at Directionen vil værdige os trende den samme Godhed, som den, foruden flere Beviser paa fortrinlig Godhed har værdiget ham ene.

Directionen være desuden *uskrømtet helligen* forsikkret om, at ingen af os nogensinde oftere skal bebyrde Directionen med nogen mundtlig eller

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

skriftlig Ansøgning om en Fortsættelse af dette os i Aar bevilgede Declamatorium. —

Endelig giver jeg mig ærbødigst den Frihed at udbede mig underrettet om Directionen har noget imod, at vi i vort Declamatorium giver enkelte Scener af Oehlenschlägers Aladdin, og om det maa være mig tilladt at declamere enkelte Steder af Goethes Reincke Fos?

Ærbødigst.

Kjøbh. d. 14. Febr. 1814. Heger.

Til Directionen for det kongl. Theater.

Rahbek bider Ærgrelsen i sig — maaske med et lille Smil — og giver følgende behagelige Skrivelse sin Paategning:

Til
Hr. Skuespiller Heger.

At der fra Theaterdirectionens Side intet er imod, at Hr. Heger giver sit Declamatorium den 23. Marts, derom giver den sig herved den Ære at underrette Dem. — I Anledning af Deres Ønske at blive befriet for Omkostningerne herved, da vil man med Fornøjelse til den Tid indstille dette paa samme Maade som med Hr. Foersom ved det ham bevilgede Declamatorium.

den 16. Febr. 1814. Holstein. Rahbek. Olsen.

Med *Lindgreen,* paa hvem han, ligesom paa *Frydendahl,* længe har havt et forsvarligt Horn i Siden, har Stephan Heger jævnlige Sammenstød, der endelig i 1816 udarter til aabenbar Krig, i hvilken Direktionen paakaldes til Voldgift. Det er sandsynligt, at denne Kontrovers har været den Draabe i Utilfredshedens Bæger, der bragte det til at flyde over Randen. Thi faa Uger efter gør han det indledende Skridt til at opnaa Afsked fra Theatret.

Striden mellem Lindgreen og Heger har følgende Forløb:

Herr Skuespiller *Lindgreen* har sidste Onsdags Formiddag paa Theatret tilladt sig fornærmelige Udtalelser imod mig, hvilke, efter mit Skjønnende, er af den Natur, at de ærede Medlemmer af Theatrets Personale billiger man vægrer sig ved at gjøre Tjeneste med mig, førend bemeldte Herr Lindgreen har tilbagekaldt sin Fornærmelse.

I denne Anledning udbeder jeg mig underdanigst et Møde med Herr Lindgreen i den højkongelige Theaterdirections næste Forsamling, da jeg anser denne Fremgangsmaade, i Tillid til den høje Directions Humanitet, som den værdigste Maade til at ende denne Ubehagelighed.

Underdanigst
Heger.

Til
Den højkongelige Teaterdirection.

Kjøb. d. 3. Maj 1816.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Direktionen afkræver Lindgreen Forklaring. Han svarer:

I Anledning af en Skrivelse fra den høje Direction, hvori den udbeder sig min Erklæring over nogle mod Hr. *Heger* brugte Udtryk, tjæne til behagelig Efterretning: at jeg aldeles ikke mindes mig de Udtryk, hvoraf jeg, i en Samtale med Hr. *Heger,* betjente mig; kun mindes jeg, at jeg mente det oprigtigt, som ogsaa at Hr. *Heger* svarede i samme Casus, hvori der blev spurgt.

Kjøbhvn. 18. Maj 1816. Underdanigst

Til den kgl. Theaterdirection. F. Lindgreen.

Derpaa meddeler Direktionen Lindgreens Svar til Heger:

Til Hr. Skuespiller Heger.

Hr. Skuespiller *Lindgreen* har efter Skuespildirectionens Opfordring i Skrivelse til den erklæret, at han aldeles ikke erindrer de Udtryk, hvoraf han i en Samtale med Dem betjente sig. Directionen som altsaa er blottet for alle Bevisligheder i denne Sag (og som desuden ønsker, at Tiden maatte have udslettet det første Indtryks Bitterhed) haaber, at Hr. *Heger* vil finde det uden for dens Competence at skride til juridiske Forholdsregler i en aldeles privat Sag, saa meget mere, som den frygter for, at en mundtlig Mellemkomst endog snarere vilde tjene til at oprippe Sagen paany end til at tilendebringe samme paa en ønskelig Maade med Hensyn til 2de Kunstbrødre, som de begge saa inderlig agter.

21. Maj 1816. Holstein. Rahbek. Olsen.

Hvorefter Heger i følgende Linier, der viser hans Evne for den maliciøse Vittighed, erklærer sig tilfredsstillet og nedlægger Vaabnene:

Jeg troer at burde tilmelde Theaterdirectionen til Gjensvar paa dens bevaagne Skrivelse af 21de denne Maaned, at jeg efter nøje Overlæg finder mig tilfredsstillet med den Erklæring Hr. *Lindgreen* har afgivet, da jeg deraf erfarer, at han undertiden befinder sig i en Situation, i hvilken han ikke er sig bevidst, hvad han siger.

Ligeledes skylder jeg at underrette Directionen om, at jeg tilligemed min Kone, for at undgaa flere Ubehageligheder af samme Natur, har fundet det rigtigst at udmælde os af Selskabet, som har erholdt Tilladelse til at give Forestillinger paa det kgl. Theater i Sommer.

Kjøbh. 23. Maj 1816. Underdanigst

Heger.

Ogsaa til Dr. *Ryge,* der er ligesaa selvraadig som Heger, er Forholdet altid stærkt spændt. Ryge tiltvinger sig den ene Em-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

bedsstilling ved Theatret efter den anden, og ved den mindste Modstand flammer han op som en Vulkan. Beundringen for hans Geni og Harmen over hans Selvherskervæsen kæmper i Heger en haard Kamp om Overmagten.

Endelig er Stephan Heger utilfreds med Theatrets Ledelse og føler sig personlig forbigaaet, da Direktionen besætter den Instruktørpost, han selv attraar, med *Frydendahl*.

Hvor højt Direktionen alligevel værdsætter ham, og hvor nødig den slipper ham, viser den Omstændighed, at den endnu i Juli 1815 indstiller ham til det samme betydelige Gagetillæg som *Ryge* og *Foersom*. Og da han, rastløs ivrig som han er, et Par Maaneder før han gør det første Skridt til at trække sig tilbage, indgiver et detailleret Forslag om en Enke- og Børneforsørgelseskasse for Personalet, har Direktionen god Grund til at tro den hellige Grav vel forvaret.

Men hans Beslutning er *taget*, og den staar *fast*. Den stærke Evne til at sætte sin Vilje igennem og til at handle hurtigt, der hos enkelte af Slægten er saa lidt udviklet, at netop Vankelmodigheden bliver det fremherskende Karaktertræk, var hos Stephan en Arv fra Faderen. Er en Afgørelse truffen, sættes den øjeblikkeligt og kraftigt iværk.

Naar Stephan Heger just nu skrider til Handling, er Grunden den, at han har oppebiet det Tidspunkt, da han kan blive delagtig i den kongelige Begunstigelse, der efter gammel Vedtægt er tilsagt dem af Skuepladsens Kunstnere, der har gjort Tjeneste i 20 Aar. Hans Ansættelse bevilgedes i 1796, — altsaa i 1816 slaar hans Befrielses Time!

I Juni 1816 henvender han sig til Kongen og tager det indledende Skridt til sin Afsked. Og da han har faaet Majestætens Løfte om Bevaagenhed, indsender han følgende Skrivelse til Direktionen:

I Midten af Juni Maaned f. A. overleverede jeg Hans Maj. en allerunderdanigst Ansøgning, i hvilken jeg vovede at reclamere min formente Afgang til Nydelsen af den Rettighed, der ved allerhøjeste Resolution er tilsagt de Studerende som efter 20 Aars Tjenestetid som Skuespillere attraae at forlade Skuepladsen: at de efter Kaldspligters tro Opfyldelse i saadan Tid maatte forundes et andet Embede i Staten.

Hans Maj. har i denne Anledning allernaadigst lovet at ville tage Hensyn paa min Ansøgning, og Skuepladsens forrige saavelsom dens nuværende

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Chef have begge værdiget mig deres bevaagne Anbefaling; jeg smigrer mig derfor med det Haab, at samtlig den høje Skuespildirection gunstigen vil understøtte denne min underdanigste Ansøgning.

Da jeg føler min Ukommelse særdeles kjendeligt at aftage, og denne væsentlige Mangel ganske har nedbrudt den Sindsstemning, som er uundværlig til Skuespillerkunstens Udøvelse, anser jeg det for Pligt at træde tilbage, inden Skuepladsen og jeg selv skulde komme til derved at lide. — Paa Grund heraf ansøger jeg indstændigst som underdanigst om, at den høykongelige Skuespildirection bevaagen vil udvirke mig Hans Majestæts Bevilling til ved Enden af denne Saison i Naade at maatte erholde min Afsked fra Skuepladsen, med min Gage i Vartpenge, indtil et andet Embede under et af de forskjellige Departementer ved hvilke jeg allerunderdanigst har søgt om at ansættes, allernaadigst maatte vorde mig overdraget.

Kjøbh. d. 25. Jan. 1817 Underdanigst
St. Heger.

Herpaa modtager han følgende Svar:

I Anledning af Herr Skuespiller Hegers Begjæring i Skrivelse af 25. f. M. undlader Direktionen ikke at tilkjendegive Dem, at den, naar det maatte være Deres Ønske at forlade Skuepladsen, vil gjøre sig en Fornøjelse af paa det varmeste at kunne anbefale og understøtte Deres allerunderdanigste Ansøgning om at forundes et andet Embede i Staten. Men hvad den anden Post angaar om forinden at erholde Afskeed fra Skuepladsen med den fulde Gage i Vartpenge, da beklager den, at det ikke staaer til den, at tilvejebringe en saadan Tilladelse som aldeles stridende mod de allerhøjeste Resolutioner af 22. Marts 1797 og 16. Juli 1805, som bestemmer, at intet uden Sygdom eller Kræfternes Aftagelse berettiger til Pensions Erholdelse ved Theatret, og at den, som har tjent i 20 Aar og derover, i det nævnte Tilfælde ikke kan vente at erholde højere Pension end to Trediedele af Gagen.

7. Febr. 1817. Holstein. Rahbek. Olsen.

Heger indgiver da paany Begæring om Afsked, selvom han ikke kan opnaa den attraaede fulde Gage i Vartpenge, og Direktionen tilsender ham en Svarskrivelse, der fastslaar hans Betydning for Skuepladsen, og som sikkert har glædet ham:

Saa ugjerne endog Theaterdirectionen seer Tabet af en Kunstner af Deres Værd og Fortjenester,

maa den dog føle sig overbeviist, at en Mand, der, som De, har valgt Theatret af Tilbøjelighed, gjort det Ære og vundet Ære derved, ikke forlader denne Bane, uden selv at føle Fornødenheden af et saadant Skridt.

De tillade den blot, endnu at yttre det Ønske, at de isteden for at begjære Deres Afsked med Pension, vilde ansøge Hans Majestæt om at forloves med Vartpenge, da De derved vilde beføye den til det Haab, at Skuepladsen ikke for stedse skulde være berøvet en saa almindelig agtet og paaskjønnet Skuespiller.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Deres Bestemmelse blive imidlertid, som den vil, beder vi Dem være overbevist, at Deres Ansøgning vil fra vor Side blive saaledes anbefalet, som Deres Tjenestetid og Tjenesteværd giver Dem Adkomst til at vente.

Den 8. Maj 1817. Holstein. Rahbek. Olsen.

Med efterfølgende Svar fra Heger er hans Afsked fra Theatret endelig bragt i Orden:

Den høje Direction modtage min erkjendtligste og underdanigste Tak for den mig udvirkede allerhøjeste Tilladelse i Naade at være forundt min Afsked fra Skuepladsen med Pension.

Paa min Kones Vegne takkes og erkendtligst for den Gage-Forhøjelse, som Hans Majestæt efter Directionens bevaagne Anbefaling allernaadigst har behaget at forunde hende.

Kjøbh. d. 2. Aug. 1817. Underdanigst

St. Heger.

Til den kgl. Skuespildirection.

Det, som Stephan Heger saa længe har ønsket, er nu sket — han er løst fra Theatret, en fri Mand!

Den 21. April 1817 optræder han for sidste Gang (som Oakly i „*Skinsyge Kone*“) paa det kgl. Theater, og Overskou ledsager ham tildørs med følgende Afskedssalut, hvori Sødt og Surt er blandet passeligt sammen.

At Heger efter Ansøgning afgik med Pension vilde have været et meget føleligt Tab, dersom han i Theatrets Interesse havde anvendt sit Talent med samme Vedholdenhed, som han, medens han var begejstret for Skuespillerkunsten, havde vist i at udvikle og forædle det. Men nu da han havde vundet fortjent betydelig Anseelse hos Publikum og besad et glimrende Repertoire, var han af Egoisme og Særhed bleven Theatret saa fjendsk, at han følte sig utilfreds med Alt, hvad der vedkom det, — var gnaven og opfarende i Omgang med sine Kunstfæller og kom saa vidt i den Distraktion, som han altid havde havt smaa Anstød af, at han, uagtet den overordentlige Flid, hvormed han memorerede sine Roller, flere Gange under Forestillingen glemte Repliker som han, hvor lange Pauser det end foraarsagede, ikke vilde genoptage, gik ud paa urette Steder, ja endog, til stor Forvirring for sine Medspillende, sprang med en Replik ind i en anden Akt, end den der spilledes. Ved den Bidenhed og det vrantne Lune, hvormed han gjorde sig baade Direktører og Kammerater ubehagelig, var den talentfulde Mand selv Skyld i, at Ingen tog sig hans Bortgang nær.

Ligesom gamle *Hans Heger* havde været fortørnet paa Stephan, da han i 1796 gik til Theatret, var han det ikke mindre

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

nu, da Sønnen uden tilsyneladende tvingende Grund søgte sin Afsked. Det var i den pligttro Faders Øjne en Handling, der ikke lod sig forsvare. En Embedsmand burde, saaledes som han selv, blive paa sin Post, indtil Kræfterne svigtede. Ogsaa Broderen, den strengt retsindige *Carl Heger,* føler sig ilde berørt. Han skriver den 22. Maj 1817 til *Oehlenschläger,* der paa dette Tidspunkt er paa Rejse i Udlandet med Baron *Bertouch:*

„Du véd vel, at Stephan endelig har faaet, hvad han længe har søgt om, sin Afsked — med $^2/_3$ af sin Gage i Pension? Dette Skridt af ham er mig græsseligt imod, og som det af mange bliver betonet, gaar det ogsaa ud over mig; det anses som en Slags Prostitution af den Heger'ske Familiecharakter."

At Stephan Hegers Afsked i det Hele har vakt en Opsigt i København, der ikke var smigrende for ham, viser følgende Brev fra Konfessionarius *Liebenberg* til Biskop *Pavels* i Bergen den 14. Marts 1819:

„Du ved vel, at Stephan Heger for halvandet Aar siden forlod Theatret og beholdt $^2/_3$ af sin Gage i Vartpenge? I disse Dage bliver han ansat som Inspektør ved den latinske Skole med 450 Rdlr. Sølv aarlig. Da der ingen kgl. Bestalling udstedes for denne Post, venter han ligefuldt at beholde sine 500 Rdlr. i Vartpenge. I sig selv er det Uret, da han er en sund og rørig Mand. Maaske vil det ogsaa blive paatalt, især da han har mange Fjender ved Theatret. Han har mange agtværdige Egenskaber, men hans Fusentasteri forlader ham aldrig ganske, og da Professor *Nissen* udentvivl er en vanskelig Mand, saa stoler jeg ikke meget paa vedholdende god Forstaaelse mellem dem."

En halvgammel Skuespiller, der opgiver Theatret, vil i det borgerlige Liv vanskeligt kunne finde sig en Virksomhed udenfor den, hans egne private Interesser kan skabe ham. Til praktisk Livsgerning er Theatret af alle Forskoler den sletteste.

Det lykkedes da heller ikke Stephan Heger — trods Sjette Frederiks Tilsagn — at opnaa nogen Stilling, der kunde hjælpe til at udfylde hans Tid og supplere hans Indtægter.

Vel var han en husholderisk Mand, der hadede Gæld og altid havde sat Tæring efter Næring, saa at han endogsaa var en af de faa Skuespillere, der allerede længe havde havt sit eget Hus i København, og vel var hans Hustru en af Theatrets højest gagerede Kunstnerinder, men Børnenes Antal var i Aarenes Løb naaet til den imponerende halve Snes, hvoraf de fleste endnu var i Hjemmet, saa at det ofte kneb med at faa Indtægt og Udgift til at balancere.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Det er nemlig ikke rigtigt, naar *Nic. Bøgh* i sin sympathetiske Skildring af Eline Heger siger, at alle hendes Børn var ude over Børneaarene, da hun i 1822 fejrede sit Sølvbryllup. De var det altsaa endnu mindre i 1817, da Heger forlod Theatret, og deres yngste Søn var end ikke født. I 1822 var de fem mindste Børn i en Alder af henholdsvis 14, 11, 9, 7 og 4 Aar gamle, og havde Eline Heger ikke været den nøjsomme og paapasselige Husmoder hun var, der f. Ex. selv syede sine Børns Tøj, havde det set galt ud.

Men fik Stephan ingen fast Stilling efter at have sagt Scenen Farvel, kan man ikke bebrejde ham, at han ikke havde arbejdet ivrigt for at faa det.

Som vi ser af Liebenbergs ovenfor citerede Brev, havde han ansøgt om en Post ved „den latinske Skole", nutildags kaldet *Metropolitanskolen,* og var i den Anledning endnu engang kommen i Korrespondance med sin gamle Theaterdirektion, til hvilken han den 16de Marts 1819 stiller følgende Forespørgsel:

Da S. T. Herr Professor og Rector *Nissen* har været saa venskabelig at anbefale mig for Directionen for Universitetet og de lærde Skoler til at blive ansat i det om føje Tid ledige Inspectorat ved Metropolitanskolen, og jeg maaske kunde være saa heldig at erholde dette Embede; saa giver jeg mig den underdanigste Frihed at forespørge mig hos den kongelige Skuespildirection, om jeg ved at modtage denne Ansættelse, *som kun er temporair og umiddelbar overdrages af Directionen for Universitetet,* kunde være udsat for at miste den Pension, som Hans Majestæt allernaadigst har forundt mig for 21 Aars Tjeneste som Skuespiller.

Directionens behagelige Erklæring herover udbeder jeg underdanigst at maatte beæres med saa snart som muligt.

Underdanigst

Til den kongel. Skuespildirection. Heger.

Med en Expedithed, der ellers ikke udmærker danske Theaterdirektioner, faar han allerede næste Dag efterstaaende behagelige Svar:

I Gjensvar paa Hr. *Hegers* ærede Skrivelse af 16de d. M. skulde Direktionen ikke undlade at bemelde: at De efter dens Skjønnende ikke kan udsættes for at miste Deres Pension som Skuespiller ved at modtage et Embede, som ikke er fast eller Kongelig Betjening.

Holstein. Rahbek. Olsen.

17. Marts 1819.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

At han imidlertid ogsaa har havt andre Jern i Ilden beviser nedenstaaende Brev, som han omtrent samtidig afsender til den indflydelsesrige og altid hjælpsomme Etatsraad *Collin:*

19. Marts 1819.

Kjære gode Collin! I Tilfælde af at jeg ikke træffer Dem hjemme, skriver jeg disse faa Linier for at takke Dem skriftligt for Deres venskabelige Omhu for at skaffe mig Underretning om Tjenesten i *Sorøe*. Saavidt jeg skjønner er dette Embede vel af den Beskaffenhed, at jeg ikke tør gjøre mig noget Haab om at erholde det, da jeg rimeligvis, som De yttrede for min Kone, vilde komme til at concurrere med Generaler og Majorer, iblandt hvilke jeg letteligen vipper af Pinden. Jeg troede ikke, at det var saa betydeligt et Embede med Hensyn til Indkomster; thi Molbech ansatte det for mig til 1000 Rdlr. aarlig Gage og fri Bolig. Imidlertid er det en Tjeneste efter mit Ønske, og dersom jeg, foruden de Anbefalinger, som jeg har fra anselige Mænd, ogsaa turde udbede mig Deres mundtlige Anbefaling hos *Mösting*, saa kom jeg udrustet med Hjælpetropper, som ere betydeligere end de fleste Generalers og Majorers endog i Fredstid.

At jeg nu for Tiden mangler de fornødne Kundskaber til *Skifters Behandling* o. d., hvortil der udfordres lidt juridisk Indsigt, det nægter jeg ikke, men at jeg snart skal forhverve mig disse i Almindelighed, det tør jeg tro, og i vanskelige eller odiøse Tilfælde maatte vel de Fleste, saavelsom jeg, hente Vejledning hos kyndige Folk, og slige Forretninger afgøres jo desuden ikke i en Haandevending.

Imidlertid vil jeg nu ganske følge Deres venskabelige Raad: søge dette Embede eller lade være at søge det, dersom De har Formodning om eller endog Vished om, at min Ansøgning vilde blive frugtesløs. Besparelse for Theaterkassen, som da slap for at give mig 500 Rdlr. aarlig, som *Ryge* kunde faa tillagt sin Gage, er vel intet vægtigt Motiv for Vedkommende (Rentekammeret) til at foretrække mig for Andre, som ogsaa have Pension og desuden af Kongens Kasse; og at jeg, ved at faa dette Embede, kom i en Virksomhed, som jeg højligen trænger til, er et endnu mindre vægtigt Motiv for ovennævnte Collegium.

Et andet Embede har en god Ven af mig, Professor Nissen tilbudt mig, og (imellem os sagt) saa godt som skaffet mig. Det er Kielsens Plads ved Metropolitanskolen. Men da dette Embede ikke er noget fast Embede, saa tager jeg kun mod det i Mangel af bedre. Det er forbundet med forfærdelig meget stillesiddende Arbejde og fritager mig dog ikke for at vedblive at være Hr. Pensionist, da Lønnen kun er lidt over 400 rd. aarlig.

Deres heng. og forb.
St. Heger.

Stephan Heger kom hverken til Metropolitanskolen, i hvis Arkiv hans Navn ikke nævnes, eller til Sorø. Han falder til Ro

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

i sit Hjem, bruger Pennen og Malerpenslen flittigt og er en hyppig Gæst paa det kgl. Bibliothek, hvor han en Menneskealder før var gaaet omkring som Volontør, og hvor han nu i Bibliothekaren *Chr. Molbech* fandt en Mand, han kendte nøje, og som gennem de kommende Aar er ham en venskabelig Raadgiver i litterære Spørgsmaal.

Og havde han end personlig brudt med Theatret, holdt han dog fremdeles et vaagent Øje med, hvad der foregik, gennem sin Hustru, der efter hans Afgang forblev knyttet til Scenen endnu i femten Aar.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Eline Maria Heger f. Smidth, som Dyveke.
(1774—1842).

ELINE MARIA SMIDTH var, som saa mange andre af vore udmærkede Skuespillerinder baade før og siden, udgaaet fra en Smaaborgers jævne Hjem. Faderen var forfalden, og i Ægteskabet med den uduelige Mand maatte Moderen hjælpe til for at skaffe Familien Brødet.

Ogsaa Datteren maatte give sit Bidrag for at holde Hjemmet oven Vande. Hun var bleven anbragt ved Theatret, hvortil hendes Ydre paa Forhaand maatte anbefale hende.

Hendes Personlighed var præget af medfødt Adel, og allerede paa Balletskolen vakte hun Opmærksomhed ved sit kvindelige Væsen og sin fornemme Gratie. Hun besad baade paa Scenen og i det daglige Liv det uforklarlige Tække og den fine Ynde, der øjeblikkeligt fængsler, og som hos Kvinder betyder mere end regelmæssig Skønhed.

Hendes ranke Vækst, hendes udtryksfulde, blaa Øjne og blonde Haarfylde gjorde hende til den granvoxne, typisk nordiske Mø, der af Skæbnen var kaldet til paa den danske Skueplads at være den første, der gav Elskerinden i den Oehlenschläger'ske Tragedie Kød og Blod.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Der var over hendes Skikkelse, hendes Tale og i hendes sværmerisk tungsindige Blik en ubesmittet Renhed og Uskyld, der virkede betagende. Med Rette havde *Baggesen* talt om hendes „hellige Jomfruelighed", en Betegnelse, der senere gik over paa Datteren *Elise,* der i Elskerindernes Rollefag blev hendes Arvtagerske, og som i Folkemunde gik under Navnet „den hellige Jomfru".

Eline Smidth havde paa Balletskolen lært at gøre sig sit Legeme underdanigt. Hendes Bevægelser var faa men altid naturlige og ædelt udtryksfulde. Hendes Talestemme var hverken fyldig eller omfangsrig og manglede undertiden i enkelte Toner og navnlig i stærkt bevægede Optrin den nødvendige Egalitet, en Mangel der ogsaa gik i Arv til Datteren, — men naar hun anvendte den overensstemmende med dens Karakter, havde den en henrivende Klang. Den ømme Hengivenhed, den inderligt dybe Kærlighedsfølelse, den drømmende Melankoli og det stille Sværmeri kunde ikke tolkes med større Sandhed og Skønhed, end hun formaaede det.

Som allerede nævnet var hendes Evner stærkt begrænsede. I Karakterroller eller i Roller, der krævede Udtryk for heftig Lidenskab, slog de kun mangelfuldt til. I dybeste Forstand tør man maaske sige, at hun paa sin Bue kun havde en eneste Streng. Men dens Klang var saa ædel, den greb saa stærkt og fast om Hjertet, at man ganske glemte dens Entonighed. Den danske Skueplads har hverken før eller senere ejet en Skuespillerinde, der saa skønt som hun repræsentede „Elskerinden", det kvindelige sceniske Ideal. Den Kunst, hun ydede her, var Fuldkommenheden nær.

Det er psykologisk betegnende, at Stephan Heger med sit barske Livssyn og sit haarde Væsen følte sig saa lidenskabelig tiltrukket af denne unge Piges næsten madonnaagtige Blidhed og Mildhed og ikke helmede, før han havde vundet hendes Haand og Hjerte. Det var den gamle Historie om Extremerne, der mødes. Thi større Modsætninger end han og hun har et Ægteskab sikkert aldrig knyttet sammen. —

Den boglige Kundskab, som under Eline Hegers Opdragelse var bleven forsømt, vidste hun at erhverve sig. Hendes fine Kvindelighed og yndige Person skaffede hende, efter hendes

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Debut i 1793, hurtig Adgang til de Kredse, hvorfra Tidens aandelige Paavirkninger udgik. Og ved Ægteskabet med Heger kom hun yderligere i Forbindelse med Mennesker, der besad Kultur og ægte Dannelse.

I den ypperlige Skuespillerinde, Madam *Rosing,* fandt hun

Johanne Cathrine Rosing.
(1756—1853).

ikke blot en kyndig Lærerinde men tillige den samme moderlige Veninde, som den unge Louise Petersen, den senere Fru Phister, en Menneskealder efter fandt i *Anna Nielsen.*

Hvor forskellig har den Kærlighed og milde, hjertelige Forstaaelse, som Mad. Rosing og Anna Nielsen viste de fremspirende Talenter, ikke været fra den fornemme Protektion, hvormed Fru *Heiberg,* atter en Menneskealder senere, kom enkelte af Personalets unge Piger imøde, naar hun, omgivet af Rigets Øverste og Prælaten *Martensen,* modtog dem i sin elegante Villa ude i Rosenvænget! Og blandt disse unge Piger behandledes endda den, om hvis Fremtid alle Kenderes Interesse væsentlig

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

samlede sig, *Betty Schnell*, med extraordinær Fornemhed, — fordi hun var en Elev af Høedt, imod hvem Fru Heiberg nærede et uforsonligt Nag.

Den Omgang, der aabnede sig for den nygifte Eline Heger, og

Michael Rosing (1756—1818).

de Former, hvorunder den yttrede sig, var sikkert af højst berigende Art.

I Filosofen *Niels Treschows* Hus var hun og hendes Mand jævnlige Gæster og samledes her med Mænd som *Ørsted'erne, Weyse, Grundtvig* og *Baggesen*.

Og lad os for et Øjeblik titte indenfor Dørene paa det bekendte *Strandmøllen*, der ved Aarhundredeskiftet var Samlingsstedet for en Mængde af Periodens mest udmærkede Mænd i Kunstens og Industriens Verden, og hvor den unge *Joh. Chr.*

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Drewsen, som i 1798 havde ægtet den smukke og begavede *Ophelia Rosing,* var en gæstfri og velhavende Vært.

Her mødtes en stor Kreds af det dannede Selskab, der angav Tonen i Datidens København. En ung Skuespillerinde skulde her, om hun blot var modtagelig, hente nok baade af aandrig Belæring og sund Menneskekundskab.

Blandt Kredsens mest fremtrædende Skikkelser var Værtens Svigerforældre, det udmærkede Skuespillerpar *Michael Rosing* og hans Hustru — begge i deres bedste Aar og i fuld kunstnerisk Blomstring. Han var ikke blot en stor Aktør, men en kundskabsrig Mand, velbevandret i Litteraturen, selv med Pennen i sin Magt, — en Mand, der havde set sig vidt omkring, begejstret og letbevægelig, skøn af Ydre, en født Charmeur, yndet af Mænd og forgudet af Kvinder.

Mad. Rosing var rigt udrustet fra Naturens Haand, en genial Kunstnerinde, lige beundret paa Theatret som udenfor. Hvad hun manglede i boglig Dannelse, erstattede hun ved sin fine, dybt forstaaende Menneskelighed, der gjorde hende til en elsket Raadgiverske for Ungdommen.

Rosing og hans Hustru dannede det Midtpunkt, hvorom Husets øvrige Gæster grupperede sig.

Der var den gemytfulde *Rahbek.* Han havde, som vi véd, været Eline Hegers Tilbeder, som han havde været Mad. Rosings. Hans Amour for Jfr. Eline Smidth havde været sundest og sandest, og han glemte hende aldrig helt. Ærligt og redeligt havde han indviet sin Hustru *Kamma,* der ligeledes hyppigt saas paa Strandmøllen, i Sagens Enkeltheder, og hun har skænket hans Fortælling derom et forstaaende Smil og kærligt strøget Haanden over sit „Egern"s røde Haar. Nu var han jo falden lykkeligt i Ro efter Hjertekvalerne, og hun var for klog til at plage ham med smaalig Skinsyge. Desuden havde Kamma kendt Eline helt godt fra tidligere Dage. De havde nemlig, som Rahbek fortæller, i Fællesskab besøgt „den værdige Mad. *Lindes* Institut, hvorfra der er udgaaet saa mange hæderlige Hustruer og Mødre."

Blandt de mest velsete Gæster var der fremdeles *Oehlenschläger* og *Christiane Heger.* Allerede inden de var bleven Kærestefolk havde Oehlenschläger hørt til Husets faste Stok, indført af Rosings. Han havde, før han fik Navn som berømt Poet, for at

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

glæde sin Vært, den ansete Papirfabrikant, til Papirmagerkunstens Forherligelse skrevet en umaadelig lang Vise, der tidt maatte holde for, naar Selskabet var samlet til muntre Lag. Desværre er den gaaet tabt.

Endvidere var der Gudbrandsdølen *Christen Pram,* Rahbeks Medredaktør af „*Minerva*“, mere underholdende som Selskabsbroder end som Poet og lidt ældre end den øvrige Kreds. Der var den spirituelle men holdningsløse og jomfrunalske *Malthe*

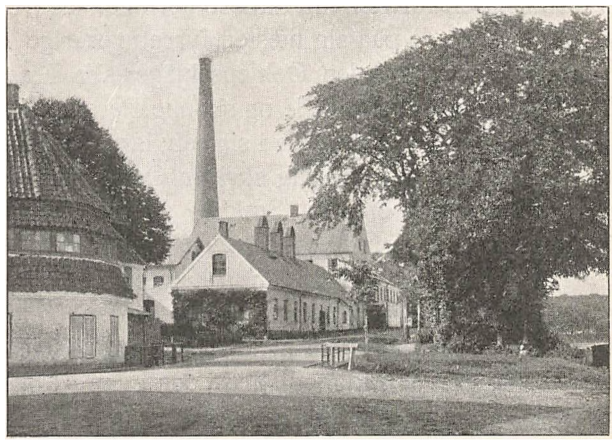

Strandmøllen.

Conr. Bruun, T. C. Bruun, Drewsens dygtige „Sprogmester“ og den flinke Søofficer *Thomas Lütken,* — endvidere den udmærkede Skuespiller *Peter Foersom* og den højt ansete, senere Gehejmeraad *Jonas Collin,* — den begavede *Fr. Bartholin,* en glimrende Selskabsmand og nær Ven af *du Puy,* hvorfor han blev indviklet i dennes delikate Affære med Prinsesse *Charlotte Frederikke,* Kronprinsens pikante og letsindige Gemalinde. Ogsaa Gejstligheden var smukt repræsenteret af Præsterne *Høegh* og *Rønne,* ligesom *Jacob Mynster* har været velkommen sammen med sin nære Ungdomsven *Carl Heger,* — endvidere Raadmand *Lange* og hans aandrige Hustru *Frederikke,* Rahbeks fortrolige Veninde, — og om det saa var Diplomatiet, havde det sin fornemme Repræsentant i *von Mösting,* den senere Gehejmestatsminister.

Der kunde nævnes endnu flere Navne af Vægt, men de anførte

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

viser tilstrækkeligt, hvor interessant og broget dette Milieu var, i hvilket Eline Heger havde Lejlighed til at bevæge sig, og hvor man fordrev Tiden ved Samtaler om Litteratur og Kunst, dyrkede Musiken og et Komediespil, der var fjernt fra tomt Dilettanteri og fremførtes paa et smukt Theater, rejst i en af Strandmøllens store Stuer. —

Da Eline Heger i 1808 optraadte første Gang som Thora i „Hakon Jarl", havde hun allerede i femten Aar tilhørt Theatret og nød Anseelse som en fortræffelig Skuespillerinde. Og i det store Repertoire, hun spillede paa sin næsten fyrretyveaarige Theaterbane, lyser ogsaa udenfor den Oehlenschläger'ske Tragedie en Del Roller frem, som hendes ædle og skønne Personlighed meddelte et Skær af den ægte Poesi, de i sig selv langtfra altid besad.

Allerede som sextenaarig Dreng skriver Oehlenschläger i sin Dagbog med Beundring om Jfr. Smidth, da han fra Parterret har set hende spille i Kotzebues „*Armod og Højmodighed*". I den paafølgende Maaned begejstrer hun ham som Samsøes „*Dyveke*", og da han et Par Aar efter, drevet af Kærlighed til hende, er gaaet til Theatret og staar ved hendes Side paa Scenen, bliver Cederström i „Armod og Højmodighed" den eneste Rolle, hvori han gør nogen Virkning. Han skriver, at han i den „slog sig løs i de kærlige Scener med den elskede Louise og indhøstede stærkt Bifald."

Eline Hegers Navn er iøvrigt knyttet til Sanders „*Niels Ebbesen*", Ifflands „*Jægerne*", Ingemanns „*Blanca*" og Schillers „*Maria Stuart*" foruden til en Mængde andre Stykker, der for Størstedelen tilhørte Tidens Smag og nu slumrer den evige Søvn i Arkivet.

Det fortjener at bemærkes, at Kamma Rahbek, der ikke delte sin kære Rahbeks ubegrænsede Lidenskab for Theatret, og derfor kun sjeldent og halvt nødtvungen overværer nogen Forestilling, føler sig i høj Grad indtaget af Eline Hegers Kunst. Hun skriver saaledes i Januar 1816, at hendes Overværelse af „*Blanca*'s Opførelse dog bragte hende den Fornøjelse, at hun „opdagede, at hendes Broder Stephan virkelig havde Ret, naar han sagde: „Nej for Nej! min Kone, Du skal ikke i Blaataarn!" Thi hun rørte *mig*, som dog er saa flinthaard mod Kunstens Trylleri." Og hun fortsætter med at sige, „at hvis Eline i Fredags havde

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

været Signe i „*Hagbarth og Signe*“ vilde jeg ogsaa have overværet *denne* Forestilling, endskøndt jeg forresten maa tilstaa, at al den Fornøjelse, som nogen Oehlenschlägersk eller Ingemannsk Tragedie — eller de allesammen tilsammen — kan forskaffe mig, naar jeg ser den, langt overvejes af den Fornøjelse at *læse* en af Shakespeares.“ —

Først i Oehlenschlägers Tragedier møder Eline Heger den store, nationale Poesi, der udløser hendes bedste Evner og danner en værdig Ramme om hendes sjælfulde Kunst. Hvad denne Poesi betød for hendes Ægtefælle, betød den ogsaa for hende. Kun her smeltede hendes bedste ydre og indre Egenskaber sammen og lod hende skabe Skikkelser, der bestandig vil være knyttede til hendes Navn. Højest stod de, som Oehlenschläger havde set for sig netop i hendes Billede, da hans Fantasi digtede dem, f. Ex. Valborg i „*Axel og Valborg*“, hvori hun, mere end nogen Anden, gav Rollen dens fulde digteriske Aand og Sandhed, og hvori det blide Sværmeri, der lagde Vemod i hendes Glæde og from Hengivelse i hendes Sorg, udbredte over hendes Spil en poetisk Forklarelse, der, ifølge Overskou, fandt sit skønneste og mest uforglemmelige Udtryk i det milde Tungsind, der laa i hendes Blik, Stemme og hele Væsen, da hun i sidste Akt, som opløftet over det Jordiske, som i Drømme, udbrød, efterat hun har knælet ved Axels Lig:

Hvor det er godsligt her i denne Kirke!
Hvor muntert Solen skinner gennem Vinduet,
Ret som igaar ved denne Tid, min Axel!

Det var desværre kun i Theatrets Fantasiverden, naar de i Oehlenschlägers Tragedier talte paa Gudernes Tungemaal, at Stephan Heger og hans Hustru mødtes i fuld Harmoni. I den virkelige Verden, hvor den nøgterne Prosa fører Ordet, glippede Harmonien, og det Ægteskab, der var begyndt under de lyseste Vilkaar, hvor Lykken tilsmilede dem baade i Hjemmet og paa Scenen, blev i sig selv en vemodig Livstragedie, dobbelt vemodig og tung, fordi de dog aldrig helt tabte den Ungdomskærlighed af Syne, der havde bundet deres Skæbner sammen.

Skylden hviler udelukkende paa ham. Med en Mand af hans

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Natur maatte det daglige Samliv blive en Byrde, der udkrævede en næsten overmenneskelig Fromhed og Godhed, og som neppe nogen anden Kvinde end netop Eline Heger havde havt Evne til at bære saa længe og saa taalmodigt. Paa sin Vis har hun maattet lide ikke mindre end Svigermoderen. Og kom det end ikke mellem Stephan og Eline Heger til nogen ydre Katastrofe af saa nedværdigende en Art som mellem Hans Heger og dennes Hustru, var deres Ægteskab dog dybt ulykkeligt.

Den haarde, stridige Karakter, Stephan Heger havde taget i Arv fra Faderen, formaaede Tiden ikke at mildne. Hans Egensind udviklede sig i Aarenes Løb — paa den ene Side til en stille, grublende, sygelig Melankoli, der gav sig Udtryk i dyb Mistro til Mennesker, en nagende Utilfredshed med hans Skæbne og en stadig voxende Trang til at leve afsondret fra Verden, -- paa den anden Side til en opfarende Heftighed, der fandt Udtryk i en evig Lyst til Modsigelse og en trodsig Forfægten af egne, ofte højst absurde Meninger.

Hans Natur syntes mere kompliceret end Faderens, hvis Vilje til Selvbeherskelse han desuden ganske manglede.

Den personlige Kulde, der udgik fra Hans Heger, selv da Alderen og Livets Erfaring havde formildet hans Sind, kendes ikke hos Sønnen, hos hvem Evnen til umiddelbart at lade sig rive hen var fremherskende. Han kunde blive varm af *Harme,* naar han mødte Uret og Usandhed, og varm af *Begejstring* for det, han fandt skønt og stort. Det var jo netop hans letvakte Følelse, der gjorde ham til den ægte Kunstner, han var.

Derfor blev han ogsaa, tiltrods for al sin Uomgængelighed, baade skattet og respekteret af dem, der nøje kendte ham. Det er betegnende, at naar en af hans Ungdomsvenner i en Diskussion med ham fortvivlet kunde gribe sig til Hovedet og løbe fra ham med Udraabet: „Aa, Du er jo gal!", kom han alligevel kort efter tilbage og rakte ham sin Haand til Forsoning.

Retskaffen og sanddru, som han var, vil det ikke undre, at han i Venskab er trofast og paalidelig, naar han endelig har sluttet sig til et Menneske. J. K. Høst og Andre, der stod ham nær, vurderer ham i flere Retninger ualmindelig højt.

Men i al Almindelighed støder han de fleste Mennesker fra sig. Hans Meninger, selv i ligegyldige Ting, er som Regel paa-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tværs af Andres, og hans sygelige Sandhedstrang gør ham til en besværlig og frastødende Omgangsfælle, som man helst undgaar. Faderens Overlegenhed ligeoverfor vedtagne Former gaar hos Sønnen i forstærket Grad igen og gør ham hensynsløs over alle Grænser. Naar en Mand af hans Omgang venskabeligt meddeler ham, at han paatænker at gøre ham en Visit, svarer han: „Det skal De ikke, for min Kone synes ikke om Dem." Naar der er Gæster i hans Hjem, og de bliver ham for længe, har han givet Pigen Ordre til at komme ind i Stuen med et mægtigt Vaskefad og Sæbe for at lade Gæsterne forstaa, at nu agter han at gøre Toilette og at gaa i Seng.

Vi har set, hvorledes hans Egensind, hans Selvstændighedsfølelse og hans Had til al Slags Løgn og Unatur gjorde ham Livet paa Theatret surt baade for ham selv og hans Omgivelser. Dobbelt trængte han derfor til i sit Hjem at finde Lindring og Fred for den Modgang og Skuffelse, Verden udenfor bragte ham. Men hans lunefulde Sind paaførte ham dèr kun nye, selvforskyldte og indbildte Kvaler.

Man taler om Mennesker, der er deres egen Lykkes Smed. Om Stephan Heger kan man med Rette sige, at han var sin egen og sin Families Ulykkes Smed. Ikke med Forsæt og af ond Vilje men under Svøben af en nedarvet, skæbnesvanger Natur. Og ikke den Ulykke, der rammer pludseligt og voldsomt, men den, der i Stilhed nager og piner, gør Livet fattigt og tomt og dræber Glæden Tomme for Tomme.

Slægtens omtalte Tilintetgørelsesdrift viser sig i sine Virkninger intetsteds saa sørgelig bitter som i Hjemmet hos Stephan Heger, hvor Hustruen med sin Fromhed og kærlige, opoffrende Natur var som skabt til at sprede Lykke og Tilfredshed omkring sig. —

Da Christiane Heger, lykkelig ved at vide sig elsket af Hakon Jarl's Digter, skriver til Oehlenschläger og udmaler ham de Følelser, hun nærer ved Tanken om hans Hjemkomst fra den lange Rejse, skriver hun disse skønne, simple Linier til ham:

„Naar Du kommer tilbage, véd jeg slet ikke, hvordan jeg vil blive tilmode. Dog tror jeg, at jeg frygtsomt og beskedent vil holde mig fast ved

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Klyngen af alle Dine Veninder og betragte Dig. Du véd altsaa mine Fordringer; de skal aldrig blive store."

Hun har sikkert følt dybt ved disse Ord, da hun skrev dem. Men med Kendskabet til hendes stærke og lidenskabelige Natur, synes man dog, at de vilde have passet langt bedre for Eline Heger i Forholdet til ham, *hun* elskede.

Eline Hegers Kærlighed til Stephan var ikke blot den, der Intet fordrer for sig selv, men tillige den, der taaler og tilgiver, en stille og ydmyg Beundring. Sagtmodig og from har hun baade paa Theatret og i Hjemmet været hans gode Aand. Hun har søgt at bøde paa den Kiv, hans Opfarenhed og spontane Vredesudbrud har afstedkommet mellem Kunstfællerne, og hun har med sin milde Haand søgt at glatte Rynkerne ud paa hans Pande, naar han hjemme var tungsindig og pirrelig.

Det var hendes Naturs dybe Modsætning til hans egen, der drog ham til hende. Det var den, der vakte hans Kærlighed og lod den voxe til en saadan Styrke, at den holdt ved til det Sidste, selv om det for uindviede Blikke ikke altid saa saaledes ud. Thi Ingen maatte som hun lide under hans Sinds Tunghed og Ubeherskethed.

Den Mistro, han havde til Mennesker, fik hun, der mindst af Alle havde fortjent den, bittert at føle. Skinsygen, der blev den store Ulykke i Forholdet mellem Stephan Heger's Forældre, skulde ogsaa her volde varig Fortræd.

Allerede fra sine tidligste Aar havde Eline Smidth blandt Kammeraterne staaet som Mønstret paa Dyd og Ærbarhed. Paa Grund af den slappe Moral, der i hine Tider skaansomt lukkede Øjet til, naar det ikke altid kongeligt aflagte Damepersonale udenfor Theatret optraadte i Maitressefaget, havde Direktionen set sig nødsaget til at udsætte Pengepræmier for sædelig Vandel, og saaledes, at der meget omhyggeligt blev sørget for, at det blev det højstærede Publikum nøje bekendt, *hvem* der tog Præmie. Om det var en formaalstjenlig og passende Maade at reparere Dyden paa, faar staa hen.

Blandt Præmietagerne var man altid sikker paa at finde to: Jomfru *Eline Smidth* og Jomfru *Johanne Morthorst*.

Den Glorie af Ærbarhed og Renhed, der omstraalede Eline

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Smidth i Ungdomsdagene, tiltog i Glans og fordunkledes aldrig. Hun var og blev, ogsaa paa det Omraade, ukrænkelig.

Det er morsomt at høre Kamma Rahbek i et Brev til Mynster raillere over *Sophie Ørsted,* der havde tilbudt selv at ville sælge Billetter til den Opførelse af „*Palnatoke*", da Oehlenschläger skulde have Indtægten. Dette falder Kamma, der aldrig stod i særlig ømt Venskabsforhold til Sophie Ørsted, svært for Brystet. Og hun fortsætter med følgende Ord:

„I Modsætning heraf maa jeg virkelig beundre min Broderkone, *Eline Heger,* der ved hendes egen Benefice viste saa megen kvindelig Undseelse, at hun paa ingen Maade selv vilde sælge sine Billetter, men lod sin Mand gøre det, hvorved hun, hvad man bestemt véd, af mange fornemme Lapser fik langt under, hvad de havde tiltænkt hende."

Nok er det, var der nogen Mand i Verden, der kunde være sikker paa sin Kone, var det Stephan Heger, men alligevel——! Endnu lever i Slægten Traditionen om, hvorledes han, naar han ved Bordet samledes med Familien, betragtede Eline med mørke, truende Blikke, medens han, hovedrystende og med dyb Bebrejdelse i Tonefaldet, Gang paa Gang gentog det ene Ord: *Hustru! Hustru!* —

Det er et overordentlig yndefuldt Billede, man faar af Eline Heger og hendes jomfrueligt kyske Væsen ved at læse *Henrik Steffens'* Beskrivelse af hans Kærlighed til hende i Ungdomsaarene og af deres Møde, da hun forlængst er gift og hjemfaren.

Han overværer som ungt Menneske Opførelsen af „*Emilie Galotti*", hvor han, i Eline Smidths Gengivelse af Titelrollen, for første Gang ser en Fremstilling, der ejer al Sandhedens og Virkelighedens Magt. Selv i Kratters litterære Makværk „*Pigen fra Marienborg*" maa han beundre hendes elskelige Naturlighed.

Der fødes i hans Sjæl en dyb Følelse for denne unge Kvinde og en brændende Længsel efter at turde nærme sig hende. Men — hvorledes tør han nære Haab om en saadan Lykke? Han er fattig og ukendt, medens hun er Genstand for en hel Bys Beundring, Alles Afgud, Gamle og Unges, Fornemme og Ringes, — selv Kvinder maa falde hendes Skønhed og Talent for Fode!

Ingen er som hun. Hendes dejlige Skikkelse væver sig ind i

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

alle hans Tanker og Drømme. Hun er hans første, store Kærlighed.

Hans Bolig ligger hendes nær, han gaar daglig forbi hendes Vinduer og er henrykt for lang Tid, naar han faar et Glimt af hende at se. Og da han omsider maa forlade København, føler han det som en inderlig Sorg at skulle leve fjernt fra den Elskede. Og han bevarer trofast hendes Billede i sin Sjæl, mens Tiden gaar.

I 1807 kommer han tilbage til Danmark. Da har Eline Smidth allerede i en halv Snes Aar været gift med Skuespilleren Stephan Heger, til hvem Henrik Steffens — ligesom til Broderen Carl Heger — i Ungdomstiden har staaet i varmt Venskabsforhold.

Han kan ikke bekvemme sig til at opsøge Stephan. Denne opsøger da ham, og med bankende Hjerte lover Steffens at tilbringe en Aften i sin gamle Vens Hjem.

„Først nu," skriver Steffens i „Was ich erlebte", „traadte jeg i personlig Nærhed af Genstanden for min første Kærlighed. Ungdommens friske Vaar var borte, men hun var endnu yndig, kvindeligt indtagende, henrivende at se som Moder omkredset af sine Børn. Jeg mærkede Taarerne træde frem i mine Øjne i Erindringen om det svundne Ungdomsliv med dets Forhaabninger og Drømme.

Da kunde jeg ikke modstaa Trangen til, i Overværelse af hendes Mand og Børn, at fortælle hende, hvad jeg i hin Tid havde følt for hende, og hvorledes hun siden havde ledsaget mig paa mine Veje som en Engel, der vaagede over mig og beskyttede mig. Jeg troede jo ikke, at hun nogensinde havde bemærket mig.

Han og hun lyttede stille og opmærksomt til, og da jeg sluttede min Fortælling, der dog egentlig var en forsinket Kærlighedserklæring, sagde hun saa naturligt, saa elskelig troskyldigt: „Jeg husker Dem godt. De boede dengang kun ganske faa Huse fra mig." „Store Gud!" udbrød jeg. „De vidste, hvor jeg boede? De havde altsaa virkelig lagt Mærke til mig? Hvor helt anderledes vilde dog ikke Alt have formet sig for mig, saafremt jeg havde havt blot en Anelse om den Lykke, hvorom jeg dengang ikke havde Mod til at drømme!"

Da fløj en hastig Rødme over hendes yndige Ansigt, og det var mig, som om mine svundne Dages Ungdom og Lykke gled forbi mine Øjne.

Men snart vendte hendes Væsens stille, moderlige Ro tilbage, og da sagde hun som i let henkastet Spøg: „Tror De virkelig ikke, at unge Piger hurtigt opdager deres Tilbedere? Jo, jo — i den Retning har vi Kvinder et klart Syn!" " — — — —

Stephan Heger havde et Yndlingsudtryk, der i hans daglige Tale idelig kom igen. Det var Udbrudet: „*Nej for Nej*", en

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Vending, som Nutidssproget ikke kender, og hvis Mening ikke er umiddelbar klar. I et Brev til Molbech — 22. Maj 1813 — gør Kamma Rahbek os den forstaaelig. Hun skriver:

„— — — — og just fordi der rigtig nok er al for megen Kulde i Verden, er det vor Pligt at opvarme hinanden indbyrdes; og det kunde vi vist ogsaa, naar vi blot alvorlig vilde det. Og derfor skulle vi heller ikke, som Stephan, sige: *Nej for nej!* men heller, som Karen Margrethe, sige: *Jo for Jo!* Dette synes blot at være Spøg, og dog ligger der en alvorlig Sandhed til Grund for denne Spøg; thi hvad beviser mit *Jo* vel andet, end at jeg har Tro og Haab, naar derimod hans *Nej* tydelig tilkendegiver Tvivl og Forsagthed."

Den ethymologiske Forklaring af dette „Nej for Nej", antager jeg, er denne: „Jeg siger Nej, fordi jeg mener og tænker Nej, — og derved bliver det!"

Talemaaden synes ialfald i høj Grad betegnende for Stephan, hvis Livssyn og Væsen stod i Negationens Tegn. Han var som Faderen altid parat til at bryde en Lanse i Diskussion. Den stærke Positivitet i hans Natur var paa den mærkeligste Maade blandet med Modsætningen, en Tilbøjelighed til at bryde ned, snart det, som ikke er bedre værd, Fordom og dumme Konventioner, Usandhed og Uret, men snart ogsaa det, der er godt at bevare, et forhaabningsfuldt Sind, en menneskekærlig Betragtning af sine Omgivelser og Tilbøjeligheden til at lade Hjertet raade jævnsides med Forstanden.

Stephan Heger holdt ikke af at vise de varme Følelser, han bar i sit Indre. Derfor virker det dobbelt velgørende, naar vi ser dem glimte frem saa fint og smukt som i efterfølgende vemodige Linier, han i 1831 skriver til Mynster:

„I Løverdags Formiddags var jeg ude paa Bakkehuset og tog mellem Bunker af Grus og Brædder inde i Rahbeks og K. Margrethes Dagligstue nogle Reliqvier af de Border, som have siddet paa Betrækket, og hvoraf jeg sender Dig et lille Stykke, som Du maaske vilde gjemme imellem deres Breve til Dig.

Der er nu snart intet Spor mere tilbage af det Indvendige i den gamle Bolig; Skillerummene ere nedrevne, Lofterne hævede i Vejret og Vinduerne til Haven forhøjede som i Mausoleerne. Din

St. Heger."

Langt hellere slap han den satiriske Djævel løs, der var Familien Heger medfødt, og som sad paa Lur bag saa meget af

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

det, han følte, tænkte og sagde. Hans Satire var rammende uden at være stærkt saarende, og han benyttede gerne Udtryk, der overraskede ved deres drastiske Form, som naar han f. Ex. til sin Søsterdatter *Marie Oehlenschläger*, med Hentydning til hendes snørte Taille, kunde udbryde: „Hvis Du nu bare kunde se, hvorledes Tarmene i Dig saa ud!"

Maaske i Erkendelsen af, hvad Oehlenschläger som Digter havde betydet for ham, lod Stephan Heger sig lettere tale til Rette af ham end af den øvrige Familie. Der var tidt en Kurre paa Traaden mellem dem, men de forsonedes hurtigt paany. Og det var som Regel gennem Oehlenschläger, man maatte gaa, naar man ønskede Stephan paavirket i en eller anden Retning, som f. Ex. med Hensyn til hans Klædedragt, der for en stor Del var Faderens Efterladenskab og altfor paafaldende gammeldags i Snittet. Hans Originalitet i det Ydre gav ikke den indre det mindste efter. Længe efter at Skaftestøvlerne var gaaet af Mode, holdt Stephan Heger dem halstarrigt i Hævd. Og paa Gaden kendtes han i lang Afstand paa sine lange Støvler, hvis Skafter foran var forsynede med dinglende Duske, og i hvilke Benklæderne var stoppet ned. Selv Oehlenschläger kunde paa dette Punkt Intet udrette, lige saa lidt som han nogensinde kunde formaa Stephan til at deltage i hans Middagsselskaber sammen med Husets andre Venner. Alene vilde han være eller ogsaa helt blive borte.

Desværre gjorde hans Ensomhedstrang sig ogsaa snart gældende i hans eget Hjem, hvor han havde for Vane at trække sig tilbage i sit Værelse. Navnlig da Børneflokken voxede, og efterat han havde sagt Scenen Farvel, afsondrede han sig stærkt fra Familien og viste sig kun ved Middagsbordet.

Den Lyst til at isolere sig, der var Stephan iboende, og som ogsaa aandelig talt fjernede ham fra Hustru og Børn, fik yderligere Næring, da han i 1805 blev Husejer. Fra Bryllupstiden og indtil dette Aar havde han havt Bopæl paa Nytorv Nr. 1, Hjørnet af Raadhusstræde.

Konferensraad *Werlauff*, der i 1815 blev gift med Stephan Hegers ældste Datter *Vilhelmine*, men som længe før den Tid havde kendt ham, fortæller i sine Optegnelser om hvorledes han efter Bombardementet havde laant Heger 400 Rdl. til at lade

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

foretage Reparationer paa dennes Ejendom, Vestervold 206. Laanet gav Anledning til, at Werlauff blev Medejer. To Aar senere sælger de med en lille Gevinst Nr. 206 og køber derpaa i Forening Huset Nr. 208, nuværende Nr. 27, der gik under Navnet „*Den graa Kat*", og som blev i deres Eje i mere end 30 Aar. Thi naar Werlauff meddeler, at de solgte den i 1810, maa dette være en Trykfejl for 1840, idet han senere fortæller, at han i 1816 flyttede ind i sin „Svigerfaders Ejendom ved Vestervold Nr. 208 og boede der i tre Aar", og endnu senere hen, at han i 1825 for anden Gang flyttede ind i sine „Svigerforældres Hus ved Vestervold, da min Svigerfader nødig vilde have for mange Fremmede boende i sin Ejendom", ligesom det af Vejviseren fremgaar, at Heger indtil i 1840 bebor det samme Sted.

I de Breve, der vexledes mellem Oehlenschläger og Bakkehuset baade fra Udlandet og hjemme, og som førte Navn af „*Hundeposten*", maa Stephan Hegers Hus idelig holde for baade i den kaade Text og i de barokke Illustrationer. Huset var lille og uanseligt. Paa et af Billederne ser man Stephan Heger anbefale Stedet til en kæmpemæssig Lejer, der ligger udstrakt henad Gaden og kigger gennem Dørens Nøglehul. Heger, der er tegnet langt større end Huset, holder med Oehlenschlägersk Pathos Lovtaler over de glimrende Lejligheder, medens han med Stolthed peger op mod en rygende Skorsten. Under Billedet staar: „Her viser Stephan en Lejesøgende sit smukke nye Hus; især anbefaler han Røgen fra den ene Skorsten!"

Ligesom et Kvistkammer i Hans Hegers Bryggergaard paa Nørregade havde havt sin sørgelige, skæbnesvangre Historie, skulde atter et Kvistkammer spille en bedrøvelig Rolle, om end paa helt anden Maade, i Sønnens Hus ved Vestervold 208. Thi heroppe fandt Stephan som Pensionist sit ensomme Refugium, løftet op over Støjen fra Gaden og Børnespektaklet i hans egen Familie. Her sad han Dagen lang syslende med Bøger og med Malerpenslen, naar han ikke var ude for at styrke sit Legeme paa lange, ensomme Spadsereture, eller for at tage sig sin daglige Dukkert i Kallebodstrand uden Hensyn til om det var Sommer eller Vinter. Det hændte tidt, at hans Sønner gik ud for at dyrke Skøjtesporten paa samme Tid, som han selv, som en af Nutidens „Vikinger", fik hugget Hul i Isen for at kunne tage Bad.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Stephan Heger var, ligesom Hans Heger, Sundhedsdyrker og særlig en begejstret Lovtaler over Vandet som Menneskets vigtigste Sundhedskilde. Kun gik han — Principrytter som han var — endnu videre i sin Fanatisme. Opnaaede han ikke efter sin Afgang fra Theatret at blive Inspektør ved Metropolitanskolen, skulde han dog beklædes med Inspektørværdigheden andetsteds, nemlig ved *Rysensten-Badeanstalt,* til hvis Tilblivelse hans Navn er knyttet som en af denne Institutions mest ivrige Stiftere. Og i Egenskab af dens Inspektør tog han endogsaa Bolig paa selve Anstalten. Men, uvist af hvilken Grund, fraflyttede han den kort efter og tog paany Ophold i det gamle Sted ved Vestervold, hvilket var meget mod Eline Hegers Ønske, da hun havde befundet sig saa vel i Rysenstens friske Omgivelser. Men — Mands Vilje er Mands Himmerig, hedder det, og i Stephan Hegers Hjem var Mandsviljen altid den afgørende. „Denne Forandring," siger Werlauff, „havde i flere Henseender ufordelagtig Indflydelse paa Familiens indre Forhold." Han meddeler ikke, i hvilken Retning Indflydelsen var uheldig. Nok er det, at Stephan Heger atter indtog sin forskandsede Stilling i Tagkammeret ved Vestervold og holdt denne Fæstning besat, medens hans Familieliv splittedes mere og mere, indtil hans Hustrus Helbred en Dag pludselig brød sammen, og Hjemmet gik sin Opløsning imøde.

Stakkels Eline Heger! Hun havde været en bedre Skæbne værd. Trods en ofte anstrengende Theatertjeneste, trods Mandens Skinsyge og Tungsind, bevarede hun sit glade Smil og sit milde harmoniske Væsen. Hun fandt vel sin Trøst, ligesom Louise Heger, i den inderlige Kærlighed, hvormed hun omfattedes af sin store, urolige Børneflok, der betragtede hende mere som en øm Veninde end som Opdragerske. Hun delte med Børnene alle deres smaa Glæder og Sorger, og hun puslede om dem tidlig og silde Dagen lang, indtil Theaterkarossen holdt udenfor for at hente hende til Theatret, hvor hun til det Sidste forblev Publikums erklærede Yndling og højagtet blandt Kunstfællerne. Og Direktionen markerer hendes Værd for Scenen ved efterhaanden at lade hende stige til den Gage, som Mad. Rosing, Theatrets mest fortjente og ældste Skuespillerinde, oppebar — 1000 Rdlr., den samme Gage som ogsaa Ryge, Frydendahl og Lindgreen havde.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Desto større Opsigt vakte det baade mellem Kulisserne og ude i Byen, da det mod Slutningen af Aaret 1818 forlød, at den opfarende og herskesyge Dr. *Ryge*, der laa i en evig Strid med Personalet, i sin Egenskab af Theatrets Økonomiinspektør endogsaa havde fordristet sig til at fornærme Madame Heger!

Denne Affære, der er fejlagtigt refereret af Overskou og efter ham af Nic. Bøgh, har ifølge Theatrets Arkivsamling havt nedenstaaende, interessante Forløb.

Dr. Ryge
(1780—1842).

Eline Heger indsender til Direktionen sin motiverede Klage. Den er uden Tvivl konciperet af Stephan, der i Stilhed har gottet sig ved paa sin Kvistkammerfæstning endnu engang at kunne hvæsse sin skarpe Klo i Kamp mod den tyranniske Ryge.

Oeconomie-Inspecteuren forlangte igaar Aftes imellem anden og tredie Act af Forestillingen af Korsridderne at tale med mig. Da han havde givet Pyntekonen Ordre til at gaa ud af mit Kammer, tiltalede han mig saaledes i en yderst grov Tone:

„De har i Aften særdeles bedrøvet mig ved at bruge denne Dragt (:Dragten til Marie Stuart) til Deres Rolle i Aften, og denne Fornærmelse er saa stor, at jeg maae tro at De staar i *Komplot* med de Personer, som i denne Tid søge at *compromittere* mig; og det siger jeg Dem: jeg lader imorgen reqvirere alle Deres Dragter."

Efter denne Tiltale løb Inspecteuren ud af Værelset uden at oppebie mit Svar.

I denne Anledning skylder jeg mig selv, *først* at bringe Directionen i gunstigst Erindring, at det er med Chefens, Hr. Kammerherre Holsteins, Tilladelse, at jeg har bemeldte Dragter i min Forvaring, og dernæst at angive de Grunde, som bevægede mig til igaar, ved Forestillingen af Korsridderne, at afbenytte min Dragt til Marie Stuart.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Den Dragt, hvori jeg hidtil har spilt min Rolle i Korsridderne, var den samme, som jeg har brugt i Hakon Jarl, Stærkodder, Hugo von Rheinberg og Blanca. For nu at undgaa det upassende og kiedsommelige, saavel for Publicum som for mig selv, stedse at fremtræde i een og samme Dragt i Roller af saa forskjellig Beskaffenhed, valgte jeg igaar Aftes den hvide Dragt der hører til Marie Stuarts Rollen, hvilken, naar den ikke var forenet med den Fløjels-Kappe og Kronen, kunde anses for aldeles svarende til den i Stykket selv angivne Bestemmelse Side 35, at Emma skal være iført en „qvindelig prægtig Dragt".

Den Frihed jeg herved tog mig, er, efter min Formening, og jeg haaber enhver human og billig Tænkendes, af den Art, at den ikke kunde fortjene nogen Irettesættelse; men da Inspecteurens raa og usømmelige Opførsel ved denne Lejlighed desuden lettelig kunde have bragt mig ud af den Stemning, hvori man bør befinde sig for at udføre en saa vanskelig og angribende Rolle; og saavel hans Udladelse om et *Komplot,* hvori jeg skulde være delagtig, som hans *lydelige Yttringer i Parkettet,* uden nogen tvungen Fortolkning kunde anses for ærerørige, giver jeg mig herved den Frihed at anmode Directionen om, saavel at skaffe mig Fyldestgørelse for denne Fornærmelse, som Betryggelse i Fremtiden for lignende, da jeg ellers sættes i den ubehagelige Nødvendighed at andrage min Sag paa et højere Sted.

Kjbhv. d 24 Novbr 1818. Underdanig
Eline Marie Heger.

Det *højere* Sted, Eline Heger hentyder til, er selvfølgelig Majestæten, Kong Frederik den 6te, ved hvis Hof hun er fint anskrevet. Det er utvivlsomt en højst ubehagelig Historie for Direktionen, saa meget mere som Stephan Heger et Par Dage efter indsender en Lægeattest, hvoraf det fremgaar, at Sammenstødet med Dr. Ryge foreløbig hindrer hans Hustru i at forrette sin Theatertjeneste.

I Henhold til min Kones sidste Skrivelse til den kongelige Skuespildirection, af 24de dennes, skulde jeg ikke undlade at tilsende indlagte Attest fra Herr Doctor Ralff.

Kbhvn. d 28 Novbr. 1818 Underdanig
Heger.

Copie

Madame Heger, Skuespillerinde ved det kongelige Theater, lider siden den 26 dennes af galdeagtige Tilfælde og Nerverystelser. Disse Sygdomstilfælde, som efter den Syges Forklaring maa anses som en Følge af foregaaende Sindslidelser, ere saa meget betydeligere, som deres Aarsager indvirke baade paa Sjæl og Legeme, hvorfor Tilfældene selv ere saa meget vanskeligere at hæve. —

For nærværende Tid sætte disse Sygdomstilfælde Madame Heger aldeles

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ud af Stand til enhver Forretning, som fordre mindste Anstrængelse af Sjæls-Ævner. Endog den huslige Omsorg er over den Syges Kræfter.

Kjøbenh d 27 Novbr. 1818. Ralff.
M. Dr.

At Ovenstaaende er lige efter Ordene i Originalen vedgaar Undertegnede.
Heger,
forhen kongl. Skuespiller.

Under alt dette har Ryge været beskæftiget med at affatte den af Direktionen befalede Erklæring i Sagen. Det har ikke været noget helt let Arbejde, og under Læsningen af det lange Dokument har man flere Gange en ubehagelig Fornemmelse af, at Maskineriet knager.

Til
den høje Direction for det Kongelige Skuespil.

Den under 26de pass. af den høje Direction mig affordrede Erklæring over vedlagte Brev fra Skuespillerinden Mad. Heger, følger herved:

Da jeg ved Forestillingen af Korsridderne d 23de Nov. fra Hofparkettet havde bemærket, at Mad. Heger i dette Stykkes anden Act havde iført sig sin hvide Atlaskes med rødt Fløjl og Guldpailetter broderede Dragt fra Marie Stuart, gik jeg efter Actens Slutning op paa Theatret, og da jeg efter i det mindste 5 Minuters Forløb saa Mad. Heger i Foyeen, bad jeg hende høflig om Tilladelse til at tale et Par Ord med hende. Hun svarede „gjerne" og fulgte med mig ind i det bageste saakaldte store Actricekammer. I dette fandt jeg en Pyntekone, som jeg bad gaa ud, og nu opstod følgende Samtale imellem Madame Heger og mig:

Jeg. Madame Heger! De har i Aften bedrøvet mig meget ved at tage Deres Dragt fra Marie Stuart paa, som er saa aldeles upassende, at jeg næsten nødes til at troe, at De finder Behag i de Quereller, jeg for Øjeblikket har med Professor Kruse angaaende upassende Pragt og Glimmer paa Scenen.

Mad. Heger (smilende). Jeg har ingen bestemt Dragt til dette Stykke.

Jeg. Det ved jeg, men De har altid spillet med en Dragt fra Stærkodder, som De fik ny til min Benefice, og vi ere jo engang blevne enige om, at De bruger den i dette Stykke.

Mad. Heger. Ja, jeg vilde have sagt Dem det i Dag, men De var ikke paa Prøven.

Jeg. Ja, det er nu ligemeget, Mad. Heger! Jeg ser, at jeg for Fremtiden maa være forsigtigere, og De maae derfor ikke tage mig det ilde op, at jeg i Morgen benytter mig af min Ret, og lader Deres Dragter afhente. —

Jeg bukkede, Mad. Heger nejede, og jeg forlod Værelset. Dette var, jeg turde næsten sige, Ord til andet vor Samtale, som jeg var nødt til at gjøre saa kort som muligt, da jeg hvert Øieblik kunde befrygte, at man vilde forstyrre os med den Efterretning, at Acten var begyndt.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Allerede af det første Ord vil den høje Direction kunne see, at jeg i det mindste ikke havde lagt an paa at være uartig imod Mad. Heger, og at de ikke harmonere med den *yderst grove Tone,* hvori Mad. Heger paastaaer at jeg har tiltalt hende. Jeg erklærer ogsaa Ordene: *Fornærmelse, Complot, compromittere* samt: *og det siger jeg Dem* for aabenbare Usandheder, og jeg vil aflægge min korporlige Eed paa, hverken at have brugt disse eller lignende Udtryk

Hvorvidt jeg i øvrigt er berettiget til at paatale slige egenmægtige Forandringer i Reglen, det maae jeg overlade til den høje Direction selv at bestemme, dog tillader jeg mig at erindre: at den høje Direction allerede forrige Saison ved en Affiche i Foyeen har tilkjendegivet det samlede Teaterpersonale, at jeg, *naar jeg maatte anse det for nødvendigt,* var berettiget til at lade *deres* Dragter afhente, som selv havde disse i Forvaring, og *dernæst:* at det er mig aldeles uvitterligt, at Hr. Kamherherre von Holstein *selv* har givet Mad. Heger Tilladelse til at have sine Dragter i sin egen Forvaring. Jeg vil ikke nægte det, men jeg erindrer særdeles vel, og jeg kan endnu vise Stedet paa Theatret, hvor det skete, at Mad. Heger har bedet *mig* om denne Tilladelse, og at jeg ogsaa gav hende den, fordi jeg torde forudsætte, at Theaterchefen ikke vilde nægte Mad. Heger, hvad der længe i Forvejen var tilstaaet langt yngre Skuespillerinder. Har *jeg* nu altsaa givet hende Tilladelsen, saa staar *jeg* jo ogsaa til Ansvar for enhver Misbrug, som kan flyde deraf, og saaledes synes *denne* Omstændighed alene, at bevise min Ret til at paatale, naar saadanne Misbrug virkelig ske.

Hvad de Grunde angaaer, som Mad. Heger angiver, hvorfor hun gjorde denne Forandring, da nødes jeg til at erklære dem for aldeles ugyldige, thi af alle de Stykker hun nævner, hvori hun foruden i Korsridderne bruger Dragten, er Stærkodder kun opført een Gang, Hakon Jarl een Gang, Blanca een Gang og Hugo von Rheinberg 3 Gange siden hun fik Dragten, som var i Martii Maaned 1816, og altsaa har hun foruden i Korsridderne kun brugt Dragten 6 Gange i Løbet af 2 Aar og 8 Maaneder, og *i denne Saison har hun ikke brugt den en eneste Gang.* Desuden har det heller ikke fra Begyndelsen af været nødvendigt for hende at bruge denne Dragt til saamange Stykker, men de fleste Skuespillerinder naar de faae en ny Dragt, som er smuk og behager dem, saa forkaster de i Almindelighed de ældre Dragter, og bruge altid den smukkeste, og derfor maatte nu ogsaa denne Gang den ellers ret smukke Dragt fra Stærkodder vige for den brillantere fra Marie Stuart. Mad. Hegers Raisonnement, at Dragten uden Fløjels Kappe og Krone kan anses som aldeles svarende til den i Stykket selv angivne Bestemmelse, at Emma skal være iført en qvindelig prægtig Dragt, er ogsaa aldeles urigtig, thi der bør være Forskjel paa en prægtig klædt *tydsk Frøken,* som desuden er paa en Rejse, og en prægtig klædt *Dronning,* som vil vise sig i sin hele Glands, og dertil er hverken Kappe eller Krone nok.

Overalt er og bliver det en højst skadelig Misbrug, saaledes i Flæng at bruge de kostbareste Dragter, som engang ere forfærdigede til yndede Stykker, thi naar saa Stykket bliver sat paa Repertoiret, kan det ofte ikke komme til at gaa, fordi en saadan Dragt er forjasket, der ikke alene koster mange

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Penge, men ogsaa megen Tid. Dette er netop ogsaa Aarsagen, hvorfor *Masken* ikke kan komme til at gaae.

Skulde jeg forresten have noget at bebrejde mig i denne Anledning, saa skulde det være, at jeg talte til Mad. Heger *under Stykkets Gang*. Men da jeg *efter* Stykket ikke havde fundet hende alene, fordi hun klæder sig i Selskab med flere, og mine mange Forretninger gjøre mig det umuligt, at indlade mig i vidtløftige Correspondancer, saa troer jeg dog, at denne ubetydelige Mangel i Formen bedre kan undskyldes end Mad. Hegers opdigtede Usandheder, hvorved hun vil documentere at min Opførsel mod hende var *raa* og *usommelig*, Usandheder, som jeg kunde tvinge hende til at bevise eller tilbagekalde tilligemed Beskyldningen om *ærerørige* lydelige Yttringer i Parkettet, men som jeg tilgiver hende, fordi jeg baade kiender *Aanden* der har inspireret og *Haanden* der har skrevet hendes Brev. Ingen af Delene ere Jacobs, men begge Esaus.

Hvad der iøvrigt særdeles bedrøver mig ved denne Leilighed, er, at den høje Direction atter har maattet høre en Klage over mig, som, skjøndt jeg nu troer at have bevist, at den, saaledes som den er fremsat, er aldeles ugrundet, dog maa være den høje Direction særdeles ubehagelig, især da den kommer fra en Kunstnerinde med saamange Fortjenester.

Kiøbenhavn d. 2. Dec. 1818.

I dybeste Ærbødighed
I. C. Ryge Dr.

Ligesom ovenstaaende Skrivelse kostede flere Dages Fødselsveer, har Direktionen aabenbart været i en ikke mindre Knibe end Dr. Ryge. Først fem Dage efter Modtagelsen af dennes Erklæring har den under øjensynlige Smerter faaet udarbejdet følgende Svar, der da ogsaa viser sig at komme en Postdag for sent.

Ikke lettelig er der i dens Embedstid mødt Direktionen noget ubehageligere, end at have maattet modtage en Klage af denne Natur fra en Kunstnerinde, hvis enstemmig erkiendte sjældne Kunstværd i saa skiøn Forening med hendes almenhædrede Karakteer og personlige Forhold ved og uden for Skuepladsen med rette giøre hende til den almindelige Yndling og give hende saa høit et Sted mellem det, dens Bestyrelse allernaadigst betroede Theaters sande Prydelser.

Denne ubehagelige Følelse forøgedes om muligt endnu mere ved at modtage en Beretning om Deres Helbredstilstand, paa hvilken hin ubehagelige Begivenhed med Føie maatte formodes ikke at have været uden Indflydelse, og tillige erfare med hvor megen Selvopofrelse, De den Aften, hin Begivenhed indtraf havde udført den øvrige Deel af en Rolle, der kræver ligesaa megen Anstrængelse, som den giør Deres Kunst sand Ære.

Hertil kom endnu den uhældige Omstændighed, at den Mand, over hvem De førte Klage, ogsaa var en i saa mange Henseender fortient, og af Direktionen, som af Publicum høiligen agtet Kunstner og Embedsmand. Der var, saameget mere, som det mellem Dem forefaldne, var skeet uden Vidner,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

intet andet for Direktionen at giøre, end over Deres Klage at indhente Oekonomiinspekteur Hr. Doctor Ryges Erklæring, og det er af denne Direktionen her saavidt Dem og denne Sag angaaer, vil meddele Udtog.

Doctor Ryge vedgaaer, da han havde set fra Hofparkettet, at De i anden Act af Korsridderne, istædenfor den sædvanlige Dragt, havde taget den fra Marie Stuarts sidste Act, at have, da han efter Actens Slutning saa Dem i Foyeen, bedet Dem om at maatte tale med Dem, og giver nu et Udtog af Deres indbyrdes Samtale, der vel i det væsenlige stemmer overeens med Deres Brev, men hvori Ordene *Fornærmelse, Komplot* og *compromittere* ikke forekomme, hvilke han og udtrykkelig fragaaer da at have brugt, ligesom han og bestemt benægter, at have i Parkettet tilladt sig ærerørige lyde lige Udtryk mod Dem — hvilket Direktionen mod en Person af Deres almenagtede Karacter heller ikke kunde overtale sig til at antage muligt — saameget mindre, som De ikke kan have dette uden af Andres Fortællinger, hvis Upaalidelighed i slige Anledninger De ustridig af Erfaring kiender.

Ligeledes troer han af de Ord, hvormed han begyndte sin Tiltale til Dem, *De har bedrøvet mig meget i Aften, Md: Heger!* at godtgiøre: at han i det mindste ikke havde lagt an paa at fornærme, ligesom disse efter hans Mening heller ikke harmonere med *den Tone,* hvori De besværer Dem over, at han har tiltalt Dem; tillige indrømmer han det urigtige og upassende i at han under Stykkets Gang talte til Dem om denne Sag.

Han vedgaaer derimod, at have tilkiendegivet Dem sin Utilfredshed med, at De mod den mellem Dem værende Aftale om Dragterne i Korsridderne, uden at han derom var i Forvejen underrettet, havde valgt en anden, som efter hans Tanker vilde give ny Anledning til de mod ham i et nyligt udkommet Skrift førte Anker for upassende Pragt og Glimmer paa Theatret, over hvilke han just da var indviklet i en ubehagelig Strid, saameget mere, som denne vilkaarlige Forandring efter hans Formening var ufornøden; ligesom han og anfører sin Yttring om at lade efter sin Ret Deres Dragter afhente, hvad iøvrigt ses blot at have været af de henkastede Yttringer, som i en lidenskabelig Samtale saa let falde af Munden, uden at være noget virkeligt Forsæt, da han ikke paa nogen Maade har bragt det i Opfyldelse.

Efter denne Hr. Doctor Ryges Forklaring, hvortil endnu bør føjes, at han slutter sit Brev med den Erklæring: *at det særdeles bedrøver ham, at Direktionen har maattet høre en Klage over ham, der maatte være den særdeles ubehagelig, især da den kom fra en Kunstnerinde med saa mange Fortienester,* troer Direktionen sig fuldkommen overbevist om, at det ikke var hans Hensigt, at være uartig imod Dem, idet den tillige beklager, at Samtalen (: i den Sindsstemning han var, over de Bebreidelser, som offenlig vare giorte, og som han maatte troe ved denne Leilighed at ville faae ny Bestyrkelse og ikke falde paa nogen uden ham:) kan have faaet en Lidenskabelighed, der medførte en saadan Tone eller saadanne Udtryk, hvormed De, da disse især kom Dem saa uventet, kunde føle Dem forulæmpet og fornærmet.

For Direktionen er der imidlertid, næst det Ønske, at denne fortrædelige Begivenhed ikke paa Deres Helbred eller Sindsstemning maa have videre ubehagelig Indflydelse, kun dette oprigtige Ønske tilbage: at denne fortræde-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

lige Misforstaaelse mellem tvende af Skuepladsens høifortiente Medlemmer aldeles maa bortfalde, og at ligesom Doctor Ryge har erklæret, at det ikke var hans Hensigt at være uartig mod Mad: Heger, hun ogsaa fra sin Side vil være overtydet om, at Direktionen vil lade sig det være magtpaaliggende, ved enhver Leilighed at forebygge lignende Ulemper og at foregaae alle Vedkommende med Exemplet paa den skjønsomme Høiagtelse, Talent, Forhold og Karacter i lige Grad og i hver Henseende berettige en saadan Kunstnerinde til.

Holstein. Rahbek. Olsen.

7 Dcbr. 1818.

Følgende fortræffelige og værdige Svar fra Eline Heger afslutter Striden:

Efter at jeg i 14 Dage med en let begribelig Længsel forgjæves havde haabet at erholde et fyldestgjørende Svar paa min Klage over Hr. Inspecteurens Opførsel imod mig, kunde jeg igaar ej længere udsætte mundtligen at foredrage min Sag for Hans Majestæt, som, paa min allerunderdanigste Forklaring om Sagens rette Sammenhæng allernaadigst har behaget at love mig Betryggelse for en lignende Behandling i Fremtiden, der ikkun vilde hindre mig Udøvelsen af mine Kaldspligter, dem jeg hidtil i en Række af 25 Aar troligen, skjøndt uden Bram, har bestræbt mig for at opfylde.

I Anledning af Directionens meget ærede Skrivelse i Dag troer jeg dog at burde fremføre følgende til min egen Beroligelse: naar Herr Inspecteuren fragaaer at have sagt: han troede mig delagtig i „en Komplot med de Personer, som i denne Tid søge at *compromittere ham*", saa kunde han letteligen have vakt Mistanke om usandfærdige Beskyldninger imod ham i min Klage til Directionen. Jeg nødes derfor til herved højtideligen for den ærede Direction at erklære:

at jeg herefter ingensinde, uden skriftligen eller i Vidners Overværelse, agter at samtale med en Mand, der ved denne Leilighed har vist, at han vel besidder Mod til at fornærme, men ikke Mod til at staae ved sine Ord.

Denne aabenhjertige Erklæring haabe jeg sikkert, at Directionen ej vil misbillige, da Samme end ydermere maae gjøre mig den Agtelse værdig, som den i sin bevaagne Skrivelse forestiller mig at bære for mit Forhold og min Characteer.

For end videre fra min Side at bortrydde enhver tænkelig Anledning til lignende Ubehageligheder i Fremtiden, beder jeg, at de Dragter, som jeg med Chefens, Hrr. Kammerherre v. Holsteins Tilladelse har havt i min Forvaring, maae vorde afhentede imod Tilbageholdelsen af mit Beviis for bemeldte Dragter.

Directionen modtage iøvrigt min hjerteligste Taksigelse for Deres umiskjendelige Deeltagelse i den mig tilføyede Fornærmelse.

Kjøbenhavn d. 8 December 1818

Underdanig
Eline Marie Heger.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Ligesaa sikkert som Stephan Heger i denne Sag har staaet ved sin Hustrus Side som en ridderlig Skjoldvagt, har han ifølge sin retskafne og ærlige Karakter i det Store og Hele havt Viljen til at være hende en god og paalidelig Støtte. Han har aldrig behandlet hende haardt eller hjerteløst, og fraregnet sin Skinsyge har han ikke givet hende Grund til Klage. At han i sin Egenkærlighed i det daglige Samlivs mangfoldige Smaating tilsidesatte Hensynet til Familien for Hensynet til sig selv, var hendes milde, eftergivende Væsen for en stor Del medskyldig i. Men med sit ulige Sind, der snart var opbrusende, snart nedbøjet og forpint, har han gjort hende Livet tungere at leve. Hendes medfødte glade Natur og det store Arbejde, der hvilede paa hende baade i Hjemmet og paa Theatret, har dog hjulpet hende over Bekymringerne. Efter alle samstemmende Vidnesbyrd bevarede hun sit stille, milde Væsen, selv da den store Ulykke, der lammede hendes aandelige og legemlige Kraft, pludselig ramte hende.

Stephan Hegers Synd som Ægtemand var langt snarere Efterladenhedens end Overtrædelsens. Og hans Efterladenhed viste sig navnlig deri, at han i altfor høj en Grad lod den daglige Omsorg for Huset og Børnenes Opdragelse hvile paa hende, medens han som den strenge men retfærdige *Jupiter tonans* sad i Ensomheden oppe paa sin Kvist nærmest Himlen, beskæftiget med sig selv og sine egne Tanker og Sysler.

Var hans Vilje end den afgørende, havde hun dog et udstrakt Domæne under sig, som hun røgtede med Forstand og Kærlighed, og hvor hendes Mening i al Stilhed var den herskende, undtagen naar den maatte kollidere med de Principer, han en Gang for alle havde sat sig i sit halsstarrige Hoved.

Aversionen mod al Slags kunstig Skoletvang var en af hans kæreste Kæpheste. Døttrene ialfald skulde ikke opdrages som sygelige Drivhusplanter og underkastes den dumme Dressur, der var paa Moden. Havde de faaet at vide, hvordan man kogte en Gryde Grød og stoppede en Strømpe, maatte det være nok. Deres egen sunde Natur og Kundskabstrang skulde nok bære dem frelst gennem Livet.

Paa en Maade slog hans bagvendte Doktrin, paa Grund af Døttrenes medfødte Begavelse, altfor godt til. Navnlig lærte de

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sig at beherske flere Sprog til Fuldkommenhed, takket være det nedarvede Heger'ske Sproggeni.

Den ældste Datter, *Vilhelmine,* der blev gift med Konferensraad Werlauff, havde bogstavelig talt aldrig sat sin Fod i en Skole.

Juliane Sophie, den yngste af Døttrene, var den eneste, der opnaaede, rigtignok kun for et Aarstid, at frekventere et Institut, der til Stephan Hegers Glæde viste sig at være ganske Jomfru Trumfmeyer'sk, saa at han fik en velkommen Lejlighed til at vise sin dybe Foragt for al Slags Skolevæsen. Da Datteren, der var et ypperligt Hoved men en stor Spilopmager, en Uge mødte frem med en Karakterbog, der var vrimlende fuld af Anmærkninger og Maadelig'er, og den, som Skik var, skulde paategnes som forevist i Hjemmet, underskrev han den i ostentativ stor Skrift med følgende Ord:

Forevist *Stephan Heger,* der er overordentlig vel tilfreds med Julianes *udmærkede Flid og Opførsel!*

Kamma Rahbek delte Broderens Anskuelser med Hensyn til Skolevæsnet, og naar Juliane i det Aar, da hun gik i Skole, besøgte Bakkehuset, blev hun altid smaadrillet af Tante Kamma og modtaget med Udraabet: „Naa, er Du dér, Din lille Institutspjanke!"

Hvad Sønnerne angik, har Presset været Stephan Heger for stærkt. Et Par besøgte Latinskolen i Roskilde under Rektor *Bloch,* en anden Latinskolen i Helsingør, der bestyredes af Rektor *Meisling,* en tredje Metropolitanskolen under *Nissen,* og den yngste Søn blev, mærkeligt nok, en Tid anbragt i tysk Skole. Den Mangel paa Samling og Regelmæssighed, der karakteriserede det Heger'ske Hjem, faar her sin Besegling ogsaa udadtil.

Hjemmet ved Vestervold Nr. 208 har savnet den patriarkalske Hygge, der ellers var ejendommelig for Tiden, og har fremfor Alt været i en evig Uro, en menneskelig Myretue med et mylrende Liv — i de nedre Etager. De mange Børn havde, med to Undtagelser, Datteren *Elise,* hvis ophøjede Ro gjorde hende til et Særsyn, og den yngste Søn, *Carl,* alle arvet det varme Blod, og Moderens milde Retfærdighedssans har maattet bilægge megen Strid og Ufred.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Det var en omstændelig Husholdning. Det meste af en Snes Munde skulde daglig mættes — Mand og Hustru, ti Børn, foruden Tyendet, og da Eline Hegers Moder var bleven Enke, optoges ogsaa hun i Hjemmet, — og senere yderligere en Person, over hvem der hviler en Del Mystik, og om hvis Stilling i Huset der ikke kan udtales nogen *absolut* sikker Mening.

Det var en Mandsperson med det mærkelige Navn *Leyh* — ikke Ley, som jeg forskellige Steder har set det stavet. Ifølge enkelte Traditioner i Slægten, var han slet og ret Pensionær, efter andre hedder det, at han havde Tilhold i Elines Barndomshjem under Børsen, hvor hendes Moder i sin Enkestand havde oprettet en Skænkestue for Søfolk, og hvor Stephan Hegers Børn kom paa Besøg og drev deres Spil med ham.

Ifølge en tredje Tradition var han i det Heger'ske Hjem ikke blot Pensionær men Elines Stedfader, idet det paastaas, at Elines Moder tog ham til Ægte. Og jeg formener, at denne sidste Tradition har Retten.

Leyh var en gammel, blind Tysker, om hvem det blev fortalt med Sikkerhed, at han var af meget høj men uægte Byrd. Ingen ringere end selveste *Frederik den Store* skulde være hans Fader.

Under alle Omstændigheder er hans Navn knyttet saa nær til Navnet Heger, at det maatte blive mig af Vigtighed at erfare saa meget som muligt om ham.

Københavns Vejviser har i en snever Vending ofte været en nyttig Hjælpekilde for Personalhistorien. Saaledes ogsaa her. Aargangen 1821 angiver, at en Mand, der kalder sig *J. F. Leyh*, har Bopæl ved Vestervold 208 og Ansættelse som Kontrollør ved Hoftheatret. Det er dermed godtgjort, at han ialfald har boet i Stephan Hegers Hus. Bestillingen ved Theatret har han skaffet sig gennem Stephans og Elines Indflydelse.

I de nærmest paafølgende Aargange staar han opført med samme Bopæl men i en anden Stilling. Tiltrods for sin Blindhed er han bleven Tæller i Banken. Og fra Aargangen 1826 udgaar hans Navn af Vejviseren, hvilket antageligt betyder, at han er død.

At Traditionen om, at Leyh har været knyttet til Eline Hegers Moder som dennes anden Mand, i høj Grad har Sandsynligheden for sig, slutter jeg mig til fra en Optegnelse i *J. K. Høst's*

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Erindringer. Efter at have fortalt om sit Forloverskab ved Stephan Hegers Bryllup, skriver han:

„Fem og tyve Aars Dagen derpaa, 4de Febr. 1822, gik jeg om Aftenen til Hegers og festligholdt deres *Sølvbryllup,* Ene af alle Fremmede. Derimod bestod Familiekredsen nu af dem selv, hendes Moder og Svigerfader, den ældste Datter *Vilhelmine* og hendes Mand, Professor *Werlauff,* den næstældste *Louise,* og hendes Kæreste Student *Plum,* samt fem, sex andre Børn. En blidere, tækkeligere Kone end Madame Heger har jeg ikke kendt."

Ordet „Svigerfader" er enten en Trykfejl for „Stedfader" eller ogsaa menes dermed ikke *hendes* men Stephans Svigerfader. Thi Eline Hegers Svigerfader, Hans Heger, var jo død 1819, tre Aar før. Har jeg Ret i denne Paastand, er det saa godt som afgjort, at Leyh, der i 1822 bevisligt boede i Hus med Stephan, har været den Svigerfader, som Høst omtaler. Og at han har indtaget en betroet Stilling i Huset, beviser den Omstændighed, at det hos de Heger'ske Børn paa deres ældre Alder stod i frisk Erindring, at deres Moder tidt overdrog *ham* Husets Nøgler, naar hun om Aftenen maatte forlade Hjemmet.

Har denne, halvt apokryphe, J. F. Leyh end neppe bidraget til at gøre de Heger'ske Pauluner hyggeligere, har han ialfald gjort Hjemmet endnu livligere, endnu mere ejendommelig barokt.

Paa Grund af sin fuldkomne Blindhed levede han i sin egen Fantasiverden, som han befolkede med en Mængde mærkelige, opdigtede Væsner. Og man forstaar, at han i et Hus, der rummede saa mange urolige og dramatisk begavede Hoveder som Stephan Hegers, maatte give Anledning til lystige Scener og megen munter Forvirring.

Stephan Hegers fænomenale Imitationstalent omtales allerede af Henrik Steffens i dennes Skildring af sit Ungdomsliv i „Was ich erlebte". Han fortæller her, om hvorledes Stephan, naar Kammeraterne sad sammen i Mørket, pludselig kunde begynde at tale med en gammel Universitetsprofessors Stemme, der krævede Vin paa Bordet. Lidt efter hørte man Stemmen af en anden værdig Professor, derpaa af en tredje og fjerde, indtil Stuen var fyldt med syv, otte af disse hæderlige, gamle Vismænd, der til en Begyndelse førte en drævende og højst kedsommelig Diskussion om en eller anden lærd Materie. Efterhaanden som Ga-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

nerne blev fugtede, tog Samtalen til i Livlighed og Heftighed. Det endte da med, at alle disse lærde Herrer kom op at skændes for tilsidst at skrige ganske forfærdeligt op og falde hverandre i Haarene.

Imitationen var saa illuderende, at man selv i Skænderiets værste Hurlumhej tydeligt kunde skelne de enkelte Stemmer.

Blandt Stephans Sønner havde navnlig *Hans Christian,* der senere blev Skuespiller, arvet dette Talent, der nu øvedes til gamle Leyhs Opmuntring. Det var en staaende Adspredelse i Huset, at man forestillede sig, at et stort Selskab kom paa Besøg. De mærkeligste Personer indfandt sig og debatterede de forunderligste Ting eller fortalte hverandre Spøgelsehistorier. For Leyhs levende Fantasi var baade Personerne og deres Samtale den haandgribelige Virkelighed. Det fortælles, hvorledes man en Gang vilde gøre Illusionen om Aandernes Vingesus fuldkommen ved at svinge en Paraply gennem Luften, og at en af de agerende Personer derved uforvarende kom til at fnise, hvilket vakte Leyhs Mistanke. Han greb for sig med Hænderne og fik fat i Spidsen af Paraplyen, hvorved hans Mistanke bestyrkedes. Men da Hans Christian rædselslagen raabte: „Tag Haanden væk! Det er et Dødningebén!" slap Leygh Paraplyen og var paany overbevist om at være i Selskab med henfarne Aander.

Naar Stephan Hegers Humør var i det gode Hjørne, deltog han med stor Glæde i disse Narrestreger sammen med Digteren *Poul Møller,* der ikke var videre dygtig til at imitere Stemmer men i al sin Ubehjælpsomhed udfoldede stor Elskværdighed. Han var en af Husets kære Gæster og en stor Beundrer af Eline Heger, hvis smukke, hvide Hænder han paa gammeldags, ridderlig Vis aldrig forsømte at kysse. „Man bruger det jo ikke mere," sagde han, „men jeg gør det for at have den Nydelse at se, hvor yndigt det klæder hende at tage imod det."

Det forekommer mig at være et tiltalende Træk i Stephan Hegers Karakter, at han rolig har fundet sig i denne Indkvartering af to Svigerforældre, der sikkert har staaet langt under hans eget aandelige Niveau, og det staar i god Samklang med andre Træk, der røber hans gode Hjertelag.

Hans Kærlighed til Børn fornægtede sig selvfølgelig ikke i Forholdet til hans egne, da de var smaa og trængte til en Faders

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Ledebaand. Han ledsager dem paa lange Spadsereture, lærer dem at blive ivrige Svømmere og aabner deres Øine for den Skønhed og Rigdom i Naturen, hvis begejstrede Dyrker han var, hvorom ogsaa hans litterære Virksomhed bærer talrige Vidnesbyrd.

Af og til foretog han med Børnene lange Ture ud i Landet. Om en enkelt af disse Udflugter, havde hans yngste Datter, *Juliane Sophie,* højt op i Aarene bevaret en frisk Erindring og har efterladt sig Optegnelser derom, der synes mig at indeholde morsomme Bidrag til hendes mærkelige Faders Karakteristik.

Turen gjaldt Helsingør, hvor han vilde aflægge Besøg hos den ovennævnte Søn *Hans Christian,* som gik i Byens Latinskole under Rektor *Meisling,* en lærd Pedant, der har gjort sig særlig bekendt som *H. C. Andersens* Plageaand og ved sit fabelagtige Griseri med Hensyn til sin Person, Klædedragt og hele Livsførelse.

Til denne Udflugt, hvori Juliane Sophie og hendes yngste Broder Carl var de eneste Deltagere med Faderen, havde Stephan Heger lejet en mægtig, firesædet Holstenskvogn, hvori man skulde synes at Pladsen maa have været altfor rigelig. Men foruden de to Børn medførte Stephan, der selv var Kusk, en ganske utrolig Mængde Bøger, der stabledes op paa Sæderne. Undervejs studerede han ivrigt i Bøgerne og lod Hestene, der var vante til at gaa denne Tur, væsenlig skøtte sig selv, hvoraf Følgen var, at de gjorde Standsninger paa de Steder, hvor de plejede at bede. Langt om længe naaede man Helsingør, hvor der overnattedes.

Svineriet i Rektor Meislings Hus gik over alle Grænser og gjorde paa Juliane Heger et Indtryk, der aldrig fortog sig i hendes lange Liv. En rødhaaret Datter — *Tine Meisling* — gjorde sig uforglemmelig ved den usædvanlige Maade, hvorpaa hun anrettede Maden for sine mindre Sødskende. Hun klaskede Spinaten fra Fadet ned paa Stolesæderne, der fungerede som Tallerkener, og de afgnavede Ben lod hun sammen med gamle Brødskorper forsvinde bag forskellige af Stuens Møbler, hvor de efterhaanden havde optaarnet sig som formelige Bjerge, der udsendte en utaalelig Stank. —

Ogsaa i enkelte praktiske Spørgsmaal kunde Stephan Heger

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

vise sig som en omsorgsfuld Fader. Han købte saaledes gerne selv Tøjet til sine Børns Klædedragter og da altid hos den samme Klædehandler, en Jøde, om hvem han med Sikkerhed paastod, at det var den eneste ærlige Jøde i hele Kongens København. Sine Domme over Mennesker havde han altid parate og udtalte dem i skarp, kategorisk Form. En Person, der blot en eneste Gang havde vist sig løgnagtig eller upaalidelig, havde i hans Øjne forbrudt sig for bestandig, saa at man aldrig kunde stole paa ham mere. En saadan Person afbrød man øjeblikkelig Forholdet til og kendte ham ikke. Kravet paa Sanddruhed, som Stephan Heger i næsten overdreven Grad fyldestgjorde selv, indprentede han sine Børn som det første, de burde stille til sig selv og Andre.

Men desværre — den Kærlighed og Interesse han viste baade sine Sønner og Døttre, medens de var mindreaarige, slappedes efterhaanden som de voxede op. Naar da hans og deres Viljer tørnede sammen, blev han umedgørlig, utilnærmelig og haard og glemte at tage Lære af de Kampe, han selv havde maattet bestaa i Ungdomsaarene med sin egen Fader. Og Følgen var, at han kom til at staa i et unaturligt, køligt og fjernt Forhold næsten til dem alle.

En af hans mange filosofiske Maximer var den, at man bør lære at være sin egen Herre, at staa ganske ene, om saa skal være, uden at være afhængig af Hensyn til Forhold og Mennesker. Paa samme Tid som man hærder sit Legeme, skal man opdrage sin Sjæl til at blive sund og stærk. Den ubønhørlige Fordring, der ligger i Ordene: *Livet skal leves,* fyldestgjorde han paa sig selv i sin lange Tilværelse, der sikkert mangen Gang er falden ham besværlig nok.

Der fortælles i Slægten en Anekdote om ham, der bag sin spøgefulde og vittige Form gemmer en dyb Betydning.

Paa en af sine mange Spadsereture over Langebro, som han daglig passerede, naar han tog sine kære Bade, overraskede han en Mand, der teede sig højst exalteret. Han var ked af Livet, og nu vilde han drukne sig. Stephan Heger indlod sig stærkt interesseret i Samtale med Selvmorderen og betroede ham, at han altid havde ønsket at se en Mand drukne sig. Han bad ham derfor om at skynde sig med at foretage Experimentet. Manden,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

der var begyndt at smide Frakken, saa' paa Heger med store Øjne. Han havde aabenbart pludselig faaet Betænkeligheder. Heger trængte paa. Men nu var det ikke muligt at overtale ham til at gøre Springet. Saa snakkede Heger Fornuft med Fyren, og det endte med, at de Arm i Arm gik hen paa Rysensteens Anstalt, hvor de i Fællesskab tog dem et sundt, borgerligt Bad, saa at Selvmorderen fik sit Ønske opfyldt og kom i Vandet.

Det skulde ikke undre mig, om Stephan Heger, i sine tungeste Øjeblikke, har omgaaedes med Selvmordstanker. Men han havde et Korrektiv mod alle sit syge Sinds Tilbøjeligheder i den stærke Vilje, han havde arvet og siden optugtet selv. Ogsaa han fandt sin Trøst paa Rysensteen, hvor han tog sine kolde Dukkerter og skyllede Bekymringerne af sig. —

Den 13de Januar 1832 blev en Dag af skæbnesvanger Betydning i det Stephan Heger'ske Hjem.

Paa denne Dags Aften opførte det kgl. Theater et to Akts Drama „*Magt og List*", der fremkom under *J. L. Heibergs* Navn, men hvis Forfatterinde hans Moder, Fru *Gyllembourg,* var.

Stykket var dristigt i sit Anlæg og dets Karakterer fast gennemførte men for Hovedpersonernes Vedkommende paa en Maade, der frastødte Publikum, som desuden fandt Opløsningen saa fornærmende usandsynlig, at der opstod en forbittret Meningskamp i Huset. Stykket blev udhysset under stort Spektakel, og da det fire Maaneder senere i en noget omarbejdet Skikkelse toges frem paany, vakte det samme Anstød. Det blev efter disse to mislykkede Forestillinger aldrig spillet mere.

Da Eline Heger hin Aften kom hjem fra Theatret, ramtes hun af et apoplektisk Slag. Hun levede endnu i ti Aar og bevarede i denne lange Tid baade sin Skønhed og sit milde, fromme Sind. Men hendes Bevidsthedsliv var svækket, hendes Gang besværlig, og hun havde for bestandig mistet Mælet. Naar hun vilde meddele sig til sine Omgivelser, maatte hun derfor benytte sig af en Tavle, paa hvilken hun efterhaanden erhvervede sig Øvelse i at skrive med en mærkværdig Hurtighed og Lethed.

Hendes Svigersøn, *Werlauff,* refererer Begivenheden med følgende Ord:

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

„Den 13de Januar 1832 blev min kære Svigermoder angrebet af en Hemiplegi, med hvilken hun tilbragte ti sørgelige Aar, uden at kunne tale og med svag Bevidsthed. *Collin* yttrede, at han undrede sig over, at hun ej længe tilforn var kommen i den Tilstand. Den nærmeste Aarsag var uden Tvivl hendes ældste Søns Død i Foraaret 1831. Han havde dengang nylig taget den chirurgiske Examen med 1. Karakter og skulde netop underkaste sig den medicinske. Han døde af Typhus paa Frederiks Hospital."

Collins Forundring over, at Eline Heger ikke forlængst var bukket under, antyder tilstrækkeligt, hvor trist hendes Liv havde været. Og efter Werlauffs Mening har Sorgen over Sønnens Død kun været det Lod i Vægtskaalen, der skulde besegle hendes Skæbne.

De Aar, da hun fra at have været Hjemmets gode Aand, den milde, overbærende Hustru og sine Børns forgudede Moder, og paa Theatret en af dets mest yndede og agtede Kunstnerinder, saa' sig lammet, har dog været tungest at bære. Hun har maattet se Splittelsen i Huset brede sig uden at kunne afværge den, værkbruden og hjælpeløs, som hun var. Og hun har med dyb Bedrøvelse set Mandens Tungsind voxe. Thi var der Nogen, der ikke egnede sig til Dag efter Dag at omgives af Sygdom og Afmagt, maatte det være Stephan Heger, — han der selv aldrig var syg og bestandig for Andre prædikede Sundhedens Lærdomme, — han, der med sit æsthetiske Livssyn afskyede al den Uskønhed, der hefter ved Sygdom og Død, — han, der med sit egenkærlige og indesluttede Sind aldrig havde lært at bringe Offre!

Eline Hegers eneste Trøst var, nu som før, den hun fandt i sine Børns, navnlig i sine Døttres Kærlighed. Hendes yngste og ugifte Datter, *Juliane Sophie,* blev fremfor alle hendes Støtte, en trofast og utrættelig Plejerske, der ikke veg fra hendes Side, og efter hvis Tilskyndelse det blev bestemt, at hun og Moderen flyttede sammen i de sidste, tungeste Aar, saa at Mand og Hustru i Virkeligheden levede separerede. —

En Sommerdag i 1842 udaandede Eline Heger i Taarbæk, hvor hun og Datteren havde lejet en Bolig nærved Skov og Strand i den Natur, hun altid havde elsket saa højt, og hvis blide Skønhed i hende havde fundet sin Personifikation baade i Livet og paa Scenen.

Efter hendes Bortgang skriver Werlauff i sin Dagbog det Heger'ske Familielivs sidste sørgelige Saga:

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

„Den 6 Juni 1842 døde min elskelige Svigermoder efter omtrent 10½ Aars Svaghedstilstand. Hun havde været sit Hjems gode Genius, forsaavidt som det tillodes hende at være det. Selv i sin hjælpeløse Tilstand dannede hun et Foreningspunkt. Med hende faldt det kun løseligt sammenhængende Hus efterhaanden aldeles fra hinanden. Ogsaa efter Døden adskiltes Familien. Hun fik sit Hvilested paa Lyngby Kirkegaard, hendes Mand senere paa Frederiksberg, hendes næstældste Datter ligger paa Valløby Kirkegaard, en Søn i Roskilde og to paa Assistens."

Den frivillige Ensomhed, hvormed Stephan Heger altid havde yndet at omgærde sin Person, blev ham maaske nu, da Hustruens Død fuldbyrdede Hjemmets Opløsning, større end han selv havde ønsket det, under alle Omstændigheder større end godt var. Kun Maleren *Gerntner* og *Chr. Molbech* aflægger ham nu og da et kort Besøg.

Havde han som Menneske altid været en Særling, gjorde det Eremitliv, han fra nu af førte, ham næsten til en af Byens Originaler.

Da han blev Enkemand var han et godt Stykke over Støvets Alder, 73 Aar. Men alligevel holdt han sig rank, hans Gang var fast, hans Ansigtstræk ikke ældede, og han kendte kun af Navn, hvad Legemssvaghed var. Han havde jo bestandig selv nøje efterkommet de Sundhedsregler, han saa ivrigt docerede for Andre.

Baade paa Theatret, hvor Ædrueligheden i hine Tider stod paa vaklende Fødder, og som Privatmand havde han, ligesom Faderen, været meget sober. Vand, Vand og endnu en Gang Vand, baade til udvortes og indvortes Brug, var det staaende Feltraab i den hygiejniske Kamp, han førte.

„Heger'ne," skriver Fru *Marie Konow,* „var en egen Race og regnedes til Amphibierne, fordi de trivedes ligesaa godt — om ikke bedre — i Vandet end paa Landet. De havde et Slags *Bundtegn* (ɔ: Forbundstegn), som de kaldte det, idet de med to Fingre under Munden antydede to Hvalrostænder for at tilkendegive, at de hørte til Slægten."

Man kan i den forbausende store Produktion, han som Forfatter lagde for Dagen, navnlig i den sidste Trediedel af sit Liv, forfølge tre bestemte Linier, der giver en klar Afspejling af hans Personlighed og de Tanker, der optog ham. De mange Bøger

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

og Pjecer, han dels under eget Navn dels under forskellige Pseudonymer, sender ud i Verden, viser ham som den utrættelige *Sundhedsapostel,* dernæst som den, der elsker *Naturen* og derfor ønsker at udbrede Kendskab til den, og endelig — og det ikke mindst — som den, der har *Kærlighed for Børn.*

Han udgiver en „*Recept til et langt Liv og en glad Alderdom*", „*Badnings Gavnlighed og Søbadets Nytte og Brug*", „*Baderegler*", „*Den astronomiske Ungdomsven*", „*Afbildninger af vildtvoxende Giftplanter*", „*Det Vigtigste af Naturlæren og Naturhistorien for Ungdommen*", „*Den lille Blomsterhave*", „*Billedverdenen,* et Skrift for Ungdommen til dens Undervisning og til Eftertankens Opvækkelse", „*Smaa Noveller og Eventyr,* en Belønning for gode og flittige Børn", „*Naturhistorisk Billedbog,* med Text" osv., osv. Desuden har han leveret et Utal af dramatiske Oversættelser; han oversatte franske Fortællinger og østerlandske Eventyr, udgav historiske og geografiske Bøger og skrev en Mængde originale Bidrag til Ugeblade og Tidsskrifter.

I hans Enkemandsstand, da litterære Sysler optog det meste af hans Tid, har *Chr. Molbech*, som før berørt, været en af hans faa Omgangsfæller.

Af en Bemærkning i et Brev fra Kamma Rahbek til Molbech i 1814 aner man, at Forholdet mellem denne og Stephan ikke altid havde været ømt. „Tilforn," skriver Kamma, „kunde jeg tale med Dem om Alting, og det forargede Dem ikke engang, naar jeg talte saaledes med Dem, at De kunde mærke, at jeg var *Stephans Søster.*"

Nu fandt de to Mænd hinanden igen i en langt fremrykket Alder. Deres fælles Interesse for Bøger, ikke mindst i de historiske og lingvistiske Fag, har bidraget til, at Bekendtskabet fra gamle Dage er blevet fornyet. Ogsaa deres Karakterer har havt Berøringspunkter. Den retskafne men knarvorne Molbech, der med sin sure Kritik havde forbittret saa mange af *H. C. Andersen's* Timer, og som ikke mindre ubarmhjertigt havde svunget Svøben over *Ingemann* og *Hauch,* har sikkert i Stephan Hegers Misantropi og satiriske Skepsis fundet Slægtskab med sin egen Natur.

Jeg har foretaget et Uddrag af den Korrespondance, der i de

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sidste Aar af Stephan Hegers Liv har fundet Sted imellem dem, og som i forskellige Retninger giver et Bidrag til hans Karakteristik.

Marts 1850.

Kære Prof. Molbech!

— — — — Ethvert Menneskes Levnet oprigtig fortalt kan vist neppe være uden Værd for Nogen, og jeg kunde nok ønske at gjøre *Dem* lidt bekjendt med mit, som staaer i en nøje Berørelse med mange Andres i en lang Række af Aar. Rahbeks Erindringer, hvori jeg og Poly er nævnede paa en forblommet Maade, vildleder meget, saavel i denne som i mange andre Henseender.

Deres hengivne forbundne
St. Heger.

Højstærede Hr. Heger!

Det er mig en sand Fornøjelse, naar jeg finder Lejlighed til at meddele Dem et eller andet af mine skriftlige Arbejder, da jeg ikke blot hos Dem finder en hos en Olding i Deres Alder saa sjelden livlig Deltagelse og Interesse for dansk Litteratur, men tillige har lært at kjende den personlige Interesse, De har for en Forfatter, der nu i mere end 40 Aar har arbejdet i og for denne Litteratur. Det glæder mig saaledes at kunne tilstille Dem medfølgende danske Bog, som er af saadan Natur og Indhold, at jeg selv kan berømme den — hvad Stoffet angaar, og hvis Form og Indretning jeg tør haabe at være saadan, at den mangengang ogsaa vil bringe *Dem,* ligesom *mig selv,* megen Tilfredshed og Fornøjelse over vore Forfædres kjærnefulde Tale og kloge Tankefylde.

Jeg er ofte i denne Tid atter kommen til at tænke paa, hvor stor en Vinding for mig og Flere det vilde være, dersom jeg kjendte eller havde opskrevet Alt hvad De ved, som kunde *supplere* og *berigtige* Øhlenschlægers Erindringer. I den Anledning, og fordi jeg i denne Tid er beskjæftiget med *Schak Staffeldt* vilde jeg tillade mig at spørge Dem: om De slet ikke mindes Dem at have hørt *Oehlenschlæger* omtale denne Digter? — eller om De ikke af ham Selv, eller af Andre, ved om der til nogen Tid har fundet Bekjendtskab eller personlig Omgang Sted imellem begge? — Saavidt jeg har fundet, nævner Øhlenschlæger hidtil ikke Staffeldt med et eneste Ord.

S. T. Hr. S. Heger.

Deres med Agtelse forbundne
C. Molbech.

4 Okt. 1850.

Efterat De, højstærede gode Prof. Molbech nylig har vist mig den Godhed at tilsende mig Deres Studier af Oehlenschlägers Værker og Skrifter om agrari-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ske Grundforhold, er De atter saa god at sende mig Deres sidste Skrift. Hvorledes skal jeg arme Stakkel kunne takke Dem for saamegen Godhed?

Uagtet det var Tusmørke, da jeg igaar modtog det, læste jeg dog strax Fortalen og glædede mig til Læsningen af det Følgende. Udsigten over Indholdet er godt indrettet til at sætte Læseren istand til at finde det, hvorom han søger: et Ordsprog.

Om Oehlenschläger nogensinde har omtalt Schack Staffeldt erindrer jeg ikke og Alt hvad jeg vilde være istand til at berigtige i Oehlenschlägers Levnet, vilde jeg hellere mundtligt end skriftligt sige Dem.

At en saa ildfuld Natur som Oehlenschlägers ofte har forledet ham til at gaa eller springe langt over Linien — ultra qvam — kan De vist formode.

Deres ærbødigst heng. forb.
St. Heger.

I Januar 1851 sender Stephan Heger som Foræring til Molbech

„et raderet Portrait af Ewald, det eneste Exemplar, som er udleveret, som en ringe Gengæld for den Glæde Deres allerede for 30 Aar siden udgivne Skrift om Ewald og hans Digterværker saa ofte har skænket mig i min Ensomhed. Et ældre Portrait har jeg bestemt for Dem efter min Død.

Deres ærb. heng.
St. Heger."

Kjøbenhavn 1 April 1851.

Højstærede Hr. Heger!

Da jeg sidstegang havde den Fornøjelse at tale med Dem i Deres nærværende Bopæl, sagde De mig, at De læste helst kun i *ældre* danske Forfatteres Skrifter.

Det faldt mig ind i Aftes, ved at opkaste noget i en Afhandling i „Minerva" af *Pram,* om Nationalhad imellem Danske og Tydske, som indeholder særdeles meget Sundt og Fornuftigt, udviklet med Liv, Klarhed og sand Humanitet, at det uden Tvivl vilde interessere Dem at læse denne Artikel, som jeg engang i Efteraaret med Fornøjelse læste helt igennem — foranlediget ved en Omstændighed i Schack-Staffeldts Levnet.

Jeg giver mig den Frihed at sende Dem det vedkommende 20de Bind af Maanedsskriftet „Minerva", som engang ved Lejlighed, naar De kan have afbenyttet samme, udbedes tilbage. — Jeg giver mig tillige den Fornøjelse at ledsage samme Bog med 1 Exemplar af mine Uddrag af Kong Christian IVs egenhændige Almanakker eller Optegnelser i hans Skrivekalender, hvori De vil finde mange charakteristiske Curiosa; jeg beder Dem at gjemme dette lille Arbejde ved de øvrige, — ved hvilke De, og altid med saa stor Velvilje og Deeltagelse, erindrer.

Deres ærbødige
C. Molbech.

S. T. Hr. St. Heger!

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

4 April 1851.

Kjære, gode Prof. Molbech!

Jeg har saamegen Højagtelse for Deres litteraire Virksomhed, at jeg ikke uden Undseelse nænner at afbryde den med en kort Taksigelse for al den venlige Godhed De stedse vedbliver at værdige en gammel Eremit efter fuldendt Vandring paa Huslivets ikke altid blomsterstrøede Vej!

At træffe den Tid, De foretager Dem en Vandring i det Frie, har jeg ofte ønsket mig; — men endskjøndt De dog vel ikke forsømmer denne højst fornødne Bevægelse for Dem — hvorom jeg dog tvivler — saa vilde det dog være vanskeligt at træffe en beqvem Tid for Begge, og jeg vilde dog frygte for at forstyrre Dem i Deres Tanker paa vigtigere Ting end de jeg formaaer at underholde Dem med.

Jeg sad igaar og talte med Deres gode Kone om Et og Andet, angaaende en Levemaade for at vedligeholde en sund Alderdom, endog efter at man er langt over de 7 Gange 10. Jeg *troer* at kjende lidet til denne Levemaade og at have overbevist hende om Et og Andet, som er vigtigt, naar man vil vedblive at være sund og rørig i en Alder af 82, endskjøndt denne Alder dog kun er 7 Aar over Halvdelen af den Alder Mennesket kan opleve.

Deres heng. og meget forb.
St. Heger.

Af ovenstaaende Brev fremgaar det tydeligt, at Stephan Heger ogsaa ligeoverfor Molbech har ønsket at optræde som Sundhedsprædikant, men at han ikke har Held med sig i sin Mission fremgaar endnu tydeligere af efterfølgende:

1851. 29 April.

Kære Prof. Molbech!

Da jeg idag havde den Fornøjelse, i Deres Kones Nærværelse, at tale et Par Ord med Dem (jeg siger Fornøjelse for ikke at bruge det *ellers* saa ofte misbrugte Ord — Ære), sagde jeg: igaar gik jeg $1^1/_2$ Mil; og De svarede, at jeg altid fortalte Sligt „for at nedtrykke Andre".

Denne Yttring gjorde mig *et Øieblik* lidt ondt; thi min Hensigt var kun at minde Dem om:

at *Bevægelse i det Frie* er nødvendig for at vedligeholde Sundheden, som dog vist er et stort Gode, om just ikke det største her paa Jorden.

den 4 Mai.

Ovenstaaende begyndte Linier vilde jeg have tilsendt Dem hin Dag; men jeg betænkte mig, og lagde dem afbrudte i min Mappe. — Da jeg nu idag saa Dem, tænkte jeg: „Du skulde dog have sluttet de begyndte Par Ord til Molbech, for at jævne en lille Misforstaaelse af en Mand, som stedse vedbliver at vise Dig saamegen Godhed."

Jeg vil nu ikke spilde Tiden for Dem med videre Forklaring om, at De

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

virkelig gjør mig Uret, naar De tiltroer mig saadan Hensigt med Yttringer som de ovenanførte.

Jeg kan ikke undlade at ende disse faa Linier med den Sandhed om mig, at jeg ofte, jeg kunde gjerne have skrevet altid, naar jeg gaar ad Stierne, udenfor Byen, langs med Søerne, mangengang har ønsket:

„Gid Du nu maatte møde *Molbech* for at nyde en peripatetisk Spadsering med ham, og maaske underholde ham lidt med mit Liv og Levnet i min Ungdom og i de ikke faa Aar jeg var Skuespiller.

Ethvert Menneskes Levnet maatte være *lærerigt,* naar det blev fortalt — saa sanddru, NB, som muligt. Jeg har i min Ungdom, det vil sige i mine saakaldte Studenterdage levet med mange berømte og højst fortræffelige Mennesker, som nu, desværre! er hedengangne, fordi disse, ligesom en vis Mand, ikke havde Tid til at vedligeholde deres Sundhed, ved flittig Bevægelse i det Frie, ved jævnlig Badning osv. osv., som jeg ikke vil plage Dem med at omtale vidtløftigt ....

Lev vel, kjære Molbech! og lad mig, som hidtil, altid beholde en liden Plads i Deres Hjerte.

Deres heng. forb.
St. Heger.

Molbech har ikke kunnet miskende Stephan Hegers ærlige Hensigt. Det efterfølgende Brev med sit vemodige, stærkt personlige Præg, viser at Forholdet atter er det gode, gamle:

1851, 24 Juni.

Højstærede, kjære, gode Professor Molbech!

De viser mig saamegen godhedsfuld Opmærksomhed, at jeg sandeligen ikke uden Undselighed kunde modtage den, dersom min Kjærlighed til Alt, hvormed De i mange foregaaende Aar har beriget og forskjønnet vor Literatur, ikke qvalte min Undseelse.

Om jeg end ejede alle de Smaating, hvormed jeg, i en lang Række af Aar, har overlæsset den danske Literatur, saa vilde det dog være barnagtigt af mig at sende Dem disse hverken hensigtsmæssige eller gode Smaa-Arbejder.

For *Staffeldts* Biografie og „Betragtning over det Skjønne i Naturen," hvilket sidste jeg allerede har læst to Gange, modtage De her min hjerteligste Tak! —

S. Staffeldt har jeg kjendt personlig; jeg gjorde mit Bekjendtskab med ham hos Deres gamle Kollega *Fred. Ekkard,* om hvem jeg kan fortælle Dem mange pudseerlige Egenheder.

Han var virkelig en *Original,* og er som saadan ikke ganske ukjendelig i hans „Haandbog over almennyttig Litteratur," som jeg allerede i mit 19 Aar var Subskribent paa!

Ekkards Forbittrelse mod *Moldenhaver* og Had til Moldenh., var vel ikke ganske ugrundet, ligesom *Werlauffs* grænseløse Beundring — ifølge hans Natur — heller ikke er det. —

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Ekkard havde faaet mig til at skrive Bogtitler til *Cataloget,* og Moldenhaver kastede engang fra Galleriet, over Kontoret, en urigtigt skreven Titel, som jeg var Forfatter til; men min Sorg over mit Kluderi føler jeg endnu, saa mange Aar tilbage i Tiden — lyslevende!

Naar jeg nu tænker paa de lykkelige Drømme-Aar i min Ungdom, saa angrer jeg bitterligt, at jeg ikke blev ved Bibliotheket, om jeg end aldrig var stegen højere end til en Amanuensisplads; thi den Bane jeg siden valgte, har jeg mange Gange angret i mere end een Henseende. —

Lev nu vel, kjære Molbech! og modtag endnu engang min hjerteligste Tak for de tilsendte Bøger. Deres heng.

St. Heger.

I nedenstaaende Linier udstøder Stephan Heger ligeoverfor Molbech endnu et Hjertesuk, der røber, hvor intimt deres Bekendtskab har været:

„— — — — Jeg ønsker Dem endnu mange sunde Leveaar til fortsat litterær Virksomhed og til Glæde for Deres Familie — jeg skulde sagt *lille* Familie og tillige bede Dem takke Skæbnen — eller Hvem? — fordi De ikke, som jeg, har faaet 5 Sønner og 5 Døttre! Undskyld denne lille Digression fra disse Liniers egentlige Indhold! Jeg afbryder hurtigt for ikke at commentere over denne mislige og ikke lystige Text, som *Hesiodos* i et Digt har afhandlet."

Et enkelt Venskab fra Studenterdagene holder trofast ved til det Sidste og synes mig at tale til Hegers Ros, — Venskabet mellem ham og Pastor *Ørsleff* i Ørsted Præstegaard. Med rystende Haand beretter den gamle Præstemand om sin Søns Konfirmation i et Brev, der i al dets Ubetydelighed synes mig at have Interesse paa Grund af dets Tidskolorit og dets Forfatters hjertelige Naivitet.

Min gamle, gode, kjere Ven!

Jeg skriver nu, skønt med Møje, da min Haand ryster, saa Gud ved, hvordan Enden bliver paa Brevet. — Tak for de venlige, kjerlige Ord i Dit Brev til min kjere Gutzons højtidelige Confirmation. Det var en vigtig Dag for ham, hans kjere Moder og mig.

Gud være Tak! Alt gik heldigt for mig. Fra Kl. 6 Søndag Morgen til Kl. 3 Eftermiddag var jeg bestandig i Arbejde. Jeg prædikede selv i Ørsted Kirke. Confirmanderne traadte ud, ialt 32. Derpaa sunget, og jeg Psalmen 534. Saa holdt jeg en Tale i Chordøren, hvert Ord var skrevet, og jeg vil ikke negte, at Din Søns Bog om Tysklands gejstlige Veltalenhed pag. 65 kom mig til Hjælp. Saa begyndte Overhørelsen, derpaa Troesbekjendelsen, som alle Børnene aflagte knælende for Alteret. De gave mig Haanden, og med et passende Bibelsprog eller et Psalmevers blev Løftet taget af dem. Efter en kort Tale og Confirmations Bønnen blev Handlingen sluttet med Psalme 533. Du kan troe, at Alt var saa højtideligt som mueligt, og det gik got for mig i

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

mit 71 Aar. Kirken var saa fuld, som den kunde være, men Alt var saa stille som i Graven. Havde Du været med, vilde Du have glædet Dig over, at Din gamle, Din ældste Ven, Din Familie undtagen, slap saa vel fra Alt.

Hutzon er en velsignet Dreng, Alle ynde ham, han vil vist gjøre sine Forældre og Venner Glæde med de Evner, Gud har givet ham, men især med sin fromme og anstændige Opførsel. Familien var da samlet tillige med begge Skolelærerne og deres Koner, omtrent 20 Personer. Da Alt var til Ende, kom alle Konfirmanderne ind til os og bleve beværtede med Hvedebrød og Mjød, Hutzon bevertede dem. Her har Du da en nøjagtig Beskrivelse paa Alt, jeg er vis paa, det vil more Dig at læse, som det har moret mig at skrive det. — — — Som hidtil passer jeg selv min Have. Mistbænken er besaaet ligesom adskillige Køkken Urter. — — I Eftermiddag er det en stærk Blæst, jeg sidder derfor inde hos min kjere Stence. Jeg tænker Blæsten lægger sig med en god Regn, den vilde gjøre godt paa Rug og Græs. Rugen har lidt meget af den sidste Vinter. Gud ske Lov, at vi her i Egnen ingen Mangel har paa Foder til Kreaturerne. Langt nede i Landet ved Slagelse og Kallundborg har man taget Tagene af Husene til at holde Livet i Kreaturerne, dog ere mange af dem døde. — Gamle Provst Kruuse holder i Aar sit Jubilæum; der vil blive en stor Samling. Stence og jeg kommer der. — — Nu er jeg træt af at skrive. Haanden kan ikke følge med Tankerne, den gaaer ofte istaa.

Min kjere Stence hilser Dig ret inderligt. Lev nu vel, min gamle, min ældste kjere Ven. Bliv ved at ynde den gamle Præst, som altid er og bliver

Ørsted, den 27 April 1837.

Din inderlig hengivne
C. I. Ørsleff.

Efterat Stephan Heger i 1840 har afhændet sin Ejendom ved Vestervold, bliver han endnu i fire Aar boende i Stedet, før han begynder det urolige Nomadeliv, der betegner de sidste Aar af hans Liv. Han lejer sig ind paa Vesterbro, i Farvergade, paa Nørrebro, en Bydel, han altid har havt Aversion imod, og ender i Skindergade Nr. 26, hvor han døde. De mange Flytninger volder ham Bekymringer, fordi han ser sin store og kære Bogsamling forringes under den evindelige Omkalfatring.

Af hans fem Sønner er de fire døde, og af de fem Døttre er den ene gaaet bort. Med de tiloversblevne Børn har han saa godt som intet Samkvem. De knyttedes aldrig til ham med Kærlighedens og Taknemmlighedens Baand. Den Opmærksomhed, de nu viser ham, dikteres dem kun af Pligtfølelse og er vel neppe engang bleven paaskønnet. Den yngste Søn, Skovrideren *Carl Peder Heger,* er det eneste af Børnene, han har næret særlig Godhed for. Og denne Søn, der efter Alles Vidnesbyrd har væ-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ret et sjeldent udmærket Menneske, bliver Faderen trofast til det Sidste, vedligeholder Korrespondancen med ham og aflægger ham Besøg, naar en og anden Forretning giver Anledning til en Københavnsrejse fra den sydsjællandske Skovridergaard, hvor ogsaa Stephan Heger undertiden er Gæst om Sommeren.

Af de fire Døtre, der var bleven tilbage, levede den ældste i Ægteskab med Konferensraad *Werlauff,* den næstældste er gift med kgl. Skuespiller *Vilh. Holst* og er selv Skuespillerinde; den tredje, *Eline Agier,* der har været gift med Lægen Agier, lever en Del af sin Enkestand som Malerinde i Rom. Den fjerde og yngste Datter, *Juliane Sophie,* er efter Moderens Død først Lærerinde, hvorefter hun i sytten Aar bestyrer det store Hus hos Etatsraad *Puggaard,* hvis Datter *Maria,* den senere Fru *Orla Lehmann,* er hendes bedste Veninde.

Den fuldkomne Isolation, Stephan Heger attraar, bliver ikke forstyrret. At affektere Følelser, man ikke nærer og efter Omstændighederne ikke *kan* nære, byder baade ham og hans Børn imod. Godt — saa lever man sit Liv adskilt fra hinanden, hvilket i alfald er bedre end at kives.

Han bliver sin Natur tro. Det er Familiens unge Skud, der har hans Sympathi. Da hans Søn Skovrideren, den eneste af Børnene, der fører Slægtsnavnet videre, i 1849 er bleven gift og det paafølgende Aar faar sin første Søn, skriver Stephan Heger gentagne Gange til Skovridergaarden, der ligger ved Gjorslev i Nærheden af Stevns Klint, at man ikke maa forsømme at bade den nyfødte Dreng i det dejlige friske Vand, man dér er saa lykkelig at have lige ved Haanden, og hvis undergørende Virkning gør al Lægekunst overflødig. Hans Breve besvares skyldigst, men man undgaar at berøre det kildne Badespørgsmaal. Bedstefaderen giver imidlertid ikke op. Han bliver ved med at paatale den Sag, der ligger ham saa stærkt paa Hjerte, og da man stadig forholder sig undvigende, kræver han til sidst *bestemt* Svar paa, om man har fulgt hans Raad eller ikke. Og dette fører da til, at Skovrideren en varm Dag i Juli, trods Hustruens Taarer, bærer det kun sex Uger gamle Drengebarn ned til Klinten og bader ham i den aabne Strand. Og da den lille er fyldt sit første Aar den paafølgende Sommer, er han henrykt ved at staa ved Faderens Side i Strandkanten og lade de høje Bølger

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

slaa over Hovedet paa sig. Bedstefader Stephan, der bliver underrettet om Sagernes Gang, er tilfreds, og Drengen trives fortræffeligt.

Stephan Heger havde paalagt den samme Søn i Drengeaarene at erindre, at hvis han nogensinde skulde se sin Fader blive syg, komme til Skade eller miste Bevidstheden, skulde han hurtigst muligt hente en Spand koldt Vand og kaste det over ham. Et Par Aar senere hændte det, at Stephan, da han var krøbet op ad en Stige i Gaarden ved Vestervold for at reparere et Vindu, faldt ned fra Stigen og slog sig saa haardt, at han laa bevidstløs paa Stenbroen. Drengen løb da i Hast til Posten og kastede ifølge sit Løfte en Spand Vand i Hovedet paa Faderen, der strax kom til sig selv og i lang Tid derefter fortalte Slægt og Venner, om hvilken klog og paalidelig en Søn, han havde.

Fra samme authentiske Kilde, Stephan Hegers Sønnesøn, nulevende Grosserer *Carl Neergaard Heger* i Randers, har jeg modtaget hans egen, selvskrevne Erindring om Bedstefaderen:

„Af *personlige* Erindringer om min Bedstefader, Stephan Heger, bevarer jeg kun en enkelt, idet jeg jo var en ganske lille Dreng, da han døde i 1855. En Gang havde min Fader taget mig med til København, for at Bedstefader Heger kunde faa mig at se. Jeg var jo hans eneste Sønnesøn. Det har ofte undret mig, at jeg saa tydeligt kan mindes det Indtryk, jeg fik af ham og af den Stue, hvori han opholdt sig.

Efter at vi var kommen op ad Trapperne, kom vi ind i et Værelse, der var meget dybt. Ligeoverfor Døren var et Kvistvindu og til venstre for dette sad den mere end 80 aarige Mand i en gammeldags Lænestol iført en mærkværdig stor Frakke. Han var saa mild og venlig imod mig, rejste sig fra Stolen og førte mig hen i et Hjørne af Værelset paa den anden Side Vinduet, hvor der paa et Bord stod en stor Krukke, af hvilken han tog et Stykke Kandissukker, som han gav mig. At en saa simpel Tildragelse har kunnet fæstne sig i min Erindring, saa at den endnu idag, snart 65 Aar efter, staar levende for mig, kan sikkert kun forklares derved, at min Bedstefaders Skikkelse har gjort et dybt Indtryk paa mig ved sin store Ejendommelighed."

Med sin Dattersøn *Børge Werlauff,* for hvis Fremtid han stærkt interesserer sig, fører Stephan Heger en livlig Korrespondance. Den unge Mand havde taget theologisk Attestats, og da han ikke føler Kald til at blive Præst, ser han sig om efter en passende Livsstilling. I efterfølgende karakteristiske Skrivelse giver den gamle Bedstefader, øjensynlig stærkt interesseret, sit Barnebarn gode Raad.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

17 Sept. Kl 10 Formiddag.
1848.

Kjære gode Børge!

I dette Øjeblik modtog jeg Dit kjære, venlige Brev, og da jeg havde læst det, greb jeg strax min daarlige Pen — thi siden jeg var saa heldig at brække begge mine Haandlede, og ikke Halsen og begge mine Ben, har jeg ikke kunnet tilskjære en Pen — for at sende Dig et Par Linier med min hjerteligste Tak for Dit Brev og dets hele Indhold!

Du har ikke Aarsag til at bebrejde Dig, at Du hele Sommeren ikke har skrevet til mig, derimod har jeg Aarsag til at bebrejde *mig,* at jeg hele Sommeren har forsømt at skrive til *Dig,* som jeg saa ofte har tænkt paa og længtes efter, saa meget mere som jeg ganske har min Tid til egen fri Raadighed og er ikke, som Du, bundet til Kaldspligter.

Du var den første, som idag lykønskede mig paa min 79de Fødselsdag, og jeg venter nu ikke Andres Lykønskning end Carls og Edeles; og maaske egentlig kun den Sidstes; thi Carl er saa doven til at skrive Brev, at han under hans lange Ophold i Krigstiden ikke sendte mig en eneste Linie. Men denne Dovenskab eller Ulyst til Brevskriverie undskylder jeg ganske, da jeg maaske selv vilde være ligesaa doven, dersom Naturen ikke havde indgydet mig en dygtig Portion Ild i mit Blod og Uro i Aanden; derfor greb jeg ogsaa strax Pennen for at sende Dig lidt Slidder-Sladder om Et og Andet. —

Det glæder mig meget at erfare af Dit Brev, at Du er blevet en ivrig Ven af Badning i den aabne Sø og altsaa ikke vanslægter fra Din gamle, sunde og raske Bedstefader, med hvem Du, Carl og Vilhelm i forrige, bedre og lykkeligere Dage end de nuværende, flittigt besøgte Vandet ved Ryssensteens Bastion under mit Scepter. De lykkelige Dage er nu forbi, kjære Børge! og vi have nu kun Erindringen tilbage om denne velsignede Uskyldighedstilstand. —

Gid jeg nu, som din Fader, var en formaaende Mand! Jeg skulde da snart skaffe Dig et Embede, som det den muntre og vittige Wessel ønskede sig; nemlig: hvor der var littet at bestille og mykket at fortjene. Et Embede som medfører Slid og Slæb fra Morgen til Aften, og som er forbundet med stort Ansvar, ønsker jeg Dig ikke.

Din Faders Ængstelighed for at beskyldes for Nepotisme er Skyld i, at Du eller Vilhelm ikke — som Molbechs Søn — blev anbragt ved Bibliotheket. Sagen er nu at finde en Plads, som Du kunde være tjent med og føle Dig tilfreds i.

I dette Øjeblik kan jeg ej falde paa nogen — — dog jo! *Observator paa runde Taarn!* Dér havde Du en herlig fri Bolig, herlig frisk Luft, den skjønneste og behageligste Syssel, man kan tænke sig; og til denne Post udfordres der ikke strax astronomiske Kundskaber, thi en Observator er i Begyndelsen ikke andet end — hvad mangen *Professor astronomiæ* er — en god astronomisk Konstabel.

Dersom Taarnet kun er forsynet med *een* Observator, saa er det en let Sag for Olufsen af faae en Ditto ansat. I min Ungdom var der i *Bugges* Tid 2. Synes Du om denne Idee, saa vil det ikke være vanskeligt for din Fader at formaa Olufsen til at faae Dig anbragt der — forudsat at der nu for Tiden

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kun er *een* Observator, eller de maa behøve 2. Jeg er saa ganske begeistret for denne Idee, at jeg beder Dig, at Du i det mindste ikke *strax* forkaster den.

Du har sikkert ikke, siden Artium og Philosophicum, udsvedt Din *Mathematik,* sandelig den eneste Videnskab man *ret* kan have Agtelse for: uden denne, ingen *Astronomie,* ingen *Physik!* Du har altsaa et *Fundament* at bygge paa, og det vilde maaske ikke vare længe, førend Din Virksomhed paa Taarnet vilde blive mere end en Observators. Gid Du maa blive indtaget af denne Plan, og at Du vilde sætte Din Fader i Bevægelse for den; jeg antager det endog for muligt, at Du strax kunde faae en liden Gage, som maaske snart vilde blive forøget, naar Du havde Interesse for Sagen og sattes i Virksomhed.

Af al Slags Læsning, som jeg allerede for mange Aar siden, som Dilettant, har givet mig af med, har jeg ingen fundet, som saaledes har indtaget mig som Astronomien. Jeg omgikkes i mine unge Dage meget med gamle Professor Hornemans Familie, og da jeg engang besøgte dem ude paa Svanholm ved gamle Kongevej og havde Bodes „Algemeine Betrachtungen über das Weltgebäude" under Armen, sagde Horneman: „Hvad er det for en Bog De dèr har?" Og da jeg nævnede den, sagde *han* — Professor og Dr. *theologiæ!* — „Det er den sande Theologie!"

Dersom Du maatte synes godt om denne Plan og maatte være saa lykkelig at faa en Ansættelse som Observator, da kan Du tro, at jeg ofte som i gamle Bugges Tid vilde løbe op til Dig for at see *de 3 brillante Stjerner* i Orions Bælte og i Linie med dem til venstre Side den endnu mere glimrende Stjerne Sirius, den nærmeste Fixstjerne, og som dog er 4 Millioner Mile fra vort Solsystem! Som sagt: *forkast ikke strax denne Plan!* Naar Du om 14 Dage kommer til Byen, saa skulle vi nærmere tale om den Sag. —

18 Septbr.

Jeg blev igaar afbrudt fra at ende mit Brev ved et Besøg af Portrætmaler Gertner, og da han var gaaet, maatte jeg ud i den aabne Sø for at højtideligholde min 79de Fødselsdag og lykønskes af Neptunus som den, der her tillands har forherliget hans gode Navn og Rygte, som just ikke alle vore Læger har anprist.

Det ahner mig, at Din gode Fader maaske faar Dig anbragt ved Bibliotheket; thi da dette aarligen *forøges* betydeligt, saa bliver et forøget *Personale* ogsaa nødvendigt, siden man dog neppe vil anvende et andet probat Middel, for at faa nok af det Personale, man har, nemlig — at kaste et Par Hundrede Tusinde Bind i Ilden, hvilket man vist uden Skade for Videnskaberne kunde opoffre; thi naar man betænker den Mængde Compilatorer og den Mængde Fuskere der gives i Bogmageriet — saa vilde et Par Hundrede Tusinde Bøger aldeles ikke savnes. Men denne velgjørende Fremgangsmaade vil man vist ikke anvende, og altsaa kan nok et forøget Personale behøves. Du skriver desuden en *overmaade smuk Haand* og har visseligen ikke den *Mangel paa Dygtighed* til alle Slags skriftlige Arbejder, som Din Beskedenhed tillægger Dig, kjære Børge! Der gives vist Arbejde ved et Bibliothek, hvortil en *Candidatus theologiæ,* mere end mange Andre, er meget brugbar.

Jeg vil af mit ganske Hjerte ønske Dig til Lykke ved en slig Ansættelse.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Men dog vilde jeg endnu mere lykønske Dig ved en Ansættelse paa det omtalte Taarn. Med Dine Evner og Din videnskabelige Dannelse kunde Du maaske engang i Tiden — det er aldeles ikke umuligt — blive Professor astronomiæ ved Kjøbenhavns Universitet, ligesaa godt som den astronomiske Konstabel, der nu beklæder denne Plads; thi endnu har jeg ikke seet andet fra hans Pen end Almanakker. — —

Naar Du nu kommer ind til os, saa maa Du flittigt besøge mig om Aftenen og læse for mig, da jeg ikke kan udholde at læse længe ved Lys.

Lev nu vel, kjære Børge! og vær endnu engang takket for Dit venlige Brev!

Din hengivne Morfader

St. Heger.

Et Par Aar senere har Børge Werlauff taget fat paa Landvæsnet, og Stephan Heger er strax parat med nye Raad og Formaninger.

Torsdag d 29 Mai 1851.

Kjære Børge!

I mit Brev til Dig d. 24 d. M. glemte jeg at give Dig *et Raad,* som meget vil lette Dig Din Brevvexling med Dine Slægtninge her. Jeg tilraader Dig at føre en *Dagbog,* hvori Du hver Dag, eller hver *anden* Dag, fortæller dem, hvad Du har havt at bestille i Dine landlige Sysler, hvilke Du har fundet *lette* og behagelige, og hvilke *tunge* og lidt kjedsommelige for Dig som Begynder.

Dit sidste Brev er en saadan Dagbog, som ret satte mig ind i Din daglige Virksomhed og glædede mig usigelig meget. Jeg tør virkelig spaa Dig en meget lykkelig Fremtid; thi jeg er overbevist om, at Du vil vedblive, som Du har begyndt, og stedse mere og mere føle Dig lykkelig i Din Stilling.

Jeg ønsker at vor Herre endnu endel Aar vil holde sin Haand over Din *Fader;* at det gaar Dig heldigt paa Din nye Bane, vil sikkert lægge Aar til hans Levetid. — Bøger henhørende til Dit Fag, vil han naturligvis ikke undlade at sende Dig. I *Almanakkerne* for endeel Aar tilbage findes mange *fortræffelige Afhandlinger for Landmanden.*

Nu begynder snart den mindre travle Tid for Bonden, og da vil Du faa Tid til at studere.

Naar jeg nu engang i Sommer rejser ud til *Carl,* saa skulle vi begge besøge Dig og glæde os over at finde Dig glad og tilfreds i alle Henseender. Jeg anser det virkelig for et *godt Omen,* at Du er kommen til at bo i Nærheden af Carl; han er, som Du, *rolig* og altid i et *godt jævnt Humør,* og jeg tror at Du har Meget tilfælles med ham. Han forekommer mig altid som Goethes Herman (i „Herman og Dorothea"), ligesom jeg har meget tilfælles med Hermans *Fader;* dog tror jeg, at Aarene meget har kjølnet mit af Natur let bevægelige Sind, og lært mig, at det Meste af de Fortrædeligheder, som møde os i denne Verden, ikke er en rynket Pande værd. Jeg har den Tro, kjære Børge, at Du har Carls rolige Sind; søg derfor at bevare det saavel i Modgang som i Medgang! Sandelig — Mennesket kan hvad han *vil,* og naar han siger, at han *ikke* kan, saa *vil* han ikke! siger *Franklin.* —

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Boer Du nærmere ved Søen end Carl? Du maa ikke forsømme at *bade* Dig, og naar Du ikke kan det, saa kan Du dog gaa hen i et *Skuur* eller deslige og overøse Dig med en Spand Vand, og derpaa *gnide* Dig med grove Haandklæder. —

Naar Du kommer hjem fra Marken og er *svedt,* saa maa Du ikke forsømme at *skifte Linned* og ligeledes derefter gnide Dig stærkt. Men forresten maa Du altid skifte Linned *Morgen* og *Aften* og lufte Din Seng.

En vigtig Regel for Sundhedens Vedligeholdelse er Franklins: *„Tidlig i Seng og tidlig op om Morgenen giver Mennesket Sundhed og et langt Liv."* Spejler Eder i mit Exempel! Jeg gaaer endnu en Mil i $1^1/_2$ Time og NB. uden at være træt.

Appendix til de diætiske Regler.

Man bør ligge paa Madratser, som enten er stoppet med *Hø* eller *Tang.* Fanden i Vold med *Fjærdyner! Callisen* — veed Du hvad det Navn betyder? — anbefaler *ivrigt* Landmanden (Bonden) at ombytte de *skadelige Fjærdyner* med Madratser, stoppede med de ovennævnte Sager.

Jeg besøgte engang Thaarup i Smidstrup for mange Aar siden, og da man anviste mig mit Kammer, og jeg saa, at der var *Fjærdyner* i Sengen, saa *gøs* jeg for Natten og tænkte: „Hvad Pokker skal Du nu gjøre, nu faar Du ingen Søvn hele Natten!" Jeg tog da *Sæderne* af alle Stolene og lavede mig et Leje af dem og brugte Lagenerne som Under- og Overdyner og laae vel *haardt,* men dog langt bedre, end om jeg havde ligget i de forbandede *Fjærdyner.* Da jeg om Morgenen fortalte Thaarup, hvad jeg havde gjort, lo han og sagde: „Ja, jeg tror gjerne at *Fjærdyner er skadelige for Sundheden,* men man er nu engang vant til dem og faar dem vel næppe afskaffede." Jeg siger: „Lad saa være, — men skal man derfor ophøre at *skrige* himmelhøjt imod det forbandede *Skidt?"*

De to Blækklatter ovenfor, kom *dèr,* fordi jeg i Arrighed, ved at tænke paa *Fjærdynerne,* dyppede for dybt i Blækglasset. Men gid det var den eneste Ulykke som Fjærdyner foraarsager! *Mos* kan og bruges til Fyld i Madratser og *af Mos har man jo Overflødighed i Skov-Egne!*

Jeg tænker at rejse til Bøgeskov til Carl med en Stævnsbaad; men synes dog ikke godt om det *mulige* Tilfælde — ifald man fik *Modvind* — at ligge en hel Nat paa Søen. Men sker det for mig, saa binder jeg et Toug ved Bagstavnen af Baaden, springer ud i Søen og lader mig slæbe et lidet Stykke Vej i Vandet, og saa hejse op af Skipperen.

Nu er jeg kjed af at skrive mere og slutter derfor disse Linier med mine bedste Ønsker for Eder Alle derude, især for Dig, Søster Marie og alle mine Kjære paa Bøgeskov.

Din hengivne Morfader

St. Heger.

Stephan Hegers sidste Leveaar har været tunge at komme igennem. Han fik Savnet af Døttrenes Kærlighed haardt at føle og paa en Maade, der havde en bitter Smag af selvforskyldt Straf, en retfærdig Nemesis.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Selvraadig som han var, havde han indrettet sit Hjem efter sit eget Hoved og i sin Tjeneste taget en Husholderske, et ubehageligt og arrigt Fruentimmer, der efterhaanden ganske tog Magten fra ham, og som han i sin høje Oldingealder var for svag til at ryste af sig. Han, der fra sine Ungdomsaar havde ejet en stærk og ubøjelig Vilje og hersket over sine Omgivelser med enevældig Myndighed, endte med at se sig underkastet et Tyendes Uskaansomhed og Tyranni, der omsider gik saa vidt, at Familien med Magt maatte sørge for hans Befrielse. Svigersønnen, Instruktør Vilh. Holst, fik ved Politiets Hjælp med en Trumf sat Fruentimmeret paa Døren.

Den 8de Marts 1855, i en Alder af $85^1/_2$ Aar, sover Stephan Heger stille ind i Døden.

Sønnen, Skovrider Heger, skriver kort Tid efter til sin Søster Eline Agier, der opholdt sig i Rom, om Faderens Bortgang:

„Gamle Fader fik da endelig Fred. Jeg tog ind til ham, da jeg hørte, at han ikke var rask. Han var egentlig ikke syg, men han følte Ulyst til at staa op og vadske sig og gaa ud saaledes som tidligere. Det opmuntrede ham meget, da jeg kom. Jeg fik ham op og fik Vandfadet ind, og han vadskede sig, men det var dog tydeligt, at der ikke kunde være langt tilbage. Han talte som sædvanlig om Alt og Alle, men med en kjærlig Ro, ligesom han ogsaa selv følte, at det snart var forbi, hvilket ikke ængstede ham. Han sov derpaa faa Dage efter rolig hen og blev begravet paa Frederiksberg Kirkegaard."

Stephan Hegers Død omtaltes af Datidens Presse kun i „*Fædrelandet*" med et Par Ord. „Den nulevende Slægt," yttrer Bladet, „kendte ham kun fra Gaden af hans gammeldags Dragt og af Rygterne om hans sære Anskuelser og Levemaade."

Han begravedes paa Frederiksberg Kirkegaard. Desværre er hans Gravsted, der havde fortjent at fredes med Pietet, forlængst blevet jævnet med Jorden.

En ensom Mand var gaaet bort, ukendt af Hoben og fremmed endogsaa for de Faa, der var knyttet til ham ved Blodets Baand, i den Grad fremmed, at da Juliane Sophie Heger stod ved hans Dødsleje, maatte hun med en bitter Følelse spørge sig selv, om virkelig den Mand, hun saa' foran sig med det furede Ansigt og de blege Kinder, var hendes Fader! — —

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

„Ethvert Menneskes Levnet maatte være *lærerigt,* naar det blev fortalt — saa sanddru, NB, som muligt," skrev Stephan Heger til Molbech.

Af hans eget Levned kan vel uddrages den Lære, at for et lykkeligt Samliv mellem Mennesker er deres Karakterers *altfor* store Lighed ikke mindre end deres *altfor* store Forskellighed en Hindring. Hans Forhold til Faderen og Hustruen afgiver i begge Retninger Beviset.

Og føler man sig tilbøjelig til at dømme hans opfarende Heftighed, hans Stivsind og Misantropi haardt, kan Betragtningen af hans lange, triste Tilværelse vel ogsaa give os den gavnlige Lære, ikke at være for hastige i Dommen over dem, hvis Livssyn og Skæbne for en stor Del er bestemt ved Slægtsarv.

Og Eftertiden bør ikke glemme, at Stephan Heger, der netop iaar for et Aarhundrede siden i Mismod og Lede trak sig tilbage fra Theatret til et stille og upaaagtet Privatliv, var den første, selv om han ikke blev den største, der med ungdommelig Begejstring og glimrende Held førte den nordiske Tragedie frem til Sejr paa den danske Scene.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

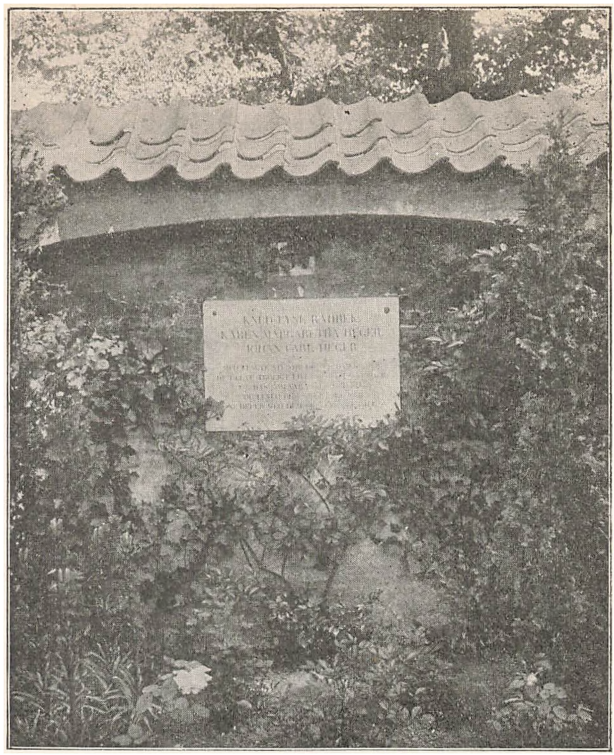

Rahbeks, Kammas og Carl Hegers Grav paa Frederiksberg Kirkegaard.

Med elskte Viv vor Digter hviler her,
De delte troligt Livets Fryd og Kummer, —
Og han, som var dem begge kær
Og leved dem saa længe nær,
Nu deler med dem Gravens Slummer.
Adam Oehlenschläger.

STEPHAN og *Carl* -- allerede Navnene, det ene haardt og skarpt, det andet mildt og dvælende i Klangen, synes at antyde den dybe Modsætning mellem Hans Hegers ældste og næstældste Søn. To Mænd, fødte af samme Forældre og opvoxede under nøjagtigt de samme Forhold, har sjeldent været hinanden mere ulige.

Førte Stephan sit Liv i Strid, i baade indvortes og udvortes

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Kamp, tegner Billedet af hans Broder sig som den, der udadtil var Fredens og Samdrægtighedens blide Budbringer, og som indadtil, stemningsbevæget og følelsesrigt som hans Væsen var, vel har gennemgaaet Kampe, men i Lønkammeret, ene med sig selv og den Gud, hvis Tjener han, trods al sin theologiske Lærdom, ikke attraaede at være paa Prædikestolen men kun i sine Tanker og i sin Livsgerning.

Saasnart Stephan viste sig, vakte han Modstand og Modsigelse. Omkring Carl var der Havblik, Hvile og Fred. —

Der gives Mennesker, med hvem Samlivet føles som en stor og sjelden Lykke, Mennesker, hvis Personlighed synes hævet over Verdens Lavhed og Smuds, hvis Sjælsrenhed paavirker deres Omgivelser med en uforklarlig Magt, og i hvis Nærhed al Raahed forstummer.

Et saadant Menneske var *Carl Heger*. Det var, som om Loftet højnede sig, og som om den Luft, man indaandede, blev renere, hvor han færdedes. Det blev sagt, at man ligesom selv blev bedre, naar man lærte ham, der var saa hjertensgod og fin, at kende. - -

Af Carl Heger har det vist sig ugørligt at fremskaffe noget Billede. Dog hellere det, end kun et tilnærmelsesvis godt. Det vides, at hans Ansigt var ædelt og skønt, og at hans Sjæls Mildhed og Renhed læstes ud af hans udtryksfulde, blaa Øjne. Af Beretningen om hans Færd maa vor Fantasi da digte hans Ydre, og den vil maaske kunne skabe et Billede, der er ægtere og smukkere end et haandgribeligt.

Allerede i Drengeaarene gjorde hans stille, fredsæle Væsen sig gældende blandt hans Jævnaldrende, og i Hjemmet har hans ligevægtige, harmoniske Sind dannet en gavnlig Modvægt til den fremfusende Stephan, der bestandig senere hen i Livet omgikkes sin fire Aar yngre Broder med et Hensyn, han ikke var tilbøjelig til at vise Andre. —

I Carl Hegers Karakter finder vi neppe et eneste Træk, han ganske har fælles med Faderen og Broderen. Selv de Egenskaber, i hvilke de synes at mødes, f. Eks. den ærlige Sandhedstrang og den medfødte Sans for Satiren, finder hos ham et andet Udtryk, ligesom den „Særhed", der kendetegner ogsaa ham, har sit ejendommelige Præg.

I Skæret af den Menneskekærlighed, han fik i Vuggegave,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ser vi hans Personlighed tydeligt forklaret. Den hænger nøje sammen med hans dybe Religiøsitet, den enfoldige, barnlige Kristentro, der er bestemmende for hans Livssyn, og som er bleven næret og styrket i det trofaste Venskab, der fra de tidlige Ungdomsaar bandt ham til Biskop *Mynster*.

Som Stephan slægtede Faderen paa, tager Carl Moderens Blidhed i Arv. Men det Tungsind, som *hun* først skulde lære at føle gennem bittre Erfaringer, var ham *medfødt,* og hans ensomme Liv som Pebersvend gjorde ham endnu mere indadvendt i Tankeliv og Væsen. Og der kan heller ikke være Tvivl om, at hans Barndomshjems sørgelige Forhold og Bevidstheden om Moderens Lidelser har paavirket ham dybt. Han omtaler aldrig hendes uværdige Indespærring, han nævner sjeldent hendes Navn. Men hun har tidlig og silde været i hans Tanke, og Sorgen over hendes Skæbne har til hans sidste Dag været et aabent Saar, der har voldet ham Smerte. Ingen Søn har elsket sin Moder mere inderligt end han, og hans nænsomme Omsorg for Faderen stiller derfor hans Karakter i et endnu skønnere Lys. —

I det Mindedigt som *Oehlenschläger* skriver ved Carl Hegers Død, lader han sig selv blive spurgt om Grunden til sin Sorg over Vennens bratte Bortkaldelse. Hvem er det, Sanger, Du begræder saa dybt? Hvem var han — og hvad var han? Du siger, at „Sandhedsgriflen har skrevet hans Navn i Jordeslægtens Adelstand." Har han da udrettet store og uforglemmelige Ting? Var han en berømt Statsmand? Var han Kunstner? Digter? Og Svaret paa alle disse Spørgsmaal lyder: Nej, nej, han var intet af alt dette! Han var blot en Mand, der elskede sin Næste som sig selv og viste sin Kærlighed i al sin Gerning. „Han var en *Ven* i Ordets bedste og skønneste Forstand."

Og i sin aandfulde Tale ved Carl Hegers Baare spørger *Mynster,* om det kun er i Livets sædvanlige Virksomheder man kan vinde Samtidens og Efterslægtens Beundring. Han giver Svaret ved at minde om den velsignelsesrige Indflydelse, som Carl Heger ved sit trofaste *Venskab* har havt paa alle dem, der „i et halvt Aarhundrede kaldtes ypperlige og ædle i Folket."

Det er som Ven i Forholdet til Datidens bedste Mænd og Kvinder, at Navnet Carl Heger vil bevares. Hvad hans Søster, *Kamma Rahbek,* i hvis Nærhed han færdedes det meste af sit

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Liv, betød for sin Samtid som Kvinde, betød han som Mand, — de var Begge, hver paa sin Vis, det opoffrende Venskabs Apostle. Og naar Bakkehuset i en Menneskealder var Samlingsstedet for saa mange af Danmarks og Norges Berømtheder i Kunst og Videnskab, skyldtes det vel i første Række Husets Værtinde, men Carl Hegers elskelige og ædle Personlighed udøvede en lignende Tiltrækning paa de Besøgende. Hvor nær han var knyttet til Hjemmet derude, og hvor uundværlig han var i det samlede Billede af Huset og dets Beboere, mærkedes af Alle, og ikke mindst af Kamma selv, da han i nogle Aar paa Grund af Striden mellem Rahbek og Oehlenschläger holdt sig borte, og senere, da han maatte flytte derfra og opslaa sin Bolig paa *Amalienborg* som Prins *Christian Frederik's* Bibliothekar.

Carl Hegers Menneskekærlighed fandt sit Udtryk i hans opoffrende Sindelag overfor Alle, — i snevrere Forstand i det uegennyttige Venskab, han viste alle dem, der i Livet stod ham nær. Han havde sin Slægts varme Blod, og hvad han var, var han fuldt og helt, en Modstander af Lunkenhed. Og naar Talen er om hans Værdi som Ven, gør vi derfor bedst i ganske at suspendere vore gængse Begreber om „Venskab" og „Venner", to af Sprogets mest misbrugte Ord. En Ven i Sandhed er kun han, der uden Betænkning bringer personlige Offre, kun han, der af et ærligt Hjerte kan dele min Glæde og Sorg, som om baade Glæden og Sorgen var hans egen.

Carl Heger var i sit Venskab Fanatiker. Havde han levet i hine Tider, da man svor hinanden Troskab under Blodblanding og korslagte Sværd, var han bleven en „Fostbroder" paa gammelnordisk Vis. Nu blev han en „Ven", som Oehlenschläger skriver, i Ordets bedste og skønneste Forstand.

Mynster siger om Carl Heger, at han opfattede alt Skønt og Ædelt med levende Begejstring og var utrættelig i at skaffe det Anerkendelse. Man fandt ikke let Nogen, der „med saa ren, for al Misundelse fri Sjæl" kunde glæde sig over sine Venners Fortrin og deres vellykkede Frembringelser og forkynde deres Pris som han, eller som med en saa levende Indignation kunde fortørnes over enhver Krænkelse, de led — langt over hvad han følte, naar det gjaldt ham selv.

Carl Heger var bleven Student sammen med Biskop Mynsters

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Broder, *Ole Hieronymus Mynster,* den senere ansete Læge, og havde strax sluttet sig til dem begge. Og gennem deres fælles Interesse for dramatisk Kunst knyttedes Bekendtskabet fastere. Baade paa det af Ungdomsvennerne lejede Theater i Nyhavn og i Borups Selskab viste Carl Heger afgjort Talent ikke mindre i Elskerroller, hvor hans Hjertevarme fik et saare smukt Udtryk, end i komiske Figurer, hvor hans tørre, satiriske Humor kom ham ypperligt til Hjælp.

Men ligesom han aldrig, trods sit uomtvistelige Talent og sin Evne til at retlede sine Medspillende med stor Dygtighed, tænkte sig Muligheden af at fremtræde offentligt paa Skuepladsen, ligesaalidt vilde han underkaste sig den Examen, der kunde føre til Præstevirksomhed. Med utrolig Flid og videnskabelig Alvor havde han, strax efter at han var bleven Student, givet sig til at studere Theologi og ved en samvittighedsfuld Grundighed og udbredt Læsning erhvervet sig Kundskaber langt ud over det almindelige, saaledes at han nød Ry for at være en af sin Tids udmærkede og mest søgte Manuduktører. Men hans Beslutning stod fast.

En overfladisk Betragter kunde fristes til at dømme ham som en vankelmodig og ubeslutsom Mand, der ogsaa i denne Retning var en Modsætning til Faderen og Broderen. Men Dommen vil være ensidig.

Hans mærkeligt passive Standpunkt hang sikkert sammen med et af hans væsenligste Karaktertræk, hans Beskedenhed og hans kristeligt ydmyge Sind, der bevirkede, at han ikke taxerede sine Evner efter deres sande Værdi, men ligesaa sikkert var det et Udtryk for Skyhed, den Melankoli og „Særhed", hvoraf ogsaa han havde faaet sin Del i Slægtsarv. Mynster, der havde et dybere Kendskab til ham end nogen Anden, tvivler ogsaa med Rette om, at han havde været helt skikket til at indtage nogen fast Embedsstilling.

Carl Heger havde, ligesom Stephan, sin Ensomhedstrang, men den yttrede sig paa anden Maade. Den kunde gribe ham, naar han var bænket i Vennernes Lag, og da kunde han Timer itræk sidde indesluttet og taus med Haanden støttet mod Kinden og se frem for sig, som om hans Tanker var paa Langfart i det Fjerne. Og dog var han nærværende og havde fulgt Samtalen baade i

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Højden og Dybden, og da kunde han med sin muntre, rammende Satire gengive Diskussionen paa den fornøjeligste Maade og fremstille de Talende med alle deres personlige Ejendommeligheder. Og da var det undertiden, som om „en Dæmon beherskede ham, saa at han ikke kunde standse." Og den dybsindige Diskussion endte i Spøg og Latter.

I Taushed men med hele sin Sjæl har Carl Heger været med i Forhandlingerne, der maaske for ham har aabenbaret logisk Brist eller anden Uformuenhed, og saa river han med et Ryk al Dybsindigheden sønder med sin klare, skeptiske Satire.

Der er om *Michael Wiehe* — den nobleste Skikkelse i dansk Theaterhistorie — fortalt mig tilsvarende Træk. Taus og fjern kunde han sidde i Vennernes Kreds, indtil han pludselig og uventet, snart i stille Alvor, snart i næsten drengeagtig Kaadhed, sagde et Par forløsende Ord, der slog Sømmet paa Hovedet og endte alle Divergenser.

Ogsaa Michael Wiehe var sine Venners svorne Ven baade i Fred og Strid, lykkelig ved deres Fremgang, harmfuld, naar der efter hans Mening tilføjedes dem Uret, hensynsløs, indtil Ubetænksomhed, i de Offre, han kunde bringe dem.

Atter og atter har jeg under Beskæftigelsen med Carl Hegers menneskelige Karakter maattet mindes Michael Wiehes. For mig staar de som Mennesketyper uadskilleligt forenede i al deres sjælelige Ejendommelighed, i deres Renhed, i deres ubesmittede Vandel og ideelle Livssyn. Og det er den samme næsten ærefrygtsfulde Beundring, hvormed de begge omgaves af deres Samtid, og som i Efterslægten lyser om deres Minde. Selv deres ydre Skikkelser har i al deres tilfældige Forskellighed — Michael var sydlandsk mørk, Carl Heger nordisk blond — havt det samme stærke Aandspræg. Og jeg kan ikke frigøre mig for den Forestilling, at saafremt Carl Heger havde besejret sin Skyhed og var fremtraadt paa Scenen, maatte han som Skuespiller være bleven en Kunstner, der i sin Art havde staaet Wiehe nær. —

Naar man betragter Carl Hegers Liv i en samlet Sum og ser, hvad han fik udrettet i sin egen Favør, staar det klart, at den Handlekraft, der var saa energisk og uudtømmelig, naar det gjaldt at virke for Andre, har glippet, naar det gjaldt ham selv.

Hvad bragte han det til i Verden med sine ypperlige Aands-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

evner og al sin Lærdom? Ja, i verdslig Forstand var Resultatet kummerlig magert. Hans Livsløb former sig i de ydre Hovedtræk saaledes: Ophold paa Bakkehuset, beskæftiget med et Studium, der aldrig efterfulgtes af en Examen, — Huslærerpost hos Rosings i Fredensborg, — Lærer ved Christianis Institut paa Vesterbro, — en æsthetiserende Tilværelse paa Bakkehuset, — Bibliotekar ved Prinsens private Bogsamling paa Amalienborg.

Med nøje Kendskab til hans Livsførelse og Karakter forstaar man, hvad Oehlenschläger mente, naar han i sin „Palnatoke" betroede Thorvald Vidførles Rolle til Stephan Heger med den Motivering, at „den var i saa nær Familie med ham efter sin Oprindelse." Det var Carl, paa hvem han under Digtningen af denne Skikkelse havde tænkt, og derfor maatte Broderen Stephan bedre end nogen Anden kunne opfatte og gengive den paa Scenen.

Thorvald Vidførles fredelskende Natur, hans uegennyttige Beundring for Andres Bedrifter men manglende Evne og Trang til at gøre sig selv gældende, hans varmtfølende Hjerte og usvigelige Troskab mod Vennerne og hans Lyst til at fordybe sig i Bøgernes stille Verden, — det var jo altsammen en tro Genspejling af Carl Hegers menneskelige Væsen.

I „Palnatoke"s 2den Akt udtaler Thorvald Vidførle Ord, der kunde klinge med samme Ret i Carl Hegers Mund:

Forskelligt delte Himlen sine Gaver,
Nogle blev givet vældig Handlekraft,
Andre fik ej *den* bedre, rige Del,
Til Gengæld skænkte Himlen dem et aabent
Og trofast Hjerte til at skatte
De Andres Virksomhed. Blandt dem er jeg.
Fra Barnsben var min Lyst at læse Sagn,
At høre Eventyr i Borgestuen, —
Saadan henrinder frydeligt mit Liv.

Og lidt senere siger Palnatoke om ham:

Ingen i Nord er saa berømt som Thorvald
For Godhed, Trofasthed og Hjælpsomhed.
— — — Man vise mig en Christen,
Der staar i milde Dyder over ham!

Thorvald Vidførle er sammen med *Svend Tveskæg* kastet ind i et usselt Fangehul, hvor Gulvet, saasnart Fangevogteren blot

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

trækker i en Kobberlænke, synker i Dybet med dem Begge og overgiver dem til Føde for Jordens hæsligste Kryb. Da opdager Fangevogteren til sin Forfærdelse, at den ene af de Indespærrede er den samme Vidførle, der engang har reddet hans Liv paa et Vikingetog, — *ham* kan han ikke nu overgive til den forsmædelige Død i Ormedybet, og han vil bringe sin Redningsmand i Sikkerhed. Men Thorvald viser med Fasthed hans Tilbud om Frihed fra sig. Han vil følge Svend i Døden, som han har fulgt ham i Livet, — og da løslades de Begge.

Som den digtede Figur i Palnatoke vilde Carl Heger have tænkt og handlet i det virkelige Liv. —

Man har fra forskellig Side om Carl Hegers Natur hørt sige, at den havde et kvindeligt Anstrøg, og jeg er villig til at indrømme Rigtigheden af en saadan Paastand, for saa vidt den ikke tilsigter en Forringelse af hans Karakter.

Ligesom der i Søsteren, Christiane Oehlenschlägers, Natur, trods al sand og ædel Kvindelighed, var et mandligt Element, der bragte *Carsten Hauch* til at tale om hendes „Løvekraft", var der i Carl Hegers et kvindeligt, i dette Ords bedste Betydning. Hans Sinds Følsomhed var større, hans Omsorg for sine Kæres Ve og Vel var ømmere og inderligere, end det er Sædvanen hos Mænd. —

Hverken mundtlig eller skriftlig Tradition giver os Oplysning om Carl Hegers erotiske Liv. Mærkeligt skulde det være, om han ikke med sin smukke og noble Person, sin Rigdom paa Kundskaber, der gjorde Samtaler med ham interessante, og med sit fine, satiriske Lune og rammende Vid, skulde have bedaaret Kvindehjerter, og ligesaa mærkeligt, om hans eget, følelsesfulde Hjerte ikke skulde have havt sine Anfægtelser. Han saa Vennerne rundt omkring sig sukke i Elskovs Sværmeri, han var deres tavse Medvider, deres Trøster og Opmuntrer, og skulde ikke selv have følt Kærlighedens Fryd og Smerte? I det dejlige Fredensborg færdedes han som ung Student mellem Rosings smukke og livlige Døttre og saa sin Ven Rahbek vexelvis tiltrukket af den endnu ungdommelige Husmoder og Datteren, den kokette og spirituelle Jomfru *Ophelia,* og skulde ikke selv være bleven smittet af Sommerluftens Erotik? Og han skulde ikke i Borups Selskab, hvor han optraadte som højt paaskønnet Elsker, have gjort Ero-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

bringer blandt det kvindelige Publikum, der tilhørte Københavns mest udsøgte Kredse?

Vi véd Intetsomhelst med Sikkerhed. Vi véd kun, at han levede og døde som Pebersvend.

Pebersvende er ofte et ufordrageligt Folkefærd. Carl Heger var et ualmindelig elskværdigt Exemplar af Arten. Men han bar dens Præg, allerede før han var ude over Ungdommens Aar.

Medens Stephan var stærk som en Bjørn og med Lidenskab hærdede sin medfødte Legemskraft ved milelange Ture tilfods og iskolde Søbade, var Carls Helbred skrøbeligt, og han satiriserer over sit eget Pylreri. Af hans Korrespondance med Rahbek vil man faa at høre, hvorledes han som ung skranter under sit Ophold paa Fredensborg, og om hans stadigt tilbagevendende Feberanfald. Og da han bliver ældre, lever han, som en ægte Pebersvend, et strengt regelmæssigt Liv efter diætetiske Forskrifter. Han er maadeholden i al Slags Nydelse, vover sig nødig ud i slet Vejr og afskyr af hele sin Sjæl det svinagtige, bundløse Føre, der i Regntiden gør Vejene omkring Bakkehuset ufremkommelige. Han, der ellers aldrig har sin egen Person i Tanken, er ængstelig for sit Helbred, — han der i dyb, kristelig Alvor ikke har ringeste Frygt for Døden og sikkert langtfra vurderer Livet i og for sig som nogen Lykke, synes optaget af Bestræbelser for at forlænge det og ironiserer selv over denne besynderlige Modsigelse. Og hans Søster Kamma kalder ham spotvis med Øgenavnet „*Hufe*", efter den berømte tyske Læge *Hufeland,* Forfatter af „Makrobiotik oder die Kunst das menschliche Leben zu verlängen" og „System der praktischen Heilkunde".

Han var ofte indbildt syg og gør selv Løjer med sin Svaghed, som naar han i et Brev til Rahbek undertegner sig „Din underlige, naragtige, ennyerende og indbildt syge I. C. H."

Carl Heger havde sine smaa Særheder, og man vidste ikke altid, om han spøgede eller mente sine Ord alvorligt; han har havt sine Luner paa Pebersvendevis, maaske i al Uskyldighed været en Smule drilsk i sin Satire, — men hvor gerne tilgav man ham ikke, fordi han paa Bunden var saa kærlig og god! Han var den, der altid blev taget paa Raad, fordi han tænkte saa fint og dømte saa retfærdigt. Naar han i sine smaa Epistler til Kamma i Løjer kalder sig hendes „Oncle" med den Ret, som de fire Aar, han

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

var ældre end hun, gav ham, antydede denne Titulatur hans Stilling i det Rahbek'ske Hus. Men han var i Virkeligheden baade hele sin Families og alle sine Venners „Onkel", i den hjertelige Forstand dette Ord har faaet i Sprogbrugen. Han var den, der mere end nogen anden blev hilst med Glæde, naar han viste sig, den, der gik ud og ind ad alle Døre, lige velsét og lige velkommen, og som altid bragte Hyggen og Freden med sig.

Ungdomsbillede af Anders Sandøe Ørsted. (1778—1860).

At opregne Carl Hegers Venneliste vilde være det Samme som at nævne dem, der i Kunst og Videnskab skulde vinde eller allerede havde vundet Navn i Datidens Danmark: Oehlenschläger og Brødrene Ørsted, Rahbek og Eckersberg, Brødrene Mynster og Thorvaldsen, P. A. Heiberg og Samsøe, — for blot at notere de mest bekendte.

Blandt de mange Venskabsforhold, der kendetegnede Carl Heger, var der dog tre, som blev af særlig Betydning for hans Liv baade i indre og ydre Forstand, og Betragtningen af dem vil derfor kunne tjene til fra forskellige Sider at belyse hans Karakter, — det var de Venskabsforhold, hvori han stod til *Knud Lyne Rahbek, Adam Oehlenschläger* og *Jacob Mynster*. De stiftedes alle i tidlige Ungdomsaar og holdt ved indtil Døden, — det ældste var maaske det, der knyttede ham til Rahbek, med hvem han i en lang Aarrække, med enkelte Afbrydelser, levede sammen under Bakkehusets gæstfri Tag.

Det var ikke Rahbek, men *Christen Pram,* hvem Bakkehusets „Opdagelse" skyldes. Det var oprindelig et Traktørsted ved den

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

gamle Køge Landevej og havde en Tid lang havt en saa notabel Ejer som Statsministeren *Joh. Ludvig Holstein-Ledreborg.* I 1777 var den gamle Bondegaard gaaet over paa Forpagteren af Forhaabningsholm, *Carl Ordings* Hænder, der saa sin Regning ved at udleje Værelserne til københavnske Sommergæster, og en af de første Beboere var Pram, der før havde hørt til Rahbeks nærmeste Omgangskreds. Men Pram havde ikke kunnet dele Rahbeks sentimentale Forgudelse af Mad. Rosing, og denne Meningsforskel havde skilt deres Veje. Nu var de paany falden hinanden i Armene, og Pram havde en Dag indbudt sin genfundne Ven til at opslaa sine Pauluner paa Bakkehuset. Rahbek slog med Glæde til og sov samme Nat for første Gang i den gamle Egetræs Bindingsværksbygning uden at ane, at han med det Samme indviede den til Berømmelsen. Dette skete i 1780. Fra 1787 blev den hans faste Bopæl, og fra 1802 hans Ejendom. I over en Menneskealder skulde den rumme al hans Lykke og alle hans Bekymringer.

Ungdomsbillede af Hans Chr. Ørsted. (1777—1851).

I de første Aar af 1790'erne bor Carl Heger, med hvem Rahbek var truffet sammen i det Rosingske Hjem, paa Strandmøllen og i Borups Selskab, til Stadighed paa Bakkehuset. Aldersforskellen — Carl Heger var elleve Aar yngre end Rahbek — har ikke her været nogen Hindring for et inderligt Venskab. Heger med sit stilfærdige Væsen har sikkert forekommet ældre, og Rahbek, den fidele Dusbroder og evigunge Student, har forekommet yngre end han var.

Rahbek havde i Tidens Løb havt mange af sine Kammerater, f. Ex. I. K. Høst, Rejn, Svejstrup og Poul Møller, boende hos

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sig, men kun paa flygtige Besøg eller for kortere Perioder. Carl Heger blev i aarevis fast paa Stedet, og deres harmoniske Samliv kendte ingen Mislyd. Ved Sommertid flyttede Heger et Par Gange med Rosings til Fredensborg, hvor han fungerede som Huslærer for deres talrige Børneflok, og da kom Rahbek, enten tilfods eller pr. Rustvogn, hyppigt som Gæst derud. Naar de kongelige Herskaber forlagde Residensen fra Fredensborg Slot til Hovedstaden, var det Signalet til, at Theatersæsonen skulde begynde. Saa maatte Rosings bryde op, og da samledes de to Venner atter paa Bakkehuset for den lange Vinter, hvor Heger som Regel slog Følge med Rahbek, naar denne skulde ind for at holde Forelæsninger paa Universitetet, og bagefter fulgtes de atter den lange mørke Vej hjemad, hver forsynet med sin tykke Knortekæp. —

Nedenstaaende Brev fra Carl Heger til Rahbek i Sommeren 1796 er det første, der forefindes fra hans Ungdomsdage. Det har i flere Retninger betydelig Interesse, idet det røber den allerede spirende Pebersvend med det skrantende Helbred, der maa plejes omhyggeligt. Det viser endvidere den Afsmag for Rosing, der snart efter fører til et Brud, der først heles ti Aar senere, da Oehlenschläger har sendt „Hakon Jarl" hjem fra Udlandet, og Carl Heger og Rosing glemmer enhver Misstemning i den fælles Begejstring over Tragedien. Og endelig aabenbarer Brevet Hegers Trofasthed i Forholdet til Rahbek, der i det Rosing'ske Hus ikke behandles efter Fortjeneste.

Netop paa denne Tid gennemgaar Rahbek en aandelig Krise. Han har det foregaaende Efteraar besluttet at fri til den skønne Eline Smidth og har faaet Afslag. Et Par Maaneder senere, i November 1795, er hans Fader, den gamle *Jacob Rahbek,* død, og kort efter dør ogsaa hans højtskattede Lærer og Mester *Tyge Rothe,* og neppe oprinder Aaret 1796, før han ogsaa mister sin nære Ven *O. I. Samsøe,* „Dyveke"s Digter.

Til alle disse Sorger føjer sig en dyb Skuffelse. Hans platoniske Sværmeri fra Ungdomsaarene for Mad. Rosing vedvarer endnu men har tabt betydeligt i Styrke, og naar Længslen drager ham til Rosings Hus, er det nu Datteren *Ophelia,* der er Magneten. Da han ved Foraarstid 1796 erfarer, at den unge *Joh. Chr. Drewsen* paa Strandmøllen har friet til hende og faaet

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Ja, føler han det derfor som en Smerte, og i Sorgen blander sig tillige den bittre Fortrydelse over, at man ikke har ladet ham erfare et Ord om Begivenheden, uagtet han har været Ophelias Ven og Lærer, og uagtet man ikke har kunnet være uvidende om hans Følelser for hende. Denne Mangel paa Hensyn til Rahbek ærgrer ogsaa Carl Heger, der desuden er begyndt at føle sig ilde. Han har tabt Tilliden til Rosing, hvis Væsen synes ham forløjet, og hvem han titulerer Hofraaden, og da han ikke formaar at skjule sine Følelser, betragter Mad. Rosing ham ikke med de samme venlige Øjne som før.

Fredensborg 1. Juli 1796.

Inderlig Tak, bedste Rahbek for Dit Brev. Det glæder mig, at Du er ofte paa Ordrup og lever vel dèr. Du skulde nu have lidt til Gensvar. Min Upasselighed vedvarer. Fire Gange har jeg havt Feberen meget heftig, og den har taget saadan paa mig, at Du knap kendte mig, hvis Du saa mig. Hertil kommer ogsaa, at jeg er i et Hus, som jeg ikke længer finder saa fortræffeligt, som jeg engang fandt det, mellem Mennesker, der vel omgaas mig mildminet, men af hvem jeg dog neppe er elsket og agtet, og som noget nær i denne Tid anser mig for et sandt Huskors.

Vel reder den gode Mad. Rosing tit selv min Seng og sidder undertiden hos mig hele Timer, naar jeg har Feberen, men jeg frygter for, det sker mere fordi det er en Høflighed, som man tror at burde vise mig, end af sand Deltagelse.

Efter Forlydende skal Joh. Chr. Drewsen komme tilbage for at blive her nogen Tid. Tro mig, Hofraaden vil sætte Skik paa ham! Stephan er rejst til Byen idag, og jeg sidder her ene og tygger paa noget China, hvormed jeg skal jage Feberen til Døre, siger *de,* — eller skaffe mig en anden Sygdom paa Halsen, tænker *jeg.*

Gamle Drewsen var her i Onsdags for efter Aftale at bringe Ophelia hjem. Da Rosing og hans Kone sidst var paa Strandmøllen, blev der slaaet Hoved paa Sømmet. Det blev afgjort, at Mariagen skulde holdes saa hemmelig som muligt, da den gamle Drewsen ikke skøttede om at tage mod Gratulationer, saa længe Sønnen endnu er Dreng, og I. C. desuden, naar det blev bekendt mellem Svendene [paa Papirfabrikken] kunde have Chikaner paa Værkstedet. Jeg finder det mildest talt ikke at være jævn Adfærd mod Dig, der saa trolig har delt Sorg og Glæde med dem, at Du ikke ser et Bogstav fra dem om denne Forbindelse. Er det ikke forunderligt, at han ikke søgte Dig sidst, da han var i Byen? Han er ellers meget fidel imod mig i denne Tid. Han siger: god, rolig Nat, min Ven! naar han gaar fra mig om Aftenen. Jeg ved intet andet at ligne ham med end Klapperslangen, der ved sit Trylleri lokker de arme Dyr i sit aabne Gab. Han er undertiden saa engleblid imod mig, at jeg kunde falde ham om Halsen og takke ham hjertelig. Men jeg

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

kommer snart til mig selv igen, og da, Rahbek, da græder jeg stundom, fordi jeg er nødt til daglig at omgaas et Menneske, som jeg dog ikke kan andet end foragte. Konen ser tydelig, at jeg ikke gør noget af *ham* og deraf følger, at *hun* ikke af Hjertet er mig god.

Ophelia er ubeskrivelig venlig imod mig. Jeg har gratuleret hende. Hun lod mig vide, at jeg nu kom i hendes Familie. Hun kom ind til mig igaar og spurgte, om hun maatte hente sit Strikketøj og sidde lidt inde hos mig. Hun har aldrig begegnet mig saaledes før. Hvad skal det betyde? — Man taler ikke anderledes til mig om Dig end saaledes: Har De faaet Brev fra Rahbek? Hvordan lever han?

Maatte jeg kun snart blive frisk, saa takker jeg min Gud, at jeg i det højeste kun er nødt til at blive her 8 Uger. — Din stribede Kjole har Stephan faaet ind med sig. Kan Du undvære den Nankins Frak i nogen Tid, saa jeg det gjerne. Thi jeg maa være yderlig forsigtig, naar det er lidt koldt i Vejret. — Hvor det glæder mig, at Mad. Holbøll strax første Gang, Du talte med hende, indtog Dig, — ja, det vidste jeg nok! — Kan Du undvære en Rigsdalers Penge, saa kunde jeg behøve dem. Din

I. C. Heger.

Dette Brev fra Heger besvares med et fra Rahbek, hvori han meddeler Vennen, at deres Kontubernalskab paa Bakkehuset rimeligvis maa høre op. Forklaringen til denne Beslutning, som vi kun kender fra Hegers efterfølgende Svar, kan maaske for en Del søges i den oprevne Sindstilstand, hvori Rahbek befinder sig.

Fredensborg, 7. Juli 1796.

Dyrebare Ven! Jeg vil ikke dølge for Dig, at det Brev, hvori Du saa temmelig bestemt lader mig vide, at vi maa skilles ad, bedrøvede mig meget. Det vilde være usselt af mig, om jeg troede, gode Rahbek, at kunne takke Dig værdigen paa dette Stykke Papir for den Tid, vi har levet sammen. Kun dette altsaa. Jeg trøster mig med, at Du er overbevist om, at jeg skønner paa, hvad Du har været for mig fra den første Opmærksomhed, Du værdigede mig, og indtil dette Øjeblik: *at jeg vèd, hvor meget jeg skylder Dig.* Du vèd, jeg regner mit Ophold paa Bakkehuset eller rettere vort Samliv for en af de lykkeligste Perioder af mit Liv. Du behøver ingen Forsikkring om, at jeg, saa længe jeg er til, med inderlig Taknemmelighed vil erindre det. Skilles vi, da trøster jeg mig ligeledes ved, at det ikke er vore Hjerter, og at jeg bliver ved at være elsket af Dig som hidtil. Jeg lever vel den Dag, da jeg ser mit varmeste Ønske opfyldt: at se *Dig lykkelig!*

Din hengivne I. C. Heger.

Efter en Uges Forløb faar Heger paany Brev fra Rahbek, der synes at være falden lidt til Ro. Han har aflagt Besøg i Carl

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hegers Hjem paa Nørregade, hvor hans letbevægelige Digtersind har fundet Hvile i Samtaler med den kloge og kvindeligt fine Kamma, og hvor han paatænker at tilvejebringe en Forsoning mellem hendes Fader og Stephan, der et Par Maaneder før har havt sin Debut som Figaro. Og Carl Heger skynder sig med at takke ham:

Elskede Ven! Fredensborg d. 19. Julius 1796.

Paa Dit Brev af 15. Julius skal Du med næste Material- eller Rustvogn faa et fuldstændigt Svar.

At Du har været hjemme hos Mit, er mig ubeskrivelig kjært, baade fordi Du efter Sigende selv har moret Dig, og fordi Du har gjort alle Mine glade, ikke blot den Aften men mange Dage derefter.

Ja, gode, dyrebare Ven! Gjør det Du har tænkt paa, forson ham med Stephan! Jeg er vis paa, at Ingen vil kunne gjøre det saa let som Du! Jeg har vel tænkt paa at skrive ham til, men jeg forudser, jeg vilde ikke kunne udrette det, Du er istand til. Gjorde Du nogen Ting i Verden for Tak, saa vilde jeg forsikkre Dig min Moders, mine Sødskendes og Drewsens inderlige, varmeste Tak. *Mit* Sindelav imod Stephan, uagtet vi desværre! ifølge vore saa forskjellige Temperamenter ikke altid harmonere, kjender Du saa tilstrækkeligt, at jeg ikke behøver at sige Dig, hvor det er mig magtpaaliggende at se ham forligt med hans Fader, da saa mange let af denne Misforstaaelse, eller hvad Du vil kalde det, kunde forledes til at dømme ham, ja, dem begge, ufordelagtig.

Din uforanderlig heng.

I. C. Heger.

St. Hr. Professor K. L. Rahbek i Kjøbh.
Aflev. hos St. Herr Directeur Schultz i Skindergaden.

Netop ved samme Tid sender Kamma til Carl et udateret Brev, hvoraf vi gennem en henkastet Ytring erfarer, at Rahbek jævnligt kommer i hendes Hjem, og mellem hvis Linier hun paa den nydeligste Maade gør Løjer med sin Broders idelige Sygdomsfornemmelser:

Kjære Carl!

At Du befinder Dig vel er mig overmaade kjært, samt at Du har jaget saamange Sygdomme paa Døren. Jeg kan ogsaa fortælle Dig et løjerligt Tilfælde, jeg har havt i denne Tid, som var, at der lang Tid sad noget i Halsen og stak idelig, saa jeg knap kunde taale at spise. Det lod, som om Halsen begyndte at inflammere, og det kunde blevet alvorligt nok. Men nu er det forbi, og forresten fejler jeg ikke det allermindste, ikke engang Uhret i Tindingen ved jeg noget af at sige, men skulde det komme, saa har Du trøstet mig saa

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

godt, at det slet ikke rører mig. — — Jeg maae dog fortælle Dig, hvad Fader og jeg morer os med for nærværende Tid. Gjæt engang, hvormed? Med at se Saturnus i sin Ring, thi at se Jupiter med dens 4 Drabanter er Smaating for os. — — — — At jeg driver Dit Arbejd med at tale efter Folk, ved Du nok, men endnu kan jeg ikke tale efter Rahbek, som stedse beder mig derom. At tale efter Svejstrup er jeg saa øvet i, at jeg converserer ham med sig selv, som Rahbek siger, men han synes dog ikke selv, at det ligner og siger altid: „Men jeg ved dog ikke, om jeg taler, saaledes som Jomfruen taler efter mig." — — — Nu bliver det mørkt, og Brevet skal bort. Du bliver ved samme Lejlighed fri for en Hob Vaas.

Mange Hilsner fra alle herhjemme. Lev vel, gode Broder, og elsk fremdeles Din uforanderlige Søster

K. M. Heger.

E. S. *Vi venter Peder hver Dag, da han allerede i nogle Dage har havt god Vind.*

Det er nu henimod Slutningen af de 8 Uger, som Carl Heger har ment endnu at burde forblive hos Rosings i Fredensborg. Han skriver da efterfølgende sidste Brev til Rahbek og flytter kort efter til Drewsens paa Strandmøllen, hvor man har indbudt ham til at opholde sig om Vinteren:

Kjæreste Ven! Jeg har saa skrækkelig meget paa Hjerte, at eet Brev neppe vil gjøre mig et Qvintin lettere. Jeg vil derfor ogsaa, da Du glæder mig med det Haab snart at se Dig, gjemme til den Tid, hvad der især angaar mig selv og her fremfor andet sige Dig, hvad jeg ved om Conjuncturerne her i Huset.

At vor gode Moder — ogsaa jeg kalder hende saa af et ærligt Hjerte og sandelig ikke for at snakke efter — har været upasselig i nogle Dage veed Du. Jeg skøttede ikke om at lade Dig det vide, førend jeg kunde tilføje, at hun er frisk igjen. Himlen skee Tak!

Hvordan hun forresten lever, kan jeg ikke, tør jeg ikke bestemt sige. Her er, synes mig, imellemstunder lidt Uenighed imellem hende og ham. Sandelig! det undrer mig ikke. Der hører virkelig endnu mere end hendes himmelske Fromhed til at fordrage alle hans Lader. Mig synes det ogsaa, som han ikke altid viser hende den søgte og fremkunstlede Opmærksomhed, han i Din Nærværelse plejer at yttre, og han giver hende undertiden temmelig korte Svar, naar hun ikke bifalder enhver af hans Meninger. — — — — —

I. C. har været her siden Fredag i forrige Uge og bliver her til Søndag. De siger, Drewsens er urolige over, om Baandet vil holde! Ja! jeg veed ikke, hvad jeg skal sige. Auspicierne er unægtelig ikke de gunstigste. J. C. skal ligge i Byen i Vinter. Hofraaden vil vel neppe kunne undvære sin Datter, ifald Drewsens skulde ønske og forlange at have hende hos dem i Vinter. Som sagt — jeg suspenderer mit Judicium: Inden Vinterens Ende vil det sikkert vise sig, hvad man tør vente.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Jeg ligger altsaa paa Strandmøllen i Vinter. Ogsaa derfor takker jeg Dig, ædle Ven! Det Venskab og den Velvilje, jeg møder paa mere end eet Sted, har jeg sandelig størstedelen dit Venskab at takke for. Jeg ved med Vished, at den Godhed, Du bærer for mig, har for en stor Del opvakt de gode Tanker, Drewsens har om mig. Men se, bedste Ven, saa underligt det kanske synes Dig, er det just denne Deltagelse, der ved saa mange Lejligheder og fra saa mange Kanter vises mig, som saa ofte nedslaar mit Sind. Jeg føler, at jeg ikke fortjener Tiendedelen. Kanske kalder Du dette affectert Beskedenhed. Men Sandhed er det dog, trods alle Modsigelser.

Endnu har jeg ikke frasagt mig min Kondition, da *Bentzon* har lovet mig at tiltræde den og blive ved, til de kan faa en anden. Jeg vilde ikke gjerne sætte dem i Forlegenhed og skjøtter paa den anden Side ikke om at beholde det Arbejde længer, end jeg er højlig nødt dertil.

Jeg anser det for afgjort, at Du kommer herud, naar de er taget ind, da jeg formoder at gode Moder har proponeret det i sit Brev til Dig og glæder mig alt i Tanken. Vi skal spadsere til *Gurre*, til *Mariehøjen*, *Sørup* etc. etc og have meget at snakke om.

Du kan ikke forestille Dig, hvor glad jeg blev igaar; jeg fik Brev fra Peder! Jeg venter ham hjem med det allerførste. Han lever, og har, uagtet alle de Fortrædeligheder, de har havt paa Rejsen, bestandig levet i det ønskeligste Velgaaende. O, gid jeg kunde sige det samme om Dig! Tag nu til Takke!

Elsk altid Din hengivneste

C. Heger.

Carl Heger havde paa dette Tidspunkt kunnet spare sig for enhver Bekymring med Hensyn til sin Vens Velgaaende. Rahbek er lykkelig. Han er daglig paa Besøg i Bryggergaarden paa Nørregade, hvor Kamma er voxet hans Hjerte nær, og hvor den stive Hofretsassessor finder Behag i hans Selskab. Og kort efter sker da den længe forventede Begivenhed, at den unge Sømand Peder Heger ankommer til København, og at Kamma i et Par hurtigt henkastede Linier underretter Rahbek derom og samtidig benytter Lejligheden til at lade ham forstaa, at han ikke er hende ligegyldig (se Side 63). —

Nytaarsnat 1796 sidder Carl Heger lunt inden Døre hos Drewsens paa Strandmøllen og bringer Rahbek sin Tak for det svundne Aar. Læser man hans Nytaarshilsen nøje igennem, bestyrkes man i den Følelse, at han er indviet i Sagernes Stilling og nu ser det Ønske, han inderligt har næret, ved at gaa i Opfyldelse. Hvor ofte har han ikke i fortrolig Samtale med Vennen berømmet sin Søster Kamma for hendes rige Aand, hendes Kundskabsfylde og varme Hjerte, mens Rahbek stille har lyttet til!

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Kjære, trofaste Ven! Den 31. Dec. 1796.

Vel er jeg besluttet at rejse til Byen i Morgen, imidlertid turde Vejret samt det at jeg saa tidlig skal op og gaar saa tidlig i Seng, gjøre en Streg i min Regning. I saa Fald, bedste Rahbek, modtage Du da paa dette Blad min varme Tak for Dit *mere end broderlige Sindelag* imod mig i det Aar, der nu om faa Minutter er henlagt. Jeg har levende erindret mig enhver Prøve derpaa, og, kanske! aldrig saaledes følt, hvad Du har været og vil være mig fremdeles, som denne Nytaarsaften — den første i en Del Aar, vi ikke har været samlede eller gaaet sammen til det kjære Bakkehus! Jeg kan ikke, dyrebare Ven! faa i Pennen alt hvad jeg har paa Hjertet. Maa de tilkommende Aar gjøre Dig saa lykkelig som Du *fortjener* det, som jeg ønsker det!!!

Din Dig evig elskende
C. Heger.

Selv om Forbindelsen mellem Rahbek og Kamma ved Aarskiftet 1796—97 endnu ikke er notorisk, er den dog sluttet i deres Hjerters Fortrolighed. Paa sin Fødselsdag den 18de December har Rahbek i al Hemmelighed tilsendt Kammas indespærrede Moder et Brev, hvori han meddeler hende sine Følelser, og han venter aabenbart kun paa en gunstig Lejlighed til at foretage det endelige Skridt.

Lejligheden tilbyder sig den 6. Januar 1797, da han efter et Aftenbesøg hos Hegers vil begive sig hjem og gaar ud i Forstuen for at tage Overfrakken paa, og Kamma følger efter for at hjælpe ham. Han vender sig halvt undselig om imod hende og siger: „Tak, min gode Pige," men kommer da i Tanker om, at denne Tiltale vel neppe passede overfor en stor, voxen Jomfru, men idet han fremstammer en Undskyldning, ser Kamma paa ham med et venligt Smil og udbryder: „Det maa De gerne sige!" „Maa jeg da ogsaa sige *kære,* gode Pige?" spørger Rahbek, og han faar gladelig Tilladelsen. Dermed kunde et Frieri i hine Tider betragtes afgjort. Da Rahbek den Aften havde forføjet sig bort, gik Kamma op til sin Moder og sagde: „Naar Rahbek kommer til Moder imorgen, kommer han som hendes Søn."

Forlovelsen er i Midten af Januar officiel. Rahbek har genvundet sin Livsglæde, og hans Sind er for første Gang i lang Tid bragt i Ligevægt. Nedenstaaende Billet, som Carl Heger i de samme Dage sender ham fra Strandmøllen, er i saa Henseende et haandgribeligt Bevis:

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Kjære Rahbek!

Jeg formoder vi spiller *Sommeren,* som Du har sagt, den 11te ds. Min Rolle lærer jeg og skal komme paa General-Prøven; det er alt, hvad jeg lover. Om forresten en Marionet ikke vilde være lige saa god en Arnekiær som jeg under min nuværende Beskaffenhed, lader jeg være uafgjort. Nok! Jeg spiller den, fordi Du ønsker det. Til den Ende vil Du have den Godhed at bede Laub, eller hvem Du kan, bestille mig i Tide en smuk, helst mørk Kjole hos Schiern og selv ville Du se at bevæge Windau, som Du jo paa første Prøve kan faa fat paa, til at skaffe mig mine Buxer til den Dag. Strømper husker Du vel jeg skal have fra Dig. Kunde jeg faae et Par Sko med, saa var jeg istand til at græde af bare Glæde.

Vale et nos ama! Din

I. C. Heger.

Med Fredag den 31. Aug. 1798, da Rahbek og Kamma Heger rakte hinanden Haanden i Frederiksberg Kirke, uden andre Vidner end Præsten *Marezoll* og Kammas Fader og Rahbeks Ven, *P. Collett,* som Forlovere, oprinder Bakkehusets egentlige Historie, hvori Carl Heger tog saa virksom en Del. Det Samliv mellem ham og Rahbek, der var bleven afbrudt i 1796, blev nu inden ret længe genoptaget.

Naar Rahbek efter endt Dagværk vandrede ind til Byen for at dyrke Theatret, Klubben eller sin kære Frimurerloge, forsøder Carl Heger Kammas Ensomhed. De to Sødskende, der altid havde følt sig i aandeligt Slægtskab med hinanden, bliver, nok saa meget som den altfor stærkt optagne Husfader, dem der giver Bakkehuset Præg. Var Rahbek hjemme, murede han sig inde paa sin Arbejdshybel, hvor han myreflittig sammenskrev de Bjerge af Bøger, der samlede vilde fylde flere Reoler fra Loft til Gulv, og af hvilke kun enkelte Bind er Nutiden bekendte — maaske endda mere af Navn end af Gavn.

Aften efter Aften dyrkede da Carl og Kamma deres gamle Interesser fra Barndomshjemmet — to store, begavede Børn, der var lige oplagte til den dybeste Alvor som den kaadeste Spøg.

Thiele refererer det Indtryk, Carl Hegers Personlighed gjorde netop i denne Periode paa en gammel Dame, der tidt var Gæst paa Bakkehuset, med følgende Ord:

„At nævne Carl Heger, er at nævne Alt, hvad der er ædelt og godt. En mere trofast Ven har aldrig Nogen fundet, et renere, kærligere Hjerte har

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

jeg aldrig kendt, og selv i hans Svagheder maatte man holde af ham. Hans Ansigt var ubeskrivelig udtryksfuldt og bevægeligt. For det komiske havde han den samme Sans som alle disse mærkelige Sødskende, og Ingen var sikker for at træffes af hans godmodige Satire."

Han havde i fuldt Maal Søsterens Evne til at opfange enhver Skæmt og kaste den tilbage i en ny og morsom Form, og en af deres Fornøjelser bestod i at kopiere de dalevende Digteres Versarter og Særegenheder og de opnaaede en saadan Virtuositet i denne Kunst, at man ofte tog Efterligningerne for ægte, indtil pludselig en altfor overgiven Kaadhed eller parodisk Vending opløste det Hele i Latter. Da Oehlenschläger fra 1799, da hans Sværmeri for Christiane Heger var begyndt, blev fast Gæst paa Bakkehuset, tog ogsaa han ivrig Del i disse Løjer, og den store grønne Papegøjes Deklamation i St. Hans Aftenspillet, hvor han parodierer den Guldbergske Poesi, har sit Udspring fra disse muntre Galskaber.

Bag den løsslupne Overgivenhed laa Alvoren. Sammen med Carl — Sprogmestre som de begge var — studerede Kamma med Forkærlighed de sydlandske Sprog, det italienske, det græske, ja, selv det spanske og portugisiske. For Oldnordisk havde hun ringe Tilbøjelighed men læste dog, med Carl, Snorres Heimskringla i en gammel Oversættelse og var vel bevandret i de norske Kongesagaer. Og de faar Oehlenschläger og Mynster med i fornøjelige Sprogturneringer. Kamma giver med et spansk Citat Oehlenschläger en haard Nød at knække, og han gør Gengæld ved at bruge et islandsk, som hun alligevel faar Bugt med. Og da hun sender Mynster et portugisisk Citat, er han parat med sin Hævn og sender hende et hebraisk. Men Carl hjælper hende ud af Kniben og gør ovenikøbet Mynster opmærksom paa en Fejl, han har begaaet.

At de nordiske Sprog ikke i særlig Grad fængslede Kamma, beviser følgende Tildragelse, der tillige giver et levende Billede af de to Sødskendes Samliv. En Vinteraften, da Rahbek er i Klubben, læser Carl op for hende i Saxo Grammaticus. Hun falder i Søvn men vaagner pludselig op, og da hun haardnakket nægter at have blundet, forlanger Carl, at hun skal gengive det Sidste, han har forelæst, hvad selvfølgeligt falder hende besværligt. Saa oplæser han paa Skrømt af Bogen følgende Vrøvle-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

sætninger: „Da svarede Esbern Snare: haver min Ryg ej tilforn været færdig, da bliver den det end mindre i denne Fejdens Tid." Og halvsøvnig som Kamma er endnu, tog hun dette Nonsens for gode Varer og røbede derved, at hun virkelig havde sovet.

Til Forklaring af den ovennævnte mærkelige Sætning bør det oplyses, at Carl Heger bestandig paastod i Spøg, at hans Ryg aldrig var bleven rigtig færdig, og at Mynster i Bakkehussproget gik under Navn af Esbern Snare.

Det er Provst Schmidt, Præsten fra Eker i Norge, hvem Anekdoten skyldes, og han fortæller i denne Sammenhæng tillige, hvorledes Kammas Tilbøjelighed for at give Folk Øgenavne engang bragte hende i Forlegenhed.

Hun kaldte Rahbeks ældre Bekendte med Fællesnavnet „Spækhøkerne". Og da en af dem, en vis Wolfqvarts, i hendes Nærværelse tog sit Ur op af Lommen og sagde: „Jeg faar vel se hvad mit Spækhøker-Ur siger," blev hun flou og rødmede, da hun formodede, at Manden vilde give hende en fortjent Finte. Men i Virkeligheden havde han sagt Ordene i al dyb Troskyldighed, idet han nemlig havde tiltusket sig Uret hos en Spækhøker. —

Dagen viede Carl Heger væsenligst til det theologiske Studium, med hvilket han, som Oehlenschläger siger „aldrig blev færdig, skøndt han hjalp adskillige Kandidater til en bedste Karakter." De theologiske Professorer bad ham gentagne Gange om at affinde sig med Attestatsen, da det dog var dem umuligt at lære ham mere og forsikkrede ham, at han vilde staa sig excellent, da de fra Examinatorierne kendte hans eminente Dygtighed. Ja, selve Sjællands Biskop, den ærværdige *Münter,* indfandt sig en Dag paa Bakkehuset i egen høje Person for at overtale ham til at indstille sig, men Carl Heger skjulte sig for Bispen bag Havens Træer „ligesom Adam efter Syndefaldet for Vorherre, skøndt han Intet havde syndet men tvertimod skulde roses for sine Dyder."

En Tid fungerede Carl Heger, rimeligvis efter Tilskyndelse fra Rahbek, som Lærer ved *Christianis Institut,* men uagtet han var Børneven, var det neppe en Bestilling, der har ligget for ham, og hans Lærergerning har kun været kort. I et Brev, Oehlenschläger i Juni 1800 sender Christiane, skriver han:

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

„Jeg var i Slotskirken igaar med Carl. Han fortalte mig med megen Ligegyldighed, at jeg ikke skal sige Utilfredshed, at han skal være Lærer paa Institutet, saa at han nok ikke er endda saa meget glad derved, som Du tror. Dog — det kan have været *Lune;* man kan ikke saa nøje regne, hvad han siger."

Det har været en dyb og inderlig Fortrolighed, der har knyttet Rahbek, Kamma og Carl Heger til hverandre, og deres Samliv har været præget af den stærke og forskelligartede Originalitet, disse tre betydelige Personligheder hver for sig besad.

Der er neppe Tvivl om, at de to Sødskende, med deres stærkt udviklede ironiske Sans, i al Uskyldighed har drevet muntre Løjer med den stundesløse Rahbek, der ofte var optaget af Ting, der har forekommet dem betydningsløse. Men Ingen har som de havt Forstaaelse af hans gode Hjerte og aldrig trættede Hjælpsomhed. Kamma har i Hjemmet hygget om ham med Ømhed, og paa de lange Ture ind til Byen har Heger travet ved hans Side som i hans Ungkarledage, og Rahbek har i disse Ægteskabets første Aar følt sig usigelig lykkelig med Kamma og den Ven, der trofast delte baade Alvoren og Glæden med dem. Hans Virksomhed som Skribent stod i Flor, hans store Kærlighed til Theatret fyldte ham, — endnu havde ikke Næringssorgen banket paa hans Dør med sin haarde Kno, og endnu havde der aldrig været en eneste Misstemning mellem de Tre. Og da den endelig kom, fordi Carl Heger paa Bakkehuset ikke fandt tilstrækkelig Sangbund for Oehlenschlägers Poesi, som han lidenskabeligt beundrede, døde dog Venskabet mellem dem aldrig hen. Selv i Adskillelsens Dage var deres Sjæle forenede i Tanken. Og dengang Udjævningen og Forsoningen paany bragte dem sammen, flammede Venskabet op med den gamle Styrke, og da var det Carl Heger, der stod med Palmer i Hænderne.

Hans Venskab med Oehlenschläger var bleven sluttet efter deres første Møde, og da Oehlenschläger forlovede sig med Christiane, fik det en ny Impuls. Men det var dog Begejstringen for Svogerens digteriske Genialitet, der gav Carl Hegers Venskab den sidste og kraftigste Besegling. Og i de Stridigheder, der stod om Oehlenschlägers Poesi, var han blandt dennes paalideligste Vaabenfæller, og hans milde, fredsæle Natur kunde hidses op til flammende Vrede, naar man ikke lod Vennen vederfares Retfærdighed.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Rahbek var med Sind og Skind det 18de Aarhundredes Barn. Han erkendte Oehlenschlägers Geni, og at der med ham var født en ny Poesi til Verden, — men han betragtede den med hildede Øjne gennem en svunden Tidsalders Briller og kunde med sin bedste Vilje ikke anerkende den efter fuld Fortjeneste.

Blandede der sig mon ikke fra Rahbeks Side tillige et Stænk af Skinsyge i hans Uvilje mod den unge, sejrrigt fremstormende Oehlenschläger? Hvem tør dømme?

Vanskeligere lader Kammas afgjorte Reservation sig forklare. Hvad var det, der bevirkede, at hun — hvad hun, ærlig som altid, tiistod aabent og uforbeholdent — hellere *læste* et af Shakespeares Dramaer end *saa* alle Oehlenschlägers opførte? Savnede hun i dem den engelske Bardes vældige Kraft, hans Menneskekundskab og dybe Humor? Saavidt jeg vèd, har hun ikke udtalt sig i Enkeltheder om dette Spørgsmaal. Men, sikkert er det, at hun væsentlig delte Rahbeks Syn, og at deres Forhold til Oehlenschläger kun periodevis var helt hjertevarmt, og til hans Søster Sophie Ørsted, hvis Natur kun i ringe Grad harmonerer med Kammas, nærmest køligt. Ogsaa Brødrene Ørsted stikler undertiden til Aanden paa Bakkehuset.

Muligt er det endvidere, at Rahbek har følt sig tilsidesat, da Oehlenschläger sender Manuskriptet til „*Hakon Jarl*“ — ikke til ham, Svogeren, den ansete Skribent, Læreren ved den kgl. dramatiske Skole, Dramaturgen fremfor Nogen, men til Ørsted.

Nok er det, — da Anmodningen kommer til ham om at forelæse Tragedien i Familiens og Beundrernes snevre Kreds, melder han sig fra og dækker sig bag Undskyldningen om Mangel paa Tid istedetfor ved en saa højtidelig Lejlighed at sætte alle andre Hensyn til Side.

Afslaget har været et Stik i Hjertet paa Carl Heger og gav Stødet til det pinlige Forhold, der skulde opstaa mellem Bakkehuset og ham, men som først kom til fuldt Udbrud, da Striden om „*Frejas Alter*“ blussede op. —

I Maj 1809 fik Carl Heger Ansættelse som Prins *Christian Frederiks*, den senere Christian den 8des, Privatbibliothekar og tog fast Bopæl paa Amalienborg Slot, og den ægteskabelige Konflikt, der netop ved den Tid fandt Sted ved det unge Hof,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

har han paa nærmeste Hold været Vidne til. Christian Frederik var i 1806 bleven formælet med *Charlotte Frederikke,* Prinsesse af *Mecklenburg-Schwerin,* 1810 opløstes Ægteskabet, og 1815 fejrer han Bryllup med den Augustenborgske Prinsesse, ~~*Charlotte*~~ *Amalie*.

Virksomheden som Bibliothekar, og paa et saa exklusivt Sted, har passet ypperligt for Carl Hegers stille, kontemplative Natur. Den var ikke forbunden med tungere Ansvar, end hans Beskedenhed kunde bære, og han havde jo alle Dage været en Elsker af Bøger og boglig Syssel. Det undrer ikke, at han med sit fine, indtagende Væsen og sin diskrete Holdning, hos Prinseparret nød en Bevaagenhed, der i Tidens Løb næsten fik Karakteren af fortroligt Venskab. Han har havt den fornødne Kultur og klare Forstand til at bevæge sig frit i de kongelige Sale og har været lige langt fra overdrevne Rygkrumninger og upassende Fraternitet. Og Livet ved Hoffet har sikkert været rigt paa snurrige Fænomener, der har afgivet kosteligt Stof for hans komiske Sans. At hans Ironi ikke sløvedes under de højfornemme Omgivelser ses af Joh. Chr. Drewsens Optegnelser, der giver en kort Karakteristik af hans menneskelige Personlighed, og hvori man tillige faar et Indtryk af Hegers lune Skepsis overfor Prinsen.

„Carl Hegers Liv svandt hen mellem Bøger og uafrudt Læsning. Han var, som jeg sagde ham, indbildt syg, hvorfor han til Gengæld kaldte mig *„den indbildt Friske"*. Han var en Mand med Kundskaber og meget Lune, naar han var vel stemt. Hvad han frygtede mest af Alt var at blive „klevsende", det vil sige svedt. Han havde som Søsteren Kamma sit eget Sprog, som den, der ej kendte deres Terminologi, havde ondt ved at forstaa. Han kunde ret godt gøre maliciøse Bemærkninger, naar hans Lune opfordrede ham dertil. Saaledes gik han en Dag igennem mit Køkken, og da han saa' en Høne, som Pigen just havde skaaret Hovedet af, holdt han hurtigt Haanden for Øjnene og udbrød: „Uh! Det gaar mig Pennedød [Pinedød var hans Livséd] ligesom min Prins, — jeg kan ikke taale at se Blod!" Dette blev nemlig sagt kort efter at Prins Christian havde maattet flygte fra Norge paa en Tid, da Nordmændene, der just ikke havde vist Heltemod, bebrejdede ham Fejghed. Men aldrig saasnart var disse Ord undslupne ham, før han ganske forskrækket sagde: „Du maa Pennedød ikke fortælle det til Nogen!" " — —

Da Mynster har faaet Efterretning om Carl Hegers Ansættelse som Bibliothekar, skriver han til Kamma:

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

„Det gør mig ondt, at De og *Hufe* skal skilles ad, baade for Dem og for ham. Aarsagen, hvorfor jeg ikke har sagt dette før, er at det aldrig er faldet mig ind, og jeg maa have et meget urigtigt Begreb om hans Embede, da jeg endnu ikke véd, hvorledes det kan fordre hans bestandige Nærværelse i København."

Havde han kendt Forholdene tilbunds, vilde han maaske ikke have taget sig det nær, at Rahbek og „Hufe" ikke længere boede under samme Tag. Det var vistnok netop paa det rette Tidspunkt, Skilsmissen kom. Omtrent samtidig sender Kamma følgende Brev til Mynster:

„Jeg beklager Dem meget i Henseende til Deres Inqvarterings-Plager, og har idelig Strid med Hufe, der slet ikke kan, eller ikke *vil*, begribe, at Indqvartering kan være til Besvær, naar man ikke har Mangel paa Levnetsmidler. Hufe er overalt, siden han er bleven Bibliothekar, vel saa *stædig* som tilforn. Forleden Aften, da han var i det Lune, kom jeg i en meget ivrig Disput med ham om Brevskrivning. Han blev nemlig vred, fordi jeg, i Anledning af et Brev jeg havde faaet fra Mad. W., og i Anledning af hans Ønske om, at jeg maatte komme i ordentlig Brevvexling med hende, sagde, at jeg nok kunde have Lyst dertil, men at Correspondance ikke interesserede mig, medmindre den var hyppig og uafbrudt, og at jeg af den Slags ikke kunde indlade mig paa mere, end den ene, jeg har. Han paastod, at man skulde skrive sjældent, da Breve ellers nødvendig maatte blive floue, og at det var meget urimeligt at skrive saa ofte, som jeg skrev til Dem. Jeg mente derimod, at det ikke kan nytte at skrive uden til Mennesker, der ere saa *nøje bekendte* med hele Ens Liv og Levnet, at *Alt*, hvad der vedkommer En, kan antages at interessere dem. Men jeg kunde ikke overbevise ham."

Allerede før det afgørende Brud mellem Oehlenschläger og Rahbek indtraf, synes Forholdet mellem Carl og Kamma at være kølnet, om end kun i ydre Forstand. I Virkeligheden elsker de to Sødskende hinanden lige saa inderligt som før. Og for Udenforstaaende er Misstemningen skjult. Kun Mynster er indviet i Sagernes Stilling. I et Brev til ham, vistnok fra 1812, skriver Kamma, at Carls varme Venskab for Præsten i Spjellerup bringer hende til af hendes ganske Hjerte at tilgive ham at han ikke mere synes at „hænge saa stærkt" efter hende, og at han bestandig opvarter hende med at anstille Betragtninger over, hvor besværligt det er at gaa ud til Bakkehuset. „Dette er nu vel i sig selv ikke Hufiskhed" siger hun tilsidst, „men jeg kan dog godt mærke, at jeg ikke længer er, hvad jeg altid

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tilforn har været, hans *kæreste* Søster, men ai Christiane har faaet min Plads."

I de næste Par Aar er dog Carl Heger en stadig og kær Gæst paa Bakkehuset. Af de to nedenstaaende, hastigt nedskrevne Billetter fra 1813 og 14 ser vi, i hvor nær Kontakt han endnu staar med Kamma, der endogsaa besørger sin Broder Pebersvendens Vask:

Tak, kære K. M., for Erkyndigelsen om mit Befindende. Det er desværre Fjas med mig endnu: mit Hoved er forstyrret, ligesom Uhrmagerens i Fjor, et Øjeblik førend han faldt om ved Palaiset og døde.

Jeg har en fæl Rygpine, og jeg ved ikke hvad for Djævelskab i Underlivet — men det er dog vel ikke af nogen Consequence. Skrækkelig besværlig var Touren mig ind i Aftes, thi jeg havde en heftig Feber, men ved mine Indpakningstheorier i Sengen i Nat, hvorved jeg imorges kom til at dampe lidt, haaber jeg dog, som sagt, at Upasseligheden for Størstedelen er hævet.

Om jeg gaar til Bakkehuset iaften med Job er uvist. Dog er det muligt, dersom jeg befinder mig bedre opad Dagen og Vejret bliver ved at være saa jomfrunalskt, som det nu er. Din

C. Heger.

ST/

Fru Rahbek paa Bakkehuset!

Du vil maaske synes, gode K. M., at jeg er lidt vel ublu at sende Dig saa stor Pakke til Vask; men min Mening er ingenlunde, at det skulde besørges paa een Gang, hvorved Du jo maatte komme til at bie med Dit eget Tøj. Kan Du i en 5—6 Uger efterhaanden skaffe mig noget rent, saa er jeg vel tjent og vil være meget tilfreds. Tro, at jeg paaskjønner Din usigelig store Godhed mod mig paa saa mange Maader og med saa betydelig en Hjælp som Vask er — i disse besværlige Tider.

Tak for igaar. Vi kom excellent til Byen. Fru Abildgaard er ubeskrivelig rørt over jeres Godhed mod Loise, der kom hjem forskrækkelig beruset af alle Bakkehusglæderne.

Din C. Heger.

7 Skjorter. 9 Halstørklæder.
11 Kraver. 2 Lommetørklæder.
1 Vest.

Men Carls Besøg paa Bakkehuset bliver færre og færre, og den skriftlige Korrespondance, som de har vedligeholdt, selv naar de mødtes jævnligt, ebber efterhaanden ud. Den finder fra Carl Hegers Side sin foreløbige Afslutning i nedenstaaende Anmodning, der viser den Trang, han altid følte til at hjælpe, hvor han kunde.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

20. April 1816.

Kjære Karen M.!

For at det ikke skal blive forglemt, som let sker, naar man blot mundtlig siger En noget Sligt, giver Deres Oncle eller rettere sagt Deres Broder sig den Frihed at intinuere Dem skriftlig følgende Begjering.

Mad. Gjemsøe, Enke efter en Lærer ved Roeskilde lærde Skole, søger om Understøttelse til Husleje, nemlig om en Gratification eller et Tillæg for i Aar til den Pension, hun har fra Duebrødre-Kloster i Roeskilde. Ansøgningen er til Stifts-Directionen, og det skal fornemmelig komme an paa Stiftamtmanden. Vilde Du ikke formaa den gamle Oehlenschläger til at lægge et godt Ord ind for hende hos bemeldte Herre?

Din C. Heger.

Det er ikke Stedet her til i Enkeltheder at udrede Traadene i den tragikomiske Skæbne, der forfulgte „Frejas Alter", der den 18. Maj 1804 var bleven forkastet af Theatret første Gang, og som, efterat det fra Syngespil var omarbejdet til Komedie, forkastedes anden Gang den 26. Juli 1816, og endelig, efter et mislykket Forsøg paa at omstøde Censorernes Kendelse, den 5. Sptbr. samme Aar forkastedes for tredje og sidste Gang, indtil det efter alle disse bittre Fødselsveer omsider naaede frem til Opførelse i 1828 og spilledes *to* Aftener med en *Maaneds* Mellemrum.

Her har det kun Interesse at fastslaa, at da Oehlenschläger i 1816 indleverede Lystspillet „Frejas Alter" og halvt paa Trods af den Censur, der i 1804 fordømte Stykkets altfor drøje Overgivenhed, havde drevet Overgivenheden endnu et godt Skridt videre ud i Farcen, satte Svogeren og Vennen Rahbek, der sammen med Etatsraad *Olsen* nu var Theatrets Censor, med koldt Blod sit Navn under Dødsdommen. Og da Oehlenschläger sendte de to høje Herrer en Skrivelse, hvori han med udmærket Motivering underkender deres Dom og kræver sit Stykke antaget og opført, lader de sig ikke rokke en Tomme fra deres Beslutning.

I sin bornerte Smag ansaa Rahbek den burleske Komik for at være under Kunstens og Theatrets Værdighed. Han tilgav den hos *Molière* og *Holberg* paa Grund af deres Komediers ypperlige Karakterskildringer og nyttige Moral. Han saa dem desuden under Kulturhistoriens Synsvinkel og betragtede deres overdrevne Komik som karakteristisk for deres Tidsalder.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Den overgivne Glæde var Rahbek selv personlig ganske fremmed. Han kunde være fuld af Skælmeri og lunt vittig men lod sig aldrig rive med til løssluppen Lystighed, og man hørte ham aldrig skoggerlé af Hjertet. Naar Bakkehuset genlød af de mange barnlige Løjer, var Rahbek en af de mest reserverede Deltagere i Festen.

Men hvorledes det nu end forholdt sig med hans æsthetiske Dom om Stykket, maa man finde det sneversynet og taabelig bornert, at han overfor en Digter af Oehlenschlägers høje Rang ikke afholdt sig fra at gaa efter sin egen, skæve Næse. Han kunde *sub rosa* have forsøgt at paavirke Oehlenschläger til at holde Stykket tilbage, og naar Forsøget var glippet, kunde han rolig have overladt Digteren det Ansvar for Stykkets Opførelse, som hans Berømmelse var stor nok til at bære. Det klædte Rahbek ilde at optræde som æsthetisk Formynder for Oehlenschläger, der i Aarenes Løb havde beriget Theatret med saa mange herlige Skuespil. Og dobbelt taabelig og fornærmelig maatte Forkastelsen forekomme, naar man tog de gyselige Makværker i Betragtning, som Direktionen baade før og senere gladelig lod slippe ind over Scenen.

Men Dommen var afsagt. Rahbek og Olsen var de stærkeste og stod for første og sidste Gang i deres Liv enige ved hinandens Side. Oehlenschläger blev stillet i Offentlighedens Skammekrog — — — og Carl Heger satte i henved to Aar ikke sin Fod over Bakkehusets Dørtærskel.

Han har naturligvis, lige saa lidt som vi, anset „Frejas Alter" for et Digterværk af Betydning, men han har harmet og skammet sig over at se Nationens største Digter behandlet som en Skoledreng. Den Undervurdering, som Oehlenschläger bestandig har været Genstand for paa Bakkehuset, har nu faaet et saa haanende Udslag, at Carl Hegers Retfærdighedsfølelse oprøres, og, ærlig som han er, agter han at vise sine Tanker i Gerning og Handling.

Den Tid, der nu kom, har været drøj at gaa igennem baade for Rahbeks og Carl Heger, — mest for Kamma, hvis Hjerte hang saa inderligt ved Broderen. Men hendes Stolthed fornægter sig ikke. Da *A. E. Boye* forsøger at udvirke en Forsoning, skynder hun sig med at forhindre hans Forehavende.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

„Hvad min Broders Udeblivelse angaar," skriver hun den 20. Decbr. 1816 til ham, „da beder jeg Dem endelig ikke gøre et eneste Skridt i denne Sag; thi jeg maa oprigtig tilstaa, at det for Rahbeks Skyld vilde krænke mig, om han nu, da Oehlenschläger ikke er i København, kom efter i saa lang Tid ikke at have været her. Jeg holder sandelig lige meget af ham, enten jeg ser ham eller ej og ligesaa af min Søster, fordi jeg tror om dem Begge, at de behandler Smaating altfor vigtigt, og ere vel tilbøjelige til at fordømme Enhver, der ikke ser Oehlenschläger med *deres* Øjne."

For Carl Heger er det, der er sket, alt andet end Smaating. For første Gang i mange Aar tilbringer han ikke sin Juleaften paa Bakkehuset. Han pynter Træet hos Oehlenschlägers. Aaret løber ud, og det nye gaar ind, men der er stadig ingen Forbindelse mellem Amalienborg Slot og Bakkehuset uden pr. Post, og endda er det kun den ene Part, der skriver.

Saa oprinder Carl Hegers Fødselsdag den 14. Juni 1817, og Kamma sender sin Broder den kærligste Hilsen. Endnu er han standhaftig. Men da Kamma den 19. Oktober fylder sit 42de Aar, formaar han ikke længere at lægge Baand paa sine Følelser, og saa sender han hende følgende smukke Brev, hvori han endogsaa stiller hende i Udsigt, at de personligt kan mødes — rigtignok ikke paa Bakkehuset, hvor den fæle Rahbek huserer, men paa neutralt Territorium, hos den kære *Job*, der fra 1812 har sagt Spjellerup Præstegaard Farvel og er bosat i København som Kapellan ved *Frue* Kirke.

Kjære Karen Margrethe!

Da jeg vanskeligen vilde kunne faa et Bud ud til Dig i Morgen, saa har jeg besluttet paa Weltheimsk Viis at antage en Forberedelsesfest i Anl. af den 19de Octbr., og paa samme (den 18de) at tilstille Dig de smaa Geburtsdag Presenter, jeg peu à peu har samlet til Dig og som, henhørende for det meste til Bureaulivets Fornødenheder, ville, haaber jeg, ikke være Dig ukærkomne.

Din kærlige Erindring af den 14 Juni rørte mig ubeskriveligt, og det var en stor Synd af mig, at Du ikke erholdt anden Tak fra mig end den med *Stine*. Hvorledes Sligt har været muligt, det vil Du bedre selv kunne forklare Dig og vil vist ogsaa, Du, som efterat et Par Breve fra Dig er blevne ubesvarede af mig, er vedbleven at skrive kærligt til mig, vide bedre at undskylde end jeg *nu* gider gjort nogen af Delene.

Kjære K. M.! Det er ingen *egennyttig Partiaand* hos mig, der adskiller os saalænge. Jeg har kun — jeg siger det uden lidenskabelig Bitterhed — holdt med den, *der efter min Overbeviisning har Ret og vil beholde den, naar Ingen af os er mere;* havde *jeg* kunnet forebygge, hvad der skete eller

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

dog i det mindste *Maaden*, hvorpaa det skete, jeg havde vist ikke forsømt mig, og havde jeg kunnet tilbagebringe for nogen Varighed de anstændige og smukke Familieforhold, som nu og da i temmelig lange Perioder har fundet Sted, jeg var ikke bleven borte saa længe, og ingen Ting vilde glædet mig mere. Du maa ikke tro, at der i nogen af disse Ord ligger nogen skjult Bebrejdelse til Dig, som jeg gjerne troer har gjort hvad der stod i Din Magt. Jeg har ikke glemt Bakkehuset eller Noget af hvad der i den Henseende ikke bør glemmes af mig, skjøndt jeg i saa lang Tid ikke har været der, og Vanen ikke at se Eder, har ikke gjort mig ligegyldig ved den lange Adskillelse, eller ved hvad der angaaer Eder, det være Ondt eller Godt.

Disse faa Ord maa være nok sagt ved denne Anledning. De kunne i sig selv ikke forbittre den Behagelighed, som jeg haaber det vil være Dig, dog engang at se Dig erindret af mig.

Jeg haaber, saafremt ingen Upasseligheder forhindrer Dig derfra, at Du tager ind imorgen for at høre Onkel Jobs Slutningsprædiken angaaende Reformationen, og at vi derefter ses hos ham, hvor Du uden Tvivl ogsaa vil finde Præsten fra Eger, der er den samme rare Fyr og ganske den samme gamle gode *Brumbrølikum*, som han var 1812 eller da han var her sidst.

Med alle gode Ønsker er og forbliver jeg

Kjbhvn. d. 18 Oktbr. 1817. Eders C. Heger.

Dette Brev har gjort Kamma saa glad, at hun den paafølgende Dag sender sit Faktotum, Stine, ind til Amalienborg med en lille Billet, hvori hun for første Gang giver Carl en Antydning af den Lykke, hun vilde føle ved at se ham igen paa Bakkehuset.

„Jeg har," siger hun, „betragtet enhver af Dine nydelige Gaver med Glædestaarer, — men den ringeste af dem, rakt mig af Din egen Haand, vilde været mig kærere end alle tilsammen, tilligemed alle de øvrige skønne Sager, jeg fik."

Naar Carl Heger alligevel foreløbig holdt sig tilbage, har Grunden maaske været at søge paa en anden Kant. I Slutningen af Oktober 1817 kommer Baggesen tilbage til København og havde sin jævnlige Gang hos Rahbeks, med hvem han spiller et utiltalende Dobbeltspil, snart som deres beundrende Ven snart som deres haanende Modstander. Baggesen var i Egenskab af Oehlenschlägers bittreste Fjende afskyet af Carl Heger som den lede Pest, og Frygten for at møde denne „Kamæleon", hvis Natur var Hegers polare Modsætning, har afholdt ham fra at genoptage sine Besøg paa Bakkehuset, ligesom det overhovedet var ham en Torn i Øjet, at Rahbeks ikke afbrød dette fornærmende Bekendtskab.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Saa indtraf i Begyndelsen af Aaret 1818 en Begivenhed, hvis Alvor greb saa dybt i de to Sødskendes Sind, at Ønsket om en Udsoning blev saa levende i dem begge, at Tilnærmelsen endelig skete.

Sophie Ørsted, Oehlenshlägers elskede Søster, døde den 9de Februar. Kamma og hun havde ikke forstaaet at værdsætte hinanden, og Forholdet mellem dem havde altid været køligt. Men Dødsbudskabet bevæger Kammas kærlige Hjerte, og af sin Haves faa og fattige Vinterblomster binder hun en skøn Krans til hendes Kiste, og i sin Sorg over at Sophie Ørsted er gaaet bort, uden at Misstemningen imellem dem er blevet hævet, sender hun Carl Heger et Brev, hvori hun lader ham forstaa, at hun, svag og afkræftet som hun ofte er, venter, at hendes egen Død ikke er fjern. Denne Tanke lader hende ikke Ro. Skulde hun dø, vilde Carl maaske komme til at føle den samme bitre Anger, der nu piner hende selv, fordi hun ikke fik rakt Sophie Ørsted en kærlig Haand til Afsked.

Provst *Schmidt,* der var Bakkehusets trofaste Ven, traf Carl Heger kort efter at denne havde modtaget Søsterens Brev, og greb Anledningen til at indskærpe ham Nødvendigheden af at knytte Forbindelsen paany, og Carl Heger giver ham Haanden paa at ville følge med ham ud til Bakkehuset en af de nærmeste Dage. Den 16de Februar 1818 møder Carl Heger „Klokken $3^1/_2$" hos Schmidt, og paa Vejen til Rahbeks medtager de „Tante Drewsen", Fabrikant Chr. Drewsens Enke af tredje Ægteskab. Om den egentlige Begivenhed skriver Provst Schmidt:

„Denne fortræffelige og brave Kone arbejdede undervejs paa endmere at overtyde Carl Heger om det Ugrundede og Urigtige i det Skisma, som hidtil havde været mellem ham og Rahbeks. — Fru Rahbek modtog sin Broder med hjertelig Glæde, uden at der paa nogen Side blev gjort nogen videre Forklaring. Da Rahbek kom hjem fra sine Forelæsninger, var den første Hilsen mellem Svogrene lidt kold og Forholdet lidt spændt, men det gik snart over, og Alting kom i det gamle Glid. Ved Bordet blev der passiaret, drukket Punsch og sunget, og vi skiltes ret muntre ad Kl. 11. Da Heger og jeg havde fulgt Tante Drewsen hjem, ledsagede jeg ham til Amalienborg, og han takkede mig ret hjerteligt, fordi jeg havde medvirket til at faa det gamle Baand knyttet igen."

Ogsaa mellem Rahbek og Oehlenschläger spillede Døden den milde Forsoners Rolle. Da de i Efteraaret 1818 mødtes ved Ole

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hieronimus Mynsters Grav, rakte Oehlenschläger Haanden til Rahbek og tilskrev ham kort efter det skønne Brev, der slutter saaledes:

„Nu er vi Venner igen, og lad os være det for Evigheden. Altid bliver Bakkehuset mig kært! Du mødte mig tidlig med Opmærksomhed, Kærlighed og hædrende Agtelse — som et ungt Menneske uden Beskyttelse. Du opmuntrede mig til mine første Skridt, nu skal Du ogsaa følge med mig, Rahbek, Arm i Arm!"

Det gamle smukke Forhold er lykkeligt genoprettet mellem Bakkehuset og Carl Heger og forstyrres aldrig senere af nogen Mislyd, og selv om han i Mellemtiden er voxet fastere til Oehlenschläger og dennes Hjem end før, har vistnok blandt Søstrene Kamma bestandig Førstepladsen i hans Hjerte. Og Skildringen af hans Forhold til hende kan passende afsluttes med efterfølgende Skrivelse, den sidste, der er opbevaret fra hans Haand.

18 Okt. 1820.

Kjære Karen Margrethe!

Denne lille Foræring, som her medfølger, skulde naturligvis først være afleveret go Søster i Morgen. Men saasom jeg ikke nenner at sende *Molinari* til Bakkehuset i værre Søl end det vel allerede er bleven, med hans sædvanlige Chaussure (Skoe og Strømper), saa har jeg ej villet opsætte Forsendelsen deraf til i Morgen, da Vej og Vejr let kunde blive ugunstigere.

Du har længe savnet et Barometer; jeg haaber derfor, at denne lille Present ej vil være uvelkommen.

Jeg tilføjer blot, at da et saadant Meubel seer ret pænt ud i et Værelse, saa synes mig Du skulde have det hængende hos Dig i Din Dagligstue, enten paa en af Pillerne mellem Vinduerne, eller paa Væggen mellem Døren og Chiffonièren, temmelig nær Dør-Listen. Er Kakkelovnsvarmen ej skadelig for det, saa kunde det maaske bedst ophænges mellem Klaveret og Kakkelovns-Nischen, tæt op til Nischen. Derom maa Du tage *Molinari* paa Raad, som i Gaar meente, at han skulde bringe det selv, eller hvem der i hans Sted bringer det, som formodentlig ved Besked om Sligt.

Adieu jusq'au revoir! Din hengivne Broder

C. Heger.

I Forholdet til Rahbek er Carl Heger den elleve Aar yngre Ven, medens han i Forholdet til *Oehlenschläger* er den otte Aar ældre. En saadan Aldersforskel mellem Mennesker har i fremrykkede Aar mindre at sige, men i Ungdomstiden, da Ven-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

skabers Grundvold lægges, desto mere, og den har sikkert nok givet Hegers Venskab for Rahbek et andet Præg end det, der bandt ham til Oehlenschläger. Og mon jeg ikke har Ret i Formodningen om, at naar hans Forhold til *Mynster* var det inderligste af de tre, har ogsaa den Omstændighed, at Aldersforskellen her var den ringeste, havt nogen Indflydelse.

Da Oehlenschläger som en attenaarig Knøs sukkede for Christiane, var Carl Heger i hans Øjne en halvvejs ældre Herre, hvis satte Væsen har givet ham yderligere Værdighed, og hvis Protektion det var vigtigt at vinde. Han blev i den vanskelige Tid, da gamle Heger var Oehlenschläger ublid, et paalideligt Bindeled mellem de to unge Elskende, og det glemtes ikke.

Der er ikke heller Tvivl om, at Oehlenschläger i alle afgørende Spørgsmaal har hentet Raad og Vejledning hos sin kloge, ældre Ven, og naar Striden i Anledning af „Frejas Alter" blev ført ud i de yderste Konsekvenser, baade privat og for Publikums Forum, har den ellers fredselskende Carl Heger havt sin Andel deri.

Og da hendes Forlovede i August 1805 drog ud paa sin store Udenlandsrejse, har Christiane fundet rig Trøst i Samtale med Broderen, der nærede saa varmt et Venskab for Oehlenschläger. Hans Begejstring for hvad Svogerens Muse indtil da havde frembragt var ubetinget, og dog skulde den stige endnu højere. Han bandtes jo ikke af Rahbeks snevre Kunsttheorier, hans aandelige Horizont var videre, og han havde Evnen til at give sig fuldkomment hen i Glæden over Andres Lykke.

Christianes Udtalelser om Carl Heger, og det lange Brev denne samtidig sender til Oehlenschläger, da hans „Hakon Jarl" er ankommet til København, giver tilsammen en levende og rørende Karakteristik af hans Personlighed.

„I Torsdags," skriver Christiane til Oehlenschläger, „ankom alle Dine Herligheder. Om Aftenen var jeg hos Ørsteds for at vise Sophie mit Brev. Vi besluttede strax, at „Hakon Jarl" skulde læses Søndag Aften. Jeg paatog mig at skrive ud til Bakkehuset for at høre, om det var Rahbek belejligt, og fik det Svar, jeg længe havde anet, at Rahbek ikke havde Tid i saa lang en Række af Aftener, saa vi maatte slaa os af Hovedet, at *han* skulde læse Stykket for os. Carl satte saa mange „Pænnedø'er" paa, at *han* ikke *kunde* læse det, men da han længe havde betænkt sig, sagde han, at han forbandet gerne vilde. Jeg forberedte ham paa, at Fader kom med til Ør-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

steds, — nu blev han meget forskrækket og forsikkrede, at Fader vilde sige, han læste „snavs" for. Men da Karen Margrethe og jeg trøstede ham, fattede han Mod. Han gik strax hen til Dr. Ørsted for at læse paa Stykket og blive saa bekendt med det, at han kunde i det Mindste læse Haanden uden Standsning, men Du kan let tænke, at jo mere han læste, jo mer angst og bange blev han, og at han samme Aften ganske tabte Modet. Fra det Øjeblik han havde lovet at læse det for os, havde han intet Andet i Hovedet end det svære Arbejde, han havde paataget sig. Hvert Øjeblik foreslog han et Menneske, som han svor paa kunde læse Stykket tusinde Gange bedre for, end han. Rosing var ham idelig i Hovedet — — —"

Herefter følger Carl Hegers eget Brev, der faar yderligere Interesse ved Omtalen af Mødet mellem ham og Rosing og deres Udsoning efter flere Aars Adskillelse.

„I en bestandig stigende Rus af Glæde over Alt, hvad jeg nu efterhaanden i tre Dage har hørt om Dig og fra Dig, Du herlige Fyr! har jeg levet og lever jeg saa at sige endnu. Du kan let forestille Dig min Uformuenhed i en saadan Forfatning at udgyde mig for Dig og at skrive Noget, som der var nogen Mening i. En lille Begyndelse paa ogsaa at lade Dig se lidt fra mig, vil jeg imidlertid denne Gang lade følge med Karen Margrethes Brev. Hun beder mig ogsaa saa indstændig derom. Og skjøtter Du da om det, at jeg engang imellem skal continuere, saa vil det vel ogsaa ske. Gud ved, hvor gjerne jeg vil.

Din „Hakon Jarl" blev da, som Du nu alt ved, læst for os af Rosing. At fortælle Dig, hvorledes dette gik til, samt hvor velsignet og undertiden komisk han teede sig i denne hele Sag, troer jeg vil more Dig. Tillige erfarer Du, hvad der bør geraade mig til Undskyldning, i Fald Du, som skulde smerte mig usigeligt, skulde have Noget imod at det er sket.

Da vi ikke kunde udsætte det, til vi kunde faa Rahbek, saa var det jo mig, Du, i Mangel af ham, havde udnævnt til at forelæse det. Hvor kjært det var mig, kan Du forklare Dig selv. Men — kjæreste Oehlenschläger! Du tænkte naturligvis ej paa nogen Fremmed i den Kreds, hvori det skulde læses, og Din Godhed for mig og Dine bedre Tanker om mig, end jeg fortjener, voldte da det Bedrageri, at Du kunde tro mig i Stand til at komme blot nogenlunde vel fra sligt et Arbejd. Det blev imidlertid afgjort, at jeg skulde læse det.

Men jo længer jeg tænkte paa det, jo tungere følte jeg mine Kaar. Jeg sov ej den første Nat. Profanere har jeg aldrig følt mig. Aftenen før indfandt jeg mig hos Hans Christian for at læse Stykket først for mig selv. Jeg læste den første Act for ham; men nu forvissedes jeg om, at jeg vilde komme bestialsk fra det, om aldrig af anden Grund, saa fordi Frygten derfor vilde være uovervindelig.

Jeg besluttede nu paa Hjemvejen, at jeg næste Morgen tidlig vilde gaa op til Rosing, bede ham forløse mig. Han og hans Kone havde for ej længe

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

siden vist mig en Artighed, som jeg havde lovet mundtlig at takke for, men som dog kanske aldrig var sket, hvis ej dette havde drevet mig, uagtet jeg længe ikke har havt det allermindste Nag til ham. Jeg vidste, hvor enthusiastisk en Beundrer og Ven, Du har i ham, og at Du havde læst „Frejas Alter" for ham, før det blev indleveret; jeg ansaa det for afgjort, at Du havde og læst „Hakon Jarl" for ham, hvis Du havde været her; jeg vidste, at han er en Mand, der kan bevare Hemmeligheder, kort og godt, jeg fandt ikke mindste Betænkelighed. Jeg kom derop, og i et Øjeblik var det gamle Bekjendtskab fornyet. Han var mig i alle Maader, som jeg ønskede, og det var mig strax, som om jeg havde været der Dagen i Forvejen. Jeg betog ham strax det eneste Paaskud, han kunde benytte sig af, hvis han af samme Frygt, som jeg, skulde faa Lyst til at give mig Afslag, ved nemlig inderlig at beklage hans idelige Upasselighed, hvorpaa han naturligvis forsikkrede mig, at han samme Dag befandt sig meget vel. Jeg begyndte nu at komme frem med mit egenlige Ærinde, og bad om en Samtale i Enrum.

„Gaa ut, Børn! og Du med, Moder!" Jeg begyndte nu og var meget veltalende en Tidlang. Da jeg var færdig, flød han over af Eloger over Dig og sagde tilsidst: „Jeg er saa glad, saa glad over at se Dig, min gode, gode Carl! at jeg ved saa Gu' ikke, hvad jeg skulde kunne nægte Dig, naar Du bad mig om det."

Dog ønskede han en Udsættelse; men da jeg forsikkrede ham, at den var umulig, lod han sine Instruender afsige, og vi satte os strax ned for at læse det, hvilket hun da fik Lov at høre paa.

Da første Act var læst, udbrød han: „Det er et fortræffeligt Stykke! O, det er et guddommeligt Stykke!!"

„Bliver det da antaget?" spurgte jeg.

„Ja, Gu' gjør det saa!"

Vi læste videre, men alt som han blev nærmere bekjendt med Olaf, kom der undertiden i Pauser, hvori vi blev afbrudte, lidt Fushed frem; han fik nemlig Lyst til at spille Olaf. Hvor Grib siger: *„Han sejler paa Elivagas Bølger til Niffelheim,"* udbrød han: „Gud, hvilke Linier! O, nej, de er alt for dejlige! Jeg ser ham sgu sejle!"

Om Auden sagde han: „O, men hvad *det* er en vanskelig Rolle!"

Engang sagde jeg til ham om Hakon: „Det er en nordisk Hedning, Rosing!"

„Ja, en skrækkelig, en forfærdelig Afgudsdyrker!" — Tro ikke, gode Oehlenschläger, at jeg, som tidt spaser i Utide, skriver alt dette, hvorover Du ogsaa maa grine, fordi det Comiske, der passerede under Læsningen, nu mere fylder mit Sind end Dit Stykke. Nej, jeg har ikke Andet i Hovedet, og faar længe vanskeligen Andet i Hovedet, end Dit Stykke.

Hvad Indtryk Scenen i Hulen, den sublime Epilog, kort hver enkelt Del gjorde paa os, og det Hele, da vi var færdige — det er umuligt at udtrykke Dig. Hvad han havde sagt, da første Act var læst, gjentog han endnu mere exclamativt, da han havde læst hele Stykket.

Hun var ikke mindre fortryllet af Stykket, end han.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hvor glade vi Alle samledes om Eftermiddagen hos Ørsteds, hvorledes vi forresten helligholdt Din Fest, det maa Karen Margrethe og Christiane sige Dig, og har de alt sagt Dig. Jeg vil nu blot tilføje, at efter mit Skjønnende læste han Stykket i det Hele taget godt, og Hakon og mange Ting, som Du kan sige Dig selv, ganske fortræffeligt. Jeg vilde ønske, Du havde hørt ham sige: *„Guldharald, Graafeld! — Hvad vil I mig, Piger!* osv." Jeg sagde endelig til ham: „Nu, Rosing! Skal nogen anden Dødelig spille Hakon, end Du?" „Nej," sagde han, „jeg troer det s'gu inte."

Og nu, gode, velsignede Oehlenschläger! Jeg var den Ringeste af alle dem, der hørte Din „Hakon", men dog ved jeg, Du forsmaar ikke min Tak. Tak altsaa tusinde Gange! Jeg var den Ringeste, men det forekom mig dog under Læsningen, som om jeg var meget bedre, end jeg plejer. Jeg ved ikke, hvis Talenter eller hvor Manges jeg skulde besidde, og ikke villig ile hen og vinde Krandsen om Din Tinding. Jeg maa da vel ogsaa have nogen Kunstfølelse, om jeg end, naar jeg vil forsøge at udtrykke mig, vanskeligen undgaar at sige noget Skurrende. — Levvel! Tak, fordi Du saa kjærlig erindrer mig i Dine Breve, og behold mig altid som hidindtil kjær!

Din C. Heger.

Hvor velkomne disse Brevskaber har været Oehlenschläger, ser man af hans Svar til Christiane, hvori han blandt Andet siger:

„Hvad der især har glædet mig, er, at dette Digt har bragt Carl og Rosing sammen igen efter saa mange Aars Skilsmisse og Uvenskab. Det har ogsaa bragt Rosing i min Søsters Hus."

Da Oehlenschläger kommer hjem fra Udlandet og, den 17de Maj 1810, holder Bryllup, indtræder hans og Carl Hegers Venskab i en ny og betydningsfuld Fase. Hos det unge, nygifte Par gik Carl ud og ind, og efterhaanden som Aarene gik, følte han i den Grad deres Hjem som sit eget, at det ikke sjældent hændte, at man kunde træffe ham under Barberens Haand i Oehlenschlägers Studereværelse. Aaret før Brylluppet havde han tiltraadt sin Stilling paa Amalienborg, og som vi har set, var han begyndt med at anstille Betragtninger over, hvor besværligt det var at spadsere ud til Kamma paa Bakkehuset. Vejen til Oehlenschlägers Hus er kortere og bekvemmere og falder nok saa naturligt for hans Følelser.

Hjemmet hos Oehlenschläger har desuden en Tiltrækning, som Bakkehuset med alle sine Herligheder bestandig maatte savne: *Børn.*

I April 1811 saa' Christianes Førstefødte Lyset, en lille Pige,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

der efter Grevinde *Schimmelmann*, der holdt hende over Daaben, fik Navnet *Charlotte*. I 1813 og 14 fødtes Sønnerne *Johannes* og *William* og i 1818 kommer endelig det sidste og fjerde Barn, *Marie Louise*, til Verden.

Alle disse Børn hang med en rørende Kærlighed ved den milde, trofaste Onkel Carl, der delte deres Glæde og Bekymringer, og som havde saa let ved at gaa ind i deres Forestillingskreds, fordi han havde det samme Barnesind som de. Og med sin klare Forstand og sit stille, lune Humør forstod han at more dem, saa at det forekom dem som en Fest, naar han traadte ind i Stuen, hvad han gjorde dagligt — ja, ofte flere Gange dagligt.

Marie Konow, f. Oehlenschläger, fortæller i sine Erindringer, at Onkel Heger var saa elskværdig og morsom, men undertiden kunde rigtignok hans satiriske Sans virke nedstemmende paa hende, naar han f. Eks. gjorde Nar ad hende i den Periode, da hun skiftede Tænder. Saa tog han en Brødskorpe og skar den til, saa at den lignede hendes mangelfulde Tandrække og stillede den op foran hende til Beskuelse. Hun mindes ogsaa et skrækkelig slet Maleri af hende, som Oehlenschläger engang havde ladet en daarlig Maler producere for at give ham en Fortjeneste. Paa dette Billede stirrede hun stivt hen for sig og holdt en grim, rød Rose i sin knyttede Haand, og Onkel Carl kunde da finde paa at lade som han forestillede Marie paa Maleriet. Saa satte han sig i højtidelig Positur, ligesom hun paa Billedet, og engang hentede han en stor rød Kobberkasserolle i Køkkenet, som han tog i den knyttede Næve, og saa stirrede han ligesaa taabeligt som hun ud i Luften.

Om Søndagen kom ofte den gamle Oehlenschlägers Vogn, en stor klodset Karét, ind til Byen fra Frederiksberg og rullede frem foran Bispegaarden, hvor Digteren boede, for at hente Børnene ud til Slotsforvalterboligen. Paa disse Ture var Carl Heger næsten altid med. Saa spiste de ustandseligt Stikkelsbær i Haven baade før og efter Middagsmaden, og fra Frederiksberg Bakke gjorde man gerne en lille Afstikker ned til Bakkehuset, hvor Tante Kamma lavede sin udmærkede Te, der bestod af den fineste Peçço Haysan og andre fine Sorter, som hendes Fader, der forstod sig paa Alt mellem Himmel og Jord,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

havde lært hende at blande. Og saa var der en stor lang Julekage fra den berømte Bager Hamborg, hvoraf Rahbek altid tog den yderste forbrændte Del. Det var i Anledning af denne Julekage, som man bestandig trakteredes med hos Rahbeks, at Oehlenschläger sagde, at skøndt der ikke var Børn paa Bakkehuset, var der alligevel „en evig Jul" derude. —

Hvor inderligt Carl Heger var knyttet til det Oehlenschläger'ske Hus, faar man et levende Indtryk af ved at læse nedenstaaende Brev, som han sender Svogeren, da denne er paa Udenlandsrejse med Baron *Bertouch*. Det har paa samme Tid kostet ham Overvindelse og været ham en Glæde at sammensætte dette lange Brev, der giver et højst værdifuldt Bidrag til Skildringen af hans Personlighed.

Naar han pludselig tiltaler Oehlenschläger med det ceremonielle „De", naar han gør Løjer med sin Pebersvendeangst for at vove sig ud i vaadt Vejr eller beklager, at den lille Charlottes Hænder ikke tegner til at blive kønne, da de ligner Oehlenschlägers, der vitterligt havde meget skøntformede Hænder, faar man gennem denne sære Blanding af lun Ironi og Hjertelighed et slaaende Indtryk af hans Væsen og Taleform.

Kjøbh. d. 18de Martii 1817.

Kjæreste Oehlenschläger!

Jeg ved ikke, min gode Ven, hvad det er for en Forbandelse, der altid har hvilet over mig, at jeg aldrig i mit Liv har kunnet begynde et Brev af nogen Længde til en Ven uden med at bede om Forladelse for begangne Fejl. Saaledes ogsaa nu, da jeg omsider bryder overtvært og skriver Dig til. Du har i Dine velsignede Breve flere Gange forlangt Brev ogsaa fra mig. At Du hidindtil ikke har faaet noget, maa du ikke kalde Forrædderi af mig eller Troløshed, som I saa ofte har beskyldt mig for. Grunden er, rent ud sagt, ingen anden end den, hvilket Du jo desværre ogsaa altfor godt ved, at jeg lige saa lidt kan skrive som snakke, jeg kan ligesaa lidt i Almindelighed sige Noget, der kan gjøre behageligt Indtryk, som at underholde ved at sladdre vidt og bredt: at altsaa, hvad jeg smurte sammen, Lidet eller Meget, vilde synes mig, efter Christianes, Bojes, Hauchs og Hjorths Breve, ikke kunde være nogen Amusement for Dig. Hvorom Alting er: Jeg giver Christiane nogle Linier med fra mig i sit Brev idag, da det maaske endnu turde være hende lidt besværligt at skrive saa meget selv, som hun ellers gjerne vilde. Da hun lagde sig, ængstede jeg mig meget, da man jo aldrig kan vide, hvad Vending en begyndende heftig Upasselighed kan

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tage. („Død og Pine, — sku' hun falde fra! Aah — har ingen Nød!" sagde Din Fader.) Gud ske Lov, at det nu er saa godt som forbi. Hun har havt det slemt nok i mange Dage, men hun har dog altid været munter. Mynster har set flittig til hende, hun har havt mange Visitter, læst i Dine Breve og mange af Dine Skrifter, og Will. har uafladeligen kravlet op til hende i Sengen og kysset hende og skraalt, som Du kan vide, uden at kunne dæmpes, naar Molle vilde have Ro til at læse.

Hvad jeg da nu videre kan sige Dig, bliver neppe Andet end en Attestation af Alt, hvad Du angaaende Dig selv, Christiane og Børnene allerede ved. Saa meget jeg glædede mig, da det blev afgjort, at Du skulde rejse, og saa bevæget jeg var ved Din hjerteligt rørende Afsked med os, kan Du tro, at jeg ogsaa har glædet mig over Alt, hvad vi siden har hørt fra Dig, at Du holder af Bertouch, at Rejsen hidtil er gaaet saa lykkelig og vel af, og at Du har nydt saa udmærket Agtelse allevegne, og været rørt over Dine kjære Erindringer af os Alle og Din usigelig elskværdige Hjemve.

Hvor interessante Dine Breve i alle Henseender er os, behøver jeg ikke at sige. Jeg har med Christianes Tilladelse, *omissis ommittendis,* læst dem for Mynster (for Ole, ogsaa for hans Kone og hans Børn), og Alle har været usigelig rørte over Dig og ret godtet sig over Dine herlige Beskrivelser over Alt; Dit sidste Brev om Racine og Voltaire er jeg ikke saa ganske au fait med endnu, det er jo en Bog til at studere. Boje og jeg glæder os til, at Du vist, naar Du kommer hjem, vil læse over fransk Litteratur, som der jo aldrig er sagt noget ordentligt om, hvoraf man lærte Noget, hverken af Rahbek eller Nogen af de Andre, der raaber saa meget paa den franske Smag. — — At jeg har set flittigt til Christiane og Børnene, vil Du vel tro. Ordentligvis kommer jeg et Par Gange om Dagen og ikke sjelden endnu flere. Christiane har indrettet sig paa en ordentlig Fod. Hvad Din Søster lovede Fichte, nemlig altid at gjøre Fornuften til Princip for sine Handlinger, det finder jeg, at Christiane virkelig gjør. Hun holder sig meget indgetogen, kommer ikke til Fru Bruun, som er rigtigt af hende, kun til min Fader om Torsdagen og imellem til Reinhardt og Borries'. Hun er lidt tankefuld undertiden, men dog for det meste levende og munter, læser, fornøjer og beskjæftiger sig med Børnene, sysler med sin Contrabog med Boghandlerne og gjør og har gjort Alt, hvad der i den Henseende kan gjøres og glæder sig over, at det nu er et godt Stykke nærmere den Tid, da I skal samles igjen. Hun har dog ogsaa Cercle hos sig engang imellem, og man maa da arbejde sig gjennem en Mængde Frøkner, Riddere, Conferentsraader og Etatsraader, inden man kommer hen til hende i Sophaen, hvor hun sidder indhyllet i et hvidt Shavl med en dejlig bred Blomsterbord om. Jeg havde den Fornøjelse forleden at blive forestillet af hende for D'hrr. Chateaubriand-Boje, Humboldt-Hauch og Schlegel-Hjorth. Samtalen blev meget snart om Dem og Deres Rejse, som vi Alle syntes allerede havde dannet og udviklet Dem, og om Deres seneste Arbejder, som alle bleve meget roste. — Boje spiser hos Christiane hver Onsdag, og jeg længes ordentlig til den Dag. Vi drikker da Din Skaal og sidder og passiarer saa for-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

nøjeligt om Dig og om Dine guddommelige Breve, som vi, naar der er kommet et nyt, læser efter Bordet. Undertiden er ogsaa Hjorth med. Sidst, da dette var Tilfældet, havde lille Wille i Forvejen spurgt: Kommer Oncle Carl idag, Moder. „Ja." Og Boje? „Ja," Og Hjorth? „Ja." Er det ikke velsignet, at den lille Kjæltring ved, hvem der hører til Cirkelen? Bevidne kan jeg, at Børnene voxer alle meget og er friske og sunde. Lotte bliver meget smuk; det Bredagtige ved Næsen forsvinder, og Ansigtet nærmer sig mere og mere den smukke Oval, som jeg troer, man kalder den caucasiske. Hendes Øjne bliver hver Dag mere levende og sjælfulde, men Hænderne bliver desværre ikke kjønne, thi de ligner dine. Christiane læser flittigt med hende, og hun vil om faa Uger læse fuldkommen færdigt, hun reciterer nydeligt udenad Dedicationen af Frederiksbergdigtet og synger ganske velsignet: „Kong Ludvig drager med sin Hær" og Zincks Romance i „Joseph". Et sødt Træk var det af hende forleden, da Christiane laae, og Boje og jeg spiste i den gule Stue, at hun gik fra os ind til sin Moder og græd og bad om at maatte spise hos hende, fordi det var hende saa underligt derinde hverken at se sin Fader eller Moder ved Bordet. Lille Wovle blev hos os men var stum og alvorlig, sikkert ogsaa af samme dunkle Følelse. Jeg kan ikke sige Dig, hvor meget jeg holder af den Dreng. Den Hengivelse og dybe Natur, der synes at stikke i ham, er noget guddommeligt. Mens Christiane laa, kom han ofte til Sengen, lagde Hovedet op til hende og sagde: „Hvis Dreng er jeg?" Men dum og cujonisk er han imellem, som Du ved. Som f. Ex. forleden, da der skulde begraves en Livjæger. Da Toget nærmede sig, anede han nok, hvad der vilde ske og begyndte at skrige: „Moder! Cathrine! Hold paa mig!" Men da Skuddene nu havde fornøjet ham, og der siden gik en Livjæger forbi, raabte han: „Moder! Moder! Der gaar en Livjæger! Skal han ogsaa begraves?" Skjøndt der er ingen Tvivl om, at alle Børnene har udviklet dem overordenligen i den Tid, Du har været borte, saa tænker jeg dog tidt paa, at de vilde have været det endnu mere, hvis Du havde været hjemme, som saa mageløst paa alle mulige Maader kan opvække og underholde Børn. Spadseretourene med Oncle Carl blev der ikke noget af. Det evige Sølevejr har ikke villet tillade det. At komme hjem med saadanne Unger med klamme eller vaade og kolde Fødder er ængsteligt. Hu! Det vilde været gyselig ubehageligt, om jeg af Hærdetheorier, som da ogsaa maatte være kommet hovedkuls over mig, havde overtalt Christiane til at lade Drengene gaa ud med mig og Sygdom derved var paadraget dem. Jeg har spadseret 2, 3 Gange med dem, men det siger Intet, at det ikke er sket tiere. Værelserne er jo rummelige og luftige. Christiane lukker op hver Dag, ligesom Du gjorde, og Børnenes Udseende er frisk og sundt. Men om ogsaa dette ikke var Tilfældet, saa husker jeg, hvad *Jean Paul* siger om Bønderbørnene, der holdes indespærrede hele Vinteren over i snevre, qvalmhede Stuer, og som kige blege og gustne gjennem Vinduerne: *„Mit der Frühlingssonne blühen sie wieder auf, und rothen schneller als die Äpfel."*

Jeg fortryder meget, at jeg ikke i den Tid, Du har været borte, har tegnet

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

op i en Dagbog alt Mærkeligt og Elskværdigt jeg har set og hørt af Børnene, og hvad de Andre har fortalt mig om dem, saa havde jeg kunnet glæde Dig mere. Thi jeg ved, at det er saa meget Detail som muligt, dem angaaende, Du helst vil have.

Du siger saa meget Smukt og Kjærligt i Dine Breve min Fader angaaende; det har rørt mig og været mig ret usigelig kjært. Det glæder ham, kan Du tro, og han elsker ogsaa Dig ubeskrivelig højt, er ligesaa stolt af Dig som Christiane og jeg, og hader Dine Fjender ligesaa bittert som vi. Vi taler, naar jeg er hos ham om Tirsdagen, næsten om intet Andet end om Dig, eller hvad der har Rapport til Dig. Forleden spiste Karen Margrethe hos ham. Hun kom til at nævne paa eengang Hjorth og Baggesen, for en Fejls Skyld, lidt despecterligt. Han svarede heftig og kort: „Jeg skal bede Dig ikke at nævne de To i eet Aandedrag!" Lisbeth, som havde været derinde, kom ud og sagde: „Jesus! Herren blev bleg og sagde vredt Noget til Fruen, og hun blev rød, — nu bryder det vist løs!"

Paa Bakkehuset har jeg ikke været endnu. Det gjør mig tidt ondt, naar jeg tænker paa K. M., som dog for det meste har vist sig kjærligsindet imod mig, og som vel tror, at det nu ogsaa er af ren Ligegyldighed mod hende, jeg bliver borte. Rahbek, som nu er Din Collega, hører jeg aldrig Noget om. Han arbejder i samme Plan som Baggesen og er paa sin Maade ligesaa ond, siger ligesaa djerve Personaliteter som han og gjør Sibbern, P. Wegner, Hauch, Hjorth og Enhver, der ikke er af samme Mening som han, til Gale. Jeg kan ikke læse ham; jeg lader kun, naar jeg faar et Blad af ham i Haanden, Øjnene løbe ned ad Siderne og finder da for det meste Galdesyge paa hver Side og Sludder om Digterskrig og Pugeskoler. — — — Der er i dette Øjeblik en inderlig Forening og god Forstaaelse mellem Veteranerne i Litteraturen: Pram, Baggesen, Rahbek, Thaarup, Sander. — — Pram vil have Sibbern excluderet af det Scandinaviske Selskab og af Fabricius' Klub, Hjorth relegeret. De tage sig Alle saa kjærligt af Baggesen og vil saa gjerne redde ham ud af hans Forlegenhed i Anledning af Trylleharpen. Jeg vil ikke skrive Noget om sidstnævnte Skidt, da Hjorth og Boje vist har skrevet og vil fremdeles skrive Dig Alt, hvad der vedkommer den Sag. — Jeg besøgte Din Fader forleden. — — Paa Comedie kommer jeg som sædvanlig jævnlig og tænker da paa Dig, som jeg tænker mig paa samme Tid i bedre Skuespil. De tærsker her evig Et og det Samme. — Der er endnu ikke givet Andet af Dig end Hugo (kort efter Din Afrejse) og Røverborgen, som gives 3die Gang paa Fredag. Ved Enden af første Forestilling lød et meget almindeligt: „Leve Oehlenschläger!" Mad. Frydendahls Birgitte var ganske forbandet, hun havde et afskyeligt Gesicht og vilde synge som en gammel Kjærling, og saa blev det hverken til Sang eller til Tale. Faa vi ingen Bedre, saa er det evig Tab, at Mad. Spindler gav Rollen fra sig. — Jeg har i Anledning af nogle Garderobesager, som jeg skulde laane til dem i Odense, adskillige Gange været hos Ryge paa hans Contoir. Jeg havde ordentlig været bange for at gaa til ham. Man havde sagt i de Dage, at han havde pryglet Eenholm. Men han var meget manerlig og indtog mig virkelig ved at tale i mine Tanker

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

saa forstandigt og uaffecteret om Alting, Theatret angaaende. Det indtog mig ogsaa meget for ham, da jeg spurgte ham om Baggesens Trylleharpen, og han svarede Pæreskidt! Det var skrækkeligt, saa foragteligt han talte om Directionen. Det er hans Mening, at man ikke bør gjøre Noget, som kan bidrage til at forhale Sammenstyrtningen af det hele raadne Væsen. Det er dog noget Respectabelt saa ganske at leve for sin Metier som han. Han er paa Theatret fra Kl. 9 om Morgenen (de faa Øjeblikke undtagen, da han er hjemme at spise til Middag) og til det er forbi om Aftenen. Han lærer sine Roller dèr, siger dem højt, tager saa et, saa et andet Stykke af en Dragt paa, ser sig i Spejlet, for at faae Character til at svare til Physiognomie og Udvortes. Jeg nægter ikke, det stødte mig, at han ikke spurgte til Dig, førend jeg gav ham Anledning dertil. Men ligesom han er meget bagvasket, er Du maaske ogsaa bagvasket hos ham. — — Steffen har indgivet sin Ansøgning om Afsked. Jeg ser ham aldrig. Til Christiane kommer han ikke.

Hvad siger Du om Job som er bleven Medlem af Directionen for Universitetet og de lærde Skoler? Han gaaer tilvejrs! Heibergs Psyche er udkommen. O. Mynster siger, det er skidt i slet spansk Sluddermaner og affecteret græskagtig, med en vidtløftig slet Fortale. — Nu er der intet Videre, kjæreste O., end at bede Dig tage til Takke med disse Linier og undskylde det forskrækkelig Aphoristiske. Her har været Renden hos mig, og jeg har været meget forvirret deraf. Jeg havde gjerne opsat at skrive til næste Postdag, dersom jeg ikke havde frygtet for, at Christiane skulde blevet mig altfor gram derover. Jeg glæder mig med hende over, at Rejsen er forkortet og til den Tid, da Du kommer til Tydskland igjen, hvor jeg anser Dig for at være i dit egentlige Element.

Din hengivneste

Hr. Prof. Oehlenschläger
R. af D.

C. Heger.

I et langt mindre omfangsrigt Brev nogle Maaneder senere glæder han Oehlenschlägers Faderhjerte ved at give ham nye Oplysninger om Børnene. Heri skriver han bl. A.:

„Lille Wovle [Sønnen Johannes] explicerer sig stundom endnu lidt besværligt. Jeg tegnede nylig til ham en lille Engel med Vinger, som sidder paa en Potte og blæser Trompet. Den lille Slotsforvalter kan se smidskende sødt op til En, stampe med den ene Fod og sige med sin Faders sepulcrale Stemme: Hroars Sada!!"

Carl Heger har med sit jævne Humør og sin harmløse Satire fungeret som en udmærket Sikkerhedsventil, naar Oehlenschlägers og Christianes Heftighed kogte over og bragte en forbigaaende Misstemning i det daglige Samliv.

Naar Børnene var uartige, var det mellem Forældrene bleven

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Vane at undskylde dem med, at de havde „Orm", og at man derfor maatte bære over med dem. Saa hændte det en Dag ved Middagsbordet, at der mellem Oehlenschläger og Christiane opstod en Rivning, der endte med, at han i flammende Vrede rejste sig og gik sin Vej. Christiane var nedbøjet, og der indtraadte en uhyggelig Pause, som Carl Heger pludselig afbrød, idet han med et beklagende og undskyldende Sideblik til Søsteren udtalte de forløsende Ord: „Du kan tro, han har Orm, Christiane!" —

Ingen, med Undtagelse af hans Hustru, har fulgt Oehlenschlägers digteriske Løbebane med en saa levende Interesse som Carl Heger.

Hver Gang en ny Tragedie skulde løbe af Stabelen, gik Heger Dage forud omkring i nervøs Spænding. Og naar Aftenen kom, gemte han sig — incognito — højt oppe i Galleriet, og han har neppe sparet paa Bifaldet, hvis han har kunnet finde Lejlighed til at faa det anbragt. Efter endt Forestilling var han en sikker Gæst i Digterhjemmet og kunde da fortælle saa morsomt om sine Oplevelser paa Galleriet, at det blev silde Nat, før man kom til Ro.

En Aften var han kommen til at sidde ved Siden af en Madam, hvis ualmindelige Tykkelse krævede Plads, og med hvem han derfor ikke kunde undgaa en Gang imellem at komme i intim Berøring. Madammen har aabenbart troet, at hans Tilnærmelser ikke var helt ufrivillige, thi paa én Gang vendte hun sig i dydig Indignation om imod ham og raabte: „Jeg syn's dog, at den Herre skulde være en Smule aartelig!" „Min gode Madam," svarede han saa med sin milde, stilfærdige Stemme, „det er mig virkelig komplet umuligt at sidde anderledes paa disse smalle Bænke."

At en Bebrejdelse for ukyske Tilnærmelser, ovenikøbet overfor et saa simpelt Uhyre af et Fruentimmer, netop skulde ramme Carl Heger, der var ligesaa hensynsfuld ridderlig, som han var ren af Tanke, gav i den Oehlenschlägerske Kreds Anledning til den kosteligste Moro.

Det var en staaende Regel, at Carl Heger hver Fredag var Middagsgæst hos Oehlenschläger sammen med Adolf Boye, Peder Hjorth og Hauch, naar denne Sidste var kommen paa Be-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

søg i Byen fra Sorø. Ogsaa Sibbern var en hyppig Gæst. De var Alle Oehlenschläger'ianere om en Hals og afskyede Baggesen og alt hans Væsen, og ved disse Sammenkomster er der sikkert nok ofte bleven lagt Slagplaner i den langvarige Fejde mellem de to Digtere.

Ikke mindre var Carl Heger den selvskrevne Gæst ved Husets større Middagsselskaber. Han var ikke nogen stærk Ynder af den Mad og Vin, hvoraf der, naar Kassen tillod det, altid var Overflod. Han bidrog heller ikke synderligt til den strømmende Veltalenhed, men hans blotte Nærværelse gav Sammenkomsterne Karakter. Han var den opmærksomme Tilhører, og kun naar man yttrede Paastande, der stred mod hans medfødt klare Logik eller mod hans én Gang for alle faste Livsanskuelser, tog han til Genmæle.

Netop ved et saadant Middagsselskab kom det efter Bordet til en levende Diskussion i Anledning af, at Oehlenschläger forfægtede Geniets Suverænitet. Geniet „gjorde Alt". Herimod tillod Carl Heger sig en beskeden men bestemt Indsigelse, idet han mente, at ligesom Studium, Flid og Øvelse var nødvendige for enhver Kunstner, var de det ogsaa for Geniet. Men han bliver fornemt afvist af Oehlenschläger, hvorefter man faar en Lektion om Michel Angelo og Raphael. Saa blander Provst Schmidt sig i Debatten og erklærer sig enig med Heger i, at selv den største Kunstner med de mest sublime Ideer ikke formaar at give dem sandt Liv og fuld Skønhed, naar Geniet ikke er forbundet med Evnen til at mestre Farver, Forhold og Former, hvilket kun opnaas ved Flid og ihærdigt Studium.

Hvor stor en Veneration Oehlenschläger end har havt for Carl Hegers Personlighed, og hvor stærkt end det Venskab var, han følte for ham, har hans iltre Sind ofte givet Anledning til smaa Sammenstød. Men til varig Misstemning, saaledes som i Forholdet til Rahbek, kom det aldrig. — —

Carl Hegers Venskab til *Mynster* bestaar Livet igennem i skøn og ren Harmoni. Den Sjælens Afklaring og milde, kontemplative Ro, som kendetegner Begges Væsen, udelukker Kontroverser af nogen Art, og vilde man anføre et Exempel paa et sjeldent Venskabsforhold, der i denne skrøbelige Verden kommer Idealet saa nær som muligt, maatte det blive deres.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Da Mynster holdt sin Mindetale over Carl Heger i Frederiksberg Kirke den 25. Januar 1836, kunde han med god Samvittighed indlede den med de Ord, at her tog han Afsked med en Ven, med hvem han i næsten et halvt Aarhundrede havde samlevet, uden at en eneste Uenighed eller Mislyd nogensinde havde skilt deres Veje, tvertimod havde Tiden i sit lange Løb knyttet dem bestandig inderligere og fastere til hinanden.

Jacob Peter Mynster
f. 5. Oktbr. 1775 d. 30 Jan. 1854

Den Grund, hvorpaa deres Venskab byggedes op, var deres Fællesskab i Livsanskuelse, i dybeste Forstand den alvorlige Kristentro.

Deres første Bekendtskab havde de gjort paa sund, ungdommelig Vis, under tvangfri Former ved lystige Studentersammenkomster og paa det lille Theater i Nyhavn. Den lette Spøg laa dem baade som unge, og da de blev ældre, naturligt paa Læben. Men Baggrunden for alle deres Tanker og al deres Livsfærd var den dybe, kristelige Alvor.

Vi har ovenfor, i et af Kammas Breve, erfaret at hun og Broderen var uenige i Spørgsmaalet om, hvorvidt en Korrespondance burde føres hyppigt eller med sparsom Økonomi. Carl forfægtede det sidste, idet han mente, at altfor meget Skriveri efterhaanden maatte berøve Korrespondancen dens aandelige Vægtfylde og gøre den flou og fad.

Det strenge Afholdenhedsprincip, som Carl Heger hyldede theoretisk i Retning af Korrespondance, gennemførte han i Praxis. De Brevskaber, han har efterladt, er desværre kun faa og spredte. Og navnlig er det beklageligt, at hans skriftlige Udvexlinger med Mynster flød saa overordentlig sparsomt. Man skulde synes, at Tiaaret 1802—1812, da Mynster sad som Præst i det ensomme Spjellerup, maatte have frembudt mange

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Anledninger for Heger til at sætte sig i Forbindelse med sin bedste Ven. Men han nøjedes, som saa ofte ogsaa i det personlige Samkvem, med at være den aarvaagne Lytter til de Ord, Mynster og Kamma førte paa Papiret, og hvori han bestandig indviedes.

Men naar Mynster og han med lange Mellemrum mødtes, har de *talt* desto mere indgaaende og gensidig aabnet Hjerterne for hinanden. Og da Mynster var flyttet til Hovedstaden og havde opslaaet sin Ungkarlebolig højt tilvejrs, nærmest Himlen, i et af Husene paa Gammeltorv, var Broderen Ole Hieronymus og Carl Heger saa godt som hans eneste Omgangsvenner.

Af de faa og smaa Breve, Carl Heger sendte Mynster i Spjellerupperioden, aftrykkes her et Par, der begge belyser deres Forfatter klart fra flere Sider.

Den 4. Aug. 1808.

Kjære Mynster!

Endskjøndt min Søster har lovet mig paa mine Vegne at takke Dig for Dit venlige Brev og at sige Dig i den Anledning det der er at sige, hvad hun bedre kan end jeg selv, saa er jeg dog bange for, at Du kunde, og det med Føje, finde det lidt underligt, at jeg ikke gjorde det selv.

Hav altsaa Tak, min gode Ven, ret megen Tak for Din Invitation. Vær forvisset om at jeg er hjertelig rørt over Din Godhed, og at jeg usigelig gjerne kom ud til Dig, for at se, hvordan Du har det om Sommeren, og for i nogle Dage ret at nyde Dit kjære Selskab. Men jeg maa nødvendig have mere end 24 Timer for at berede mig til saa lang en Rejse. At Du ikke i min Søsters Breve har funden Spor af Svar paa Din Proposition, burde ej forundret Overhofmarschallen; thi det kommer deraf at hun har tænkt, Du vel vidste, hvor gjerne jeg besøgte Dig, men ogsaa, hvor mange Ting der er mig i Vejen, for at det kunde ske.

Om min Søster og jeg, som vi adskillige Gange i Sommer har drømt os, engang i næste Maaned kunde komme ud til Dig og være en 8te Dages Tid hos Dig, eller om jeg inden den Tid kan det i andet Selskab, der gjorde, at jeg mindre frygtede for, at mit Selskab — mine Hypochondrier, min Asthma, min Gigt, min Svindsot og det dorske Asen, min Hjerne, uagtet — skulde i Længden blive for modbydeligt, — det vil nu komme an derpaa. Jeg skal virkelig gøre mit Bedste dertil og haaber imidlertid da at blive ligesaa velkommen, som jeg nu vilde været til den Tid, Du selv havde bestemt, og hvorfor Du endnu engang være hjertelig takket. Fac ut valeas et amare pergas.

Din C. Heger.

ST. Hr. Pastor I. P. Mynster.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Khvn. d. 30. Jan. 1811.

Hermed, kjæreste Mynster! 1 Ex. af Landemodets Afhandlinger, vil sige: saa meget af samme, som der er trykt. —

Jeg gik strax efter Dit Ønske til Seidelin, som uden Omstændigheder lovede, at jeg skulde faa, hvad der var færdigt. Han har først igaar sendt mig det, og for ikke at friste Din Taalmodighed længere, skiller jeg mig strax derved, skjøndt jeg maa tilstaa, at det ser saa smukt og interessant ud, at det har kostet mig Overvindelse ikke at beholde det nogle Dage, for ordentligt at læse Afhandlingerne fra Din Mesterhaand. Den om Texten har jeg læst og kan se, at det er en ypperlig, skjøn og skarpsindig Betænkning i en vigtig Sag, som bør optages engang iblandt de samlede theologiske Skrifter af *Biskop* I. P. Mynster, „Commandeur af Dannebrogen". — — — Igaar blev „Correggio" givet førstegang, og af alle Oehlenschlägers Stykker anstændigst og bedst. Jeg tror vist, skjøndt ingen Haand rørte sig, at det har gjort Indtryk. Det var behageligt, om vi var komne saa vidt; thi saa kommer vi vel ogsaa videre. Rom blev ikke bygget paa een Dag; og naar Du nu ogsaa kommer og *prædiker* for os, saa vil der vel med Tiden kunne blive noget af os.

Din hengivne
C. Heger.

Chr. Molbech skildrer Carl Heger „som en fin og ædel Plante, hvis Livskraft skarpe Vinde have tæret". Disse Ord kunde hentyde til, at han havde lidt Sorger eller gennemgaaet aandelige Kampe, der havde medvirket til at forkorte hans Liv. Jeg anser dog Molbechs Vending nærmest som en køn Sprogblomst, der ikke skal sige andet, end at Carl Heger havde et skrøbeligt Helbred.

Med sin svage Livskraft, der imod Slutningen langsomt ebbede ud, naaede han dog en Alder af henved 63 Aar.

Uden forudgaaende Sygdom fik han, den 20de Januar 1836, netop den milde Død, der harmonerede smukt med det Liv, han havde levet, og som han sikkert har imødeset med en troende Kristens stille Længsel.

Ikke ret længe før sin Bortgang havde han overværet en Begravelse i Helliggejstes Kirke med Vennen *O. Laub*. De fulgtes hjemad med hinanden, og i Erindringen derom siger Laub, at de kun talte faa Ord med hinanden, men at der over Carl Hegers Ansigt laa et Skær af forklaret Glæde, „som om han allerede var paa Vejen bort fra denne Jord." — —

Det vemodige Indtryk, Dødsfaldet gjorde paa Mynster, ser

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

vi af den Optegnelse, han i sin Levnedsbeskrivelse har gjort om Begivenheden.

„Jeg modtog den bedrøvelige Efterretning, at min trofaste Ven Carl Heger pludselig var død. Han havde kun et Par Dage været upasselig men havde dog den sidste Aften gaaet omkring med Prinsen og Flere i Prinsens Samlinger. Da han ikke befandt sig vel, var han gaaet ind i sit Værelse. Dèr fandt man ham kort efter siddende død i sin Stol, med det Nye Testamente i sin Haand. Det var jo en skøn og mild Død, og saa Meget jeg tabte med denne gamle, fortrolige, ædle og fordringsløse Ven, turde jeg dog ikke klage, thi jeg havde ofte med alvorlig Bekymring tænkt paa hans tilstundende Alderdom, der vilde have været ensom og sørgelig. Nu havde Gud gemt ham."

I sine Erindringer skriver Oehlenschläger:

„En Aften, da begge Ørstederne besøgte mig, kom en Ordonnants fra Prins Christian for at melde, at min kære Svoger og trofaste Ven, Carl Heger, var pludselig død. Jeg har i et Mindedigt sagt Alt, hvad jeg kunde sige om dette ædle og sjeldne Menneske. Han var Prinsens Bibliotekar og meget yndet af ham. En Times Tid iforvejen havde han været hos Prinsen, da der kom et Bud ind til ham. Budet saa' ham siddende i sin Lænestol med det nye Testamente i Haanden. Saaledes var han blidelig hensovet."

Ogsaa Werlauff mindes i sine efterladte Papirer Carl Hegers Bortgang med Ord, der vidner om, hvor tungt Tabet følte af Alle, der havde staaet ham nær.

„1836 døde min Kones Farbroder Carl Heger ved en let og pludselig Død. Han var en ren og ædel Karakter som Faa og sine Venners trofaste Ven. Jeg havde ham meget kær, han ogsaa mig. Mærkeligt, at hans Død indtraf den 20de Januar ligesom hans Fyrstes, Christian den 8des, og ligesom Oehlenschlägers, hvis kæreste Svoger han var."

Den 25de Januar jordfæstedes Carl Heger fra Frederiksberg Kirke, hvor Biskop Mynster hædrede sin afdøde, bedste Ven i følgende Gravtale, der altid nævnes som en af hans ejendommeligste og skønneste:

Efter syvogfyrretyve Aars, aldrig af nogen Uenighed, neppe af et Øjebliks Mislyd, forstyrrede Samliv, som Aarenes Gang, Livets Omskiftninger og de bevægede Tiders Brusen langtfra at opløse, stedse knyttede nøjere, staar nu den efterlevende Ven ved den Hedengangnes Kiste. Mine Smerters Vej gik ofte, ak, saa ofte, gennem denne Kirke. Det var flere Gange Dine Nærmeste, som mine, jeg ledsagede paa den sidste Vej. Da stod jeg, som jeg staar nu, men Du sad dernede i de Sørgendes Rækker, og Kisten stod imel-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

lem os. Nu hviler Du i det sorte Skrin, og saa længe jeg er en Vandrer paa Jorden, ser jeg aldrig Din Skikkelse, hører aldrig Dine Læbers Røst. Men i Skilsmissens bittre Time vender de svundne Aar tilbage; neppe er det, at deres Billeder vil samle sig for det taarefyldte Øje, men ethvert af dem siger mig, medens det drager forbi: Du havde en Ven, der hængte fastere ved end en Broder. Aarenes Tal og de udvortes Forhold er forskellige, men der er Ingen i denne Kreds, som jo begræder et stort, et uopretteligt Tab.

Det Navn, hvilket vi nu udsletter af de Levendes Tal, var ikke blandt deres, som ved store Bedrifter havde erobret sig et glimrende Eftermæle. Den, som bar det, har vandret stille og fordringsfri gennem Livet. Dog var dette Navn nøje og uopløseligt sammenflettet med næsten alle deres, som gennem et halvt Aarhundrede kaldtes ypperlige og ædle i hans Folk. Næsten alle de, hvis Ungdom vakte større Forhaabninger, hvad enten Livets Tryk siden udslukte dem, eller deres Manddom retfærdiggjorde de tidligere Forventninger, kaldte ham deres Ven. Han var kendt, paaskønnet, agtet og elsket, saa vidt det danske Tungemaal lyder, og fra Elbens Bredder indtil Nordbjergets Is vil det høres i smertelig Klage: Vor Ungdoms, vor Manddoms Ven er ikke mere iblandt os.

Hvilken var da det Livs Betydning, som nu er udslukt? Hvorved vandt det sit store Værd? Hvorved blev det saa tiltrækkende, saa uforglemmeligt for Enhver, med hvis Liv det var forbundet?

Vor Vens tidlige Hu stundede til en landlig Bolig, tæt ved Guds Hus; dèr vilde han i rolige, men dog Hjertet opløftende Sysler have søgt Fred for sin Sjæl, og stræbt at give Andre Fred med sig. Men det forundtes ham ikke at kunne opslaa sit Paulun ved de stille Marker, og han sagde ofte med vemodigt Smil: Jeg har altid elsket Hytter, og min Bolig er i et Palads.

Mange Gange brændte Hjertet i ham efter større Idrætter; hvor beskedne end hans Fordringer var, ønskede han dog mangen Gang ikke at findes de Venner uværdig, hvis Ros fremblomstrede frodigt i Danmarks Have. Men mismodig lagde han atter det begyndte, det ofte med lang Flid og Omhu plejede Værk igen til Side.

Men er der da ingen Pris at erholde uden i Livets sædvanlige Bestillinger, eller i den høje Stræben, som vinder Samtidens og Efterslægtens Beundring? O, der er et Ord, som har Magt over ethvert Hjerte, om hvilket Mange sige, at det kun betegner en flygtig Drøm eller et skuffet Haab. Men, Carl Heger, hvem der kendte Dig, véd, at der *er* trofast Venskab paa Jorden!

Vi Andre bygge vore Huse, og vor Hu hænger ved Hustru og Børn. Vi Andre paatage os vort Embede, og dets Fordring til os lyder aarle og silde. Vi Andre begære Gods eller Ære, eller maaske endog et udødeligt Navn, og saaledes indvikles vi i vort Eget. Og ved vore Arbejder, Forlystelser, Glæder og Sorger mener vi os undskyldte for ret at kunne leve for Nogen.

Du begærede Intet af alt dette: *Dit* Liv var ikke i Dit eget, snevre Hjem. Ak, nej! Et ret Hjem havde Du ikke for Dig selv, men Du fandt det i Dine Venners, og Dit aabne, kærlige Hjerte hængte kun ved dem og deres Ve og Vel.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Dog samlede den dyrebare Hedengangne ufortrøden, fra de tidligste Aar til de sidste, alle Videnskabens og Kunstens bedste Blomster og forædlede dermed ikke blot sit eget men Andres Liv. Var der i Livets vide Riger noget Ædelt og Skønt, og han følte det ikke, priste det ikke, hengav sig ikke dertil med fuld og ren Beundring? Thi aldrig har Misundelse kastet end den mindste Skygge over hans rene Sjæl. Just denne fulde, flammende Beundring var hans Livs Lykke. De saligste Timer var ham de, hvori noget Skønt og Stort og Godt viste sig for ham, og han hvilede ikke, før han havde kaldt Alle, der vilde høre, hen at agte derpaa, og før han selv kunde kalde den, der havde fuldbragt det, sin Ven.

Var der noget Slet og Uværdigt, og han fortørnedes ikke derover? Hans Livs bittreste Smerter var de, naar hans Venner krænkedes, naar det Gode savnede sin Løn, det Ærefulde sin Ros.

Han har levet, forstaaet at leve med de Forskelligste, med Høje og Ringe, med Unge og Gamle, at sætte sig ind i deres Liv, bevarende den Ejendommelighed, hvori den Evige dannede ham, at være Alt for Alle. Han har, som Faa, glædet sig med de Glade, og ikke blot i det, der kaldtes Livets Lykke, men i enhver mild og uskyldig Lyst, i Barnets Leg, i Selskabets opmuntrende Spøg. Han har, som Faa, sørget med de Sørgende, har rakt den Saarede Deltagelsens milde Balsam, har tilladt den Bedrøvede at udgyde al sin Ve i hans trofaste Hjerte. Derfor er vor Smerte saa dyb, vort Tab saa uerstatteligt.

Hvorledes skulde han have brændt for det Gode og Ædle, og Kristi Evangelium skulde ikke have gydt sin Visdom, sin Fylde, sin Trøst i hans Sjæl? Det var hans tidlige Attraa at forkynde det, men fordi han ikke vilde gøre det som En af de Mange, ikke som en Lejesvend, derfor syntes han sig aldrig moden.

Livet rykkede frem, uden at han havde turdet begynde det Værk, der syntes ham for svært for hans Kræfter.

Men hvad han ikke formaaede for Andre, det gav Gud ham for ham selv. Kristi Evangelium var ham altid nær, Genstanden for hans ensomme Granskning, Støtten for hans ofte tunge Vandring, Kilden til hans dybeste Trøst. Det lærte ham ydmyg og tillidsfuld at tro paa Gud, og Gud har ikke forladt ham. Gud har hiulpet ham gennem de svære Veje, Gud har velsignet ham med mange skønne Velsignelser. Han fandt fredelig Tilflugt hos en ædel Fyrste, til hvem han i mange Aar indviede ikke blot sin Tjeneste, men sit redelige Hjertes varme Hengivenhed, og som lønnede ham med Gunst og Velvilje. Han fandt oprigtige Venner, som han var det værd.

Saaledes nærmede Alderdommen sig. Hvor ofte saa' vi med Bekymring dens Komme! Thi dersom end Velvilje, Kærlighed, Venskab omsluttede ham, hvor han kom, da indskrænkede dog Aarene ham mere og mere til det ensomme Kammer. Der var ingen kærlig Haand, som kunde pleje ham, ingen stadig Ledsager, som kunde adsprede Mismodets Skyer. Hvert Aar syntes at ville blive mørkere.

Men den evige Visdom, den evige Forbarmelse havde skrevet hans Aars Tal. Og takket være Livets Fader, at vi, skøndt med blødende Hjerter, alle-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

rede kunne erkende, at dette Tal var det rette. Vi vil glemme os selv og vort Eget, som han, — vi vil taale den Smerte, som var hans Vinding.

Mildt kom Forløsningens Engel og overskar uden lange Lidelser den skørnede Traad. Men, da han fornam, at den sidste Strid var forhaanden, da ingen Trøster paa Jorden var tilstede, da greb den døende Haand det Guds Ord, hvortil han gennem hele Livet havde søgt, og holdt det, indtil den sidste Kraft svandt.

Hvad læste Du, Ven, i den Stund, da Dit Øje brast? Vi vèd det ikke. Men dersom Du læste Din Herres og Frelsers Ord: „Jeg kender mine, og jeg kendes af mine; de hørte min Røst, og de følger mig, og jeg giver dem et evigt Liv, og de skal ingenlunde fortabes, og Ingen skal rive dem af min Haand," da har Du læst det Samme, som i denne Sorgens Time er vor Trøst.

Med dette Ord fast i Hjertet vil vi gaa til Graven. Dèr vil vi, idet Dit Legeme skjules i Jorden, i stille Sind bringe Dig en Tak for de mange Aars usigelige Kærlighed og Troskab. Dèr vil vi bringe Dig Tak fra vore Hustruer og Børn, fra alle de Fjerne, hvem Sørgebudskabet vil bedrøve. Dèr vil vi sige, hver især i sit stille Sind: En saadan Ven gav Gud mig!

Vi gaar til Graven. Den aabner sig endnu en Gang, for da at lukkes for stedse.

I den Grav hviler *Rahbek* efter sin lange Møje, med sin uvisnelige Hæder, og hans *Karen Margrethe* ved hans Side. Og nu kommer ogsaa den trofaste Broder dertil.

Luk Dig igen Du rige Grav! Der skal Ingen lægges dèr mere, Ingens Navn skal skrives ved Siden af de tre dyrebare Navne. Luk Dig, Grav! Lad Støvet vorde til Støv, men indbyd Tankers Ven, at han dèr dvæler i højtidsfuld Erindring!

Men, Du vor Vens forklarede Væsen! Hæv Dig til Salighedens Egne, til Dine og vore hedengangne Kære! Bring dem Budskab fra os, sig dem, at vi stræbe at stride den gode Strid og fuldkomme vort Løb og bevare Troen. Derfor kunne vi ej altid dvæle ved Gravene.

Men sig dem ogsaa, at ingen Tid skal blege deres Erindring, at den ofte svæver paa Vennernes Læber, at den altid bor i ømme, trofaste Hjerter. Sig dem, hvad vi sige Dig i denne Skilsmisses Smerter, at vi ej sørge som de, der ikke have Haab, men at i stille Timer hæver vor Sjæl sig fra Jordens Kummer og Trængsel og hilser forud sin Sejr, hilser forud Genforeningens salige Time! — —

Faa Dage efter Carl Hegers Død offentliggjorde Oehlenschläger nedenstaaende Mindedigt over sin Ven og Svoger:

Min Melpomene atter mig
Henvinker fra de muntre Glæder
Til Kirkegaardens øde Steder;
Hun bag Cypressen sætter sig.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Jeg følger min Gudindes Vink
Med Harpen i den stille Time,
Da Klokkerne ved Midnat kime;
Jeg stemmer den ved Stjerneblink.

I Lykkelige, som er vant
De røde Roser kun at plukke,
Og som i Elskovs kælne Sukke
Blot Eders Sorg og Vemod fandt!
O, glæder Jer ved Cithrens Klang;
Jeg vil ej Eders Taarer lokke,
Og I, letsindigkolde Flokke!
Bortvender Øret fra min Sang.

Men Du, som mistet har en Ven,
Den Du i Ensomhed begræder
Med Stirren paa de tomme Steder,
Hvor aldrig Du ham ser igen!
Ved grønne Pil, med Stammen hul,
Jeg letter Dit og eget Hjerte.
Naar Sangen tolker Støvets Smerte,
Da vorder Ormen Sommerfugl.

En Psyche, som vor egen Sjæl,
Den sig mod Evigheden svinger
Paa Troskabs og paa Haabets Vinger,
Og Graven blier en Mindepæl,
Et venligt Varsel paa vor Sti,
Men som ej Pilegrimmen skrækker,
Thi Runen siger, som den dækker:
End er ej Vandringen forbi.

„Hvem, Sanger, da begræder Du?"
Ak — jeg min Ven begræder ikke;
Min Troskab kun i Taareblikke
Til Himmelen ham følger nu.
Ulykkelig var ikke han;
Et herligt Liv — det har han levet.
Hans Navn har Sandhedsgriflen skrevet
I Jordeslægtens Adelstand.

Thi Perle var han i sin Tid.
„Hvad var han? Statsmand? Kunstner? Digter?
Helt? Kraftig Borger? Hvortil sigter
Beundringen? Hvad var hans Id?"

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Han var en Ven, Du stærke Mand!
Han elsked som sig selv sin Næste,
Han var en Ven i Ordets bedste,
I Ordets skønneste Forstand.

Ja, Aandens Kraft paa svage Jord!
Du hører til dens bedste Skatte;
Men — Sjælen som kan Aanden fatte,
Den Kraft er ikke mindre stor.
Og sjeldnere jeg denne véd;
Thi Egenkærlighed vil handle,
Men til Beundring sig forvandle,
Det kan kun ren Uskyldighed.

Den kristelige Engledyd,
Som Kærlighedens Kraft bevæger,
Den ejed, dyrked min *Carl Heger,*
I den bestod hans Jordefryd.
Og derfor, mens min Mindeblok
Jeg rejser ham i Dødens Have,
Jeg véd, fra Nordkap indtil Trave
Begræder ham en Venneflok.

Naar Normænd kom til Bakkehus
I vor Forenings skønne Dage,
Og naar man Afsked skulde tage
Med Sletten ved det sidste Krus,
Da trykte *Heger* deres Haand,
Mens Rahbek Afskedsharpen stemte,
Ej *Rejn* og *Zetlitz, Sagen* glemte
Den ædle Danskes Broderaand.

Du stolte *Bentzon,* naar med Il
Du kom, med Aandens store Gaver,
Fra Dine Penge, Dine Slaver,
Du trængte til *Carl Hegers* Smil.
Du lunefulde, varme *Pram,*
Som steds paa Dine Venner skændte
Men stærkere kun Flammen tændte!
Du elsked, og Du agted ham.

Du ædle *Thomas,* som ej var
En vantro Thomas, thi Du troede
Paa Adel, som i Hytten boede,
Drak Digter-Vin af ringe Kar, —

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

I Smidstrup ved Din Bondestak
Sad ofte *Carl* med Dig saa silde,
Og takked Dig for *Høstens Gilde*,
Og Du var stolt af denne Tak.

Ja, selv ved Tysklands fjerne Spree,
Ved Velsklands mere fjerne Tiber,
Dyb Følelse den Broder griber,
Som ej skal mer sin Broder se.
En hellig Vennetaare flød,
O, *Steffens*, fra Dit Digterøje,
Og over Marmoret sig bøje
Vil *Thorvald* ved *Carl Hegers* Død.

O, I, som mangen Fredag sad
I mangt et Aar med venligt Øje,
Min ædle *Hauch!* Og Du, min *Boye!*
Med ham og mig — Firkløverblad;
Nu aldrig vi beundre mer
Det Lunes Kraft, hvormed han taled,
Og — smaat som Chodowickis — maled
Sit Billed, fuld af Karakter.

Den sidste Sommer, som var Din,
Jeg paa en fremmed Ø Dig favned.
Ak! Ofte vil Du vorde savnet
Af *Laub* og *Birch* og *Seidelin*.
Hos Christian sad jeg med min Ven,
Vi vandred ud, naar Dagen heldte,
Maaske genser jeg lille Bælte,
Men aldrig, ak! med *Carl* igen.

Flersidigt, *Carl*, var Dit Geni,
Ej skabt til Jorden at berige,
Det var det imodtagelige,
Som styrker med sin Sympathi.
En Stjerne var Du ikke selv;
Men fra det Nære, fra det Fjerne
Stod Billedet af hver en Stjerne
Med Blinken spejlet i Din Elv.

Først Skuepladsen var Dig kær,
Du elsked den i Ungdomsdage;
Dit skønne Ansigt kunde tage
Let Minen, Trækket af Enhver.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Paa Fredensborg hos *Rosing* nød
Du sjelden Fryd. Du saa' ham træde
Paa Scenen til de Danskes Glæde,
Og Du begræd hans Kunstnerdød.

Naar *Mynster* fra de Syge kom,
Og følte selv sig syg at være,
Men skjulte det for sine Kære,
Da saa' han sig i Hallen om;
Og fandt han da den gamle Ven,
Da smilte han, glemt var hans Møje,
Thi Blikket i Dit Venneøje
Gav ham sin Munterhed igen.

Hos *Clemens* sad Du tidt, og lod
Ham grave paa sin Kobberflade,
Og jubled, naar af sorten Flade
Det skønne Billede fremstod.
Med *Holbøll* Du i Haugen gik,
De sjeldne Planters fromme Plejer,
Og ret som blaa Forglemmigejer
Da blomstred Edens egne Blik.

Du vakled ej ved Tidens Frist,
Du hylded ikke Modetonen,
Du æred dybt Religionen,
Og Du tilbad den høje Christ.
At vorde Christi Tjener — o,
Det var Din store, bedste Tanke!
Men modløst monne Hjertet banke;
Der mangled Dig Selvtillidstro —

Elskværdige Beskedenhed
I Ubeskedenhedens Dage!
Ej med sig selv til Takke tage!
„Jeg véd, at jeg slet Intet véd",
Som Sokrates Du sagde from.
Selv hjalp Du Andre med at lære,
Der længe Kirkens Hyrder ere;
Men selv Du blot som Lærling kom.

Jeg end den ædle *Münter* ser,
Da han paa Bakkehuset søgte
Sin Lærling, og med Rahbek spøgte:
„Vi kan ham ikke lære mer.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Han nærmer sig sin Manddoms Aar,
Nu maa han ikke længer tøve,
Aflægge dristigt os sin Prøve.
Jeg ham den bedste Lykke spaar."

Men *Carl!* Du tog i Haugen Flugt,
Og syntes næsten, det var værre,
End Adam, nøgen for Vorherre,
Da nydt var den forbudne Frugt.
Du blev ej Præst. Med Sjæl og Aand
Discipel til Din Død at være,
Det var Din Glæde, var Din Ære,
Med Biblen døde Du i Haand.

O Du, som foer til Themsen hen,
Men kommer snart igen til Sundet;
Du, som har gammel-Hellas fundet,
Du finder ej en gammel Ven.
Dit Øje, som saa venligt ler,
Men vædes, naar en Broder sukker, —
Iblandt Etruskers' Askekrukker
Ej *Brøndsted* finder *Heger* mer.

Hans Aske hviler selv nu hist
Paa Frederiksberg bag Kirkemuren;
Men næste Foraar vil Naturen
Den smykke med sin Rosenkvist.
Hans Ben er lagt ved *Rahbeks* Ben
Og ved den elskte Kammas Side;
Og *Lotte!* Hisset staar Din hvide,
Din lille Marmor-Mindesten.

Huldt var Dit Liv, min Broder, huldt!
Du ønsked tidt med blide Blikke
Dig landlig Ro. Den fik Du ikke,
Men Gartner blev Du ligefuldt:
I Aandens Hauge Gartner gik
Du dèr, hvor *Christian* Visdom søger;
Næst Venner mest Du elskte Bøger,
Og hvad Du ønsked Dig, Du fik.

Og mange Traade dèr Dig bandt.
Din *Adler* — I var Ungdomsvenner;
Din Fyrste fandt en ædel Tjener,
En Ven Du i Din Fyrste fandt.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Og *han*, der alt som Barn var Din,
Han Dig den sidste Ære viste:
Han stod som Biskop ved Din Kiste,
Han fældte Taarer ved Dit Skrin.

Ej nævner jeg med Navne nu
De sørgende, de tavse Kvinder,
Ak! Dine Dages tro Veninder,
Som med Din Død bedrøved Du.
En dybtnedbøjet Søster dog
Har Mindesangen ej forgættet,
Og *hende* heller ej, som fletted
Dig Kransen til Dit Kistelaag.

Saa sov da vel! Min Harpe lød
Ej her som Suk fra saaret Hjerte;
Din Afsked volder ingen Smerte,
Skøndt vel vi græde ved Din Død.
O, den var skøn! Sødt sov Du ind
Med Biblen i Dit stille Kammer.
Da Døden slukked Dine Flammer,
Stod Haabet i det sidste Skin.

Endnu en Gang skulde Carl Hegers Minde blive offentlig hædret.

Da Christiane Oehlenschläger den 10de Juli 1841 jordfæstedes paa Frederiksberg Kirkegaard, dvæler Biskop Mynster i Erindringen ogsaa ved hendes to forudgangne Sødskende og samler dem alle tre i Tankerne under Et, idet han udtaler disse Ord:

Ingen af dem har rejst sig et Mindesmærke i Daad, som Historien skal fortælle. Men aldrig kan dog Karen Margrethes, Christianes og Carl Hegers Navne forglemmes i dette Land. Thi forunderligt var deres Liv indflettet i næsten alt det Ædleste, Danmark ejede i deres Tid. — —

Carl Hegers Liv indeholder, ligesom hans Faders og Broders, sin dybe Lære — men af mere befriende Art. Det forkynder Idealets sejrrige Magt. Daadløst, som det udadtil førtes, bar det dog for hans Samtid rige Frugter og har i vor Kulturhistorie sikkret ham en Plads, der ved sin Ejendommelighed forekommer enestaaende. Hans Natur, der synes ganske blottet for Produk-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

tionens Evne, har udelukkende sin Styrke i Receptivitetens. Hans følsomme Sind afspejler Ideen, det Skønne, Sande og Gode, med en sjelden Klarhed og Kraft, og det Lys, der udstraaler fra hans Skikkelse, skyldes ene og alene hans ideale menneskelige Personlighed, der gjorde ham til et Forbillede for hans Samtid. —

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

NOTER

Side 7. [*En stor Bryggergaard*]. I dette Kvarter af Byen fandtes adskillige store Bryggergaarde; paa Nørregade laa saaledes, foruden Hegers, den der tilhørte Lars Larsen, hvis Datter Elisabeth blev den første af, den i Noten til Side 16 omtalte, Christian Drewsens tre Hustruer. — [*Klokkerhøjen*]. Allerede 1572 nævnes Klokkerhøjen som en Grund, der ligger V. for Nørreport og tilhører Københavns Universitet. Den har, som saa mange andre Steder i Datidens København, henligget i fælt Uføre. Den 31. Novbr. 1636 faar „Borgmester og raad Breff, skarn at lade udføre fra Klocherhøy imellem Nørreport og Hjarmer skantze". (Københavns Diplomatarium). — [*Indehaver af en Mølle*]. Hvilken det var, har det desværre været umuligt at faa oplyst. Voldmøllernes Historie hviler i Mørke, rimeligvis fordi de betragtedes som liggende udenfor Byens egentlige Grund. — [*Karen Hansdatter Heger*]. Ifølge Kirkebogen var hendes Jomfrunavn Kaarop, ikke Krarup, som enkelte Steder anført. Hun fødtes 1706 og døde 1771. Den 15. Sept. hjemmeviedes hun til Stephan Pedersen Heger (1701—1752). — [*Direktør ved Søkvæsthuset*]. Udnævnelsen er dateret 19. Febr. 1754. — [*i Anseelse, Rigdom og Rang*]. Hans Heger udnævnes $^{8}/_{4}$ 1769 til Assessor, $^{29}/_{5}$ 1775 til „virkelig Justitsraad, $^{7}/_{1}$ 1303 til „virkelig Etatsraad" og endelig $^{31}/_{7}$ 1815 til Konferensraad.

Side 9. [*E. C. Werlauff*] 1781—1871. Overbibliothekar ved det store kongelige Bibliothek, fremragende Historiker. Han blev i 1815 gift med Hans Hegers ældste Sønnedatter Vilhelmine. Han var den eneste af alle Bakkehusets Gæster, hvem Kamma ikke gav Øgenavn, maaske under Indflydelse af den ærbødige Respekt, som omgav denne lærde og stilfærdige Videnskabsmand med det vemodige Væsenspræg.

Side 10. [*I. K. Høst*] Født $^{15}/_{9}$ 1772 paa St. Thomas, død $^{26}/_{3}$ 1844. Endnu ikke 16 Aar gl. blev han Student med Udmærkelse og tog som nittenaarig juridisk Examen med laud. Før det fyldte tyve Aar er han Assessor ved Hof- og Stadsretten. 1817 Dr. juris. Intet Under, at denne begavede og myreflittige Mand havde en høj Stjerne hos Hans Heger. Sin Stilling ved Hofretten mistede Høst, fordi han var indviklet, men paa ingen Maade medskyldig, i en Falsknerisag. Levede derefter af sin Pen. Var Medstifter af „Det skandinaviske Litteraturselskab". I 1835 udgav han sine Erindringer. — [*Themis*]. Datter af Uranos og Gaia (Himlen og Jorden). Er baade blandt Mennesker og i Universet Personifikationen af den lovmæssige,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

naturbundne Orden. I Homérs Odyssé er hun Zeus' Hjælperske i Retfærdighedens Haandhævelse. Themis fremstilles med Overflødighedshorn og Vægtskaal som Attributer.

Side 11. [*Den af Hobbes skildrede Stat*]. Thomas Hobbes var en bekendt engelsk Filosof i det 17de Aarh. — [*Anna Louise Drewsen*]. Til Oplysning om de i nærv. Bog nævnte Medlemmer af Slægten Drewsen tjener hosstaaende Stamtavle.

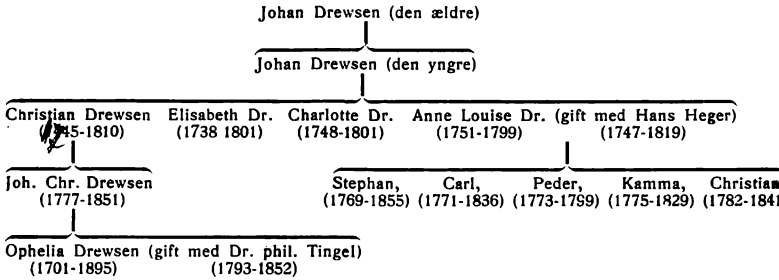

Side 13. [*Jacob Peter Mynster*] 1775—1854. Tog 1794 theol. Embedsexamen, var fra 1794—1802 Huslærer hos Moltke-Bregentved, fra 1802—1812 Præst i Spjellerup, blev 1812 første Kap. ved Frue Kirke, 1817 Medlem af Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler, 1826 Hofprædikant, 1828 kgl. Konfessionarius og 1834 Sjællands Biskop. Ved Siden af Grundtvig og Kierkegaard staar han som en af den danske Kirkes monumentale Skikkelser i det 19de Aarhundrede.

Side 15. [*Johan Chr. Drewsen*] 1777—1851. Anset Landøkonom, Industridrivende og Politiker.

Side 16. [*da hun engang var tyet ud til min Fader*]. Joh. Chr. Drewsens Fader var Christian Drewsen (1745—1810), der har efterladt sig et sjelden skønt Eftermæle. Stephan Heger kalder ham „en Christus blandt Mennesker", og som Bevis paa hans udmærkede Karakter anføres det, at „han var gift tre Gange og levede i Fred og god Forstaaelse med alle tre Koner". Hans første Hustru var den i Noten til Side 7 nævnte Elisabeth Larsen. Han indgik anden Gang i Ægteskab med Anna Wedselstoft (Joh. Chr. Drewsen var Søn af dette Ægteskab) og tredje Gang med Anna Kirstine Dorothea Lassen, der ved Ægteskabets Indgaaelse kun var 15 Aar gl. og først maatte konfirmeres. Hun var baade smuk og rigt begravet. Hun var højt elsket af hele Familien, ikke mindst af sin Mands Søsterdøttre Kamma Rahbek og Christiane Oehlenschläger, der kalder hende „Tanten" og hyppigt er hendes Gæster paa Springforbi. — [*saa gode som Dollonds*]. John Dollond 1706—1761.

Side 17. [*at jeg nu har opregnet alt, hvad han gjorde*]. Joh. Chr. Drewsen kunde have tilføjet, at Hans Heger efter egen Plan havde ombygget sin store Ejendom paa Nørregade og givet Tegningen til en af de smukkeste Gaarde paa Gl. Torv, — at han var en habil Kunstdrejer, Smed og Saddel-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

mager, — at han havde lagt sig efter Gartneriet og kappedes med Gartneren i den botaniske Have om hvem af dem, der kunde producere de tidligste og bedste Jordbær, og at han drev det vidt i Dekorationsmaleri, og endelig at han i Fyrværkerikunst præsterede Raketter, hvis Mage man aldrig før havde set. Men da han en Aften havde havt det Uheld, at der fra Peblingesøen, hvor han i en Baad øvede Sporten, faldt en Raket ned i et Skur, tabte han Lysten til Pyroteknik. Kapelmester *Schultz* var hans Omgangsven og underviste ham i Kompositionslære.

Side 18. [*Elisabeth og Charlotte*]. Elisabeth (1738—1801) blev gift med Justitsraad Frimodt (død 1796) og Charlotte (1748—1801) med Bankdirektør Larsen (død 1817). — [*Familiens Dagligstue*]. Denne Meddelelse skyldes Fr. Barfod (dansk hist. Forf. og Politiker, f. 1811, d. 1896), der paa Joh. Chr. Drewsens Opfordring nedskrev en Del af hans Livserindringer. — [*Cleve*]. Kobberstikker Terkel Cleve (Kleve), 1743—1797. Det i Texten, Side 12, gengivne Billede er tegnet og trykt paa Kobberplade af Hans Heger selv.

Side 19. [*Peder Heger*]. Han var, rimeligvis imod Slutningen af 1796, bleven forlovet med Henriette Rosing, en Datter af Kunstnerparret Rosing. Han findes nærmere omtalt i Noten til Side 49.

Side 21. [*Forhaabentlig dog kun platonisk*]. P. H. Boye betegner, i sin Bog „Om Karen Margrethe Rahbeks Brevveksling og hendes Korrespondenter", Mynsters og Kammas Forhold som et „*exemplar inter omnium* paa hvad man kalder platonisk Kærlighed". — [*Chr. Molbech*]. 1783— 1857. Dansk Historiker og Sprogmand. Medlem af Theaterdirektionen, Prof. ved Universitetet og fra 1823 indtil sin Død 1ste Sekretær ved det store, kgl. Bibliothek. Gift 1820 med Johanne Langberg, der døde i Sorø 1879, 86 Aar gl.

Side 22. [*Anders Sandøe Ørsteds Hjem*]. Vestergade Nr. 17, hvorhen A. S. Ørsted var flyttet efter sit Giftermaal med Sophie Oehlenschläger, og hvor den navnkundige første Oplæsning af „Hakon Jarl" fandt Sted i Januar 1806. Før den Tid havde Brødrene Ørsted boet sammen paa Hjørnet af Amagertorv og Hyskenstræde. — [*før den rigtige Adam Gottlob saa Lyset*]. I Hans Hegers og Anna Louise Drewsens Ægteskab var den berømte Karen Margrethe liigeledes det *andet* Barn af dette Navn. I Begyndelsen af 1775 var den første Karen Margrethe død i en Alder af 1½ Aar. Da Ægteparret den 15. Okt. samme Aar paany fik en lille Pige, døbtes denne med det samme Navn, der senere fik Formen „Kamma", dannet af den yngste Søster Christiane, som i sin spæde Alder ikke formaaede at udtale det vanskelige „Karen Margrethe". — [*en udmærket Litteraturhistoriker*] nemlig Kr. Arentzen, der i „Adam Oehlenschläger, et litteraturhistorisk Livsbillede", 1879, skriver Side 7 om Oehlenschlägers Moder, at hun aabenbart har været „en baade sanselig og aandelig varm Natur. Det røber sig i Kammerjomfruens Hengivelse til Tjeneren i Grevepalaiset før Ægteskabet, der fremgaar af Tiden for den ældste Søns Fødsel". Oehlenschlägers Moder var, som bekendt, Kammerjomfru i Grev Moltke Bregentveds Hus, hvor Oehlenschlägers Fader samtidig var Tjener. — [*ialtfald en langt aandrigere og fantasifuldere Litteratur-*

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

historiker] nemlig Prof. Vilh. Andersen i hans Bog om Oehlenschläger, „Et Livs Poesi", 1899, Side 14—15. — [*Marie Konow*]. Oehlenschlägers yngste Datter, Marie, ægtede 1839 den norske Forfatter og Politiker Wollert Konow (1809—1881). Hun døde den 4. Maj 1910, 92 Aar gl.

Side 25. [*Chr. K. F. Molbech*] dansk Digter og Æstetiker, $^{20}/_{7}$ 1821—$^{20}/_{5}$ 1888. — [*Just Matthias Thiele*] 1795—1874. Sekretær ved det kgl. Bibliothek og senere Inspektør ved Koberstiksamlingen. Thorvaldsens Ven og Biograf. Udgiver af danske Folkesagn, lyriske Digte og enkelte Skuespil.

Side 26. [*Siden jeg mistede min Moder*]. At Christiane Oehlenschlägers datterlige Kærlighed ikke var mindre inderlig end Søsterens fremgaar af følgende lille Træk. Da hun døde i 1841, efterlod hun sig kun en eneste Værdigenstand, et Arvestykke efter Moderen, — et gammelt Gulduhr, paa hvis Bagside Paris' Bortførelse af Helene var fremstillet. Dette Uhr havde Christiane baaret hver Dag siden Moderens Død i 1799.

Side 27. [*Poul Møller*] Poul Martin Møller, dansk Digter, $^{21}/_{3}$ 1794 — $^{13}/_{3}$ 1838.

Side 32. [*Springforbi*]. Det oprindelige Navn, dengang Stedet havde Krohold, var „Spring-ej-forbi". Allerede før det kom i Familien Drewsens Besiddelse, var Privilegiet gaaet tabt. Og Navnet blev saa forandret. Johan Drewsen, den ældre, købte Springforbi 1697, og 1756 tilskødede hans Enke det til Johan Drewsen, den yngre. Mange bekendte Mænd havde om Sommeren havt deres Bopæl dèr. Da Chr. Drewsen i 1798 overlod Strandmøllen til sin Søn Joh. Chr. Drewsen, efterat denne havde holdt Bryllup med Ophelia Rosing, flyttede han til Springforbi, hvor hans Enke, kaldet „Tanten", levede endnu i 16 Aar efter sin Mands Død. I 1826 solgte Joh. Chr. Drewsen endelig det gamle Sted.

Side 33. [*Henrik Steffens*]. Naturfilosof og Digter, fødtes $^{2}/_{5}$ 1773 i Stavanger og døde $^{13}/_{2}$ 1845 i Berlin.

Side 34. [*Callisen*]. Huslægen i den Hegerske og senere i den Oehlenschlägerske Familie.

Side 35. [*Geheimeraad Pistor*]. Maa sikkert være Astronomen og Mekanikeren Karl Philipp Heinrich Pistor, der fødtes 3. Jan. 1778 i Berlin og døde sammesteds 2. April 1847. Han var som ung traadt i preussisk Posttjeneste og havde gjort sig bemærket ved de geografiske og astronomiske Undersøgelser, han anstillede paa alle de Steder, han i Embeds Medfør besøgte. Tilsidst offrede han sig ganske for Videnskaben og fik sin Afsked fra Statstjenesten som „geheime Postrath", en Titel, der hos Oehlenschläger er bleven til det paa Dansk pompøst klingende Geheimeraad. Han anlagde sine egne Værksteder for astronomiske og andre Instrumenter, og Folk som de senere berømte Mekanikere Schieck og Halske fik hos ham deres første Uddannelse. — [*Rosing*]. Michael Rosing ($^{19}/_{2}$ 1756 — $^{12}/_{10}$ 1818) debuterede den $^{6}/_{10}$ 1777. Hans Navn er blandt de største paa den danske Skueplads. Hans Hustru, Johanne Cathrine Olsen, debuterede den $^{3}/_{11}$ 1773 og indtager ligesom han en fremragende Stilling. Deres Dattersønner var Brødrene Michael og Vilhelm Wiehe. — [*Paale*]. Øgenavnet,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

som Kamma Rahbek havde givet Adam Oehlenschlägers Fader, fordi denne udtalte Ordet Publikum som „Paalekum". — [*Der irrende Ritter*]. En fri Omarbejdelse paa Dansk i Hexametre af dette tyske Digts første Sange findes optaget i Oehlenschlägers samlede Digte.

Side 36. [*hvad der berettiger Dig til at være den anden Prinsesse Turandot i at gøre Folk gale*]. I niende Bind af „Schillers sämtliche Werke, Säkular-Ausgabe, herausgegeben von Eduard von der Hellen" findes Forklaringen af denne mærkelige Vending. I sin Kamp mod Goldonis Digtning, der var ham for overfladisk og altfor stærkt paavirket af den franske, søgte den italienske Digter Carlo Gozzi, der fødtes i Venedig 1720, at gyde nyt Blod i det italienske Drama ved at skabe en Art moderne Maskekomedier, som han kaldte „Fiabe teatrali". En af disse hed „Turandotte", var bygget over et af Tusind og én Nats Eventyr og handler om den ægteskabsfjendske Prinsesse af China, som lader enhver af hendes Friere, der ikke løser de tre Gaader, hun forelægger dem, ubarmhjertigt henrette. I sin Grusomhed nægter hun endogsaa at ægte den Frier, der vinder Sejren. Han maa berede sig til endnu en Tvekamp. Men i denne vendes Spillet om. Han, den ubekendte Prins, forlanger, at Prinsessen skal gætte hans Navn. Kan hun det ikke, har han vundet den endelige Sejr. Ved Hjælp af en af Serail'ets Kvinder, der med List faar lokket Navnet ud af Prinsen, sejrer Prinsessen. Men denne Gang vælger hun den Besejrede til sin Elsker og Gemal. Gozzi, der var en dreven Theaterpraktikus, skrev over dette Sujet et virkningsfuldt Drama, der senere blev oversat til Tysk af Friederick Werthes, en af Wielands Elever, men paa Prosa, der maatte synes et fattigt Surogat for de klingende italienske Strofer. Gozzis „Turandotte" faar sin væsentligste Interesse for den store Læseverden derved, at Schiller, der ikke var det italienske Sprog mægtig og derfor kun kendte Stykket fra Werthes' Fortyskning, fandt saa megen Smag i Sujettet, at han fik Lyst til paany at iklæde det Versenes Dragt. Samtidig uddybede han Personernes Karakteristik og gav navnlig de Roller, der havde været overladt til Skuespillernes tilfældige Evner og Opfindsomhed (comedia dell'arte) og derfor kun var løst skizzerede, fuldt udarbejdede Dialoger. Han gav Prinsessens og Prinsens Skikkelser en psykologisk Forklaring, der hævede dem op i Poeiens Verden. Hos Schiller er Prinsessen ikke frastødende i sin Grusomhed, og de Gaader, han lægger hende i Munden er af større Skønhed og af dybere Betydning. Den 30. Januar 1802 opføres Schillers Drama paa Theatret i Weimar og gaar derpaa sin Sejrsgang over mange andre af Tysklands Scener under Titlen: „Turandot, Prinzessin von China, ein tragi-komisches Märchen nach Gozzi."

Side 37. [*Bertouch*]. I Efteraaret 1816 fik Oehlenschläger gennem Overpræsident Moltke Tilbud fra Kammerherre Bertouch om at ledsage dennes unge Søn, den senere Baron Bertouch, paa en Rejse til Udlandet.

Side 38. [*„Den lille Hyrdedreng"*]. Stykket blev i 1820 oversat paa Tysk af Oehlenschläger selv. Syv Aar senere foreligger det paa Engelsk i en Oversættelse af I. Heath under Titlen: the little shepherd-boy. Det er ogsaa

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

udkommet paa Svensk. — Hans Hegers franske Oversættelse indledes med et Titelblad, paa hvilket i Frakturskrift læses:

Le petit berger
Idylle pastoral
D.Oehlenschläger
traduit du danois
de
Heger
Conseiller de conférence.

For en Kuriositets Skyld hidsættes de første Linier af Oversættelsen:

Contrée sauvage aux rochers et un banc.
Renaud
(jeune homme en fraque et casque ayant une caisse de fer blanc a coté et un baton à martinet)

Quelle force enchanteresse ici m'entraine?
Est ce l'hazard, qu'a ces rochers m'enchaine?
Volage, comme l'oiseau il y a long tems
Varieté fut mon seul soulagement.
Deux ailes alors etoient tout mon portage,
Mais egaré sur ce rocher sauvage
Pour prendre des pierres et des cristaux,
Des mouches, des fleurs et des mineraux,
Comme un chamois sautant dessus la fante
Je monte et déscends, rien ne me tourmente.

— — —

Side 39. [*Lotte, Hans, Wille*] ɔ: Charlotte, Johannes, William.

Side 40. *Den dansk-norske Digterpræst Fred. Schmidt*]. Han var født i Asminderød i Nordsjælland 1771 og døde 1840 som dansk Præst. Faderens Ansættelse i et Præstekald i Norge medførte, at Drengen fik sin Opdragelse dèr. I 1814 var han Medlem af Forsamlingen paa Ejdsvold og blev Stortingsmand. I 1817 vender han tilbage til Danmark, hvor han faar Præsteembede og i 1826 absolverer den theologiske Doktorgrad. — I Bakkehussproget kaldes han „Præsten fra Eker" efter det Sogn i Norge, hvor han en Tid var Præst. — [*„Et Aftenrødt som aldrig gaar til Hvile"*]. Denne Linje er et Citat af et Oehlenschlägersk Digt og Benyttelsen at betragte som en Kompliment til den tilstedeværende Forfatter.

Side 41. [*Treschows*]. Niels Treschow, norsk Filosof. Født $^{5}/_{9}$ 1751, død $^{22}/_{9}$ 1833. Professor i Filosofi ved Københavns Universitet.

Side 42. [*P. Hjort*]. Peder Hjort, dansk Forfatter. Født $^{19}/_{7}$ 1793, død $^{11}/_{11}$ 1871. Han var en af Oehlenschlägers ivrige Forkæmpere i Striden med Baggesen og af en stærkt polemisk Natur. Han udgav i 1867 et „Udvalg af Breve fra Mænd og Kvinder", en Bog der vakte megen Opsigt og Modstand paa Grund af dens Indiskretioner. — [*Hauch*]. Johannes Carsten Hauch, dansk Digter. Født i Frederikshald $^{12}/_{5}$ 1790, død i Rom $^{4}/_{3}$ 1872.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Side 48. [*at leve og at dø som den Hedengangne*]. Der er neppe Tvivl om, at Hans Heger ogsaa som Embedsmand har vist Dygtighed. Joh. Chr. Drewsen skriver rigtignok i sine Optegnelser, at man sagde om Heger, at han „kunde gøre Alt, kun ikke gode Domme". Men man forstaar let, at Folkevittigheden maatte faa travlt med en Mand, hvis Universalgeni var bekendt over hele Byen, og hvis mange, vidt forskellige Interesser let kunde bibringe Mængden det Indtryk, at han forsømte sit Embede.

Side 49. [*Peder Heger*]. De faa Oplysninger, der findes om denne yngste Søn af Konferensraad Heger, skyldes væsentligst Ægteparret Rahbek og Oehlenschläger. Han synes at have arvet baade Faderens stærke Vilje og Moderens letbevægelige Sind og varme Hjerte. — Det Brev, Kamma Heger i Efteraaret 1796 sender Rahbek, og hvis Slutning er meddelt i Textens Side 63, begynder med følgende Ord: „Lidt efter, at De forlod os, kom vor kære Peder hjem [nemlig fra sit sidste, lange Søtogt]. Jeg vèd, De tager saa ærlig Del i alt, hvad der angaar os Søskende, at det vilde være meget unyttigt at bede Dem ikke være vred for denne Dristighed. De er altsaa saa god at bringe Carl [hendes Broder, hvem Rahbek saa' oftere end hun selv] denne gode Nyhed. Ogsaa haaber jeg, De skynder paa ham, det er at sige, at han kommer saa snart som muligt."

Det havde været Konferensraad Hegers Ønske, at Peder ligesom hans to ældre Brødre, skulde studere, men den viltre Krabat var ikke til at holde til Bøgerne. Han var en Friluftsnatur og vilde tilsøs og fik Lov til at følge sin Lyst.

Da han i 1796 er vendt tilbage fra et af sine Togter, forlover han sig med Skuespilleren Michael Rosings Datter, Deborah Henriette, der senere bliver gift med Prof. Withusen.

Peder Heger er en smuk, ung Mand, der med sit glade, lidt forsorne Humør indtager Alle.

Da Rahbek er bleven forlovet med Kamma, skriver han den 4. Februar 1797 i et Brev fra Bakkehuset til sin Kæreste bl. A.: „Hils og min gode, kære Peder saa inderlig, inderlig fra mig og lykønsk ham af mit ganske, fuldeste Hjerte imorgen. Thi sandelig er han paa Jettes Geburtsdag [Henriette Rosing holdt Fødselsdag den 5te Februar] ærligen at lykønske, næsten ligesaa meget som visse Andre [nemlig han selv] en vis 19de Oktober [Kammas Fødselsdag], og ligesaa ærlig som Jette den 1ste Februar [Peder Hegers Fødselsdag]. Gode Karen Margrethe, den Vished, at to Mennesker, vi holde saa meget af, skulde blive lykkelige med hinanden; det sikkre Haab, jeg herpaa bygger, at jeg dog eet Sted skal have saaet uden at høste Avner og Tidsler, glæder mig usigelig, — og hvorfor ikke sige det rent ud, glæder mig dobbelt saa meget nu, efter at Peder er bleven til Ulk igen, som i den korte Tid, man havde studeret ham til Cavalier."

Den fyldigste Karakteristik af Peder Heger giver dog Oehlenschläger i sine Erindringer.

Da Oehlenschläger i sin gærende Kunstnertrang gaar til Theatret sytten Aar gammel, har Chefen, Overkammerherre Hauch, givet ham Rosing til

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Instruktør, og i Sommeren 1797 var han ofte dennes Gæst paa Fredensborg. Adam O. og Peder Heger slutter her et varmt Venskab, der nu og da afbrydes af smaa Skærmydsler.

Peder var smidig og dristig, en født Gymnastiker. Allerbedst som han sad i en Stue, kunde det falde ham ind at slaa Vejrmøller henad Gulvet eller at staa paa Hovedet i Sofaen. Adam besad ikke disse legemlige Færdigheder, og Peder drillede ham og sagde, at han var keitet. Og saa surmulede Adam.

En Dag vilde Peder ride til Strandmøllen for at besøge Drewsens og foreslog Kammeraten at slaa Følge. Adam havde aldrig redet paa en Hest. Han havde kun drevet det til, naar en Rytter engang imellem kom til hans Fader paa Frederiksberg Slot, at sidde paa Hesten nogle Øjeblikke og lade den gaa et Par Skridt frem og tilbage. Imidlertid vilde han ikke give op for Peder, han lejer sig en Hest og med en lystig Mine, som om han var en gammel, øvet Rytter, sætter han sig i Saddelen. Og saa gaar det ad Strandmøllen til. Men Adam kan ikke døje det besværlige og stødende Travridt og sætter Hesten i Galop. Peder Heger sporer nu ogsaa *sin* Ganger, og det ender med en vild Parforcejagt. Hegers Hest er bestandig foran og sparker ustandseligt Sand i Øjnene paa Adam, saa at han maa lukke dem i og give sig Gud i Vold. Adams Uforsagthed faar sin skønne Belønning. Da de rider ind paa Strandmøllen, og Peder Heger, der hele Vejen har gjort Nar af Adam, vil lapse sig og gøre Kaprioler for Damerne, falder han af Hesten, mens Adam strunk bliver siddende paa sin.

Til andre Tider sidder de to unge Brushaner stilfærdigt sammen, og Adam forelæser sine Poesier for Vennen, der udtrykker sin Beundring. Men længe varer Freden ikke. Peder Heger er for flot og bydende i sit Væsen og pukker paa sin legemlige Overlegenhed og sine Kræfter. Og en Aften, da de paa Strandmøllen er ved at gaa i Seng, koger Blodet over i dem begge. De kommer op at mundhugges, det ene Ord tager det andet, og Peder appellerer til sine Næver. Saa beslutter Adam sig, trods den sene Nattetime, til at klæde sig paa og marshere til København. Men da han er en Fjerdingvej borte fra Strandmøllen, faar Nattekulden og Tanken om, hvad den gode Fru Drewsen vil dømme om hans pludselige Forsvinden, ham til at vende om og at krybe i Sengen ved Siden af Peder uden at mæle et Ord. Næste Morgen tager han Afsked. Kort efter drager Peder paany tilsøs, uden at Forsoningen er sket. To Aar senere er Oehlenschläger forlovet med Christiane, og Peder er forlist uden at vide, at han og Adam var bleven Svogre. „Jeg er vis paa," siger Oehlenschläger i sine Erindringer, „at Efterretningen vilde have glædet denne brave Sømand, og vi var igen bleven de bedste Venner."

I Mindet om sin Ungdomskammerat skriver Oehlenschläger fra Fredensborg i 1801 til Christiane: „Jeg har gjort et Par Ture ud paa Esromsø, og Du kan ikke tro, gode Pige, i hvilken vemodig, underlig Stemning det satte mig. Naturligvis maatte Ideassociationen virke overmaade meget til at bringe mig den gode Peder Heger i Minde. Hans Bekendtskab gjorde jeg

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

her, og ved ham lærte jeg at kende *Dig*. Maa jeg da ikke elske Fredensborg?" —

I 1799 — Datoen er udeladt — modtog Rahbek efterfølgende Brev:

„Jeg har en sørgelig Nyhed at melde Dem, — men jeg har troet det min Pligt at give *Dem* Efterretning derom, da jeg saa meget frygter, at dersom Deres Kone eller Christiane pludselig og uforberedte fik det at vide, det da vilde gøre alt for skrækkeligt et Indtryk.

Peder Heger er uden al Tvivl død.

Give Gud, at det var et falsk Rygte! Men desværre, det lader til at have megen Sandsynlighed. Her har De, hvad vi har faaet at vide: Den Dag vi rejste fra Byen, fortalte Linde, at han af Mad. Lange havde hørt dette Rygte, som skulde være kommen fra en Købmand Hage. Min Mand paalagde Simon at gøre sig al mulig Umage for at erfare noget mere Bestemt, og i Aften skrev han, at Hage havde henvist ham til Kammerraad Magens, og denne forelæste et Stykke af et Brev fra hans Broder, som er Byfoged i Vestindien, hvor fortælles, at Styrmand Heger, forlovet med en Jomfru Rosing, var død af en hidsig Sygdom, som grasserede paa Fregatten Thetis. Han skal være død paa St. Thomas.

C. D. Drewsen."

Dette Brev er utvivlsomt skrevet af Anna Christine Dorothea Drewsen, Chr. Drewsens tredje Hustru, og „Simon" er Simon Jørgen Drewsen, en Søn af hans andet Ægteskab, født 1779, Student, derpaa Grosserer, først i København, senere i Vestindien. — — — Peder Hegers Fornavn bliver stavet højst forskelligt i efterladte Breve fra hans Slægtninge og Andre. Det findes i følgende Varianter: Peer, Per, Peter og Peder. Den sidste Stavemaade bør anses for den rigtige, baade fordi den benyttes i Kirkebogen, og fordi han rimeligvis er opkaldt efter Bedstefaderen Stephan Pedersen Heger. Af netop de samme Grunde bør hans Broder, Skuespillerens, Navn ikke staves Stephen, Steffan eller Steffen — men Stephan.

Side 54. [*Charlotte*] Charlotte Phister, født Oehlenschläger, 1811—1835, havde sin Debut paa det kgl. Theater i 1832. — [*Elise Heger*]. Elisabeth Margrethe Frederikke Heger, 1811—1891, blev den $^{15}/_{4}$ 1834 gift med Skuespilleren Vilhelm Holst, en Søn af Theaterchefen, Kammerherre Holstein. Hun debuterede i 1827 som Emilie Galotti.

Ved en Aftenunderholdning i 1830 udtalte Eline Heger i en Prolog følgende Ord, som Oehlenschläger lagde hende i Munden:

En Urt forgaar, en anden spirer atter —
O, hvilket Held var skønt som mit,
Hvis i Maria Hegers Datter
I atter saa' Maria Smidth! —

Elise Holst adskilte sig stærkt fra Slægtens øvrige Medlemmer ved den paafaldende Flegma, der kendetegnede hendes Væsen. Men at ogsaa hun havde faaet sin Part af det varme Blod, og at hendes kolde, ligevægtige

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Ydre neppe helt svarede til hendes Indre, viser bl. A. den Beretning, Forf. Holm-Hansen bringer om hende i sin Bog „Hvad jeg oplevede", hvori han ogsaa dvæler ved Erindringerne fra sin Skuespillertid. Han skriver om Fru Holst:

„Det hvormed denne udmærkede Skuespillerinde fornemmeligt gjorde sig gældende til enhver Tid var hendes rene, høje, ægte Kvindelighed, der tidligere i den saakaldte „Theatrets store Tid" havde henvist hende nærmest til de Oehlenschlägerske Heltinderoller. Nu fik hun saa godt som aldrig noget at bestille, og det utaknemlige Publikum havde vist halvvejs glemt hende. Men da hændte det ved Fremdragelsen af „Pottemager Walter", at man anmodede hende om at spille den gamle Grisola, der til Løn for sine Dyder ved Slutningen af Stykket bliver forvandlet til en Fe. Fru Holst vaandede sig i Stilhed ved Tanken om, at hun paa sine gamle Dage skulde i Fekostume, men hun gjorde som sædvanlig sin Pligt og fremtraadte Forestillingsaftenen ligesaa halvnøgen eller ungdommelig blottet som de øvrige fantastiske Aander fra *Corps de ballet,* og Publikum aplauderede stærkt ved hendes Sortie.

„Der kan De se, Fru Holst, — De er jo endnu nær ved at tage hele Huset med Storm!" var Regissøren et Øjeblik ubetænksom nok til at sige.

Men da rejste den gamle Heltinde sig ogsaa i hele sin Stolthed og svarede: „Det Rak! Jeg gik splitternøgen frem for dem, om det forlangtes af mig!"

Jeg havde en Følelse, som det løb mig isnende ned ad Ryggen, da hun fra det højt optaarnede Stillads i Baggrunden bevægede sig dronningeagtig kold ned ad Trappetrinene og forsvandt mellem Figurantinderne." — — —

Om Elise Holst siger Fru Heiberg, at hun var en „yndig Skuespillerinde i stille, slørede Roller", og i „Breve fra og til Hostrup" udtaler Ludvig Mynster, at „Fru Holst's Øjne gemte mere Sjæl og Dybde end selv Fru Heibergs. Hun har Kulde for Jorden, men Varme for Himlen."

Elise Holst afskedigedes i 1870.

Side 55. [*i hendes Ægteskab med Adjunkt Plum*]. I dette Ægteskab fødtes endvidere Døttrene Marie Elisabeth, der døde som ugift i 1892, — Cecilie Louise Charlotte, der i 1857 blev gift med den senere Geheimekonferensraad Ricard (Ægteskabet var barnløst), og endelig Anna Louise, der blev gift med Litteraturhistorikeren Carl Rosenberg. Censoren Peter Andreas Rosenberg, Komponisten Vilhelm Rosenberg, og Skuespillerinden Sophie Walleen ere Børn af dette Ægteskab. — [*ved de medicinske Doktordisputatser som Opponent*]. Prof. Plum besad en saa afgjort Skuespillerbegavelse, at Heiberg, efterat han havde set ham optræde i en af Hostrups Komedier, opfordrede ham stærkt til at gaa til Scenen. — Hans Examinationer var højst ejendommelige. F. Ex.: Et Lig ligger paa Dissektionsbordet. Plum holder Armene i Stilling, som om han affyrer et Gevær, raaber: Pif, Paf! og vender sig derpaa om mod Examinanden med de hurtigt og ivrigt udtalte Ord: „Det er en Selvmorder! Hvad vil De nu gøre? Værs'go!" — Ved Disputatserne kunde han komme farende som en Løve

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

hen til Kathedret, hvorpaa han kastede et Spørgsmaal op mod den ulykkelige Doktorand, gjorde omkring og maalte Auditoriets Gulv med hastige Skridt, hvorefter han med en brat Vending paany gjorde Front mod Doktoranden og med udstrakt Arm eller en anden malende Gestus, og med stærkt spændte Miner, afventede Svaret. — Han var ligesaa anset som han, paa Grund af sin Elskværdighed og Humor, var afholdt.

Side 57. [*Hans Christian Heger*] 1806—1846, Stephan Hegers ældste Søn. Han førte et mærkeligt og omtumlet Liv. I 1827 blev han, efter at have frekventeret en Mængde Skoler, demitteret fra Metropolitanskolen, hvis Rektor, Nissen, i sin latinske Anbefalingsskrivelse ogsaa omtaler Faderen: „Patrem habet virum optimum et humanissimum, Stephanum Heger, antea regium actorem scenicum." Aaret efter tager Hans Christian filologisk-filosofisk Examen, og den 21. Apr. 1829 debuterer han paa det kgl. Theater som Hamlet, optræder derefter som Giulio Romano i „Correggio" og Trop i „Recensenten og Dyret", hvorefter han forlader Theatret, bliver Lærer ved Efterslægtselskabets Realskole og studerer Theologi, 1834 gaar han som Skuespiller til Norge men vender næste Aar tilbage til Danmark, hvor han ernærer sig som Huslærer i Jylland og paa Sjælland, tager derpaa Examen paa Jonstrup Seminarium og lever i København som Lærer. I sine Optegnelser udtaler Werlauff om ham, at han havde et godt Hjerte og var vel begavet, men under de urolige Forhold i Hjemmet var hans Opdragelse bleven forkvaklet. Han døde som vanvittig. Faderen havde den absurde Mening, at Hans Christian blot anstillede sig som sindssyg for at blive indlagt paa Bidstrup! „Og," tilføjer Werlauff, „muligen fik han det ikke værre end tidligere." Han gav sig periodevis af med litterær Syssel, der dog væsentlig indskrænkede sig til Oversætterarbejde. — Da han i Dec. 1828 ønsker at aflægge Prøve ved Theatret, indsender han til Direktionen følgende lakoniske Skrivelse, hvori han angiver de Roller, han ønsker at vise sig i:

Højvelb. Hr. Etatsraad Collin!

Monlogen af *Hamlet,* samt Scenerne med Moderen og Ophelia. Hakon Herdebred af *Axel og Valborg.* Ejnar Tambeskælver af *Hakon Jarl. Recensenten* i Vaudevillen af samme Navn, Scenerne med Pryssing og Kaiser.

Dr. Ryge, Skuespiller Nielsen, min Moder og, da Mad. Andersen er syg, min Søster til Ophelias Rolle, ere de af Theaterpersonalet, som til ovennævnte Roller maatte være tilstede. Ærb.

H. C. Heger.

Under dette Dokument findes en Note, skrevet med Collins Haand, der til Efterretning for Regissøren afgiver nedenstaaende Kendelse:

Forinden Direktionen kan tage nogen Beslutning om, hvorvidt Deres Ønske om at ansættes som Skuespiller kan komme i Betragtning, maa De

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

enten underkaste Dem en ny Prøve for Direktionen og udføre de af Dem opgivne Roller i Kustume med vedkommende Kunstnere eller indtræde som Elev. 4. Decbr. 1828.

[*Edvard*] Stephan Hegers næstyngste Søn, 1813—1833. Han havde faaet Uddannelse som Gartner. Ligesom Broderen Hans Christian endte han som sindsforvirret. Den 18de Juli 1833 sprang han fra Kvisten ned paa Gaden men døde først mod Aarets Slutning af Følgerne. Han blev indlagt paa Frederiks Hospital, hvorfra han den 23de Novbr. sendte Stephan Heger følgende vemodige Skrivelse:

„Kære Fader!

Efterat Du har været hos mig idag, har jeg hvilet meget bedre. Blot jeg kunde tvinge det onde Humeur, der vil komme over mig somme Tider. Jeg skal fra idag af stræbe at sprede det saa meget, som det er mig muligt. Saadane Forsætter har jeg rigtignok utallige Gange fattet, men engang maa jeg dog kunne udføre dem.

Det Indfald, jeg havde igaar, at komme paa et andet Værelse alene, skal Du slet ikke tage Notits af, da jeg vel indser, at det kun vilde være skadeligt for mig. Det vilde ikke vare længe, før jeg vilde ønske mig tilbage igen. Det Eneste, som er tilovers for mig, er det Du sagde igaar, og som jeg trolig skal følge, nemlig at finde mig med Taalmodighed i, hvad der ikke kan være anderledes. Møller har idag sagt, at det ikke vilde vare længe, inden jeg kan komme op at sidde, og saa vil nok alting gaa bedre. Det vil nok heller ikke vare længe, inden jeg kan komme hjem, naar jeg først er kommen ud af Sengen. Jeg sagde ogsaa, at han skulde gøre med mig, hvad han vilde, da jeg sidenefter fortryder, naar jeg har sat mig op mod det, han har foreskrevet. Naar det er godt Vejr, saa se ud til Din hengivne Søn

Edvard."

Under Brevet, der er adresseret til Vestervold 208, har Stephan Heger med egen Haand tilføjet: Dette Brev skrev Edvard til mig paa hans Dødsleje paa Frederiks Hospital. — [*Skuespiller Schwartz*] 1753—1838. Skuespiller til 1809. Fra 1779 til 1816 har han Ansættelse som Instruktør.

Side 58. [*Overhofmarskal Hauch*] 1755—1838. Udnævntes 1794 til Chef for Theatret og tog sin Afsked 1811. Det var en offentlig Hemmelighed, at Skuespillerinden Jfr. Astrup var hans Maitresse. Han var forøvrigt Chef for det kgl. Bibliothek og Præsident i Videnskabernes Selskab og drev selv med stor Interesse fysiske og kemiske Studier.

Side 59. [*Thaarup*] 1749—1821. Han tog 1794 Afsked som Lærer ved Søakademiet og udnævntes til Theaterdirektør, i hvilken Stilling han forblev til 1800. Forfatter til „Høstgildet" og „Peters Bryllup". — [*Kjerulf*] Jørgen Kjerulf var Prof. ved Universitetet. I 1794 udnævntes han til Direktør ved Theatret.

Side 62. [*Mon ikke en Michael Wiehe havde formaaet det?*] Det har i denne Sammenhæng Interesse at erfare, at Ludvig Phister, der som Regel lod sig maskere af Theaterfrisøren Hoppensach, der i sit Fag var en virkelig Kunst-

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

ner, bestandig foreholdt denne at benytte sig saa sparsomt som muligt af Sminke, idet han frygtede for, at en for stærk Paalægning vilde stivne Ansigtstrækkene. Iøvrigt er det mellem sceniske Kunstnere en Kendsgerning, at en Skuespiller paa Prøverne — usminket og uden Kostume — undertiden kan frembringe større Virkning end paa selve Forestillingsaftnerne.

Side 63. [*Rasmus Nyerup*] 1759—1829. Var fra 1790 Bibliothekar ved det kgl. Bibl., som han forlod 1803. I sin „Københavns Beskrivelse" havde han under Omtalen af Universitetet udtalt, at „Theologien gerne kunde være en Underafdeling af Historien som Kundskab om den menneskelige Forstands Forvildelser". Han slap for offentlig Tiltale, efter at han havde afgivet en Erklæring om, at han havde handlet „i sit Hjertes Enfoldighed".

Side 66. [*Lindgreen*] Ferd. Ludvig Vilhelm Lindgreen 1770—1842. Deb. $^{19}/_{11}$ 1790. — [*Knudsen*] Hans Chr. Knudsen 1763—1816. 17. Deb. $^{14}/_{12}$ 1786. — [*Frydendahl*] Peter Jørgen Frydendahl 1766—1836. Deb. $^{7}/_{12}$ 1786. — [*Foersom*] Peter Thun Foresom 1777—1817. Deb. $^{18}/_{10}$ 1798.

Side 67. [*Ryge*] Johan Chr. Ryge, 1780—1842, debuterede $^{22}/_{4}$ 1813 som Palnatoke.

Side 68. [*Clausen*] Andr. Clausen 1760—1831. Skuespiller, fra 1799 ansat som Regissør. [*Walterstorff*] Ernst Fred. W. udnævntes til Chef 1798. Han døde i Paris 1820. — [*Baggesen*] Jens Baggesen 1764—1826. Han udnævntes i 1798 til Theaterdirektør, en Stilling, til hvilken hans altfor letbevægelige Digternatur kun gjorde ham daarligt skikket. En af hans faa Regeringshandlinger var den, at han ombyttede Prosceniets Indskrift „Ej blot til Lyst" med den latinske „Castigat ridendo mores". Efter fire Aars Forløb trak han sig tilbage.

Side 73. [*Olufsen*] Oluf Chr. Olufsen 1764—1827. Landbrugsforfatter, Økonom og Digter. Forf. til „Gulddaasen".

Side 74. [*Persius*]. Kamma Rahbeks Øgenavn til Broderen Stephan, efter Persius Flacchus, romersk Satiredigter, f. 34 før Christus. I Analogi med dette Navn kaldte Kamma Stephans Hustru „Persia" og deres Børn „Persiller", og da hun under Bombardementet i 1807 for nogle Dage var indkvarteret i Stephans Hus, kaldte hun dette for „Persepolis".

Side 78. [*Haack*] Aug. Chr. Vilhelm Haack 1788—1821. Han debuterede $^{15}/_{5}$ 1806.

Side 79. [*Salvator Rosa*] Italiensk Maler og Digter, født i Aranella, nær Neapel, i 1615, død i Rom 1673.

Side 80. [*Kammerherre Holstein*] Fred. Conrad Holstein, Kammerherre hos Dronningen, blev Theatrets Chef 1811. Han døde 1853. — [*Olsen*] Godske Hans Olsen udnævntes 1811 til Direktør og forblev i denne Stilling til sin Død 1829. — [*Mad. Dahlén*] Johanne Caroline Elisabeth Dahlén (den tidligere Jfr. Morthorst) 1770—1845.

Side 86. [*Prof. Nissen*] Niels Lang Nissen, 1771—1845. Rektor ved Metropolitanskolen. Bekendt paa Grund af sin udprægede Rationalisme, som han i Undervisningstimerne forsøgte at indpode Disciplene. — [*Den imponerende*

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

halve Snes] I Stephan Hegers Ægteskab med Eline Smidth fødtes ti Børn: *Vilhelmine,* 1797—1873, *Anna Louise,* 1799—1833, *Hans Christian,* der dør ganske ung 1806, *Jens Frederik,* 1804—1831, *Hans Christian,* 1806—1846, *Eline Marie,* 1808—1904, *Elisabeth Margrethe Frederikke,* 1811—1891, *Edvard,* 1813—1833, *Juliane Sophie,* 1815—1899 og endelig *Johan Carl Peter,* 1818—1900. Blandt Stepl. n Hegers Sønner er den sidstnævnte og yngste, Johan Carl Peter Heger, den eneste, der stifter Hus og Hjem. Af hans Sønner efterlader de tre sig mandligt Afkom, saa at der er al Udsigt til, at det gamle, ansete Slægtsnavn vil leve i Eftertiden. Denne Stephan Hegers yngste Søn, der i 1849 ægtede Edele Flindt, en Plejedatter af Etatsraad de Neergaard paa Gunderslevholm, havde taget baade Faderens klare Forstand og Moderens elskelige Sind i Arv og nød høj Anseelse i sin Stilling som Forstmand paa Gunderslevholm, paa Gjorslev, ved Sorø Akademi og sidst paa Frederiksborg 1ste Skovridderdistrikt. Da han i 1840 havde taget sin Examen, blev han faa Dage efter antaget som Lærer i praktisk Forstvæsen af Etatsraad Estrup til Kongsdal for dennes unge Søn, den senere Konsejlspræsident J. B. S. Estrup. Fra hans udmærkede Hjem udgik i Tidens Løb en Mængde unge, dygtige Forstmænd.

Han havde i sit Ægteskab ni Børn: *Carl Neergaard Heger,* f. 1850, bosat som Grosserer i Randers, — *Stephan,* f. 1853, d. 1855, — *Jens Frederik,* f. 1857, Skovridder i Saltø ved Næstved, — *Johannes,* f. 1858, bosat i Argentina, — *Edele Marie Elisabeth,* f. 1860, gift med Grosserer Th. Dalgaard i København, — *Georg Christian,* f. 1863, Sparekasse-Bogholder i Køge, — *Ellen Marie,* f. 1866, gift med Skovridder Hugo v. Hedemann, — *Elisabeth Arnoldine,* f. 1868, gift med afdøde Justitsraad Victor Keller og *Henrik Flindt Heger,* f. 1871, cand. pharm., bosat som Apotheker i Argentina.

Side 88. [*Møsting*] Johan Sigismund Møsting, 1753—1843. Gehejme-Statsminister. Fra 1838 til sin Død Chef for det store, kgl. Bibliothek. Hans Sommerbolig var det endnu beboede smukke Sted i Smallegade Nr. 2 B.

Side 94. [*Madam Lindes Institut*] Annette Lucie Kramer, 1763—1815, ægtede Guldsmed Lorenz Christoffer Linde og var Forstanderinde for en bekendt Pension for unge Piger.

Side 95. [*Christen Pram*] 1756—1821. Fuldmægtig i Commercekollegiet 1781, Deputeret 1812. Han blev i 1819 Toldforvalter paa St. Thomas. Hans mest bekendte Digt er „Emilies Kilde". — [*Malthe Conrad Bruun*] 1775—1826. Blev paa Gr. af sine Frihedsanskuelser forvist 1800 og bosatte sig i Paris, hvor han var Medarbejder ved Napoleons Organ „Journal d'Empire". Efter Slaget ved Waterloo blev han Medarbejder ved „Quotidienne", den faldne Kejsers Modstander i Pressen. Bruun haanedes som en politisk Vejrhane. — [*Jonas Collin*] 1776—1861. En af sin Tids bedste og højst fortjente Mænd i Danmark. H. C. Andersens Velgører. — [*Fr. Bartholin*] 1784—1829, Søn af Etatsraad Joh. Bartholin Eichel til Aastrup. Han var Bogholder i Københavns Brandforsikring. — [*Rønne*] Bone Falck Rønne, 1764—1833. — [*Raadmand Lange*] Etatsraad, Raadmand Rasmus Lange døde 1829, 77 Aar gl. Hans Hustru, Frederikke Christine, født Hellesen, døde 1845, 84 Aar gl.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Hun var Veninde af den Hegerske Slægt og stod særlig Rahbeks nær. I hende havde Eline Smith baade før og efter sit Giftermaal en udmærket Støtte.

Side 111. [*Ingen af Delene er Jacobs, men begge Esaus*]. Selvfølgelig hentydede Ryge med disse Ord til Stephan Heger, der, rimeligt nok, baade har inspireret sin Hustru til Klagemaalet og formet hendes Breve til Direktionen.

Side 115. [*Rektor Meisling*] Simon Sørensen M., dansk Filolog og Skolemand, 1787—1856. Han var fra 1822—26 Rektor ved Slagelse Latinskole, og fra 1826—39 Rektor ved Helsingørs Latinskole. Han har oversat klassiske, baade græske og latinske, Værker og fordansket Gozzis italienske Maskekomedier.

Side 122. [*Juliane Sophie*] Hun var opkaldt efter Juliane Sophie, Chr. den 8des Søster, der var Eline Hegers Velynderinde. Ved sin Konfirmation havde hun som Gave fra Prinsessen faaet tilsendt en mørkegrøn Silkekjole og et Par Guldørenringe. Da Konfirmandinden i den Anledning skulde aflægge sin Tak for den høje Dame, ledsagede hendes Onkel, Carl Heger, hende til Slottet i en Kareth. Som Bibliothekar ved Hoffet var han godt kendt med alle Etiketspørgsmaal, og paa Vejen til Slottet instruerede han sin unge Niece i de underdanige Høflighedsregler, hun havde at iagttage. Bl. A. paalagde han hende som en uafviselig Nødvendighed at kysse Prinsessen paa Haanden baade ved Begyndelsen og Afslutningen af Audiensen. Men Juliane Heger vilde paa ingen Maade indlade sig paa en saa ydmygende Ceremoni, som hun — paa ægte Hegersk — fandt under sin Værdighed. Og hendes Vilje stod fast. Prinsessen fik ingen Haandkys.

Side 125. [*Poly*] Da Rahbek havde faaet Afslag paa sit Frieri til Eline Smith, undertegnede han nogle af sine Digte i denne Sorgens og Skuffelsens Tid: „Finis Poloniæ", som bekendt den polske General Kosziuskos Udraab, da han i et Slag faldt af Hesten og forudsaa Polens Undergang. Af Polen dannedes da Tilnavnet „Polly" for Eline. Naar Stephan kalder hende „Poly" — med enkelt l — kommer han derfor det oprindelige Navn og dets Idé nærmere end Rahbek selv. — [*Schack-Staffeldt*] Adam Wilhelm Schack v. Staffeldt, 1769—1826. Dansk Digter.

Side 128. [*Fr. Ekkard*] 1774—1819. Han var 1ste Assistent ved det store, kgl. Bibliothek. I 1813 blev han blind og afskedigedes i 1814. — [*Moldenhawer*] Daniel Gotthilf Moldenhawer, 1753—1823. Fra 1788 til sin Død var han det kgl. Bibliotheks Overbibliothekar. Konferensraad.

Side 129. [*Hesiodos*] græsk Digter, 700 Aar f. Christus. Det Skrift, Heger hentydede til, er betitlet „Værker og Dage".

Side 131. [*Eline Agier*] død 1904, 95 Aar gl. Hun var gift med Lægen ved Vemmetofte Mart. Alexis Agier, død 1833, 34 Aar gl. — [*Puggaard*] Grosserer, Etatsraad Hans Puggaard 1788—1866.

Side 133. [*Børge Werlauff*] Børge Johan Erik Werlauff, 1819—1873. Cand. theol. og Proprietær.

Side 133. [*med hvem Du, Carl og Vilhelm*] Carl er Stephan Hegers yngste Søn, den senere Skovridder, — Vilhelm er Jens Stephan Vilhelm Werlauff,

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

1818—1897, død som fhv. Fuldmægtig i Kultusministeriet. — [*en let Sag for Olufsen*] Chr. Friis Rottbøll Olufsen, 1802—1855, Professor i Astronomi og Direktør for Observatoriet i København. — [*i Bugges Tid*] Professor Thomas Bugge, 1740—1815. Han var gift med Ambrosia Wedselstoft, Søster til Joh. Chr. Drewsens Moder.

Side 134. [*Hornemann*] Claus Frees Hornemann, 1751—1830, theologisk Professor. Han var fuldblods Rationalist og bekendt for sit Hang til at sige Morsomheder paa Kathedret. — [*4 Millioner Mile fra vort Solsystem*] Heri tager St. Heger fejl. Den af de kendte Stjerner, der er os nærmest, befinder sig i Centauren og er omtrent 40 Bill. Kilometer fra vort Solsystem. Sirius er os omtrent dobbelt saa fjern, altsaa omtrent 80 Bill. Kilometer, hvilket er mellem 11 og 12 Bill. danske Mil.

Side 136. [*Søster Marie*] Enkefru Marie Flindt, Skovridder Carl Hegers Svigermoder. Hun styrede Huset for Forpagter Freuchen paa Seinhusgaarden, hvor Børge Werlauff lærte Landvæsen. — [*alle mine Kjære paa Bøgeskov*] Bøgeskov er Navnet paa en af Skovene under Gjorslev Gods. I dens Udkant laa Skovriddergaarden, hvor Stephan Hegers Søn, Carl, havde sin Embedsbolig.

Side 143. [*Ole Hieronymus Mynster*] 1772—1818. Han blev ved Dr. Ranøes Død Overmedikus paa Frederiks Hospital. Fra 1805 Prof. ved Universitetet. — [*ikke mindre i Elskerroller*] I en snever Vending maatte Carl Heger, hvis Ydre var fint og zart, ogsaa af og til overtage Elskerinderollerne i de Iffland'ske Skuespil, der hørte til Tidens mest yndede Repertoire.

Side 146. [*Som den digtede Figur i Palnatoke vilde Carl Heger have tænkt og handlet*]. Iblandt de Digte, som Oehlenschläger sendte hjem sammen med Manuskriptet til „Palnatoke", fandtes ogsaa et til Carl Heger, hvori han tilstaar, at Thorvald Vidførle er et „Portrait" af Vennen og Svogeren. Digtets sidste Vers lyder saaledes:

Men — én af mine Helte, slet og ret,
Som i det nye Billed her er malet,
Fordunkler undertiden Idealet,
Og er dog Andet ej end — et Portrait.
Thi virkelig min *Thorvalds* Hjerte slaar
Endnu for Andres Vel med samme Lue.
Ham kan Du finde i din egen Stue,
Naar med Dig selv for Gud Du ene staar.

Side 149. [*Rejn*] Jonas Rejn, 1760—1821, norsk Præst og Forfatter. — [*Svejstrup*] Hans Guldberg Svejstrup, 1770—1824. Han var en af Tidens Frihedssværmere og var med i den Baad, der førte Moltke Conrad Bruun til Hveen, da denne maatte flygte. Svejstrup var en hyppig Gæst baade hos Hans Heger og paa Strandmøllen. Fra 1813—14 beklædte han Stillingen som Notarius publicus og var iøvrigt bekendt som „Translatør i otte Sprog".

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Side 155. [*Mariehøjen*] Denne Benævnelse gælder efter al Sandsynlighed det Højdedrag i Grib Skov, der nu kaldes Fruebjerg.

Side 157. [*Marezoll*] Præst ved Petri Kirke. Kamma og Christiane Heger havde hyppigt været blandt hans Tilhørere. — [*P. Collet*] Peter Collet, Assessor i Hof- og Stadsretten. Han blev i 1798 afskediget fra sit Embede, fordi han havde taget Præsten Michael Birchners Artikel i „Minerva" om Trykkefrihed i Forsvar. Rahbek gjorde ham derefter til Medredaktør af „Den danske Tilskuer", indtil han fik Ansættelse som Skifteforvalter paa St. Thomas.

Side 159. [*væsenligst til det theologiske Studium*] Det er betegnende for Carl Hegers Beskedenhed og ringe Selvtillid, at hans offentlige litterære Virksomhed indskrænker sig til to Oversættelser, — en Forelæsning af Johannes Müller over „Kongen af Preussen, Frederik den 2dens Historie" og „Den hellige Skrifts Hovedlærdomme" af I. A. Cramer. — [*Christianis Institut*] Det var beliggende paa Vesterbro paa Hjørnet af den nuværende Dannebrogsgade.

Side 162. [*Charlotte Frederikke, Prinsesse af Mecklenburg-Schwerin*] Grevinde Charlotte Schimmelmann skriver den 26. Aug. 1809 til Grevinde Louise Stolberg, f. Reventlow, i et Brev nedenstaaende Linier, der viser hvor ringe Anseelse Prinsessen nød, og som paa samme Tid tegner et karakteristisk Billede af den unge Christiane Heger, med hvem Grevinde Schimmelmann nylig har gjort Bekendtskab.

„Pour revenir à la demoiselle Heger elle se trouva à un bal que donnoit Brun pour la noce de sa fille. La princesse Christian la vit lá et en tomba amoureuse, voulut la gagner, la faire venir, lui parla des pièces de theatre d'Oehlenschläger avec une connoisance de cause qui m'etonna, mais la demoiselle Heger, jolie et gentille, répondit froidement à cette dame peu estimée. Je n'ai pas vu de longtems cette princesse ici. Je suppose que me voila enfin bien en disgrace." — Brun er Rigmanden, Agent Brun, hvis Hustru var den bekendte Digterinde Friederike Brun. Den i Brevet omtalte Datter maa have været Charlotte Emilie Frederikke, der den 4. Aug. 1809 i Petri Kirke viedes til A. V. Pauli, hanseatisk Ministerresident i København.

Side 167. [*paa Weltheimsk Viis*] Udtrykkets Mening er uklar. Rimeligvis hentydes til en vis Weltheim, der ved Begyndelsen af det 19de Aarh. optraadte i København som musikalsk Impressario.

Side 170. [*Molinari*] Datidens mest ansete Instrumentmager. Han havde Butik paa Kongens Nytorv.

Side 175. [*Johannes og William*] Johannes Wolffgang O. døde 1874 som Toldinspektør. Han ægtede 1845 Franciska Hedemann (død 1861) og blev anden Gang gift med Bodil Cathrine Juell (født 1838). William Conrad O. døde 1885, 70 Aar gl., som Intendant. Han førte, ligesom Broderen, Titel af Kammerjunker.

Side 177. [*omissis omittendis*] betyder: Idet jeg udelod, hvad der burde udelades. — [*Fichte*] Filosofen Johannes Gottlieb Fichte, 1762—1814. Han blev under Napoleons Krig i Tyskland fordreven fra sin Lærestol i Erlangen og kom under de følgende Aars Omrejsen ogsaa en kort Tid til København.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Side 178. [*Og Boje*]. Adolf Engelbret B., 1784—1851. Sekretær i Finanskollegiet. Revisor ved Fonden ad usus publicos. I Striden mellem Oehlenschläger og Baggesen optræder han som den Førstes trofaste Vaabendrager under Pseudonymen Peter Wegner.

Side 182. [*Sibbern*]. Fred. Chr. Sibbern, 1785—1872. Udnævntes i 1829 til Prof. i Filosofi.

Side 191. [*Zetlitz*] Jens Zetlitz, 1761—1821, norsk Forf. — *Sagen* Lyder Chr. Sagen, 1777—1850, norsk Forf. — [*Bentzon*] Denne havde været knyttet til det juridiske Fakultet, da han udnævntes til Regeringsraad paa St. Croix.

Side 192. [*Chodowickis*] Daniel Nikolaus Chodowiecki, 1726—1801, tysk Miniaturmaler. — [*Laub*] Hieronymus Laub, 1771—1848, Præst i Frørup paa Fyn, Fader til den senere Biskop over Viborg Stift, H. O. C. Laub. — [*Hos Christian*] Prins Christian Frederik, under Sommeropholdet paa Fyn.

Side 193. [*Clemens*] Johan Fr. Clemens, 1749—1831, dansk Kobberstikker. — [*Holbøll*] Fred. Ludv. Holbøll, 1765—1829, Overgartner ved den botaniske Have. Den nulevende Postmester Holbøll er hans Sønnesøns Søn og har til Minde om det inderlige Venskab, der knyttede hans Oldefader til Carl Heger, givet sin førstefødte Søn Navnene Carl Heger Holbøll. — [*Münter*] Friedrich Chr. Carl Heinrich Münter, 1761—1830, Sjællands Biskop.

Side 194. [*Brøndsted*] Peter Olaf Brøndsted, 1780—1842, Arkæolog. — [*Adler*] Johan Gunder Adler, 1784—1852, Kabinetssekretær hos Chr. 8.

Under Udarbejdelsen af nærværende Skrift har, foruden mundtlige Meddelelser fra den Heger'ske Slægt, de righoldige Haandskriftsamlinger i Rigsarkivet og paa det store, kongelige Bibliothek i det Væsentlige tjent som Kilder. Men forskellige Oplysninger skyldes iøvrigt: Rahbeks Erindringer, A. S. Ørsted: Af mit Liv og min Tid, Henrik Steffens: Was ich erlebte, I. M. Thiele: Erindringer fra Bakkehuset, Breve fra og til Hostrup, P. H. Boye: Om Karen Margrethe Rahbeks Brevvexling og hendes Korrespondenter, H. Schwanenflügel: Jakob Peter Mynster, „Før og Nu", historisk-topografisk Tidsskrift, redigeret af F. Zachariae, Nogle Blade af Mynsters Liv og Tid, I. P. Mynster: Meddelelser om mit Levnet, Mindeblade om Oehlenschläger og hans Kreds hjemme og ude, udg. af C. L. N. Mynster, Oehlenschlägers Erindringer, I. K. Høst's Erindringer, Hans Kyrres Bog om K. L. Rahbek, Louis Bobé: Efterladte Papirer fra den Reventlowske Familiekreds, Robert Neiiendams Breve fra danske Skuespillere og Skuespillerinder, Erslews Forfatterlexikon, Nic. Bøgh: Fra Oehlenschlägers Kreds, Marie Konow: Nogle Barndoms- og Ungdomserindringer, Personalhistorisk Tidsskrift, Provst Frederik Schmidts Dagbøger, udgivne af N. Hancke, forskellige Bind af Memoirer og Breve, udgivne af Julius Clausen og P. Fr. Rist, Overskous Theaterhistorie, Salmonsens Konversationslexikon og Københavns gamle Vejvisere.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

NAVNE-REGISTER

Adler, Side 194.
Agier, Eline, f. Heger, 131, 137.
Andersen, H. C., 119, 124.

Baggesen, Jens, 68, 69, 78, 93.
Bartholin, Fr., 95.
Bast, 63.
Bentzon, 155, 191.
Bertouch, 37, 86.
Bloch, 115.
Bobé, 22.
Borries, 177.
Boye, 166, 178, 181, 192.
Bruun, Malthe, 95.
Bruun, T. C., 95.
Brøndsted, 194.
Bugge, 133.
Bøgh, Nic., 87.

Callisen, 34, 136.
Charlotte Frederikke, 95.
Chodowiecki, 192.
Christian Frederik, 142.
Christiani, 159.
Clausen, 68 og flg.
Clemens, 193.
Cleve, 18.
Collett, 157.
Collin, 88, 95, 122.

Dahlén, 80.
Dollond, 16.
Drewsen, Anna Louise, 11 og flg., Charlotte, 18, Christian, 32, Christine Dorthea, 32, Elisabeth, 18, Johan Christian, 15, 94, 150, Simon Jørgen, 205.

Eckersberg, 148.
Eenholm, 179.
Ekkard, 128.
Ewald, 126.

Fichte, 177.
Foersom, 66, 67, 76, 78, 80, 83, 95.
Frydendahl, 76, 81, 83, 106.

Gertner, 123, 134.
Goethe, 35.
Grundtvig, 93.
Gyllembourg, 121.
Haack, 78.

Hage, 205.
Hauch, Carsten, 42, 124, 146, 192.
Hauch, Adolf Vilh., 58, 62, 71, 72.
Heger, Anna Louise, 13 og flg., Carl, 30, 86, 102, 119, 139 og flg., Carl Neergaard, Gros., 132, Carl Peter, Skovrider, 130, Edvard, 57, Eline, 90 og flg., Hans, 7 og flg., Hans Christian, 57, 118, 119, Jens Stephan, 42 og flg., Juliane Sophie, 115, 119, 131, Karen Hansdatter, 7, Stephan Pedersen, 7, 8.
Heiberg, Joh. Louise, 92, Johan Ludvig, 25, 121, P. Andreas, 148.
Hesiodos, 129.
Holbøll, 193.
Holst, Elise, 54, 91, Vilhelm, 131, 137.
Holstein, 80 og flg., 84 og flg., 87, 107, 113.
Holstein-Ledreborg, 149.
Hornemann, 134.
Hufeland, 147.
Høedt, 93.
Høst, 10, 63, 68, 98, 116, 149.

Iffland, 96.
Ingemann, 96, 124.

Kjerulff, 51 og flg., 68 og flg.
Knudsen, 66, 76, 79.
Konow, 22, 104, 123.
Kotzebue, 96.
Kratter, 101.
Kruuse, 130.

Lange, 95.
Laub, 192.
Lehmann, 131.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Leyh, 116, 117.
Liebenberg, 86.
Linde, 94.
Lindgreen, 66, 71, 76, 81, 82, 106.
Lütken, Otto, 11, Thomas, 95.

Marezoll, 157.
Martensen, 92.
Meisling, 115, 119, Tine M., 119.
Molbech, Chr., 21 og flg., 51, 88, 89, 103, 123 og flg. Chr. K. F., 25.
Moldenhawer, 128.
Molinari, 170.
Morthorst, 100.
Møller, Poul Mart., 27, 118, 149.
Münter, 159, 193.
Mynster, Jacob Peter, 13, 95, 103, 141, 148. Ole Hieronymus, 143, 148.
Møsting, 88, 95.

Nielsen, Anna, 92.
Nissen, 87, 88.
Nyerup, 63, 68.

Oehlenschläger, Adam, 7 og flg., Charlotte, 39, Christiane 7 og flg., Johannes, 39, William, 39.
Olsen, 80 og flg., 84, 85, 87, 113.
Olufsen Prof., 133.
Olufsen, Forf., 73.
Ording, 149.
Overskou, 60, 61, 76, 77.

Paludan, 52.
Pavels, 86.
Phister, 54.
Pingel, Ophelia, f. Drewsen, 15.
Pistor, 35.
Plum, Præst, 117.
Plum, Prof., 55.
Puggaard, 131,
Puydu, 95.

Rahbek, Jacob, 150, Kamma, 13 og flg. Knud Lyne 15 og flg.
Ralff, 109.
Recke, 52.
Rejn, 149, 191.
Rosenberg, 54.
Rosing, Joh. Cathrine, 19, 55, 64, 92, 106, Michael, 35, 55, 66, 73, 94, 193, Ophelia, 94, 150.
Rothe, 150.
Ryge, 67, 78, 82, 83, 88, 106 og flg.
Rønne, 95.

Samsøe, 148, 150.
Sagen, 191.
Sander, 96.
Schack-Staffeldt, 125, 126, 128.
Schiller, 96.
Schmidt, 40, 41, 79.
Schwartz, 57.
Schnell, 93.
Schultz, 68.
Schwanenflügel, 13 og flg.
Steffens, 33, 57, 102, 117, 192.

Thaarup, 59, 68 og flg., 136, 191.
Thiele, 25, 157.
Thorvaldsen, 51, 148, 192.

Walleen, 54.
Walterstorff, 68 og flg.
Werlauff, E. C. G., 104, 105, 115, 117, 121, 122, 128, 131. Børge, 132, 135, Vilhelmine, 104, 117.
Weyse, 93.
Wiehe, 62, 144.

Zetlitz, 191.

Ørsleff, 129 og flg.
Ørsted, Anders Sandøe, 22, 30, 34 og flg., H. Chr., 148, Sophie, f. Oehlenschläger 22 og flg.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

BILLEDER

	Side
Konferensraad Hans Heger	7
Konferensraadinde Heger	12
Kamma Rahbek, f. Heger	13
Joh. Chr. Drewsen	16
Sophie Ørsted, f. Oehlenschläger	21
Chr. Molbech	23
Jacob Peter Mynster, Ungdomsbillede	26
Knud Lyne Rahbek	29
Adam Oehlenschläger	33
Henrik Steffens	34
Adam Oehlenschlägers Fader	35
Christiane Oehlenschläger	38
Bakkehuset	39
Stephan Heger	49
Peter Foersom	67
Det kgl. Theater ved Aar 1800	73
Eline Maria Heger, som Dyveke	90
Johanne Cathrine Rosing	92
Michael Rosing	93
Strandmøllen	95
Dr. Ryge	107
Carl Hegers Gravsted	139
Anders Sandøe Ørsted, Ungdomsbillede	148
Hans Chr. Ørsted, Ungdomsbillede	149
Jacob Peter Mynster	183

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK